

Ekstreme se ne smije generalizirati, ali ih valja kritizirati

Otkad su nas mediji zgrozili slikom nekoliko mačića obješenih o grane drveta, saborska e-mail adresa zasuta je negodovanjem pojedinaca i udruga prijatelja životinja i ljubitelja prirode iz Hrvatske, ali još više iz europskih pa i prekooceanskih zemalja. Pitaju - kakvi smo mi to ljudi te - ne samo Sabor, nego i Vladu, Ministarstvo turizma - kako mislimo razvijati turizam uz ovakve vandalizme.

Reakcije nam se čine pretjeranima, tim više što je Hrvatski sabor prije mjesec dana donio Nacionalnu strategiju zaštite okoliša, koja u slijedećih desetak godina predviđa za tu namjenu investicije "teške" deset milijardi dolara. Sabor je lani donio više dokumenata kojima se štite životinje i njihova staništa. Onih pomračenog uma, nažalost, bilo je i bit će, ne samo u Hrvatskoj (iz različitih civiliziranih sredina s vremena na vrijeme zaprepaste nas čak i vijesti o kanibalizmu), i oni su prijetnja, kako životinjama tako i ljudima (možda čak češće ljudima nego životinjama). To je činjenica, ne i opravdanje. Iako ekscese ne bi valjalo generalizirati, ne smije ih se zanemariti. Kritičkim stavom prema njima valja podizati svijest svakoga od nas o nužnosti odgovornijeg odnosa prema okolišu, živom i neživom. Ne samo zato što turisti ne žele šetati ispod obješenih mačića, to ne želimo ni mi. I baš zbog toga teško je shvatiti da na cestama kroz naša naseljena mjesta leševi pregaženih životinja nerijetko leže i po nekoliko dana.

M.K.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Konačni prijedlog zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva	3
- Prijedlog zakona o zaštiti i spašavanju	17
- Prijedlog zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara	23
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama Zakona o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi	30
- Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama	38
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj	39
- Prijedlog Nacionalne strategije zaštite okoliša s Prijedlogom Nacionalnog plana djelovanja	42
- Prijedlog odluke o donošenju Financijskog plana Fonda za regionalni razvoj za 2002. godinu; Prijedlog odluke o donošenju Financijskog plana Fonda za razvoj i zapošljavanje za 2002. godinu	48
- Prijedlog odluke za osnivanje Istražnog povjerenstva za ispitivanje zakonitosti rada državnih tijela, javnih službi i pravnih osoba javnog prava, te uvjeta i okolnosti prikupljanja podataka o osobama iz javnog života Republike Hrvatske	56
- Izvješće Mandatno-imunitetnog povjerenstva o zahtjevu za odobrenje pokretanja kaznenog postupka protiv gospodina Zlatka Kramarića, zastupnika u Hrvatskom saboru	62
- Odgovori na zastupnička pitanja	62

PRIKAZ RADA:

- 19. SJEDNICE HRVATSKOG SABORA ODRŽANE 16, 17, 18, 22, 23, 24, 25, 29, 30. I 31.
SIJEČNJA 2002. GODINE

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O POTICANJU RAZVOJA MALOG GOSPODARSTVA

U treće čitanje?

Vlada se tek treba izjasniti o amandmanima pa je glasovanje odgođeno za narednu sjednicu.

Hrvatski sabor odgodio je glasanje o ovom zakonskom prijedlogu za narednu sjednicu radi usklađivanja i očitovanja Vlade o pristiglih četrdesetak amandmana, odnosno o primjedbama koje uključuju i zahtjev za trećim čitanjem.

Zahtjev za temeljitijim (pre) uređenjem ovoga, inače s velikom podrškom dočekanoga, zakonskog prijedloga stigao je ponajprije iz Odbora za zakonodavstvo, s obrazloženjem o nedoradenim i međusobno neusklađenim rješenjima predloženoga i nekih važećih te zakona u pripremi. S time se složio Klub zastupnika SDF-a uz procjenu da je potrebno treće čitanje, ali i tvrdnju da se nedostaci na koje je ukazano mogu brzo ispraviti. Za isto je bio i Klub zastupnika HDZ-a (ako se prijedlog amandmanski ne uskladi, kako je zahtijevano u raspravi), a bilo je i pojedinačnih zahtjeva za doradu odnosno još jedno čitanje.

U raspravi su se, među ostalim čuli: ocjena da je predloženo neprovedivo i neutralno za razvoj malog gospodarstva (Klub zastupnika DC-a); upozorenje da su subjekti malog gospodarstva posustali pod teretom nagomilanih problema - iskorištena je tek četvrtina od šest namijenjenih im kreditnih linija (HSLŠ); tvrdnja o antipoduzetničkoj klimi te bezobrazno birokratiziranoj zemlji (IDS); zahtjev da se Vlada pridržava barem onoga što je potpisala - Sporazuma o partnerstvu za razvoj (HSP-HKDU), zaključak da je umjesto kulture poduzetništva u Hrvatskoj razvijena kultura državne administracije i birokracije (HNS, SBHS i PGS).

Iz amandmanskih i zahtjeva u sabornici izdvajamo najprije prijedlog da se predvide poticaji za žensko

poduzetništvo, poduzetništvo mladih te za primanje naučnika za naučvanje i mogućnost formiranja od države neovisnih tržišno orijentiranih agencija koje bi posredovala između poduzetnika i banaka. Tu su, nadalje prijedlog da Vlada do lipnja dostavi Program uklanjanja administrativnih prepreka razvoju poduzetništva te zahtjev o formiranju web-stranice HAMAG-a za edukaciju i konzalting.

O PRIJEDLOGU

Važna uloga Hrvatske agencije za malo gospodarstvo

U okviru prikaza zakonskog prijedloga, evo najprije što je o njemu uvodno rekao **Željko Pecek**, ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Predloženim zakonom uređuje se obuhvat i ciljevi malog gospodarstva, program razvoja, osnovni oblici poticajnih mjera, nositelji provedbe programa (posebnu ulogu ima Hrvatska agencija za malo gospodarstvo).

Poseban zakon o malom gospodarstvu i njegovu poticanju uobičajen je u nizu europskih zemalja. Hrvatska ga dosad nije imala i njime se uređuje obuhvat i ciljevi malog gospodarstva, program razvoja, osnovni oblici poticajnih mjera, nositelji provedbe programa (posebnu ulogu ima Hrvatska agencija za malo gospodarstvo).

Među poticajnim mjerama su razni oblici financijske podrške - davanje na korištenje i u zakup neiskorištenih nekretnina u vlasništvu Republike (uključivo i prodaja), a i davanje prava građenja te financijske potpore za novo zapošljavanje. Predviđeni su, nadalje, uklanjanje administrativnih prepreka, informiranje, stručna pomoć itd.

Konačni prijedlog pripremljen je na temelju primjedbi zastupnika te usklađivanjem stavova sa zainteresiranim partnerima i on je - u pogledu temeljnih opredjeljenja i bitnog sadržaja - konzistentan.

Zakonom je predviđeno da se pojedine mjere detaljnije razrađuju programom razvoja malog gospodarstva, kao pratećim provedbenim dokumentom.

Posebno je važna uloga Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, koja ne predstavlja novu instituciju već nastaje preoblikovanjem Hrvatske garancijske agencije. Time se osigurava kontinuitet u izdavanju garancija i sigurnost poslovnih banaka u izdane garancije. Osnovni je zadatak Agencije provedba Programa malog gospodarstva.

Predviđena je i mogućnost osnivanja lokalnih agencija čije se poslovanje financira iz sredstava Proračuna jedinica regionalne i lokalne samouprave, čime se - i ovim zakonom - pridonosi jačanju uloga lokalne samouprave u osmišljavanju i usmjeravanju vlastitog razvoja.

Kad je riječ o sredstvima za provedbu zakona ona su planirana u

proračunu za ovu godinu i nema nikakvih dodatnih potreba.

Za provedbu mjera potrebna su i lokalna proračunska sredstva. Dosađajna iskustva u provedbi poticajnih mjera pokazala su da se lokalne jedinice sve aktivnije uključuju i pristupaju realizaciji Programa poticajnih mjera. U 2000. godini Vlada je imala za partnere 27 županija, gradova i općina, 66 u 2001., a u ovoj će joj partneri biti više od 100 županija i gradova, koje - među ostalim - oslobađaju poduzetnike komunalnih pristojbi i lokalnih poreza.

Konačni prijedlog zakona pripremljen je na temelju primjedbi zastupnika te usklađivanjem stavova sa zainteresiranim partnerima i on je u pogledu temeljnih opredjeljenja i bitnog sadržaja konzistentan - rekao je ministar Pecek.

U pogledu izraženih sumnji o neusklađenosti zakonskog prijedloga, on je pojasnio da se predloženim zakonom neposredno ne isprepliću funkcije i nadležnosti Agencije i fondova za regionalni razvoj i za razvoj i zapošljavanje, dok se samim zakonom ukida Zakon o Hrvatskoj garancijskoj agenciji (što isključuje potrebu za usklađivanjem).

Iz ministarova izlaganja za kraj još izdvajamo napomenu kako je vrijeme da se uz deklarativne podrške malom gospodarstvu krene i u konkretnu.

Slijedi još izbor iz predloženih 17 poticajnih mjera, koje smo za ovaj prikaz izdvojili iz Konačnog prijedloga:

Poticajne mjere

. kreditiranje subjekata malog gospodarstva pod povoljnijim uvjetima i subvencioniranje kamata po preuzetim kreditima

* davanje jamstava za domaće i strane kredite

* osnivanje fondova rizičnog kapitala

* prodaja ili davanje u zakup ili na korištenje nekretnina prava građenja, pod komercijalnim ili pogodovanim uvjetima, uključivo i *bez naknade*

* uvođenje poreznih i carinskih olakšica

* davanje stručne i savjetodavne pomoći te organiziranje obrazovanja za subjekte malog gospodarstva

* uklanjanje administrativnih prepreka

* davanje potpora za povećanje zapošljavanja

* davanje potpora za primjenu inovacija i uvođenje suvremenih tehnologija

Spomenimo još da, prema predloženoj, subjekti malog gospodarstva mogu koristiti jednokratnu bespovratnu potporu za zapošljavanje svakog novog radnika, uz obvezu zadržavanja povećanog broja radnika u sljedeće tri godine.

RADNA TIJELA

Doraditi

Odbor za zakonodavstvo predložio je doradu Konačnog prijedloga, kako u pogledu njegovih temeljnih opredjeljenja tako i u odnosu na važeće zakone o: općem upravnom postupku, Fondu za razvoj i zapošljavanje, Fondu za regionalni razvoj, Zakon o Hrvatskoj garancijskoj agenciji te zakone u postupku donošenja (o prostornom uređenju, o otocima, o brdsko-planinskim područjima, o prekršajima i dr.)

Doraditi Konačni prijedlog, kako u pogledu njegovih temeljnih opredjeljenja tako i u odnosu na važeće zakone o: općem upravnom postupku, Fondu za razvoj i zapošljavanje, Fondu za regionalni razvoj, Zakon o Hrvatskoj garancijskoj agenciji te u odnosu na zakone u postupku donošenja (o prostornom uređenju, otocima, brdsko-planinskim područjima, te prekršajima i sl.)

Odbor je upozorio da nije vidljivo kako će se osigurati sredstva za provedbu zakona (posebno u jedinicama lokalne samouprave). Posebno je ukazao na potrebu preispitivanja predviđenog pravnog položaja Hrvatske agencije za malo gospodarstvo i pojedinih njezinih ovlasti (mjerila za davanje potpora, kredita i garancija te donošenje općih pravnih propisa). Naime, Vlada RH je dosad utvrđivala kriterije i uvjete, a kako sada Agencija samostalno donosi i odluku o raspolaganju nekretninama

u vlasništvu i o zaduživanju agencije te utvrđuje metodologiju pripreme razvojnih projekata upitno je, smatra Odbor za zakonodavstvo, na koji način nadležno ministarstvo i Vlada ostvaruju programe razvoja malog gospodarstva. To osobito zato što nije izričito utvrđeno koje poslove Agencija obavlja kao javne i u kojem postupku te na što se odnosi "unutarnji nadzor u Agenciji". U svezi s predviđenom prodajom, davanjem u zakup i davanjem na korištenje nekretnina i drugih infrastrukturnih objekata u vlasništvu Republike zaboravlja se da je korištenje nekretnina i objekata tim zakonima uređeno na različit način (davanje koncesije, prijenos u vlasništvo na temelju izvlaštenja, uspostava služnosti i dr.). Također nije precizno uređeno u kojem će se postupku utvrđivati naknada štete ako se nekretnine koriste suprotno namjeni i propisanim uvjetima.

Odbor je još upozorio da sadržajem Zakona ne mogu biti odredbe koje su sadržaj Programa (poticajne mjere). Ni Zakonom ni Programom ne propisuje se, kao što je to predviđeno među tim mjerama, obveza usklađivanja pravnih propisa s regulativom Europske zajednice i uklanjanje trgovinskih barijera te olakšavanje pristupa "europskim programima podrške" (očito se misli na Europsku uniju).

Potpunije definirati poticajne mjere

Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu podržao je donošenje zakona uz upozorenje da njime nije moguće u cijelosti riješiti administrativne prepreke s kojima se susreću gospodarski subjekti već da to pitanje treba rješavati izmjenama drugih propisa.

Među primjedbama iz rasprave o Konačnom prijedlogu tu je, najprije, upozorenje da valja definirati provedbu odredbi, kako bi bilo vidljivo tko će i na koji način utvrđivati ispunjavanje propisanih financijskih uvjeta, odnosno visinu ukupnog prometa ili vrijednost zbroja bilance odnosno dugotrajne imovine. Također bi trebalo jasnije definirati neovisnosti u poslovanju.

Odbor je, nadalje, zatražio da se propiše obveza dostavljanja izvješća o izvršenju godišnjeg plana; potpunije definiraju poticajne mjere (što, npr., znači kreditiranje subjekata pod

повољnijim uvjetima i subvencioniranje kamata po preuzetim kreditima); propišu okolnosti u

Definirati tko će i na koji način utvrđivati ispunjavanje propisanih financijskih uvjeta, odnosno visinu ukupnog prometa ili vrijednost zbroja bilance odnosno dugotrajne imovine, a i pojasniti što je to neovisnost u poslovanju.

kojima će do smanjenja broja radnika doći samovoljnim napuštanjem posla od strane radnika ili po sili zakona; razmotri mogućnost da se najprije definiraju uvjeti prodaje, zakupa i dr. nekretnina ili drugih infrastrukturnih objekata u vlasništvu Republike, a potom provodi postupak javnog natječaja te da se definira rok za sklapanje ugovora i jasnije definira naknada štete.

Tu su još ovi zahtjevi Odbora: propisati obvezu objave svih kriterija i uvjeta kreditiranja, dodjelu bespovratne financijske potpore, garancija i sl. u "Narodnim novinama"; preispitati mogućnost povećanja broja članova Uprave i definirati tko imenuje njezinog predsjednika; predvidjeti da specijalizirane institucije za poticanje malog gospodarstva uz predviđene obavljaju i druge poslove; preispitati mogućnost skraćivanja roka u kojem subjekt malog gospodarstva gubi pravo na poticaje ako mu je izrečena kazna za zakonom predviđene prekršaje.

Amandmanima je predloženo da s izvješćem o izvršenju godišnjeg plana bude upoznat Hrvatski sabor i da se kriteriji i uvjeti kreditiranja i dodjele bespovratne financijske potpore za subvencioniranje kamata i smanjenje troškova kredita te sl. objave u "Narodnim novinama".

Odbor za turizam imao je dva amandmana. Prvim je zatražio utvrđivanje zakonske obveze podnošenja godišnjeg provedbenog plana Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo (zahvaljujući tome subjekti malog gospodarstva mogli bi određenije planirati svoj razvoj i rad) te predložio da se sredstva za provedbu Godišnjeg plana provedbe Programa osiguravaju u Državnom proračunu u omjeru učešća malog gospodarstva u ukupnom prihodu

Republike, a u odnosu na osigurana sredstva za poticanje gospodarstva. Ne odredi li se ključ za osiguranje sredstava odnosno ne odrede li se sredstva za provedbu zakon se neće provoditi. Drugim je amandmanom predloženo da se predvidi kako subjekti u malom gospodarstvu mogu koristiti potporu Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, za primanje naučnika na naukovanje. Time bi se obrtnici i pravne osobe potakli da primaju naučnike, jer očito u provedbi dvojnog sustava obrazovanja nema dovoljno mjesta za naučnike, odnosno nema dovoljno licenciranih radnji) - stoji u obrazloženju drugog amandmana. Uz to se ukazuje kako je određivanje visine potpore i kriterija za njeno odobravanje prepušteno Hrvatskoj agenciji za malo gospodarstvo, a sve bi uvjete trebalo propisati zakonom ili podzakonskim aktom.

Odbor za poljoprivredu i šumarstvo podržao je Konačni prijedlog bez primjedbi. U raspravi se samo čula dvojba o (ne)opravdanosti formiranja Hrvatske agencije za malo gospodarstvo, s obzirom na to da Hrvatska banka za obnovu i razvoj obavlja poslove koji se odnose na kreditiranje projekata za razvoj i poticanje malog gospodarstva.

Predvidjeti poticanje ženskog poduzetništva

U **Odboru za ravnopravnost spolova**, koji je raspravljao kao zainteresirano radno tijelo, predstavnik predlagatelja naglasio je kako su poticajne mjere usmjerene na nekoliko ciljanih grupa (prvenstveno žene, mladi, osobe s invaliditetom i manjine) koje, međutim, nisu posebno izdvajane kako nijedna ne bi bila zapostavljena. Tako nisu izdvojene ni mjere za razvoj ženskog poduzetništva. Članovi Odbora nisu prihvatili obrazloženje, podsjetivši kako je u prvom čitanju predstavnik predlagatelja bio prihvatio prijedlog da se, temeljem Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova, posebno predvidi poticanje ženskog poduzetništva.

Odbor je podnio dva amandmana, kojima je predložio da se među poticajne mjere uvrsti - promicanje i poticanje razvoja ženskog poduzetništva. S tim u svezi u obrazloženju se ukazuje da Republika Hrvatska ima obvezu izvješćivati Vijeće Europe

i Ujedinjene narode o učinjenom na planu ostvarivanja ravnopravnosti spolova te da Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju EU također povlači nužno usklađivanje hrvatskog zakonodavstva na tom planu. Europska je komisija predložila niz mjera i aktivnosti s ciljem razvoja ženskog poduzetništva s obzirom na njegove specifičnosti. Europa i svijet već dugo ne svrstavaju žene u tzv. ranjivu skupinu stanovništva, kao što navodi predlagatelj, pa bi prihvaćanje ovakvog obrazloženja značilo i značajno zaostajanje Hrvatske na području u kojem su europske zemlje postigle značajne rezultate (od 18 milijuna srednjih i malih poduzetnika zemalja članica Europske unije njih 20-30 posto su žene). Trećine svih novih tvrtki osnovala su žene, a one su pridonijele stvaranju novih poslova u Europi u omjeru od oko 21 posto, što je značajno, s obzirom na to da više od 70 posto novih poslova otvaraju mali i srednji poduzetnici. Hrvatska, nažalost, još nema prilagođene instrumente koji bi omogućili praćenje ovakvih podataka i u nas, ali to će se morati promijeniti jer su žene pokazale da su itekako zainteresirane te da mogu kvalitetno upravljati gospodarskim subjektima - stoji u obrazloženju ovog radnog tijela.

AMANDMANI KLUBOVA

Do lipnja - Program uklanjanja administrativnih prepreka poduzetništvu

Klub zastupnika HDZ-a predložio je da se Vladu obveže da do lipnja 2002. dostavi Program uklanjanja administrativnih prepreka razvoju poduzetništva, s tim da sadrži analizu stanja (sve postupke koji otežavaju otvaranje malih i srednjih poduzeća i obrta, način dobivanja svih vrsta suglasnosti te pojednostavljenje knjigovodstvenih evidencija za mala i srednja poduzeća i obrte).

Klub zastupnika HNS-a, PGS-a i SBHS-a podnio je dva amandmana. Prvim je predloženo da Ministarstvo na prijedlog nositelja Programa donosi godišnji Plan provedbe Programa, a drugim da subjekti u malom gospodarstvu mogu koristiti potporu za primanje naučnika na naukovanje. Time će subjekti malog gospodarstva određenije moći planirati svoj razvoj i rad - stoji u obrazloženju, uz napo-

menu kako se godišnji plan mora donositi temeljem prijedloga njegovih nositelja.

Predvidjeti da Ministarstvo donosi godišnji Plan provedbe Programa te da subjekti u malom gospodarstvu mogu koristiti potporu za primanje naučnika na naukovanje.

Drugim je amandmanom - uz upozorenje da u provedbi dvojnog sustava obrazovanja nema dovoljno mjesta za naučnike - predloženo da subjekti u malom gospodarstvu mogu koristiti potporu (koju utvrđuje Agencija) za primanje naučnika na naukovanje, uz napomenu kako obrazloženje predlagatelja da će se to razraditi Programom nije prihvatljivo.

Klub zastupnika HSLA-a podnio je četiri amandmana. U ciljeve malog gospodarstva uvrstiti istraživanje, razvoj i primjenu suvremenih tehnologija i inovacija - zahtjev je iz prvoga, uz obrazloženje da se Hrvatska mora priključiti razvijenim zemljama u istraživanju i razvoju informacijske i komunikacijske tehnologije te u njezinoj primjeni pri stvaranju novih proizvoda, kako bi ta tehnologija postala značajnim izvorom prihoda.

S već prethodno spominjanim argumentima (drugih podnositelja) ovaj je klub predložio da subjekti u malom gospodarstvu mogu koristiti potporu za primanje naučnika na naukovanje.

Trećim je amandmanom ukazano na "pobrkan redoslijed radnji" i predloženo da Hrvatska agencija odabere najpovoljnijeg ponuditelja te uvjete prodaje, zakupa ili korištenja, odnosno prava građenja donosi na osnovi kriterija koje je utvrdilo

U ciljeve malog gospodarstva uvrstiti istraživanje, razvoj i primjenu suvremenih tehnologija i inovacija.

povjerenstvo prije provedenog natječaja te da prijedlog dostavlja Vladi RH. Tu je još prijedlog da se za članove Povjerenstva imenuje po jedan član iz ministarstava financija, gospodarstva, Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske udruge poslodavaca.

Četvrtim je amandmanom predloženo da se Uprava Agencije sastoji od tri člana, s obrazloženjem da je tako uputnije te još predloženo pojašnjenje izričaja - da jednog od članova Uprave imenuje Upravni odbor za predsjednika Uprave.

Ako radnik svojevrijedno napusti posao nema razloga za sankciju

Klub zastupnika HSP-HKDU-a podnio je sljedeće amandmane. Riječ je, ponajprije, o već prethodno spominjanim, zahtjevima da nadležno ministarstvo donosi Godišnji plan provedbe Programa na prijedlog nositelja Programa i da se osiguraju sredstva za provedbu Godišnjeg plana u omjeru učešća malog gospodarstva u ukupnom prihodu Republike Hrvatske, u odnosu na osigurana sredstva za poticanje gospodarstva. te da se predvidi kako subjekti u malom gospodarstvu mogu koristiti potporu (koju utvrđuje Hrvatska agencija za malo gospodarstvo) za primanje naučnika na naukovanje.

Među poticajne mjere uvrstiti i kreditiranje početka poslovanja (start up-kredit) - za pokretanje posla tek stvorenih gospodarskih subjekata, jer upravo ta mjera može na najbolji način pridonijeti povećanju zaposlenosti.

Među poticajne mjere uvrstiti i kreditiranje početka poslovanja (start up-kredit) - za pokretanje posla tek stvorenih gospodarskih subjekata, jer upravo ta mjera može na najbolji način pridonijeti povećanju zaposlenosti - daljnji je zahtjev ovog kluba. Koji je, uz to, amandmanom upozorio kako postoji mogućnost da se broj radnika može smanjiti i ako radnik napusti posao samovoljno ili po sili zakona te da u tom slučaju nema razloga za primjenu bilo koje sankcije poslodavcu.

Klub zastupnika HSP-HKDU-a predložio je, nadalje, da se predvidi mogućnost formiranja od države neovisnih tržišno orijentiranih ustanova, koje bi formirali sami poduzetnici uz pomoć države, odnosno nadležnog ministarstva. One bi,

prema prijedlogu, posredovale između banaka i poduzetnika, pružale konzultantske usluge, razrađivale poslovne planove, provodile temeljite i permanentne oblike edukacije, pružale marketinške, dizajnerske i istraživačke, razvojne i druge usluge. Takva mogućnost predviđena je, stoji u obrazloženju, i u materijalu *Razvojni prioriteti Republike*, koji je sastavni dio sporazuma Partnerstvo za razvoj, potpisanom između Vlade, HUP-a i sindikalnih središnjica.

Tu su još prijedlozi: zakonski propisati minimalan iznos sredstava za poticanje malog poduzetništva iz lokalnog proračuna (minimalno 2 posto) te donošenje programa razvoja malog gospodarstva i na lokalnoj razini (o njoj taj razvoj, nerijetko, ovisi daleko više nego o potpori države).

Žensko poduzetništvo jedan je od četiri stupa Smjernica politike zapošljavanja Europske unije i Hrvatska je dužna to ugraditi u svoje zakonodavstvo.

Oba amandmana **Kluba zastupnika SDF-a** u svezi su s promicanjem i poticanjem razvoja ženskog poduzetništva. Ono je, kako se naglašava u obrazloženju, jedan od četiri stupa Smjernica politike zapošljavanja Europske unije i Hrvatska je dužna, s obzirom na to da je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, u svoje zakonodavstvo ugraditi vrijednosti Europske unije.

AMANDMANI ZASTUPNIKA

Amandmani zastupnika IDS-a - **Dine Debeljuha** i **Valtera Drandića** istovjetnog su sadržaja. Riječ je o već u nekoliko navrata spominjanim zahtjevima za godišnjim planom provedbe Programa i osiguranje sredstava u omjeru učešća malog gospodarstva u ukupnom prihodu Republike te korištenje potpore za primanje naučnika na naukovanje. Budući da smo već ukazali na osnovni smisao ovih prijedloga kod ostalih podnositelja nećemo ponavljati neznatno različita obrazloženja zastupnika.

Jadranka Kosor (HDZ) amandmanom je zatražila da se među poticajnim mjerama predvidi "stava-

ranje uvjeta za veće uključivanje žena u poduzetništvo. Jedan od ciljeva zakona je smanjivanje broja nezaposlenih, a među njima je više od 54 posto žena.

Promijeniti definiciju subjekata malog gospodarstva

Miroslav Korenika (SDP) uputio je parlamentu dvije verzije amandmana na članak 2. S jedne strane je predložio da subjekte malog gospodarstva u smislu zakona čine fizičke i pravne osobe koje samostalno i trajno obavljaju dopuštene gospodarske djelatnosti radi ostvarivanja dobiti, odnosno dohotka na tržištu. Obrazloženje - ako naslov zakona upućuje na gospodarstvo onda se i definicija subjekata malog gospodarstva treba odnositi samo na subjekte koji

U Europskoj zajednici je vrijednosni cenzus za male i srednje subjekte znatno veći.

obavljaju dopuštene gospodarske djelatnosti, a poticajne mjere u drugim područjima i djelatnostima treba urediti drugim propisima na odgovarajući način. Također je, izmjenom u točki 3. stavka 2. članka 2, predložio povećanje (u definiciji subjekata malog gospodarstva) vrijednosnog cenzusa (novčana vrijednost). U obrazloženju se najprije ukazuje da tri kriterija utječu na veličinu subjekta malog gospodarstva - radnici, neovisnost i promet, odnosno imovina te da je važno povećati vrijednosni cenzus tako da su subjekli malog gospodarstva oni koji ostvaruju ukupni godišnji prihod od 80 (umjesto 60) milijuna kuna ili imaju zbroj bilance ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak u vrijednosti do 40 milijuna kuna. U drugoj verziji amandmana (koja je povučena) u predloženoj definiciji subjekata malog gospodarstva izostavljen je drugi dio amandmana.

Kad je riječ o članku 3, zastupnik je predložio izmjenu stavka 3. - da se poveća vrijednosni cenzus za određivanje subjekata malog gospodarstva - da to budu oni koji ostvaruju ukupni godišnji promet do 20 (a ne 16 milijuna kuna) ili imaju zbroj bilance ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu

ako su obveznici poreza na dohodak u vrijednosti 10 (a ne 8) milijuna kuna.

Amandman kojim je zatražena izmjena *cijeloga* članka 3. naknadno je povučen. Njime zastupnik predviđa, kao i predlagatelj, postojanje mikro, malih i srednjih subjekata malog gospodarstva, ali ih definira nešto drugačije. Prema njegovu prijedlogu, mikro subjekti malog gospodarstva su oni (a ne, kako je predviđeno Konačnim prijedlogom, fizičke i pravne osobe) koji zapošljavaju prosječno godišnje manje od deset radnika. Mali subjekti su oni koji zapošljavaju prosječno godišnje manje od 50 radnika, u poslovanju su neovisni i ostvaruju ukupni godišnji promet do 20 milijuna (a ne 16 milijuna) kuna ili imaju zbroj bilance - ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak - u vrijednosti do 10 milijuna (a ne 8 milijuna) kuna. Prema definiciji zastupnika, srednji subjekti malog gospodarstva zapošljavaju prosječno godišnje manje od 250 radnika, u poslovanju su neovisni i ostvaruju ukupni godišnji promet do 80 milijuna kuna ili imaju zbroj bilance, ako su obveznici poreza na dobit, odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak u vrijednosti do 40 milijuna kuna.

Tu je i definicija - neovisnost u poslovanju u smislu ovog zakona znači da druge fizičke ili pravne osobe koje ne udovoljavaju kriterijima iz stavka 4. članka 3. pojedinačno ili zajednički nisu vlasnici više od 25 posto udjela u vlasništvu ili pravu odlučivanja u subjektu malog gospodarstva. Neovisnost postoji i ako je prekoračen udjel od 25 posto iz stavka 5. članka 3. u slučajevima: ako udio u vlasništvu ili pravu odlučivanja u subjektu malog gospodarstva ima investicijski fond ili drugi institucionalni ulagatelj, pod uvjetom da nemaju kontrolu nad subjektom malog gospodarstva, pojedinačno ili zajednički; ako raspored udjela nije moguće odrediti te se na osnovi posebne pisane izjave subjekta može opravdano pretpostaviti da druge fizičke ili pravne osobe koje ne udovoljavaju kriterijima iz stavka 1. ovog članka, pojedinačno ili zajednički, nisu vlasnici više od 25 posto udjela.

Obrazloženje amandmana: važno je povećati kriterij vrijednosnog cenzusa jer se prenisko postavljenom vrijednošću može izgubiti status subjekta

malog gospodarstva, a time i pogodnosti koje isti nosi. Uz to, u Europskoj zajednici je vrijednosni cenzus za male i srednje subjekte znatno veći. Dio amandmana o povećanju vrijednosnog cenzusa neće moći ovdje ponavljati, jer je prethodno obrazložen.

Miroslav Korenika upozorio je, nadalje, da Upravni odbor ima, s predsjednikom, ukupno deset, a ne devet članova (s tim u svezi iz predložene odredbe kao člana izostaviti predstavnika Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo, jer je predstavnik tog ministarstva predsjednik Upravnog odbora po zakonu) te predložio da u Upravni odbor uđu i predstavnici županija.

Isti zastupnik podnio je još dva amandmana. Onim na članak 22. zatražio je da se precizira da se lokalne agencije ne osnivaju samo radi priprema i provedbe mjera iz Programa prema ovom zakonu, nego da provode i druge aktivnosti koje im utvrdi osnivač - područna i lokalna samouprava. Predložio je još brisanje članka 24. s obrazloženjem da se poduzetnik koji je učinio prekršaj u korištenju poticajnih mjera kažnjava prema drugim propisima, a mjera od 10 godina zabrane korištenja poticaja može ga sasvim izbaciti iz daljnje tržišne utakmice.

U poticajne mjere - stvaranje uvjeta za veće uključivanje mladih

Marija Lugarić (SDP) predložila je da se među poticajne mjere uvrsti - stvaranje uvjeta za veće uključivanje stanovništva u poduzetništvo, pose-

Mlade, kao posebno osjetljivu skupinu, i skupinu potrebnu poduzetništvu treba spomenuti i izrijeckom te u osmišljavanju i daljnjoj razradi mjera na umu imati mlade poduzetnike i poduzetnike početnike.

bice mladih. Obrazloženje: mlade, kao posebno osjetljivu skupinu, i skupinu potrebnu poduzetništvu treba spomenuti i izrijeckom te u osmišljavanju i daljnjoj razradi mjera na umu imati mlade poduzetnike i poduzetnike početnike.

Dr. sc. **Petar Turčinović (IDS)** predložio je amandmanom da se među

zadatke Agencije uvrsti davanje stručne i savjetodavne pomoći subjektima malog gospodarstva, osobito organiziranjem WEB stranice HAMAG-a za edukaciju i konzalting. U obrazloženju se, među ostalim, ukazuje da to gotovo sve zapadne zemlje imaju u svojim agencijama za poticanje malog poduzetništva te da se time osigurava da poduzetnici brzo i u pravom trenutku dobiju informaciju ili savjet.

Berislav Šmit (HDZ) predložio je da se u Upravni odbor imenuje po jedan član iz ministarstava: za obrt, malo i srednje poduzetništvo, financija, rada i socijalne skrbi, znanosti i tehnologije, gospodarstva (umjesto, kako je bilo predloženo, iz ministarstava turizma i poljoprivrede i šumarstva) te iz Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske obrtničke komore, Hrvatskog saveza zadruga i Hrvatske udruge poslodavaca. U obrazloženju, zastupnik podsjeća da se Vlada jasno odredila kako je povećavanje zapošljavanja prioritetni cilj razvoja malog gospodarstva, a nije predvidjela predstavnika Ministarstva rada i socijalne skrbi u Odbor. Zašto je, isto tako, s obzirom na drugi cilj po redosljedu prioriteta (povećanje izvoza i prilagodba svjetskom tržištu) isključeno Ministarstvo znanosti i tehnologije - sljedeća je primjedba zastupnika, koji je još ocijenio kako se interesi ministarstava turizma te poljoprivrede i šumarstva mogu sažeti u djelokrugu Ministarstva gospodarstva i komora.

Drugim je amandmanom Berislav Šmit zatražio da se Program razvoja malog gospodarstva donese u roku trideset dana, a ne u roku tri mjeseca, kako je predloženo. Obrazloženje - Vlada je i tako u obrazloženju navela da je niz poticajnih mjera već u provedbi te da je Program pripremljen paralelno s izradom zakonskog teksta.

RASPRAVA

O konačnom prijedlogu uvodno je govorio **Željko Pecek**, ministar za obrt, malo i srednje poduzetništvo (vidi - O Prijedlogu).

Usljedila su izlaganja: izvjestitelja radnih tijela - **Željka Pavlica** (Odbor za turizam), **Gordane Sobol** (predsjednice Odbor za ravnopravnost spolova), **Darinke Orel** (Odbor za gospodarstvo, razvoj i obnovu), **Josipa Leke** (predsjednika Odbor za zakonodavstvo).

Zašto istovremeno nije ponuđen i Program?

U ime **Kluba zastupnika HSLS-a**, konačni je prijedlog podržao Željko Pavlic. Uvodno je zamjerio predlagatelju što istovremeno nije na raspravi Program razvoja malog gospodarstva već se, faktički, primjena zakona odgađa za tri mjeseca. A da su subjekti malog gospodarstva posustali pod nagomilanim problemima svjedoči to što je iskorištena tek četvrtina od šest namijenjenih ih kreditnih linija. Poduzetnici ukazuju na nepovoljne, rigorozne, uvjete - banke zahtijevaju nepotrebnu dokumentaciju, i dalje su visoke kamate, prekratak grace-period te rok otplate). Isplativi su samo poduzetnicima s brzim obrtom kapitala. Zbog toga je važno uspostaviti efikasan, jasan i brz sustav poticaja.

Zastupnik je zatim ustvrdio kako je malo gospodarstvo jedan od najvažnijih pokretača ukupnog gospodarskog razvoja, koji potiče privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti, koje je prilagodljivo promjenama na tržištu, generira zapošljavanje te znatno pridonosi povećanju izvoza. Jedino u tom sektoru došlo je do značajnijeg porasta zaposlenosti, naglasio je, dometnuvši kako vlade europskih zemalja problem nezaposlenosti nerijetko pokušavaju riješiti upravo poticanjem malog poduzetništva. (veoma povoljni krediti, s odgodom otplate i do pet godina). U tu svrhu susjedne zemlje reduciraju i doprinose i porezna opterećenja (linearno, bez obzira na djelatnost).

Prije no što je obrazložio amandmane svoga Kluba, zastupnik Pavlic naveo je pozitivne primjere - Mađarsku i Nizozemsku. Prva zemlja plasirala je početkom devedesetih na tržište Europske unije 25 posto svojih proizvoda, a danas ih plasira 76 posto i ima vanjskotrgovinski suficit od 3 milijarde kuna. U Nizozemskoj male i srednje tvrtke stvaraju dvije trećine novih radnih mjesta, a čak 500 tisuća tvrtki zapošljava do 4 djelatnika i one su motor gospodarskog razvoja (dominira tercijarni sektor, a posebna se pozornost posvećuje biotehno-loškim tvrtkama te onima s područja visoke tehnologije).

Antipoduzetnička klima; bezobrazno birokratizirana zemlja

Bio zakon i deklarativne prirode treba ga podržati, jer skreće pozor-

nost na nešto što je životno i, nadasve, uvjet našega samog opstanka - riječi su **Damira Kajina**, koji je govorio u ime Kluba zastupnika IDS-a. Izlaganje je započeo tvrdnjom o krajnje ozbiljnim prilikama u Hrvatskoj

Hrvatska može biti ocjenjivana najboljim ocjenama na polju demokracije, ali potencijalni investitori čekaju da se nešto dogodi u zemlji, kao što su čekali 1998-1999.

(nezaposlenost je premašila 400 tisuća, živi se teže i nema relevantnih stranih investicija). Zavladao je, kako reče, potpuna antipoduzetnička klima i zato je sjajno da se raspravlja o ovakvoj zakonskoj inicijativi. Stranci su nas potpuno otpisali, a mi usprkos činjenici da banke (koje, nota bene, i nisu hrvatske) nikad nisu bolje stajale nismo u stanju pokrenuti relevantan ciklus zapošljavanja - rekao je zastupnik.

Nakon osvrta na "krajnje nezahvalne prilike" kad je riječ o kretanju stanovništva te na uspjehe Istre (već devedesetih se krenulo putem kreditnih aranžmana Istarske županije na način kako to sada predlaže Vlada), zastupnik je ukazao na, po njegovoj ocjeni, najveće probleme u zemlji. Naglasivši najprije kako malo gospodarstvo ne može samo povući zemlju iz letargije. Logika "sve u stečaj", koja je dugo potrajala, nije dala previše rezultata. Najbolja gospodarska mjera Vlade bila je, smatra, sanacija Poštanske banke.

Da je zemlja "bezobrazno birokratizirana" (što odvraća strane ulagače) svjedoči, i to što pitanje slobodnih zona još nije riješeno zakonom. Investitori su demotivirani i Hrvatsku zaobilazi strani kapital i zato što su plaće u Hrvatskoj veće nego u drugim tranzicijskim zemljama. Zato je dio "lohn-poslova" pobjegao put Bosne i Hercegovine, SR Jugoslavije, Bugarske i trećih zemalja. Plaće, međutim, rekao je zastupnik, valja zadržati na postojećoj razini, ne može ih se dovesti u pitanje.

U trećim državama odnos prema potencijalnom ulagaču neusporedivo je konkretniji i korektniji nego u Hrvatskoj, "gdje mislimo da je sve Bogom dano", pa se na ponudu Ministarstva turizma o prodaji 12-14 hotelskih lanaca ne javi nijedan relevantan investitor - podsjetio je zastupnik.

Damir Kajin rekao je zatim da Hrvatska može biti ocjenjivana najboljim ocjenama na polju demokracije, ali da potencijalni investitori čekaju da se nešto dogodi u zemlji, kao što su čekali 1998-1999. Objašnjavajući demotiviranost gospodarstvenika, rekao je da su mnogi demotivirani s obzirom na 16.200 kaznenih prijave zbog gospodarskog kriminala - znači da ju je dobilo svako treće-četvrto trgovačko društvo pa je pitanje tko će raditi. Nepravilnosti valja sankcionirati, ali to govori jako mnogo o okruženju i gospodarskim prilikama, a možda i daleko više o gospodarskom trenutku nego o ljudima koji su sudjelovali u tom gospodarstvu, a danas su u krajnje nezahvalnoj situaciji.

Iz izlaganja predstavnika Kluba zastupnika IDS-a nadalje izdvajamo - upozorenje da poslovanje otežava nedostatak prostornih planova, ocjenu da su usprkos kamatnim stopama krediti neusporedivo viši nego bilo gdje u susjednim zemljama pa da se stoga praktički ne isplati raditi za izvoz, napomenu kako promjena propisa u tijeku kalendarske godine otežava poslovanje (neshvatljiva odluka o zabrani prijevoza nafte hrvatskim cestama, koja i direktno šteti hrvatskim gospodarstvenicima), napomenu kako razvlašćena samouprava ne može pratiti gospodarstvo te prijedloge: gospodarenje zemljištem prepustiti lokalnim zajednicama; promijeniti rješenje prema kojem financiranje infrastrukture ide na teret gospodarstvenika, a ne države.

Slijedila je još ocjena - samo malo gospodarstvo i obrtništvo mogu stabilizirati prilike u zemlji, a zatim korekcija - ne samo oni. Stvori li se pozitivno poduzetničko okruženje, ako budemo fiskalno povoljniji od drugih i ako se s političkih prijede na gospodarske teme Hrvatska će već za nekoliko godina u nizu morati uvoziti radnu snagu (u nekim je sredinama već takav trend).

Najvitalniji dio gospodarstva

U ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a govorio je **Tonči Tadić**. HSP smatra malo gospodarstvo najvitalnijim dijelom hrvatskog gospodarstva i čudnovato je da mu se dosad nije posvećivala odgovarajuća pozornost - rekao je, napomenuvši kako mu je država "izbirokratiziranošću" više odmagala nego pomagala.

Predloženi zakon je pokušaj organiziranja državne potpore, koju HSP vidi u prvom redu kroz stabilni poslovni okvir, odnosno stabilni porezni sustav (u dvije godine previše eksperimenata) te sustav povoljnih

Vlada bi se trebala pridržavati barem onoga što je sama potpisala - Sporazuma o partnerstvu za razvoj, kojim je predviđeno postojanje i tržišno orijentiranih, privatnih agencija za poticanje malog gospodarstva.

kredita (postojeći obrtnicima i malim poduzetnicima zapravo objašnjavaju da im kredit ne treba).

U nastavku izlaganja zastupnik je objašnjavajući smisao amandmana u svezi s prijedlogom da se omogućiti formiranje od države neovisnih agencija naglasio da ovaj klub očekuje da se Vlada pridržava barem onoga što je sama potpisala - Sporazuma o partnerstvu za razvoj, kojim je predviđeno postojanje i tržišno orijentiranih, privatnih agencija za poticanje malog gospodarstva.

U treće čitanje

Zašto se **Klub zastupnika SDP-a**, iako je za to da se zakon donese što je moguće prije, zalaže za treće čitanje objasnio je Miroslav Korenika. Razlozi su, kao što smatra i Odbor za zako-

Preklapaju se institucije koje će se baviti poticanjem malog gospodarstva.

nodavstvo, formalno-pravne prirode. Preklapaju se institucije koje će se baviti poticanjem malog gospodarstva (Hrvatska banka za obnovu i razvoj, fondovi za zapošljavanje i za razvoj te Hrvatska garancijska agencija) i dovode u pitanje nadležnosti. Neće li, upitao je zastupnik, osnivanjem ove agencije - za koju se decidirano ne zna tko je osniva (Ministarstvo, Vlada ili Hrvatski sabor) doći do ukidanja određenog broja poslova u nekom ministarstvu.

Klub, nadalje, ocjenjuje da bi program razvoja malog gospodarstva, možda trebao za neko razdoblje (četiri godine) donijeti upravo parlament, koji nerijetko informacije dobije post festum.

Zastupnik Korenika izvijestio je zatim zastupnike kako Klub zastupnika SDP-a smatra kako bi ozbiljno trebalo promisliti da se uvjet godišnjeg prometa - ovisno o tome je li riječ o mikro, malom ili srednjem poduzeću - podigne na 80 odnosno 20 milijuna kuna, te na 40 odnosno 20 milijuna kuna, ukoliko su takvi poduzetnici i obveznici poreza na dohodak.

Ukazuju, nadalje na dvojbenu mogućnost raspolaganja (prodaja, otuđivanje) nekretninama kroz različite vidove (dosad u nadležnosti Vlade). Jasno je da se ovlast može za pojedini slučaj prenijeti na Hrvatsku agenciju, a sporno da se to predviđa generalno - za sve slučajeve.

Napomenuvši kako je i on osobno i Klub zastupnika SDP-a za to da se i u postotcima predvidi kojim bi sredstvima raspolagala Agencija, Miroslav Korenika upozorio je da su svi lokalni proračuni, uključujući županijske, već doneseni te da dobar dio lokalne samouprave nema dovoljno novca niti za funkcioniranje zakonom propisanih funkcija. Zbog toga i postoji Fond za izravnjanje, kako bi pokrio dio njihovih obveza. Uz predviđeni postotak trebalo bi i Zakonom o financiranju jedinica lokalne i regionalne samouprave osigurati da dobiju i dodatni dio proračunskog kolača.

Stav je ovog kluba da se umjesto prijenosa velikih sredstava u Agenciju osnuje Obrtnička banka, koja će moći kvalitetno i brzo plasirati novce ne samo obrtnicima nego i malim gospodarstvenicima. Obrazloženje - u županijama, nerijetko, banke ne odobravaju, zbog dodatnih kriterija, neke kredite za programe koji su ocijenjeni dobrima i ekonomski opravdanim (novo zapošljavanje). Potrebno je stoga osnovati državnu banku koja će kvalitetnije, brže i jednostavnije omogućiti kreditiranje.

Predstavnik SDP-a je, nadalje, zatražio da se dodatno pojašni odredba o kreditima poslodavcu, upitavši što je s vraćanjem potpore ako radnik dobije otkaz ili ga se nakon tri godine otpusti, ili sam ode te na koji način postaviti sustav kontrole i tko će kontrolu obavljati.

Naglasivši kako su neki članci prije projektni zadatak nego sastavni dio zakona, Miroslav Korenika je zaključno napomenuo da treće čitanje ne znači da zakon ne može ponovo doći, u veoma kratkom roku, u parlament.

U ime predlagatelja

Ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo, **Željka Peceka** zbunilo je izlaganje Korenike pa ga je upitao je li govorio ispred svog kluba. Naime, Klub zastupnika SDP-a podržao je Konačni prijedlog i predlagatelju uputio dva amandmana koja je ovaj uvažio - rekao je Pecek, spomenuvši još "visoko suglasje" između Ministarstva i Kluba zastupnika SDP-a.

Ministarstvo opravdalo očekivanja

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** Konačni prijedlog podržao je **Ante Markov**. Najprije je napomenuo kako je Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo opravdalo očekivanja. Otvoreno je gotovo 27 tisuća radnih mjesta - kroz poticajne pristupe, kreditne linije (u dvije godine više od šest) i oživljavanje obrta, malog i srednjeg poduzetništva. Pohvalivši suradnju Ministarstva s lokalnom zajednicom, zastupnik je rekao da se upravo na osnovi tih programa stvorila ideja o izradi Programa razvoja malog gospodarstva (usvojen je na tematskoj sjednici Vlade u Samoboru u lipnju 2001.).

Mali poduzetnici su mogli osjetiti da se, kroz dvije godine, riječ izgovorena u parlamentu, odluka Vlade pretvorila na terenu u djelo te da postoji ogromna zainteresiranost svih razina lokalne zajednice za daljnju suradnju s Ministarstvom.

Klub zastupnika HSS-a drži da je ipak najvažnije što su okupljene banke, lokalna zajednica i poduzetnici te što se kroz šest kreditnih linija riješilo goruće pitanje poduzetnika - kome se obratiti, kako doći do kreditnih linija i kako dobiti povoljnu kreditnu stopu.

Zastupnik je napomenuo da se ne slaže s tvrdnjama o bujanju visokih kamatnih stopa, nepodnošljivih za gospodarstvenike i o daleko boljim i kvalitetnijim kreditima u susjednim državama, jer kreditna linija koja se kreće kroz dekluzivno obračunavanje od 6,5 posto ne može se nazvati visokom. Intervencionizmom se stvo-

rio model institucije koja može funkcionirati i u uvjetima izdvajanja relativno malih proračunskih sredstava za ovu djelatnost.

Najvažnija je zadaća parlamenta da se zakoni osjete u narodu, a mali poduzetnici su mogli osjetiti da se, kroz dvije godine, riječ izgovorena u parlamentu, odluka Vlade pretvorila na terenu u djelo te da postoji ogromna zainteresiranost svih razina lokalne zajednice za daljnju suradnju s Ministarstvom - rekao je Ante Markov.

Povodom napomene, iz rasprave, kako se radi na osnivanju obrtničke banke, zastupnik je rekao kako, nažalost, tekst Zakona o bankama koji je bio na prvom čitanju nije plodno tlo za male banke. Stoga su, naglasio je, programi iz okvira Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo nadomjestili nastalu pravnu, izvaninstitucionalnu prazninu, koja je veoma dobro odjeknula i uspjela se, na ovakav način, dokazati kao stabilna, pouzdana. Odobreno je više od 1600 kredita i uloženo više od 760 milijuna kuna. Stvoreni su, dakle, preduvjeti da Ministarstvo napravi svoj krovni zakon - Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva.

Komentirajući prigovore iz rasprave kako su neki članci nejasni, zastupnik HSS rekao je da zakonom niti ne treba rješavati strukturu mjera poticaja niti nositelje, jer bi se time onemogućila njegova primjena.

Iz izlaganja predstavnika Kluba zastupnika HSS-a još izdvajamo: podršku osnivanju Hrvatske agencije za malo gospodarstvo putem koje, kako je rečeno, Hrvatska dobiva institucionalni kaput za realizaciju programa malog gospodarstva; tvrdnju o potpunoj neutemeljenosti upozorenja kako zbog osnivanja državne agencije fondovi za razvoj i zapošljavanje te za regionalni razvoj mogu svojim paralelizmom dovesti u pitanje funkcioniranje Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo.

Ne protivimo se, ali ...

Klub zastupnika Demokratskog centra podržava sve mjere kojima će se poticati razvoj malog gospodarstva, no to svakako nije ovaj zakonski prijedlog, ali mu se ne protivimo, pa makar se zadržao i samo na načelnoj podršci razvoju malog gospodarstva - izvijestila je zastupnik **Vesna Škare-Ožbolt**. Predložena rješenja neutralna su za razvoj tog segmenta

gospodarstva, odnosno neprovediva. Kako reče, prije je riječ o skupu načelnih opredjeljenja, načelnih mjera poticanja razvoja nego o zakonskom propisu. Pritom se i najlošije mjere koje će utvrđivati Vlada programom, kao podzakonskim aktom, ne mogu provesti bez izmjena odgovarajućih zakona. Primjerice uvođenje poreznih olakšica ne može se riješiti drugačije no što je riješeno zakonima o porezu na dohodak i porezu na dobit, odnosno o poticanju ulaganja. Uz to, provedba Programa (porezna olakšica kao poticajna mjera) moguća je samo nakon izmjena zakona.

Predložena rješenja neutralna su za razvoj malog gospodarstva, odnosno neprovediva. Prije je riječ o skupu načelnih opredjeljenja, načelnih mjera poticanja razvoja nego o zakonskom propisu.

Unatoč prijedlogu DC-a da se smanji iznos ulaganja temeljem kojega se stječe pravo na poticaj kroz sniženje stope poreza na dobit, 10 milijuna je najniži iznos temeljem kojega se smanjuje stopa poreza na dobit na 7 posto, a tek za iznos od 60 milijuna kuna ulaganja ostvaruje se nulta stopa poreza na dobit. Takvi su iznosi astronomsko visoki za malo gospodarstvo - rekla je zastupnica.

U nastavku izlaganja, predstavnica DC-a je ustvrdila da načelno formulirane mjere poticaja, koje se ne mogu primijeniti, nisu potrebne te da se moglo predložiti rješenje slično austrijskom. Iz njezina izlaganja još izdvajamo: napomenu kako nije jasna čak niti namjena zakonskog prijedloga (poticajne mjere sadržane su u drugim propisima, a Vladi ne treba zakon koji bi je ovlastio da donese Program razvoja malog gospodarstva); ocjenu kako je Parlament u mnogočemu postao samo pozornica (bez izravnog utjecaja) za promatranje aktivnosti Vlade; zamjerku da nije prihvaćen niti jedan bitniji prijedlog iz rasprave u prvom čitanju; napomenu kako osim načela u zakonskom prijedlogu nema ničega novog, a osobito ne specifičnog i prilagođenog malom gospodarstvu; upozorenje kako nije jasno kojim će se mjerama rješavati problem nezaposlenosti.

Osigurati da se firma može registrirati u jedan dan

Podržavši u ime **Kluba zastupnika HNS-a, SBHS-a i PGS-a** Konačni prijedlog, **Damir Jurić** predložio je uvođenje Tjedna (bolje, desetljeće) borbe protiv pesimizma, jer je to, kako reče, jedna od glavnih prepreka gospodarskom razvoju Hrvatske. Cijele su generacije u proteklih deset i više godina stekle iskustvo da se gotovo ništa ne može promijeniti, pogotovo ne u gospodarstvu. Prije je postojao automatizam razvoja, ali je u promjeni društveno-ekonomskih uvjeta ("za koje nije kriv naravno HDZ,

U Hrvatskoj je umjesto kulture poduzetništva dosta razvijena kultura državne administracije i birokracije.

uglavnom nije kriv") došlo do sloma cijelog sustava i sada, u ovom dobu ranog kapitalizma, iznimno je teško stvoriti poduzetničku klimu, što je glavna prepreka razvoju - rekao je zastupnik. Država, za razliku od prošloga sustava, više ne osniva poduzeća i ne gradi tvornice, ali to ne znači da nema odgovornosti za ono što se događa u obrtu, u industriji ili na tržištu. Jedan od načina aktivnosti države jest - poticanje poduzetništva i malog gospodarstva.

Nažalost - naglasio je predstavnik ovog kluba zastupnika - u našem narodu nema niti previše inicijative niti poduzetnosti i teško se možemo nositi, primjerice s Česima, koji proteklih mjeseci osnivaju i nove tvornice automobila - zahvaljujući iskustvu u tom tipu proizvodnje, ali i transparentnijem ekonomskom sustavu. Za razliku od te kulture poduzetništva u Hrvatskoj je, naglasio je zastupnik, dosta razvijena kultura državne administracije i birokracije.

Ni klima u lokalnim zajednicama ne daje previše prostora poduzetništvu (bezbroj administrativnih prepreka), rekao je Jurić, predloživši u ime svoga kluba da se odrede rokovi za dobivanje dozvola te osigura da se firma može registrirati u roku jednog dana, a ne u 2-3 mjeseca i da registracija bude jeftinija.

Iz izlaganja predstavnika ovog kluba još izdvajamo: ocjenu kako je osnivanje Hrvatske agencije za malo gospodarstvo dobar potez; tvrdnju

kako je poduzetnička klima preduvjet gospodarskog razvoja; upozorenje kako dovoljna pažnja nije posvećena poduzetničkim inkubatorima (nedostatak poduzetničke kulture zapravo je nedostatak obrazovanja, a i uvida u iskustva drugih zemalja).

Nije jasan odnos Hrvatske garancijske agencije i Agencije za malo gospodarstvo

Zastupnici Kluba HDZ-a, čiji je stav obrazložio Nikica Valentić, načelno su podržali Konačni prijedlog, svjesni, kako je naglasio njihov predstavnik, značaja i toga dijela gospodarstva i njegovih pozitivnih učinaka posljednjih godina (gotovo 2000 kredita i više od 100 milijuna eura plasiranih u taj segment gospodarstva te 55 do 65 posto učešća u zapošljavanju i društvenom proizvodnju).

Nejasan odnos Hrvatske garancijske agencije i Hrvatske agencije za malo gospodarstvo.

Upozorili su i na načelne i konkretne nedostatke zakonskog prijedloga. Nije, ponajprije, jasan odnos Hrvatske garancijske agencije i Agencije za malo gospodarstvo - je li riječ o pravnoj sukcesiji (tada se samo dopuni registracija) ili o novoj agenciji.

Tu je, nadalje, pitanje kontrole plasmana sredstava, nadležnosti Upravnog odbora i odgovornosti za plasmane. Dodatna kontrola potrebna je jer mala i srednja poduzeća imaju manje razvijene zajedničke službe, manje stručnjaka pravnog i financijskog profila (obično koriste vanjske usluge) nego veliki sustavi.

Raščistiti bi trebalo i pitanje preklapanja nadležnosti (iako se tvrdi da neće biti inkompatibilnosti s fondovima).

Klub zastupnika HDZ-a jedan od većih problema vidi u dosta učestaloj praksi prebacivanja nadležnosti i obveza na sredstva lokalne samouprave. Ne bi trebalo opterećivati lokalnu samoupravu, jer brojne općine i gradovi nemaju sredstava ni za zadovoljavanje sadašnjih zakonskih obveza i zbog bilo kakve nove naći će se u problemima (od školstva do zdravstva pa do poticane stanoogradnje).

Izlaganje je zastupnik završio prijedlogom da se članci kojima su utvrđeni zadaci Agencije te izvori sredstava usklade s ukupnim pravnim sustavom te da se do glasovanja uskladi na što su ukazali ili Konačni prijedlog prosljedi u treće čitanje.

Ovime su završila izlaganja predstavnika klubova zastupnika te uslijedila pojedinačna izlaganja.

Milanka Opačić (SDP) faktički je pojasnila dva SDP-ova amandmana (poticaji ženskom poduzetništvu), ukazavši s tim u svezi na Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju Europskoj uniji koji na to ukazuje te na Smjernice Europske unije za zapošljavanje. Jedan od predviđenih četiri stupa je poticanje ženskog poduzetništva, odnosno - šire - politika jednakih šansi za žene i muškarce.

Zastupnica je, zatim, upozorila da žensko poduzetništvo u mnogim europskim zemljama osigurava posebne kreditne linije za žene poduzetnice; da će Institut za međunarodne odnose ubrzo zgotoviti Program ženskog poduzetništva.

Milanka Opačić navela je zatim podatke: da u Gradu Zagrebu malu ili srednju tvrtku ima oko 4 tisuće žena (podatak Hrvatske Gradske komore), odnosno da je poduzetnica 6 tisuća (podatak Ministarstva gospodarstva); da je među prijavljenima na Zavodu za zapošljavanje više od 50 posto nezaposlenih žena (među kojima velik broj mladih i obrazovanih).

U još uvijek tradicionalnoj i konzervativnoj Hrvatskoj, međutim, mnoge žene nemaju gotovo nikakvog vlasništva i mnogo teže ispunjavaju uvjete za poduzetničke kredite. A gotovo sve europske zemlje razvile su ženske poduzetničke centre koji besplatno educiraju, uz svojevrsno vođenje tijekom prve godine poduzetničkog rada. Spomenimo na kraju prijedlog zastupnice da se, kako je to i predviđeno Programom razvoja malog i srednjeg poduzetništva za razdoblje 2001.- 2004., u sklopu poduzetničkih centara i inkubatora otvore centri za žensko poduzetništvo.

Iz izlaganja ove zastupnice izdvojimo još: ocjenu da je zaposlenost majki za sve tipove obitelji s djecom (bračni par ili jednoroditeljska obitelj) najbolje jamstvo protiv siromaštva; upozorenje kako i Slovenija ima (Vladin) program razvoja ženskog poduzetništva koji se veoma dobro ostvaruje.

Nedorečeno

Zahtjev za trećim čitanjem **Dario Vukić (HDZ)** obrazložio je nedorečenošću Konačnog prijedloga. Uvodno

Agencija dobiva nevjerovatne ovlastima, a Hrvatski sabor s time, odnosno s programima, neće imati ništa.

je naglasio da je uvjet razvoja ne samo malog već i svakog gospodarstva jednak pristup razvojnim mogućnostima, a posljedica nedorečenosti može biti to da se poduzetnici iscrpljuju na tome kako doći do poticajnih mjera umjesto da pozitivnu radnu energiju troše u razvoj, u svakom pogledu.

Nakon napomene kako brojne HDZ-ove primjedbe nisu uvažene u Konačnom prijedlogu, zastupnik se osvrnuo na sadržaj obrazloženja, u kojem uz ostalo stoji da su ciljevi razvoja malog gospodarstva povećanje izvoza i prilagodba svjetskom tržištu. U uvjetima globalizacije, naglasio je, privreda odnosno malo i srednje poduzetništvo mora se boriti i za domaće tržište.

Tu je, nadalje, zastupnikovo upozorenje o nevjerovatnim ovlastima koje dobiva Agencija, dok Hrvatski sabor s time, odnosno sa programima, neće imati ništa. Usljedilo je njegovo pitanje kako će Agencija, kako je predviđeno poticajnim mjerama, uklanjati administrativne prepreke osnivanju, poslovanju i razvoju subjekata malog gospodarstva, uz ocjenu kako Vlada i Hrvatski sabor treba da rade na usklađivanju pravnih propisa s regulativom Europske zajednice te na uklanjanju trgovinskih barijera i olakšavanju pristupa europskim programima podrške.

Kako će Agencija omogućiti prioritetnu poziciju bilo koga u javnim natječajima - sljedeći je upit zastupnika, koji je izrazio nadu da to neće biti po logici političkih veza.

Rješenjem iz Konačnog prijedloga prema kojem odluku o odobravanju jednokratne bespovratne potpore subjektima malog gospodarstva donosi Hrvatska agencija za malo gospodarstvo, po ocjeni Darija Vukića, otvara se mogućnost volontarističkim prosudbama nekolicine ljudi. Tako netransparentan i uopćen zakon će "otvoriti trku naših privrednika" kako dobiti bespovratni kredit ili subvenciju na kamate,

umjesto da država svima - s jasnim pravilima igre - daje istu šansu za dobivanje poticajne mjere. Moraju se uspostaviti jasni kriteriji, radi ravnopravne utrke, da bi se nekome, primjerice, za jednu kunu mogla dati hala sa 2000 metara, s dizalicama ili svime onime što treba za jedno malo ili srednje poduzeće.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: ocjenu da se uz toliko predviđenih nositelja provedbe programa neće provesti ništa, i da nitko neće biti odgovoran; prijedlog da se jasnije definiraju izvori sredstava; upozorenje kako mali i srednji poduzetnici, a ne lokalna samouprava predlagati razvojne projekte, jer će ih provoditi; tvrdnju kako je zakon napisan "pro forma".

Predvidjeti start-up kredite

Mr. sc. **Zlatko Mateša (HDZ)** uvodno je napomenuo kako malo gospodarstvo jest dinamičan i prilagodljiv sektor, ali da sam ne može izvesti Hrvatsku iz recesije niti može biti lokomotiva gospodarskog razvitka već jedan od "ponajvažnijih" segmenata hrvatskog gospodarstva. Sektor malih i srednjih poduzeća i obrtništva

Hrvatska treba antibirokratski program. Da bi se, npr., promijenilo radno vrijeme lokala poduzetnik mora obaviti sljedeće: otići u Gradski ured za gospodarstvo, koji pošalje na teren svoju komisiju; ova dopis - utvrdi li da su zadovoljeni tehnički uvjeti - šalje Policijskoj upravi; čeka se zatim taj odgovor, koji se upućuje Vijeću gradskih četvrti koje šalje svoju komisiju; ova opet mišljenje prosljedi na sjednicu Vijeća gradskih četvrti; čeka se, zatim, njeno pozitivno mišljenje, koje se vraća u Gradski ured; otud ide na Gradsku skupštinu, pa natrag gradskom uredu i, naposljetku, na potpis gradonačelniku.

ne može funkcionirati bez ostalih segmenata gospodarstva i bez dobro razvijenog sektora države.

Nadležno ministarstvo je, po ocjeni zastupnika, napravilo dosta pozitivnih koraka u segmentu osiguravanja financijskih sredstava za poticanje malog i srednjeg poduzetništva te obrta. Valja još riješiti pitanje jamstava. Jer relativno mali segment populacije je sposoban nositi poduzetničke projekte (njima treba pomoći - start-up kreditima) i oni, najčešće, ne mogu kandidirati sredstva - nisu u stanju osigurati potrebna jamstva na temelju kojih bi banke odobrile sredstva.

Nedostaju fondovi s rizičnim kapitalom, nedostaje podrška u izradi projekata, ljudi nerijetko ne mogu osmisлити dobre poduzetničke ideje (ne na način prihvatljiv bankama).

Glavni problem je, po riječima mr. Mateše, u sektoru pravne regulative i nikakva financijska sredstva ni napore Ministarstva neće dati rezultate ne promijeni li se to. Tvrdnju da je Hrvatskoj potreban antibirokratski program kakav ima Europska unija, pa i Slovenija, zastupnik je potkrijepio primjerom. Da bi se promijenilo radno vrijeme lokala poduzetnik mora obaviti sljedeće - otići u Gradski ured za gospodarstvo, koji pošalje na teren svoju komisiju koja - utvrdi li da su zadovoljeni tehnički uvjeti - šalje dopis Policijskoj upravi. Čeka se zatim taj odgovor, koji se upućuje Vijeću gradskih četvrti koje šalje svoju komisiju, a ova opet mišljenje prosljedi na sjednicu Vijeća gradskih četvrti. Čeka se njeno pozitivno mišljenje, koje se vraća u Gradski ured, a otud ide na Gradsku skupštinu, pa natrag gradskom uredu i, naposljetku, na potpis gradonačelniku.

Cilj se neće postići osiguranjem financijskih sredstava - ne riješe li se problemi lokacijskih i građevinskih dozvola, energetskih priključaka (za obrtničku radnju potrebno je nekoliko desetaka tisuća samo za energetsku suglasnost) - rekao je zastupnik, dometnuvši kako su nezaobilazan dio rješavanja problema gruntovnica i katastar te prava vlasništva.

Gordana Sobol (SDP) zatražila je da se stvore zakonske pretpostavke za veće uključivanje žena u sustav malog gospodarstva, a time i u glavne tokove razvoja društva. Rekavši kako je promjenom vlasti prije dvije godine stvorena pozicija za sustavno mijenjanje stvarnog položaja i uloge žena

u društvu, ona je izrazila zadovoljstvo što su se tome priključili pojedini članovi bivše vlasti, koji su, kako reče, sustavno radili na stvaranju potpuno drugačije uloge žena u društvu.

Cilj se neće postići osiguranjem financijskih sredstava ne riješe li se problemi lokacijskih i građevinskih dozvola, energetskih priključaka.

Zastupnica je podsjetila da je Nacionalnom politikom promicanja ravnopravnosti spolova zacrtano da će se posebno promicati uključivanje žena u poduzetništvo, a zatim ukazala na specifičnosti tog uključivanja. Žene uglavnom osnivaju mala mikro-poduzeća i postavljaju male kreditne zahtjeve (u pravilu oko 10 tisuća eura), što povlači za sobom i manju zainteresiranost banaka. Većina zemalja članica EU pokrenula je niz aktivnosti za poticanje sudjelovanja žena u poduzetništvu. Trenutačno se stvara europska mreža poslovnih savjetnika koji će ženama-poduzetnicama omogućiti usavršavanje i informiranje o svim vidovima poslovnog menadžmenta. Uloga žena i mladih u području obrta i malih gospodarstava jača se promoviranjem poduzetništva u izabranim obrazovnim institucijama - rekla je zastupnica.

Za stvarnu, a ne samo deklaratornu potporu mladima

O potrebi većeg uključivanja mladih u sustav malog gospodarstva, govorila je šire **Marija Lugarić (SDP)**. Temeljitiije obrazlažući svoj amandman, upozorila je da se - bez obzira što je poduzetništvo izuzetno zanimljivo mladima, među ostalim i zato što su prilike za razvoj, kreativnost i ostvarivanje vlastitih ideja znatno veće nego u velikim sustavima - relativno malo mladih odlučuje se za to. Obrazovni sustav, naime, ne poznaje ili poznaje veoma slabo obrazovanje u poduzetništvu te stjecanje praktičnih poduzetničkih vještina. Mladi uz to, najčešće, ne udovoljavaju zahtijevanim uvjetima odobravanja kredita.

Zastupnica je, među ostalim, još zatražila da se ponude rješenja i za neka specifična pitanja - aktivno

uključivanje i opstanak mladih poduzetnika, uz iskorištavanje postojeće strukture za poticanje poduzetništva (centri, inkubatori). Potrebni su, nadalje, različiti oblici financijske potpore (smanjenje troškova registracije, subvencioniranje dijela lokalnih poreza te smanjenje komorskih doprinosa, a i razrađene kreditne linije i uvjeti posebno prilagođeni ciljevima mladih).

Marija Lugarić još je naglasila da mladi imaju mogućnost primjene znanja i u domovini, unatoč upućivanjem im savjetima i naputcima (koji se obrazlažu korisnošću stjecanja znanja u inozemstvu da odu van primijeniti znanje stečeno u domovini) te da u tom kontekstu treba učiniti sve za veće uključivanje mladih u sve društvene procese, pa time i u gospodarstvo.

Cilj - donijeti provediv, zakonit i ustavan zakon

Josip Leko (SDP) uvodno je napomenuo kako su se od prvog čitanja ovog zakonskog prijedloga dogodile stvari koje relativiziraju veoma dobru ideju s Agencijom. U međuvremenu su, naime, uslijedila zakonska rješenja s fondovima te da u tom smislu nove činjenice ukazuju da će doći do "automatiziranja, usitnjavanja" (protiv čega ne bi bio kad bi djelovanje bilo usklađeno).

Intencija poticanja malog i srednjeg poduzetništva apsolutno je prihvaćena, a cilj trećeg čitanja je poboljšanje kvalitete zakonskog teksta. Budući da se predlagatelj nije očitovao o primjedbama Odbora za zakonodavstvo ovaj je morao predložiti treće čitanje.

Komentirajući ocjene iz rasprave kako su zahtjevi da se predloženo uskladi s ostalim zakonima i Ustavom Republike kočnica, zastupnik je pojasnio da je samo riječ o zahtjevu (Odbora i Kluba zastupnika SDP-a) da se donese provediv, zakonit i ustavan zakon koji će osigurati poticanje i razvoj malog poduzetništva.

Predsjednik Odbora za zakonodavstvo objasnio je zatim da je Odbor

ostavio rok predlagatelju, odnosno Ministarstvu na primjedbe i sugestije Odbora da preuredi zakonski prijedlog (ili odbije to učiniti). Ministarstvo to nije učinilo, a s obzirom na to da je riječ o stručnoj materiji Odbor se nije upuštao u uređivanje (amandmanski) tako značajnih promjena.

Nakon napomene da Odbor ni dosad nije dobio uvjeravanja da su osigurana početna sredstva za osnivanje Agencije, Josip Leko pohvalio je korektno izlaganja zastupnika Valentića i Mateše, a zatim ukratko sažeo kako bi još trebalo korigirati Konačni prijedlog.

Među ostalim trebalo bi: pripremiti materiju (sredstva i kriterije) da se može realizirati poticanje; predvidjeti kako će nastaviti radom djelatnosti Garancijske agencije (država ne može biti bez nje); utvrditi po kojem će se propisu utvrđivati pravo na poticaje te po kojim će propisima mali poduzetnici moći unaprijed utvrditi pripada li im subvencija, kredit i sl.

Izlaganje je zastupnik Leko završio napomenom o namjeri Odbora - da se korektno donese materija koja pomaže da se gospodarstvo Republike lakše uključi u gospodarstvo Europske unije.

Dr. sc. **Petar Turčinović (IDS)** započeo je izlaganje pohvalom predložene te ocjenom kako malo gospodarstvo zaslužuje poseban poticaj jer usvaja nove tehnologije. Kako reče, treba nagraditi onoga tko je uspješan umjesto socijalizacije prikrivanja neuspješnih na račun poreznih obveznika. Da bi se, međutim, moglo nagraditi učinkovite potrebno je promijeniti poreze na dobit (na 10 do 15 posto).

Zastupnik je zatim ukazao na loš trend u malom gospodarstvu - više od 40 posto malih poduzetnika bavi se trgovinom, a ne stvaranjem novoga i proizvodnjom (premda je ipak najzdraviji stup promjene) te na nerazmjer između broja zaposlenih u njemu (540 tisuća) i sudjelovanja u bruto društvenom proizvodu (usporedbe radi, SAD u malom poduzetništvu ostvaruje 38 posto bruto društvenog proizvoda s manje od milijun zaposlenih).

Uspjesi u malom gospodarstvu drugih zemalja uglavnom su rezultat, po tvrdnji zastupnika, pomoći agencija koje imaju programe kakvi se predlažu Konačnim prijedlogom. U Americi nije riječ samo o garancijama i jamčenju bankama (do 75 posto) zajma (do milijun dolara) nego još

daju tzv. povremene mikrozajmove. Najveći efekti agencije ne postižu kroz jamstva i kapital nego edukacijom i konzaltingom. Malo poduzeće može se osnovati u roku minute putem Interneta, a u narednih pet dobiti osnovna informacija i konzultacije "in vivo". U Hrvatskoj sastavljanje poslovnog plana, investicijske studije i marketinškog plana traje oko mjesec i pol dana (ako se posjeduje novac i ispunjavaju svi drugi uvjeti).

Objašnjavajući svoj amandman (savjetodavni, edukativni i konzultantski web centar za malo gospodarstvo) zastupnik Turčinović upozorio je kako istraživanja pokazuju da više od 97 posto poduzetnika nema poslovni, marketinški plan.

Iz izlaganja dr. Turčinovića još izdvajamo: upit zašto nije ponuđen Program razvoja malog gospodarstva te godišnji plan s upozorenjem da se, uz ovako postavljene rokove, zakon može realizirati tek krajem godine; zamjerku Ministarstvu što nije pripremila poslovni ili, barem, financijski plan ili simulaciju potpornih sredstava potrebnih za provedbu zakona.

Nameće se potreba stvaranja hrvatskog proizvoda

Marijan Maršić (HSS) rekao je da predloženi zakon daje niz mogućnosti za povoljno financiranje poduzetnika, ali i za paralelno rješavanje pitanja komunalne infrastrukture. Omogućeno je to kroz potpore, a jedinice lokalne samouprave tu pomažu subvencioniranjem kamata te oslobađanjem poduzetnika od lokalnih poreza, komunalnih pristojbi. Takav je pristup rezultirao s 8 inkubatora, 30 poduzetničkih centara i 60 zona malog gospodarstva, ali je potrebno osigurati, naglasio je zastupnik, znatno više novčanih sredstava za poboljšanje još uvijek "daleko od zadovoljavajuće" komunalne infrastrukture.

Nakon tvrdnje da je poduzetništvo ograničeno brojnim administrativnim preprekama, da je problem i u nedostatku znanja i vještina samih poduzetnika (pristupilo se ipak edukaciji - najnoviji program je onaj poseban za Vukovar), Marijan Maršić rekao je da se valja pozabaviti i pitanjem tržišta i proizvoda - da bi zakon mogao zaživjeti u potpunosti. Nameće se, dometnuo je, i potreba stvaranja hrvatskog proizvoda, a to se može postići samo ako se više

uvažavaju znanost i stručni ljudi - da im se pruži mogućnost da se brojne inovacije koje u svijetu ostvaruju medalje oplemene i iskoriste kao proizvod.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: tvrdnju da se kroz ovaj zakon mora poticati i tražiti prostor za veće zapošljavanje, naročito na područjima posebne državne skrbi, otocima i ispodprosječno razvijenim područjima; upozorenje da banke nerijetko slabo prepoznaju poduzetničke programe; ocjenu da će se predloženim omogućiti da Agencija prepozna one koji imaju šansu da uspiju na tržištu; podršku amandmanu zastupnika Turčinovića.

Franjo Kučar (SDP) rekao je kako je povezivanje Agencije, kao izvršnog tijela Ministarstva, s lokalnom samoupravom neminovnost. Naime, najveći problem po ostvariti tješnju funkcionalnu vezu prema lokalnoj samoupravi i kroz upoznavanje poduzetnika - kroz pomoć pri izradi programa, ocjenu njegove profitabilnosti i realizaciji kreditne linije. Jer, situacija na terenu pokazuje da je to crna točka realizaciji ostvariti tješnju funkcionalnu vezu prema lokalnoj samoupravi i kroz upoznavanje poduzetnika - kroz pomoć pri izradi programa, ocjenu njegove profitabilnosti i realizaciji kreditne linije. Jer, situacija na terenu pokazuje da je to crna točka realizaciji čitavoga dobro osmišljenog programa.

Promicati poduzetništvo u javnosti

Uz podršku Konačnom prijedlogu, **Marijana Petir (HSS)** je, nakon uvodne napomene kako se mnogo govori, a malo čini kad je riječ o razvojnim šansama Hrvatske ustvrdila da je moguće provesti u djelo ulaganje u gospodarski razvoj koji potiče privatno vlasništvo i poduzetničke sposobnosti - sustav prilagodljiv promjenama na tržištu, koji generira zapošljavanje, povećava izvoznu proizvodnju, a pritom čuva okoliš. O tome svjedoče informacije da je u posljednje dvije godine Ministarstvo obrta, malog i srednjeg poduzetništva pokrenulo 6 kreditnih linija uz odobrenje općinama, gradovima i županijama više od 1500 kredita u iznosu većem od 760 milijuna kuna (dvostruko više od onoga što daje HBOR). Kreditiranjem je omogućeno

zapošljavanje, a potporama priprema, uvođenje i marketing autohtonih proizvoda, ruralnog razvoja, ekološke poljoprivrede i obnove starih zanata.

Zastupnica je izrazila žaljenje što Sisačko-moslavačka županija nije dovoljno iskoristila i prepoznala ovaj program.

Iz njezina izlaganja još izdvajamo: upozorenje da potreba rješavanja problema te iskorištavanja stvarnih prednosti malog gospodarstva nalaže poduzimanje odgovarajućih mjera gospodarske politike te zahtijeva organiziranje i rad tijela državne i regionalne uprave, lokalne samouprave i potpornih poduzetničkih institucija, što i jest svrha zakona; ocjenu da je važno promicati poduzetništvo u javnosti, radi stvaranja pozitivnog stava stanovništva prema njemu i mogućnostima koje ono pruža.

Lažna slika da zakon nije dobar

Petar Žitnik (HSS) započeo je izlaganje upitom - povodom načina na koji se raspravljalo o ovom zakonskom prijedlogu i izmjenama Zakona o novčanim i drugim poticajima - jesu li zastupnici od naroda izabrani da u konstruktivnom dijalogu, u stručnoj i argumentiranoj raspravi donose dobre zakone ili da se pravnički i drugačije "prepućavaju", "izvrđavaju", vrijeđaju, ispričavaju.

Kako reče, nema zastupnika koji nije ukazivao na problem ogromne nezaposlenosti, a kad se pred njima nade prijedlog koji nije idealan, ali je dobar i na tom planu daje realne šanse promatraju ga kroz povećalo i čitaju među redovima ne bi li se dogodilo njegovo donošenje. Duboko zabrinjava, dometnuo je, i izuzetno rigorozan stav Odbora za zakonodavstvo baš prema ovom zakonu.

Mi smatramo ogromnim uspjehom ako nekog stranca uspijemo nagovoriti da otvori u nas neki pogon i zaposli pet radnika, a našima eto neka čekaju dok trava naraste - rekao je Petar Žitnik.

U nastavku izlaganja on je: podsjetio na nekadašnje inzistiranje Jure Biščana sa saborske govornice da se povede veća briga o malom poduzetništvu te za to osnuje ministarstvo (koje je urodilo plodom); rekao kako bi odgađanje donošenja zakona moglo značiti daljnji odlazak naših poduzetnika u Mađarsku (sada će nas konačno i Mađari učiti kako se posluje u Riječkoj luci); kritički

osvrnuo na sadržaj nekih amandmana koji, kako reče, daju lažnu sliku da zakon nije dobar.

Rekavši kako je ovaj zakon nasušna potreba, a odugovlačenje njegova donošenja šteta, zastupnik HSS-a sugerirao je još, među ostalim, predlagatelju da usvoji amandmane kojima je zatraženo stavljanje većeg naglaska na poduzetništvo žena i mladih, na potpore i primanje naučnika te moderniji pristup davanju stručne i savjetodavne pomoći.

Replicirajući Žitniku, Josip Leko rekao je da nije prihvatljivo iskazivati sumnju u dobru namjeru Odbora, pogotovo ako je Odbor demokratski raspravio i donio zaključak. Ocjenu o (ne)suglasnosti s važećim zakonima mora donijeti parlament, to nije stvar diskrecione ocjene nego je riječ o imperativu da konačni prijedlog bude u skladu s važećim zakonima.

Zastupnik je još pojasnio kako njegova rasprava nije odbacivala ideju i zakon u cjelini, intencija poticanja malog i srednjeg poduzetništva apsolutno je prihvaćena, a cilj trećeg čitanja je poboljšanje kvalitete zakonskog teksta. Budući da se predlagatelj nije očitovao o primjedbama Odbora pa je on morao predložiti treće čitanje.

Neprihvatljivo je da se predlaže usklađivanje sa zakonom koji će tek biti donijet - bio je odgovor Petra Žitnika.

Stvoriti pogodnosti za obrtničko gospodarstvo

Uključivši se u raspravu, dr. sc. **Josip Torbar (HSS)** rekao je da bi pri podršci novom poletu obrtništva osobito pozornost trebalo obratiti stvaranju pogodnosti i za obrtničko zadugarstvo, koje je u prošlosti bilo bitan činitelj prosperiteta te djela-

Nema gospodarskog oporavka bez pravih političkih odluka koje pravo udružuju s provedbenom snagom, a niti bez ukidanja privilegija nekih nazoviobrnika.

tnosti. U tome je veoma aktivno bio angažiran i HSS, a neka udruženja, kao Hrvatski radiša, stvorila su temelje za odgoj novih generacija.

Naglasivši da je potrebno da podjednako funkcionira i politički i

gospodarski sustav zemlje da bi jedno poduzeće bilo konkurentno na tržištu, zastupnik je rekao da je Hrvatska tu u značajnom zaostatku jer su "dugoročni birokrati" samo izvlačili novac gdje su stigli pa onda trošili rasipnički, u skladu sa svojim interesom i "hirovitom interpretacijom stvarnosti". Mehanizmi i strukture vlasti služili su isključivo uskim političkim ciljevima, bez osjećaja odgovornosti prema onima koji nisu imali ni ono najnužnije. Takva politika i sveprisutni mito onemogućavali su i smanjili produktivnost koja bi težila upotrebi najbolje tehnologije.

A kada se govori o poduzetniku i o obrtu misli se na čovjeka koji stvara, a ne špekulira, koji prihvaća izazove modernog svijeta i poštuje pravila - naglasio je dr. Torbar.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo ocjenu kako nema gospodarskog oporavka bez pravih političkih odluka koje pravo udružuju s provedbenom snagom, a niti bez ukidanja privilegija nekih nazoviobrnika, koji ustvari teže sasvim drugim ciljevima - brzog obogaćivanja te napomenu o potrebi razvijanja optimističkog duha u ljudi koji će poticati sve one aktivnosti koje znače novo zapošljavanje.

Imali i program i znanje, ali ne i garancije

Uz podršku predloženome, **Miroslav Furdek**, dr. med., (HSS) govorio je o problemu poduzetnika na područjima od posebne državne skrbi, konkretno u Karlovačkoj županiji (Slunj, Rakovica, Cetingrad), gdje su bivši obrtnici nakon 4-5 godina provedenih u Hrvatskoj vojsci, željeli - vrativši se u (ne)obnovljene kuće - pokrenuti gospodarsku aktivnost. Imali su i program i znanje, ali nisu mogli dobiti kredite (za strojeve) jer nekretninama nisu mogli osigurati od banke tražene garancije.

Agencija bi trebala riješiti baš taj dio problema, naglasio je zastupnik, izrazivši nadu da će se upravo poduzetnicima s područja posebne državne skrbi na taj način osigurati zapošljavanje te opstanak ljudi na tim prostorima.

U nastavku izlaganja Furdek je rekao kako će se jedinicama lokalne samouprave upravo ulaganjem u poduzetništvo osigurati sredstva (kroz porez na dohodak i porez) te

omogućiti rješavanje dijela infrastrukturnih problema. Naime, proces decentralizacije nerijetko podrazumijeva samo dobivanje dodatnih obveza bez mogućnosti i dodatnog financiranja - upozorio je.

Prema predloženoj definiciji, Agencija je neprofitna, ali sva dobit ostaje njoj te se upotrebljava za zadatke Agencije. Jedan od njih je - davanje bespovratnih sredstava. Znači, ona može pogodovati subjektima pa čak i dovesti u pitanje ustavnu kategoriju ravnopravnosti poduzetnika na tržištu.

Zastupnik je, nadalje, ukazao na potrebu koordiniranog trošenja sredstava iz dvaju izvora - iz Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo te Fonda za razvoj i zapošljavanje, na potrebu uvažavanja (prepoznavanja) specifičnosti pojedinih grupacija obrtnika (ponajprije starih obrta te onih koji su nositelji inovacija i uvođenja modernih tehnologija i onih okrenutih izvozu). Ne bi se smjela, naglasio je zastupnik ponoviti situacija kakva se dogodila u svezi s privatizacijom zdravstva. Nakon što je 1997. otvoreno oko 8000 privatnih ordinacija, sa po najmanje dvoje zaposlenih, dugo nijedna komercijalna banka nije prepoznavala taj segment iako su imali status obrta sa stalnim izvorima financiranja (ugovor s Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje) tako da su se za financiranje opreme morali snalaziti sami.

Iz ovog izlaganja još izdvojimo podršku amandmanima predloženom davanju potpore za primanje naučnika.

Replicirajući Furdeku, Josip Leko se s njim složio da bi bilo bolje da je postojala Agencija, a zatim je ponovio zaključak Odbora za zakonodavstvo kojim se ukazuje na suprotstavljenost Zakona o otocima (kojim je predviđen ostanak Garancijske agencije) i predloženoj zakona koji tu agenciju pretvara u Agenciju za malo i srednje poduzetništvo.

Dr. sc. Miroslav Furdek složio se da postoji kolizija između dva zakonska prijedloga, ali - upozorio je - pred zastupnicima je ovog časa konačni

prijedlog zakona o poticanju malog gospodarstva, a kad dođe na red onaj o otocima morat će se obaviti usklađivanje.

Nema opravdanja za treće čitanje

Ljubica Lalić (HSS) podržala je Konačni prijedlog uz upozorenje da nema opravdanja za treće čitanje, s obzirom na to da u raspravi nije izraženo oštro (konceptualno) neslaganje s jednom dokazano uspješnom idejom koja se želi realizirati zakonom. Iako je član Odbora za zakonodavstvo, ne čini joj se osnovanim mišljenje toga radnog tijela da je nužno doraditi bitan sadržaj zakona u odnosu na zakone u postupku donošenja. Zakon koji se donosi mora biti usklađen s postojećim zakonom, ali ne i s budućim zakonima. Može li se, upitala je zastupnica, iz toga mišljenja iščitavati da bi se ovaj projekt trebao uskladiti s idejama nekih drugih ministara i ministarstava.

Osvrnuvši se na promišljanja je li potrebna Agencija s obzirom na to da je osnovan Fond za razvoj i zapošljavanje, podsjetila je da je tijekom rasprave o financijskom planu Fonda utvrđeno da fond neće poticati razvoj ni malih ni srednjih poduzeća te da stoga ne bi trebala postojati dilema - da ili ne Hrvatska agencija za malo gospodarstvo.

Josip Golubić (HSS) rekao je da je dosadašnji učinak malog gospodarstva prvenstveno vidljiv u zapošljavanju te da je ovaj zakon potreban kako bi on bio još brži i kvalitetniji. Provedbi predloženoga treba, naglasio je, da - u određenom roku - prido-nesu resorno ministarstvo i tijela jedinica lokalne samouprave te Hrvatske agencije, ali i da odgovaraju za provedbu programa.

Zastupnik je predložio da se usvoji predloženi zaključak Kluba zastupnika HDZ-a o potrebi analize svega što koči razvoj malog i srednjeg poduzetništva.

Podržavši Konačni prijedlog, **Stjepan Živković (HSS)** rekao je da predloženi zakon nije dobrodošao samo zbog uloge u provedbi poticajnih mjera za malo gospodarstvo nego i zbog utjecaja tih mjera na razvoj nerazvijenih ili manje razvijenih (područja posebne skrbi, planinska područja, otoci). Postojanje gospodarskih aktivnosti preduvjet je

demografskog napretka i uopće društvenog razvitka. Poticaji će omogućiti i veće uključivanje mladih stručnjaka, razvojačenih branitelja i žena u poduzetništvo.

Klubovi zaključno

U ime **Kluba zastupnika HSLŠ-a** (zaključnih pet minuta) govorio je **Željko Pavlic**, još jednom ponovivši stavove svoga kluba. Među ostalim: izrazio je žaljenje što zakon nije donesen već ranije jer bi to pomoglo da se spase barem neki gospodarski subjekti te očuvaju stara i otvore nova radna mjesta; ukazao da problem nezaposlenosti vlade europskih zemalja nerijetko pokušavaju riješiti različitim modelima poticanja malog poduzetništva (kreditni s rokom otplate i do pet godina) te reduciranjem doprinosa i poreznih opterećenja poduzetnika.

Vesna Škare-Ožbolt (DC) je u dodatnih pet minuta svoga kluba, uz ostalo: naglasila da zakon nije zadovoljavajuće rješenje te da su njegova rješenja potpuno neutralna za razvoj ovog segmenta gospodarstva, a i neprovediva; da predloženo neće donijeti pomak, ali da DC ipak daje načelnu potporu Konačnom prijedlogu.

SDP za treće čitanje

Mr.sc. **Mato Arlović** je izvijestio zastupnike da će **Klub zastupnika SDP-a** glasati za treće čitanje, ustvrdivši istovremeno da zakon treba donijeti čim prije - sukladno programu Vlade, koji je prihvatio i odobrio Hrvatski sabor. Odbor za zakonodavstvo je potpuno u pravu kad zahtijeva treće čitanje, rekao je, dometnuvši da se već do naredne sjednice mogu ispraviti nedostaci (uskладiti nedorađena i međusobno kontradiktorna rješenja) i donijeti kvalitetan zakon. Iz predložene odredbe o tome da se nekretnine mogu prodavati, dati u zakup, na korištenje i sl. proizlazi, rekao je zastupnik SDP-a, da Agencija sama sebi sve priprema i sama odlučuje, a Vlada se pretvara jednostavno u subjekt izglasavanja.

Tu je zatim i drugo upozorenje. Prema predloženoj definiciji, Agencija je neprofitna, ali sva dobit ostaje Agenciji te se upotrebljava za zadatke Agencije. Jedan od njih je - davanje bespovratnih sredstava. Znači, ona može pogodovati subjektima pa čak i

dovesti u pitanje ustavnu kategoriju ravnopravnosti poduzetnika na tržištu, naglasio je mr. Arlović.

U ime **Kluba zastupnika HSS-a Ante Markov** je zaključno, ponovivši osnovne ocjene toga kluba rekao da "netrppljivost" predloženog zakona i određenog broja zakona koji su u proceduri ne dovodi u pitanje njegovo donošenje u drugom čitanju, da je bilo dovoljno vremena da klubovi upute amandmane koji bi otklonili možebitne nedosljednosti.

Da barem porez na dobit padne kao u Irskoj

U ime **Kluba zastupnika IDS-a**, dr. sc. **Petar Turčinović** rekao je da se problem malog gospodarstva neće riješiti adekvatno čak niti ovim zakonom u dijelu stimulacije vezanom uz porez na dobit. Mali gospodarstvenici bi bili najsretniji da se od svih spominjanih mjera provede samo jedna - da porez na dobit padne sa sadašnjih na oko 10-12 posto (što je dovelo do sadašnjeg buma u Irskoj).

Ni IDS nije bio za treće čitanje jer je, kako reče zastupnik, apsurdno da se s obzirom na situaciju u kojoj je Hrvatska čeka 2003. godina da bi se otpočelo s poticajima u najvitalnijem dijelu gospodarstva. Kad bi se zakon i odmah usvojio u idealnom bi slučaju stupio na snagu krajem godine (objava u "Narodnim novinama" pa donošenje Programa Vlade, pa implementacija mehanizama).

U zaključnih pet minuta **Kluba zastupnika HDZ-a** obrazlagao je **Ivan Šuker**, ponovivši teze zastupnika Valentića u ime toga kluba te one iz pojedinačne rasprave zastupnika Mateše i rekavši da bi se zakon mogao uz određene dorade podržati. Iz stajališta Kluba izdvajamo: zahtjev za uklanjanje administrativnih prepreka u radu poduzetništva (ako se ne srede zemljišne knjige nema budućnosti ni za domaće poduzetnike, a niti za ulazak stranog kapitala); tvrdnju kako je promjenom Zakona o lokalnoj samoupravi sada u principu svaki referent u državnim službama postao mali bog (primjerice za građevinsku dozvolu za skretno na državnoj cesti Grad Velika Gorica čeka se sedam mjeseci na građevinsku dozvolu, a "sve je kristalno čisto"); upozorenje (povodom predloženih poticaja kroz oslobođenje od komunalne naknade) kako vodovodne, plinske cijevi grad mora platiti ako ih želi dovesti do svoje gospodarske zone.

U ime predlagatelja: moguće prihvatiti većinu amandmana

Evo sažetaka izlaganja predstavnika predlagatelja, zamjenika ministra za obrt, malo i srednje poduzetništvo, **Ivana Knoka**. On je najprije naveo više brojevanih pokazatelja kako bi pojasnio što je Vlada sve učinila oko potpore malom poduzetništvu. Osim što je formirano Ministarstvo prihvaćen je i Program razvoja malog gospodarstva za razdoblje 2001-2004. Ostvarenim programom, a posebno programima kreditiranja u 2000. poduzetnicima je omogućen pristup jeftinijim sredstvima preko poslovnih banaka, s kamatom od 6 posto za izvoznike te najviše 8 posto za ostale poduzetničke projekte. Kroz udruživanje sredstava jedinica lokalne i područne samouprave (sve županije i šest gradova i općina) u 2000. je omogućeno kreditiranje poduzetnika s počekom do dvije godine i rokom otplate od sedam godina. Ostvarenje - oko 900 milijuna kuna podijeljenih kredita za 1500 poduzetnika.

U 2001. stvoreni su još povoljniji uvjeti - kamata od 5,5 posto za izvozne projekte i maksimalno 7,5 posto za ostale kreditne programe, s počekom od dvije godine i produženjem roka

otplate na 10 godina. Programi su provedeni u suradnji s većim brojem jedinica lokalne i područne samouprave (sve županije i 45 gradova i općina).

U svim je programima stvoren kreditni potencijal za 2001. od oko 2 milijarde kuna u malom gospodarstvu. Kroz poduzetničku infrastrukturu s jedinicama lokalne samouprave organizirano je 60 poduzetničkih zona, 8 poduzetničkih inkubatora u 28 poduzetničkih centara (stručna i savjetodavna pomoć, konzultantske usluge, informacije, izobrazba i sl.).

Kroz program Vlade data je potpora razvoju obrtništva i zadržavanja, posebno poticaju razvoja tradicionalnih obrta, a tu je i uvođenje ISO standarda, potpore inovatorima i sl. Katalogom poduzetničkih projekata obuhvaćeno je oko 300 projekata vezanih za strana ulaganja ili suradnju sa stranim partnerima, a provedbom dvojnog sustava obrazovanja za obrtnička zanimanja u 77 srednjih strukovnih škola upisano je više od 10.600 učenika. Zahvaljujući tim i drugim mjerama broj obrta i zaposlenih u malom gospodarstvu povećao se za oko 27 tisuća.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: napomenu da ovakve zakone ima niz europskih zemalja te da je on dodatni

doprinos usklađivanju hrvatskog zakonodavstva s propisima Europske unije i korak dalje prema željenom pridruživanju.

Zakonom bi se stvorila pravna osnova za poduzimanje poticajnih mjera za malo gospodarstvo nevezano uz program Vlade, koji se ostvaruje, a i pridonosi se ostvarivanju zacrtanih ciljeva Vlade u malom gospodarstvu, stvaranju uvjeta za usklađeno djelovanje svih institucija povezanih s poduzetništvom (uz ostalo i uklañanjem administrativnih prepreka).

Zamjenik ministra, Knok izvijestio je zastupnike da Vlada procjenjuje kako je moguće prihvatiti većinu amandmana te da on osobno smatra da će se tekst poboljšati. Kad je riječ o zahtijevanom trećem čitanju, rekao je da Vlada upravo zasjeda te da bi na toj sjednici morao zauzeti i, možda, uskladiti stav.

Odgoda glasanja

Ipak, na prijedlog predstavnika predlagatelja Ivana Knoka glasanje o Prijedlogu zakona o poticaju razvoja malog gospodarstva na kraju je odgođeno za sljedeću sjednicu Hrvatskog sabora - radi usklađivanja i očitovanja Vlade o amandmanima.

J. R.

PRIJEDLOG ZAKONA O ZAŠTITI I SPAŠAVANJU

Objedinjavanje poslova zaštite i spašavanja

Zastupnici su jednoglasno prihvatili predloženi zakonski tekst. Njime je predloženo da se objedine svi poslovi koji su u Republici Hrvatskoj vezani uz zaštitu i spašavanje ljudi i imovine. Predloženo je i uvođenje Centra 112., kao sastavnog dijela Državne uprave za zaštitu i spašavanje.

O PRIJEDLOGU

Vlada Republike Hrvatske podnijela je zakonski prijedlog kojim se

ustrojava Državna uprava za zaštitu i spašavanje koja ima zadaću da objedini sve sastavnice čija je redovita djelatnost vezana uz zaštitu i spašavanje. Ovim se zakonom ne dira u nadležnost postojećih državnih tijela i drugih pravnih subjekata, kojima je redovna djelatnost vezana uz prevenciju i djelovanje u zaštiti i spašavanju, već je intencija ustanoviti tijelo koje će koordinirati sve potrebne aktivnosti u slučaju nastanka katastrofa.

Predloženim se zakonom uređuje pojam i sustav zaštite i spašavanja, te

prava, obveze, školovanje, osposobljavanje i usavršavanje sudionika zaštite i spašavanja. Ujedno se uređuju zadaće i ustroj tijela za upravljanje zaštitom i spašavanjem u katastrofama. Precizira se i međunarodna suradnja u području zaštite i spašavanja, financiranje, te nadzor nad provedbom zakona. Predloženim zakonskim tekstom (članak 9.), utvrđeni su i svi sudionici zaštite i spašavanja.

Ustroj Državne uprave za zaštitu i spašavanje uredit će Vlada Republike Hrvatske svojom Uredbom. Međutim,

zbog obavljanja određenih poslova koji se odnose prvenstveno na obavješćivanje i uzbunjivanje građana, posebno je naglašeno ustrojavanje Centra 112, kao sastavnog dijela Državne uprave za zaštitu i spašavanje. Zbog tradicije naglašene su i zadaće Učilišta vatrogastva i civilne zaštite. Potrebno je naglasiti da će civilni Centar 112, u sastavu Državne uprave za zaštitu i spašavanje, nastati preustrojem dosadašnjeg Centra motrenja i obavješćivanja. Njegova se zadaća odnosi na; praćenje, prikupljanje, objedinjavanje i raščlanjivanje podataka o opasnostima i mogućim posljedicama od nastanka prirodnih i tehničko - tehničkih katastrofa.

Ovakvim načinom organiziranja službe, stvorene su pretpostavke o njenoj otvorenosti svim građanima, pravnim osobama, te službama i tijelima državne vlasti, što podrazumijeva i dostupnost informacija potrebnih za pravodobno djelovanje. Time služba postaje servis koji je neophodan za provođenje mjera samozaštite, uzajamne zaštite i, sukladno potrebi, profesionalne zaštite i spašavanja. Potrebno je naglasiti da se pri tome neće obavljati poslovi vezani uz vojna pitanja. Sukladno Europskoj konvenciji o broju 112, Republika Hrvatska će kao i sve članice europske zajednice uvesti jedinstven besplatni telefonski broj 112. Osim toga, ovim se Zakonom nastavlja započeti proces približavanja Europskoj uniji i stvara sustav zaštite i spašavanja kompatibilan NATO standardima i europskim sustavima koji ove poslove shvaćaju bitnom sastavnicom modernog civilnog društva.

U predloženom zakonskom tekstu istaknuto je da će državna upravna organizacija preuzeti zaposlenika, opremu i sredstva: službe civilne zaštite, odjela za vatrogastvo, Učilišta vatrogastva i civilne zaštite iz Ministarstva unutarnjih poslova, te Centra za motrenje i obavješćivanje iz Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

S obzirom na to da je postojećim, ali i prijedlogom novoga Zakona o obrani (koji je u postupku donošenja) utvrđena i obveza sudjelovanja u civilnoj zaštiti, propisuje se mogućnost raspoređivanja obveznika civilne zaštite. Predloženim se tekstom propisuje mogućnost raspoređivanja obveznika civilne zaštite na dužnosti: povjerenika civilne zaštite, voditelja

skloništa i osoblja potrebnog za organizaciju boravka u skloništu, pripadnika postrojbe civilne zaštite, člana stručne skupine te, na dužnosti pripadnika motrilačkih postaja i pripadnika pričuvnih postrojbi za uzbunjivanje. Propisano je da obveznici civilne zaštite za vrijeme izvršavanja zadaća, nose znak civilne zaštite, kojim se obilježavaju i objekti, vozila i sredstva civilne zaštite. Obvezi sudjelovanja u civilnoj zaštiti podliježu svi radno sposobni građani Republike Hrvatske, osim trudnica, majki s djecom mladom od sedam godina života i samohranih roditelja koji imaju jedno dijete mlađe od sedam godina, odnosno osoba koja brine o osobi s posebnim potrebama s kojom živi u istom kućanstvu.

Ovim se Zakonom također i decentralizira sustav, jer se precizno razgraničavaju područja nadležnosti od lokalne i regionalne samouprave do razine države. Težište reagiranja i odgovornosti stavlja se na lokalne i regionalne vlasti, a tek u situacijama katastrofa, država preuzima punu odgovornost za rješavanje nastale situacije. Ocijenjeno je da će za provedbu trebati uložiti potrebna sredstva za moderniziranje tehničke opreme, ali će se uspostavljanjem Uprave na duži rok, ostvariti racionalizacija, a time i smanjiti troškovi svim sudionicima zaštite i spašavanja, uz podizanje optimalne razine osposobljenosti za reagiranje u katastrofama.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo dao je potporu za donošenje rečenog Zakona, a na tekst Prijedloga iznio nekoliko primjedbi i prijedloga. Istaknuto je da pojedine odredbe ne mogu biti sadržajem ovoga Zakona, jer se osnivanje i djelokrug državnih upravnih organizacija i njihovih ustrojenih jedinica, uređuje Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija. Naime, Državna uprava za zaštitu i spašavanje, prema prijedlogu ovoga Zakona je državna upravna organizacija, u kojoj s posebnim položajem djeluje Centar 112. Osim toga, upitno je i određenje da Uprava objedinjava i sve sastavnice vezane uz zaštitu i spašavanje, odnosno da predstavlja tijelo koje će koordinirati sve potrebne aktivnosti u slučaju nastanka

katastrofe. Ukoliko se radi o samostalnom, središnjem tijelu državne uprave, tada ono treba imati i svoj samostalni djelokrug. Navod predlagatelja "da se ovim Zakonom ne dira u nadležnost postojećih državnih tijela", nije točan, jer se člankom 82. izrijeком utvrđuje preuzimanje određenih poslova iz djelokruga Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva obrane. Određena pitanja koja čine sadržaj ovoga Zakona, uređuju se i drugim zakonima, te sadržaj treba uskladiti, primjerice sa Zakonom o vatrogastvu, o Crvenom križu, o Hrvatskom autoklubu, o elementarnim nepogodama, a posebno sa Zakonom o ustanovama. Također je upitno i osiguranje sredstava za provedbu, kako u odnosu na državni proračun, tako i u odnosu na proračune jedinica lokalne i područne samouprave. Potrebno je ujedno urediti i nomotehnički izričaj, navodi se u izvješću Odbora koje je na kraju donio i zaključak. Prema njemu bi se o Konačnom prijedlogu zakona o zaštiti i spašavanju, raspravljalo nakon okončavanja rasprave o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost razmotrio je predloženi zakonski tekst i ocijenio da je potrebno njegovo donošenje. Njime bi se reguliralo do sada neriješena pitanja nadležnosti različitih državnih tijela u situacijama kada je nužna zaštita i spašavanje stanovništva. U raspravi je podržan i prijedlog o osnivanju Državne uprave za zaštitu i spašavanje koja će objedinjavati sve dijelove rečenog sustava. Članovi Odbora u raspravi su iznijeli i niz konkretnih prijedloga i primjedbi.

Tako je istaknuto da područje koje obuhvaća rečeni Zakon, zadire u zakonodavnu regulativu više ministarstava i državnih tijela, pa su potrebna usklađivanja s važećim zakonskim rješenjima. Zbog potrebe sveobuhvatnog pružanja pomoći, potrebno je uključiti i mogućnost angažiranja Hitne pomoći, kao i ostalih neophodnih segmenata zdravstva. U tom kontekstu potrebno je razmotriti i nužnost uključivanja veterinarske službe, kao i drugih neophodnih službi za efikasno funkcioniranje sustava zaštite i spašavanja. U raspravi je ukazano i na pravo javnosti o pravovremenom i sveobuhvatnom informiranju o svakoj

situaciji koja iziskuje angažiranje sustava zaštite i spašavanja. Istovremeno treba predvidjeti i obvezu da se objektivno izvještava, a te je segmente potrebno ugraditi u tekst Konačnog prijedloga zakona.

Iako nije predviđeno da rad predložene Državne uprave pokriva i dio vojne problematike, sugerirano je predlagatelju da razmotri mogućnost korištenja te Uprave i za poslove u vojne svrhe u slučaju neposredne ratne opasnosti ili rata, odnosno katastrofa većih razmjera. Također je ocijenjeno da će provedba Zakona nadilaziti postojeće kadrovske i materijalne mogućnosti, pa je potrebno razmotriti moguća materijalna i stručna rješenja. S obzirom na sveobuhvatne pripreme koje će trebati izvršiti za provođenje Zakona, postavljeno je pitanje realnosti i održivosti primjene Zakona, predloženog za 1. lipanj 2002. godine, ocjenjujući istovremeno, da je primjereniji rok kraj 2002. godine.

Nakon rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključka kojim se prihvaća Prijedlog zakona o zaštiti i spašavanju. Mišljenja, primjedbe i prijedlozi iz rasprave upućuju se predlagatelju da ih uzme u obzir prigodom izrade Konačnog prijedloga zakona.

RASPRAVA

Predloženi zakonski tekst dodatno je obrazložio predstavnik predlagatelja i zamjenik ministra unutarnjih poslova **Josip Vresk**. Ocijenio je da se time željelo objediniti postojeće poslove i službe koje se bave poslovima civilne zaštite i vatrogastva. Na primjeru vatrogasne službe objasnio je zatim fragmentiranost postojećih kapaciteta, čiji se rad razdvaja na čak četiri ministarstva. Predloženim zakonskim tekstom uskladit će se i objediniti poslovi državne uprave koja se bavi zaštitom i spašavanjem.

Ocijenio je da će Vlada Republike Hrvatske, do drugog čitanja u ove poslove uvrstiti i poslove hitne pomoći. Ovim bi se potezima na jednom mjestu objedinile ovlasti, kao i financijski, tehnički i ljudski potencijali, zaključio je predstavnik predlagatelja.

Potrebna su zakonska usklađivanja

Zatim je u ime Odbora za zakonodavstvo, govorio zastupnik **Josip Leko**. Upozorio je da se osnivanje i djelokrug državnih upravnih organizacija uređuje Zakonom o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija. Drugim riječima, sadašnja organizacija državne uprave je resorska, a ovdje se predlaže funkcionalna organizacija državne uprave, pa su nužna zakonska usklađivanja. Upozorio je ujedno da je potrebno nometnički uskladiti predloženi zakonski tekst, te ga osloboditi brojnih tudica. Predložio je donošenje zaključka kojim bi se o predloženom zakonskom tekstu raspravljalo nakon okončavanja rasprave o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija.

Na brz i efikasan način treba odrediti kvalitetu i prioritete iz dobivenih informacija.

Zastupnik **Ivan Ninić**, zatim je predstavio temeljne naglaske iz Izvješća Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost. Napomenuo je da je potrebno donijeti Zakon o zaštiti i spašavanju kojim će se urediti do sada neriješena pitanja nadležnosti različitih državnih tijela, u situacijama kada je nužna zaštita i spašavanje stanovništva. Posebna je pozornost i podrška pružena utemeljenju Centra 112 u sastavu državne uprave, a u raspravi je ukazano na primjedbe i prijedloge.

Ocijenjeno je ujedno, da su potrebna određena usklađivanja koja će omogućiti provođenje samog zakona. Zbog potrebe sveobuhvatnog pružanja pomoći, potrebno je angažiranje i hitne pomoći, kao i ostalih neophodnih segmenata zdravstva, a sugerirano je da se postojeći potencijali angažiraju i u slučaju neposredne ratne opasnosti, odnosno katastrofa većih razmjera.

Iskustva civilne zaštite sežu iz Domovinskog rata

Zatim su govorili predstavnici klubova zastupnika parlamentarnih stranaka, a prvi je riječ dobio zastupnik **Ivan Jarnjak** u ime Kluba

zastupnika HDZ-a. Podsjetio je na brojna iskustva koje ove službe imaju iz Domovinskog rata, kada su radili izuzetno efikasno, usprkos teškim ratnim iskusejima. Upozorio je međutim, da svaka reforma zakonskih propisa započinje utemeljenjem Vladinog ureda, kojih već ima tridesetak. Ne osporavajući sam princip i potrebu objedinjavanja rečenih službi, zastupnik Jarnjak zatražio je od Vlade, da predstavi rad i ustrojstvo ovih uprava i agencija koje za svoje funkcioniranje troše značajna sredstva.

Govorio je zatim o poslovima koji će se naći pred Centrom 112, koji će morati pronaći brz i efikasan način da odredi kvalitetu i prioritete dobivenih informacija. Na primjeru skloništa za zaštitu, upozorio je i na probleme koji se javljaju kada se određeni zakonski propisi provode u praksi životne svakodnevice. Napomenuo je zatim da treba precizirati i ovlaštenja inspektora, ocjenjujući da u pojedinim slučajevima treba omogućiti mogućnost žalbe na donesene odluke.

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a, riječ je zatim uzeo zastupnik **Viktor Brož**, dr. med. Predloženi zakonski tekst ocijenio je potrebnim i važnim, jer pojedine nejasne odredbe u praksi mogu biti uzrokom nenadoknadivih šteta i gubitaka. Smatra ipak da su potrebna određena poboljšanja, kako bi se pojedini dijelovi zakonskog prijedloga jasnije definirali i precizirali. Sve potrebne službe potrebno je koordinirati kako bi se moguće ugrožavanje zdravlja svelo na minimum, a isti pristup potreban je i pri spašavanju materijalnih dobara, te zaštite biljnog i životinjskog svijeta. Upozorio je zatim na razmjere i posljedice nekoliko velikih katastrofa koje su u posljednjih dvadesetak godina ugrozile sigurnost i živote u brojnim zemljama. Ukupno čovječanstvo istovremeno je zabrinuto zbog slučajeva terorizma, te o potencijalnim opasnostima zbog zlorabe kemijskog, biološkog i nuklearnog oružja. Podsjetio je zatim i na domaća iskustva i tradiciju civilne zaštite, te podržao predloženi zakonski tekst kojim bi se objedinili svi potencijali na zaštitu života i imovine građana Republike Hrvatske. Napomenuo je na kraju da Klub zastupnika HSLŠ-a predlaže, da se obave sve potrebne konzultacije s nadležnim ministarstvima, kako bi se utemeljile i opremile interventne jedinice svih potrebnih službi. Dao je zatim i

pojedine konkretne prijedloge kojima se uklanjaju nepreciznosti u pojedinim člancima predloženog zakonskog teksta, te iznio očekivanje da se rečene primjedbe i prijedlozi razmotre i usvoje kod drugog čitanja zakonskog teksta, odnosno Konačnog prijedloga zakona. Na kraju je još jednom upozorio na potrebu sudjelovanja i opremanja i jedinica zdravstvene zaštite, te veterinarske i fitopatološke službe.

Govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a, zastupnik **Stjepan Dehin** ocijenio je da se predloženim zakonskim tekstom zadire u područje života koje je jedno od najosjetljivijih, budući da se radi o spašavanju ljudskih života i materijalnih dobara. Upozorio je da danas imamo mnogo ustanova i institucija koje putem kriznih stožera rade na sprječavanju i otklanjanju posljedica katastrofa. Nacrtom zakona predviđa se njihovo usklađeno djelovanje, putem Državne uprave za zaštitu i spašavanje. Zastupnik Dehin podsjetio je zatim da je Hrvatski sabor nedavno donio i Zakon o provođenju Parcijalnog sporazuma o prevenciji, zaštiti i ustroju pomoći, u slučaju velikih prirodnih i tehnoloških katastrofa koji je prihvaćen i na Odboru ministara Vijeća Europe.

Treba razmotriti položaj i status hitne medicinske pomoći, protugradne obrane i obnove civilnih skloništa.

Ocijenio je da se predloženim zakonskim tekstom, dakle i kroz ovaj segment, usklađujemo s europskim standardima. Osobito važnim ocijenio je i osnivanje Centra 112 jer će ovu službu i navedeni broj prihvatiti sve članice Europske unije. Upozorio je zatim, da je stav Kluba u čije ime govori, osnivanje centara na razini države, županija i gradova, kako bi se zadržala infrastruktura veze i uzbuđivanja za potrebe svih spasilačkih službi. Predložio je prihvaćanje predloženog zakonskog teksta, ali je istovremeno zatražio da se razmotre i usvoje i određene dopune. Između ostalih prijedloga, sugerirao je da se razmotri status hitne medicinske pomoći, protugradne obrane, te izgradnja i obnova civilnih skloništa. Založio se za nabavu odgovarajuće protupožarne opreme, ali i za racionalizaciju utroška postojećih materijalnih sredstava i opreme.

Ukoliko se prihvate navedene primjedbe, Klub zastupnika HSS-a, spreman je podržati predloženi zakonski tekst, zaključio je zastupnik Dehin.

Pomoći stradalnicima bez obzira na pripadnost

Podsjećajući na kronologiju nastanka civilne zaštite čiji europski počeci sežu još od davne 1859. godine, zastupnik mr. sc. **Ivan Štajduhar**, približio je stavove Kluba zastupnika SDP-a. Nakon bitke kod Solferina u Italiji, švicarski državljani Jean Henry Donant organizirao je lokalno stanovništvo da pomogne unesrećenima i ranjenima, bez obzira na to čijoj su vojsci pripadali. Prvom Ženevskom konvencijom koja je donesena 1864. godine, utvrđene su obveze sukobljenih strana o pružanju pomoći ranjenicima, bez obzira na narodnost i vojnu pripadnost. Ukazao je zatim na kronološki razvoj ove službe sve do događaja i domaćih iskustava tijekom Domovinskog rata u Republici Hrvatskoj. Posljednjim izmjenama zakonskih propisa civilna zaštita je 1994. godine prešla u sustav Ministarstva unutarnjih poslova, što je popraćeno i odgovarajućim izmjenama i dopunama Zakona.

Klub zastupnika SDP-a smatra, nastavio je zastupnik Štajduhar, da predloženi zakonski tekst daje odgovor na pitanja nadležnosti različitih državnih tijela, te usklađuje njihove aktivnosti. Ustrojavanjem državne uprave koja je predviđena ovim Zakonom, rješava se jedno od temeljnih pitanja objedinjavanja svih aktivnosti vezanih uz cjelokupan sustav zaštite i spašavanja. Smatra da su osobito važni detalji kojim se razmatra sustav spašavanja unutar civilne zaštite, te pitanja skloništa i osnivanje Centra 112.

Analizirao je zatim pojedine odredbe kojima se uređuje mirnodopska namjena skloništa, te zadaci i obveze službe koja se bavi prikupljanjem, objedinjavanjem i analiziranjem podataka o mogućim uzrocima prirodnih i tehničko-tehnoloških katastrofa. Ocijenio je potrebnim da se u članku 42. odrede teritorijalni načini ustroja ovih centara, kako bi se stvorili uvjeti za provođenje mjera pripravnosti i mobilizacije, uključujući i poslove koji su vezani uz vojna pitanja. Zaključio je ocjenom da podržava donošenje rečenog teksta,

uz primjedbe i prijedloge, koji će biti pravodobno podnijeti na pojedine članke.

Pozicija i uloga javnih medija

U pojedinačnoj raspravi koja je zatim uslijedila prvi je riječ dobio zastupnik **Nenad Stazić (SDP)**. Ocijenio je da podnijeti prijedlog sadrži dobre osnove kojima bi se u okviru jedne službe, objedinili svi poslovi i zadaci, danas razasuti po raznim ministarstvima i službama. Smatra ujedno, da bi trebalo precizirati sve moguće slučajeve u kojima će se tražiti djelovanje nove službe u svakodnevnoj životnoj praksi. Trebalo bi svakako uključiti i službu hitne pomoći, jer se bez toga teško može zamisliti i provesti hitno spašavanje ljudskih života, te razmotriti i odgovarajuće djelovanje veterinarske, pa i službe protugradne obrane. Podsjećajući na činjenicu da je Republika Hrvatska pomorska zemlja, zapitao je tko će i na koji način

Prilikom informiranja stanovništva treba izbjeći slučajeve panike i davanja manjkavih i nepouzdanih obavijesti.

pružati pomoć u slučaju pomorskih havarija i nesreća. Ocijenio je zatim potrebnim, da se preciziraju odredbe u članku 23., kojima se uređuje prijava uočenih katastrofa od građana. Upozorio je ujedno, da je predlagatelj propustio urediti položaj sredstava javnog informiranja u slučaju velikih nesreća i katastrofa. To je osobito važan segment, jer svakako treba izbjeći slučajeve panike ili davanja krivih i nepouzdanih informacija.

Na kraju izlaganja podržao je donošenje predloženog zakonskog teksta, te izrazio očekivanja da će predlagatelj u tekst Konačnog prijedloga zakona uvrstiti iznijete prijedloge i primjedbe.

Zastupnik **Branislav Tušek (SDP)** upozorio je na pojedine ekološke incidente i nesreće koje su se dogodile u Hrvatskoj u posljednje vrijeme. Upozorio je na ekološke i društvene posljedice do kojih je došlo zbog brojnih prevrnutih cisterni za prijevoz naftnih derivata, požara u zagrebačkoj bolnici Sv. Duh i zagađenja rijeke Jadro kod Splita. Svi

navedeni događaji ukazuju da je potrebno voditi pojačanu brigu o zaštiti ljudskih života, prirodnog okoliša i imovine građana. Upozorio je zatim i na opasnosti zbog požara kojih je samo prošle godine bilo oko 700. Posljedice samo ovih katastrofa ispostavljaju se u vidu tisuća hektara uništene šume, poljoprivrednih zasađa i ostale vrijedne imovine. Srećom, u posljednje vrijeme nije bilo katastrofalnih poplava, iako se ne trebaju zaboraviti posljedice poplava na području Slavonije i Baranje. Govorio je zatim i o potrebi nadzora prilikom transporta naftnim derivatima i ostalim otrovnim tvarima na cestama, ukazujući da se svake godine dogodi 150 nesreća u kojima se registrira njihovo manje ili veće izlivanje. Podržao je ujedno Vladinu odluku da se promet ovih tvari organizira u sklopu određenih prometnih koridora, ocjenjujući da se time znatno umanjuju postojeći rizici nesreća.

Podsjetio je zatim i na potencijalne opasnosti koje vrebaju zbog neotkrivenih minsko-eksplozivnih sredstava, a sve navedene opasnosti ukazuju da je potrebno osigurati odgovarajuću efikasnu zaštitu. Podržao je na kraju, osnivanje Državne uprave za zaštitu i spašavanje, kojom bi se koordinirale sve potrebne djelatnosti.

Precizirati sustav nadležnosti

Zastupnik **Stjepan Henezi (SDP)** uvodno je podržao nastojanje da se unaprijedi postojeći sustav zaštite i spašavanja u Republici Hrvatskoj. Upozorio je ujedno da je u praksi ispreplitanje nadležnosti, često puta usporavalo i otežavalo djelovanje u pojedinim slučajevima. Ukazao je i na činjenicu da je i sam predlagatelj upozorio na postojanje neriješenih pitanja u sustavu nadležnosti.

Govorio je zatim i o sustavu zaštite građana u odgovarajućim skloništima, ocjenjujući ponudena rješenja dobrima, budući da se predlaže izgradnja skloništa sukladno planovima zaštite i spašavanja. Ovaj prijedlog bolji je od postojećega, jer se racionaliziraju potrebe koje su u prošlosti često puta bile izvorom nepotrebnih izdataka i destimulacija za investitore. Na kraju je upozorio da se pojedini članci koji govore o primjeni zakonskih mjera, moraju razmotriti i prilagoditi realnim okolnostima.

Zastupnica **Marina Matulović - Dropulić (HDZ)** ocijenila je da su ova pitanja važna za svakog građanina, ali i za državu kao cjelinu. Potrebno je utemeljiti jedinstvenu upravu, ali imajući na umu sve prijedloge i primjedbe sadržane u izvješću Odbora za zakonodavstvo. Osvrnula se zatim na dva važna segmenta; na sustav financiranja i izgradnju skloništa za potrebe civilne zaštite. Smatra da nije dobro što se svi troškovi prebacuju na jedinice lokalne uprave, koje ionako nemaju dovoljno financijskih sredstava.

Treba pronaći modele hitnog djelovanja kako se ne bi ponavljali ekološki incidenti poput nedavnog izlivanja nafte u vodotok rijeke Jadro.

Prije donošenja konačnih odluka vezanih uz skloništa, potrebno je napraviti stručnu analizu i popis svih sadašnjih skloništa po gradovima i općinama. Jedinice lokalne samouprave trebale bi na temelju prostornih planova i analiza utvrditi potrebe za ovim objektima, a u slučaju izgradnje, svakako bi trebalo uvesti mogućnost dvonamjenske funkcije skloništa. Najbolje bi bilo da se pitanja oko njihove izgradnje urede posebnim zakonom. Time bi se, ocijenila je zastupnica Matulović-Dropulić, izbjegle brojne nedoumice i problemi koji se javljaju u praksi. Skloništa je osim toga potrebno dovesti u red i održavati, vodeći pri tome računa i o gospodarskim limitima i mogućnostima jedinica lokalne uprave i samouprave.

Zastupnik dr. sc. **Zdenko Franić (SDP)** upozorio je da prirodne ili tehnološke katastrofe većih razmjera zahtijevaju hitne i neodgodive protumjere cjelokupnih resursa kojima raspolaže određena društvena zajednica. Istovremeno je potrebno utvrditi i jasno definirana prava i obveze građana. U takvim je situacijama važno hitno i sinkronizirano djelovati, jer će se u protivnom ponavljati ekološke katastrofe slične onima u rijeci Jadro, koja je zagađena zbog bezobzirne i bezobrazne neodgovornosti. Ukazao je zatim na pojedine primjere kada se zbog podjele ovlasti usporavaju odgovarajuće mjere. Prokomentirao je ujedno i mjere zaštite i spašavanja koje su razrađene u predloženom

zakonskom tekstu, ukazujući na slučajeve gdje je potrebna preciznija formulacija.

Nakon toga upozorio je i na nejasnoće, koje su moguće u postojećim planovima zaštite na državnoj razini. Bilo bi dobro da predlagatelj do drugog čitanja načini inventar postojećih planova, te ocijeni njihovu upotrebljivost u slučaju potrebe. Važno je uzeti u obzir ne samo međunarodna iskustva, već i međunarodne instrumente, ugovore, sporazume i konvencije koje je naša država prihvatila i potpisala. Te obveze podrazumijevaju i jasnu obvezu Republike Hrvatske prema jedinstvenom djelovanju u pojedinim situacijama. Osim toga, upozorio je zastupnik, nije jasno kako će biti osigurana stručna i tehnička potpora za upravljanje zaštitom i spašavanjem u slučajevima posebnih kriznih stanja. To se prije svega odnosi na pravodobne i pouzdane procjene ugroženosti i rizika. Važno je osigurati stvarnu vezu sa strukom iz određenog područja kao što su primjerice toksikologija i zaštita od zračenja. Zato bi među organizirane snage za zaštitu i spašavanje, trebalo ubrojiti i posebne potporne centre, te reći nešto o njihovom formiranju i djelovanju, upozorio je zastupnik.

Djelovanje tehničkog potpornog centra, koji danas djeluje u okviru Ministarstva gospodarstva, mogao bi biti modelom za uspostavu i ostalih tehničkih potpornih centara. Ocijenio je da niti krizni stožeri ne uvažavaju potrebu za uključivanjem stručnjaka oko pojedinih specifičnih kriznih stanja, iako se odluke moraju donositi na temelju više disciplinskih znanja i specifične struke. Nadajući se uvažavanju iznijetih primjedbi od strane predlagatelja, zastupnik Franić podržao je donošenje predloženog zakonskog teksta.

Smanjiti i ublažiti velike ljudske i materijalne gubitke

Zastupnik dr. sc. **Ante Simonić (HSS)** istaknuo je da krize ili izvanredna stanja u Hrvatskoj, u mirnodopskim uvjetima, dnevno odnose u prosjeku 800 tisuća USA dolara. Radi se o velikim sredstvima, a najveće su štete uslijed; požara, poplava, suša, oluje, snijega i potresa. Štete zbog agresije na Hrvatsku su znatno veće. Prema nekim podacima tijekom ratnih sukoba zbog agresije

na Hrvatsku, poginulo je 14.000 osoba, a 30.000 ih je ranjeno, dok se izravne materijalne štete procjenjuju na 30 milijardi USA dolara.

Organiziranost zemlje za obranu i zaštitu njezinih stanovnika i dobara, predstavlja primarno sigurnosno i gospodarsko pitanje pojedine države. Zastupnik Simonić je zatim ukazao na sustav zaštite koji je u Hrvatskoj djelovao tijekom Domovinskog rata, odnosno sve do 1994. godine. Nakon toga nije izgrađen novi odgovarajući sustav, niti je uspostavljena primjerena analiza opasnosti za sve vrste prirodnih i tehnoloških kriza i eventualnog rata. Ne postoji niti odgovarajuće zakonodavstvo s dobro definiranim obvezama i odgovornostima svih sudionika u sustavu zaštite i spašavanja. Nema niti odgovarajućih baza podataka o svim raspoloživim resursima sustava zaštite i spašavanja za uvjete kada je to neophodno, niti planova za djelovanje u slučaju kriznih stanja, istaknuo je zastupnik.

Upravljanje krizama ili izvanrednim stanjima, predstavlja jednu od najsloženijih ljudskih djelatnosti i nije ga jednostavno provoditi. Brojne su operativne organizacije koje trebaju definirati obveze i prava u tom sustavu, uključujući zdravstvo, vatrogastvo, humanitarne udruge, vojsku i policiju, nevladine udruge, vodoprivredu, energetiku, hidrometeorološke i seizmičke službe, te prometne organizacije i brojna ministarstva.

Bit problema zaštite i spašavanja, sastoji se u nužnosti povezivanja brojnih operativnih organizacija u cjelovit i učinkovit sustav, u kojemu pak moraju biti zaposleni najiskusniji stručnjaci. Podržao je zatim predloženi zakonski tekst, te zatražio da se obave preciznije formulacije u pojedinim zakonskim člancima u kojima se utvrđuje djelovanje prilikom pružanja odgovarajuće pomoći.

Treba preventivno djelovati

Zastupnik **Ante Beljo (HDZ)** uvodno se osvrnuo na pojedine odredbe sadržane u člancima: 5, 12. i 14. u kojima se govori o prevenciji. Ocijenio je da se u Hrvatskoj pojam katastrofe većinom doživljava kao prirodna nepogoda, iako je najčešći uzrok nesreće "ljudski faktor". Objasnio je zatim iskustva i istraživanja znanstvenika povodom velikih požara u

Australiji i Kanadi. U ovoj potonjoj državi, za bilo kakvo paljenje vatre mora se zatražiti i odgovarajuća dozvola, pa postoji precizna evidencija i nadzor u slučaju požara.

Iako je i u Hrvatskoj posljednjih godina bili velikih ljetnih požara, javnost ipak nije upoznata s krivicama ili potencijalnim osumnjičenima. Smatra da je za takve pojave važno educirati javnost koja svojim djelovanjima može spriječiti katastrofe, odnosno pružiti važne podatke o počiniteljima. U svijetu se mijenja i odnos prema terorističkim skupinama, pa novi zakonski propisi omogućuju nadzor potencijalnih počinitelja ili terorističkih grupa. I Hrvatska kao kontaktna zemlja koja se nalazi na križanju brojnih prometnih veza, ima razloga za pojačanu prevenciju, a zbivanja u ratu sada se pomalo sagledavaju i u drugoj dimenziji.

Podsjetio je da su nedavno u Bosni i Hercegovini izručeni pojedinci za koje Amerikanci utemeljeno vjeruju da su djelovali kao pripadnici skupina koje su bile u kontaktu s teroristima. Smatra da svjetski centri moći nisu posvećivali pozornost kada su tijekom rata ubijani Hrvati od paravojsnih proislamskih skupina, a traži njihovo uhićenje tek kada su djelovali protiv američkih ljudi i interesa. Smatra ujedno, da bi se Republika Hrvatska i u budućnosti mogla naći na udaru ovih snaga, pa bi trebala zatražiti odgovarajuću pomoć od zapadnih država.

Ocijenio je ujedno da je potrebno sustavno educiranje o uzrocima katastrofa, predlažući da ovi sadržaji budu obuhvaćeni već u ranim godinama redovnog školovanja.

Zastupnica **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** dobila je riječ nakon zastupnika **Ive Fabijanića (SDP)** koji je svoje stavove uputio zamjeniku ministra u pisanom obliku. Zastupnica je pročitala i prokomentirala definiciju pojma katastrofe, koja je sadržana u članku 3. predloženog zakonskog teksta. Uz spašavanje ljudskih života, potrebno je sačuvati i prirodu, te čiste vode i šume koje jamče nastavak zdravog života i za naše potomstvo. Osobito je važno unaprijediti pružanje hitne pomoći, a pojedina iskustva ukazuju da je ponekad ova pomoć bila brža tijekom Domovinskoga rata nego u današnjim danima. Osobito važnim smatra odnos čovjeka i društva prema prirodnom okolišu, a briga bi trebala započeti uklanjanjem otpada uz

brojne cestovne prometnice. Takvim neprimjerenim odnosom stvara se loša slika o našoj zemlji, te zagađuje i narušava skladan prirodan okoliš s kojim se Hrvatska može ponositi u svijetu. Govorila je zatim i o teškim posljedicama brojnih požara, ističući brojčane podatke o razmjerima i uzrocima šteta. Upozorila je predstavnika predlagatelja i na ekološke incidente iz nedavne prošlosti, ističući izlivanje nafte u rijeku Jadro, zagađenje zadrarske luke naftom, te na probleme oko transporta nafte i naftnih derivata.

Analizirala je zatim poziciju i obveze jedinica lokalne uprave i samouprave u slučaju velikih nepogoda, ističući i svijetle primjere poput angažmana DVD Lovreča.

Upozorila je na kraju da se korisne inicijative na tom području ne bi trebale promatrati prema stranačkim bojama. Čitajući pojedine fragmente kojima se traži snažniji nadzor i zaštita našega okoliša, zastupnica je upozorila da nedavna inicijativa koju je predložio Klub zastupnika HSP-HKDU-a, nije prihvaćena samo zbog ovih razloga. Ove zaključke predložio je u njihovo ime zastupnik **Tonči Tadić**, nastojeći da argumentirano upozori na zajedničke probleme. Oni su ostali, po mišljenju zastupnice nezapaženi, samo zbog uskih stranačkih razloga.

Utvrđiti hijerarhijsku strukturu zapovijedanja

Zastupnik dr.sc. **Ivica Kostović (HDZ)** upozorio je da se u podnijetom zakonskom prijedlogu ne razabire precizna hijerarhijska struktura zapovijedanja, u slučaju potrebe koja zahtijeva brzo donošenje odluka. I on je podsjetio na korisna iskustva iz Domovinskoga rata, tražeći da se ovi

Ukoliko je potrebna obrana od terorizma nužno je integrirati i suradnju s vojnim strukturama.

uspješni primjeri osjete i u zakonskom tekstu. Ne bi se smjela prihvatiti opravdanja da je sada teže i složenije uskladiti djelovanje, već treba pronaći odgovarajuće mehanizme brzog i efikasnog postupka u slučaju većih katastrofa. Potrebno je ujedno razraditi i precizirati suradnju pojedinih vrhunskih stručnjaka iz naših

znanstvenih ustanova, a osobito je važno razraditi sustav pružanja hitne pomoći. Ocijenio je kako treba sačuvati postojeće bolničke kapacitete, podsjećajući na slučajeve zatvaranja pojedinih zaraznih odjela u nekim mjestima. I on je upozorio da se u predloženi zakonski tekst svakako mora integrirati i suradnja s vojnim strukturama, u slučajevima da se moraju provesti obrambene mjere protiv terorizma. Mora se ujedno, nastavio je zastupnik, na odgovarajući način predvidjeti i mogućnost izbjegličkog vala iz susjednih zemalja, te razraditi sustav školovanja kadrova potrebnih za ove mjere.

I on se suglasio s upozorenjima koje je uputio zastupnik Stazić, oko preciziranja uloge i pozicije javnih medija. Bilo bi dobro razraditi i pojedine slučajeve simulacije, kako bi se teoretske zamisli potvrdile i provjerile u praksi.

Nakon ovih upozorenja i prijedloga, za riječ se javila zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** koja je uvodno dala priznanje požrtvovnim pripadnicima Civilne zaštite koji su radili tijekom Domovinskog rata i zaslužni su za spašavanje brojnih života i imovine. Smatra da predloženi zakonski tekst ima dobre temeljne postavke, ali pojedini se nedostaci u daljnjem radu trebaju ukloniti i dograditi. I ona je upozorila na potrebu da se preciziraju pitanja nadležnosti, ocjenjujući da bi se tragedija zbog Baxterovih dijalizatora ublažila, da je bio razrađen bolji sustav komunikacija i dojavljivanja.

Ukazala je zatim i na propuste koje je uočila u pojedinim zakonskim člancima. Tako je između ostalog, upozorila i na nejasnoće koje izviru iz članka 12., u kojemu se govori o temeljnim zadaćama sustava zaštite i spašavanja. Smatra da to treba proširiti, ne samo na sudionike zaštite, već i na cjelokupno pučanstvo koje se treba odgovarajuće educirati. Upozorila je da treba razraditi i situacije u kojima Centar 112 daje važne i potrebne odgovore ili tumačenja o ponašanju, a ne samo da izdaje službena priopćenja. Osim toga, potrebno je preciznije razraditi i poziciju medija koji predstavljaju nezabildnog čimbenika u cijelom predloženom sustavu zaštite i spašavanja. Zatražila je ujedno, da se preciziraju svi detalji kojima se majkama s malom djecom osigurava pomoć u čuvanju, ukoliko se moraju angažirati na važnim poslovima u sustavu pomoći i zaštite. Na kraju je istaknula da uz preciziranje nadležnosti treba svakako osigurati i potrebna sredstva. Pojedine preporuke oko izgradnje skloništa naprosto neće biti moguće ispuniti, ukoliko se ne pronađu stabilni izvori financiranja za rečene potrebe, zaključila je zastupnica Kosor.

Zamjenik ministra unutarnjih poslova, gospodin **Josip Vresk** dao je završne napomene. Napomenuo je da će se krajem svibnja u Splitu održati velika smotra i vježba civilne zaštite. Tom će se prilikom testirati sposobnosti i primijeniti model, koji je

predložen ovim zakonom. Na vježbi će osim naše zemlje, sudjelovati više od 50 zemalja, uključujući i mnoge države Europske unije. Prihvatio je ocjenu da će se morati izvršiti i usklađivanje sa Zakonom o sustavu državne uprave, a ustrojstvom se neće remetiti nadležnost ostalih ministarstava. Ocjenjujući predloženi zakonski tekst krovnim zakonom, predstavnik predlagatelja ocijenio je da će nakon njegovog donošenja biti usklađeni i ostali komplementarni zakonski propisi. Zahvalio se na primjedbama, najavljujući da će ih imati u vidu prilikom pripreme zakonskog prijedloga za drugo čitanje.

Predsjedavajući je nakon toga zaključio raspravu i pozvao zastupnike Hrvatskog sabora na glasanje.

Zastupnici su jednoglasno prihvatili zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o zaštiti i spašavanju. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja prosljeđeni su predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

Sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo, zastupnici su većinom glasova donijeli i zaključak kojim će se o Konačnom prijedlogu zakona o zaštiti i spašavanju, raspravljati nakon okončavanja rasprave o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija.

V.Ž.

PRIJEDLOG ZAKONA O PRIREĐIVANJU IGARA NA SREĆU I NAGRADNIH IGARA

Bolja turistička ponuda punit će državnu blagajnu

Hrvatski sabor je većinom glasova podržao Prijedlog zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara, čiji je predlagatelj Vlada Republike Hrvatske. Država zadržava pravo organiziranja lutrijskih igara

putem Hrvatske lutrije d.o.o., a pravo priređivanja igara na sreću u casinima i automat klubovima, putem koncesija i odobrenja, prenosi i na druga trgovačka društva, koja mogu udovoljiti propisanim uvjetima.

Rješenja koja se predlažu u cilju su povećanja priljeva sredstava u državni proračun, što većeg stupnja prilagodbe sustava igara na sreću rješenjima u Europskoj uniji, smanjenju nezaposlenosti, otvaranju

novih radnih mjesta, te obogaćivanju turističke ponude i njene veće konkurentnosti na inozemnom tržištu.

O PRIJEDLOGU

U prikazivanju Vladina prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, zamjenika ministra financija, mr.sc. **Damira Kuštraka**. Rekao je da je u 2001. godini ukupni prihod od igara na sreću bio 126 milijuna kuna, i to u 14 kategorija, izuzevši dobiti Hrvatske lutrije, koja se po sadašnjem zakonu raspoređuje posebno. U novom zakonu napravljen je podjela igara na sreću u četiri osnovne grupe, na lutrijske igre, igre u casinima, igre kladjenja, i igre na sreću u automat klubovima. Raspodjela dobiti Hrvat-

***Predviđa se i casino zatvore-
nog tipa za organizirane grupe
gostiju, uz nižu koncesijsku
naknadu od 25%, što izrazito
pogoduje razvoju turizma u
Hrvatskoj.***

ske lutrije d.o.o. utvrđuje se Zakonom o izvršenju državnog proračuna za svaku fiskalnu godinu za humanitarne svrhe, potporu športu i potporu tehničkoj kulturi. Hrvatska lutrija d.o.o. zadržava isključivo pravo priređivanja lutrijskih igara na sreću, koje su jasnije razrađene. Jasnije se definira fond dobitaka lutrijskih igara, kojim se predlaže vraćanje igračima najmanje polovice uplaćenog iznosa putem dobitaka. Brisana je odredba o dokazivanju posjedovanja listića igara na sreću Hrvatske lutrije, snimkom na mikrofilm. Razlog je u tome što je Hrvatska lutrija uvela praktično on line sustav, a između ostalog je ta odredba stvarala dosta velike probleme, temeljem Zakona o obveznim odnosima. Ukida se 10% poreza na dobitke od igara na sreću. Taj porez je donio relativno malo novaca, a stavio je u neravnopravan položaj ostale igre na sreću, jer se u nekim igrama na sreću taj porez nije plaćao neovisno o visini, a i ovdje je bio ograničen na iznose veće od 20 tisuća kuna. Definiran je rok za isplatu novčanik dobitaka i regulirano je da neisplaćeni dobitci postaju izvanredan prihod priređivača.

Kada je riječ o casinima, uvodi se taj termin umjesto igračnice. Razlog za

to je da se uvede jedan međunarodni izraz. Definirana je nova osnovica, tj. prvi put je precizno definirana osnovica za obračun koncesijske naknade u casinima. Također se predviđa casino zatvorenog tipa, za organizirane grupe gostiju, uz nižu koncesijsku naknadu od 25%, i to nakon ispunjavanja uvjeta što će biti propisano podzakonskim aktima. Takvo rješenje izrazito pogoduje razvoju turizma u Hrvatskoj, posebno ovog vrsta turizma. Zamjenik ministra rekao je da su predvidjeli mogućnost da oni koji imaju koncesiju za casina mogu otvoriti i sezonski automat klub. Brisana je uvjet po kojem udio jednog dioničara casina u vlasničkoj strukturi ne smije biti veći od 25% kao diskriminatorsku. Predlaže se propisani riziko polog pohranjen u blagajni casina u iznosu najmanje 300.000 kuna i 25.000 eura za broj stolova i automata koji su propisani kao zakonski minimum. Za svakih daljnjih pet stolova priređivač mora imati pohranjen riziko polog u iznosu od 50.000 kn. Predloženo je ukidanje obveza davanja suglasnosti lokalne uprave na otvaranje casina. Postroženi su uvjeti za oduzimanje koncesije u casinima, propisani uvjeti za dobivanje odobrenja za preseljenje casina. Predloženo je da se jasnije definira osnovica na koju se plaća koncesijska naknada, smanjena je sa stope od 48% na 35%, ukida se evidencijska naknada, brisana je odredba po kojoj je propisano da promidžbeni žetoni smanjuju osnovicu za plaćanje koncesijske naknade. Uveden je uvjet da casino uz minimalno 7 stolova mora imati najmanje i 20 automata za igre na sreću. Također je predložena nova kategorizacija hotela u kojima može biti casino. Predviđena je mogućnost igranja u casinu i u novoj valuti Europske unije, dakle u euru, propisana je obveza čuvanja dokumentacije o video nadzoru 30 dana. Evidencija u casinima mora se voditi na propisanim obrascima, što do sada nije bio slučaj. Zaposlenici u casinu moraju imati potvrdu o stručnoj osposobljenosti za rad u casinu. Brisana je odredba po kojoj se u casinima nisu mogli zapošljavati strani državljani i najvažnija točka, zakonom se uvodi neprekidni nadzor inspektora za vrijeme rada casina. Što se tiče kladjenja, predloženo je povećanje temeljnog kapitala i garancije banke za priređivače kladjenja na 3 milijuna kuna, sada je to 270 tisuća

kuna. Uvedena je zakonska mogućnost određivanja broja uplatnih mjesta kladionica, što do sada nije bilo regulirano. Odobrenje za priređivanje kladjenja ograničeno je na 10 godina uz mogućnost produženja. Kada je riječ o igrama na sreću, automat klubovima smanjena je naknada po pojedinom automatu, koji ima priređivač u automat klubu iznad broja koji je zakonski minimum. Dakle, ako priređivač ima više od zakonskog minimuma tada mu naknada pada. Predviđena je mogućnost sezonskih automat klubova, povećana je isplata na automatima sa 70% na 80% i brisana je odredba da automati za igre na sreću ne smiju biti u uporabi duže od 5 godina. Kada je pak riječ o nagradnim igrama detaljno je uređen sustav nagradnih igara uz razgraničenje od igara na sreću, te su propisane novčane kazne.

RADNA TIJELA

Odbor za obitelj, mladež i šport posebnu pozornost posvetio je članku 11. Prijedloga zakona koji predviđa da se raspodjela dobiti Hrvatske lutrije utvrđuje Zakonom o izvršavanju državnog proračuna, što je novina u odnosu na važeći Zakon. Članovi Odbora zauzeli su stajalište da bi u Konačnom prijedlogu ovog Zakona predlagatelj trebao precizno odrediti koje će se djelatnosti i aktivnosti, u kojim postocima i na koji način financirati iz sredstava Hrvatske lutrije. Naglašeno je da su i u sadašnjem Zakonu o igrama na sreću termini neprecizni i općeniti. Izdvajanje 33,3% sredstava za šport ili humanitarnu potporu ostavlja mogućnost zlorabe, ili barem nedovoljno jasno određuje za koje se i kakve športske aktivnosti, odnosno humanitarne potpore izdvajaju sredstva. Članove Odbora interesira na koji način prevladati prazninu koja bi se mogla pojaviti od donošenja ovoga Zakona do donošenja izmjena i dopuna, odnosno novog Zakona o izvršavanju državnog proračuna, pošto važeći Zakon o izvršavanju ne regulira ovu problematiku. Odbor je predložio predlagatelju da razmotri mogućnost financiranja Saveza izvođača Hrvatske kroz ovaj Zakon. Sa zadovoljstvom je prihvaćena činjenica da je pojačani nadzor nad priređivanjem igara na sreću u casinima rezultirao porastom prihoda

u državnom proračunu, te je istaknuto da pojačani nadzor treba nastaviti, ali i pojačati ne samo u casinima nego i u automat klubovima i kladionicama, u svrhu uvođenja reda u tim djelatnostima. Odbor je jednoglasno podržao Prijedlog zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara, uz iznesene primjedbe i prijedloge.

Umjesto prikaza izvješća s rasprave **Odbora za zakonodavstvo, Odbora za financije i državni proračun te Odbora za turizam** poslužili smo se izlaganjem predstavnika tih odbora.

RASPRAVA

Podijeljena mišljenja članova Odbora

U ime **Odbora za zakonodavstvo** govorio je zastupnik **Josip Leko (SDP)**. Izvijestio je da su mišljenja članova Odbora u pogledu Prijedloga zakona ostala podijeljena. Ovo posebno u odnosu na rješenja sadržana u odredbi stavka 3. članka 50, tako da je za potporu donošenja ovog Zakona bilo 4 od 9 nazočnih članova Odbora, 1 član je bio "protiv", dok su 4 člana bila suzdržana. U članku 3. stavak 1. točka 4. predlaže se jasnije odrediti što se smatra automatima za igre na sreću, posebno u odnosu na poker automate, a u skladu sa Zakonom o financiranju jedinica lokalne samouprave i uprave. U članku 5, u stavku 1. predviđene su mogućnosti i ovlaštenje da RH prenese na trgovačka društva pravo priređivanja igara na sreću. Izričaj i kontekst takve odredbe upućuje na načelo da prava na priređivanje svih igara na sreću mogu biti predmetom dodjele koncesijom ili odobrenjem, što je u suprotnosti s intencijom Zakona i jednim od njegovih temeljnih načela da lutrijske igre može priređivati isključivo Hrvatska lutrija. Dakle, pitanja koncesije ili odobrenja treba regulirati na način da se pravo priređivanja igara na sreću može prenijeti samo u odnosu na one igre na sreću za koje je to izričito propisano Zakonom, odnosno da se od takvog prijenosa izričito izuzimaju lutrijske igre. Članak 8. treba doraditi, posebno odredbu stavka 1, imajući u vidu temeljno načelo prema kojemu država putem Hrvatske lutrije d.o.o. zadržava isključivo pravo trajnog priređivanja svih igara na

sreću. U članku 9. točka 2. norma predviđa da Ministarstvo financija raspisuje natječaj i provodi postupak dodjele koncesija, no to načelo nije dosljedno primijenjeno u ostalim odredbama Zakona. Tako se npr. o istovrsnim pitanjima predviđa nadležnost Ministarstva financija, te paralelno i Vlade RH (članak 31. stavak 2, članak 32, točka 2, članak 40, stavak 1). Nadzor nad provedbom ovoga Zakona spada u djelokrug Ministarstva, a ne pojedinih ovlaštenih službenika. Na kraju je gospodin Leko rekao da Odbor za zakonodavstvo podržava donošenje ovog zakona, uz iznesene primjedbe.

Uvođenje 24-satne kontrole u casina

U ime **Odbora za financije i državni proračun** govorio je zastupnik **Jadranko Mijalić (HSL)**. U raspravi je iznijeto mišljenje da ovim zakonom treba omogućiti našim igračnicama, posebno onima koje su vezane uz turističku privredu i njen su sastavni dio, da budu konkurentne igračnicama u zemljama u našem okruženju, posebno onima u Italiji i Sloveniji. Međutim, predloženi zakon ne smije biti preliberalan i bez odgovarajuće kontrole, jer iskustva pokazuju da se

Zabraniti medijima priređivanje nagradnih igara protuustavno je, jer se time narušava poduzetnička i tržišna sloboda.

tada stvaraju pretpostavke za ulazak kriminala u te institucije. "Neprijmjereno je da pojedini dužnosnici daju ishitrene izjave o pojedinim zabranama, npr. kladenja na stalna natjecanja u nogometu, Hrvatskog nogometnog prvenstva i Hrvatskog nogometnog kupa, uz obrazloženje da se radi o sukobu interesa, jer pojedini vlasnici kladionica su i vlasnici nogometnih klubova", stav je Odbora. Odredbu članka 50. stavak 3. Prijedloga zakona kojom se na području RH zabranjuje priređivanje kladenja treba preispitati, stav je Odbora. Eventualne probleme koji postoje u nogometu treba rješavati na otklanjanju sukoba interesa, a ne uvođenjem zabrane kladenja. Isto tako treba uspostaviti i organizirati adekvatne organe kontrole koji će biti

dovoljno efikasni da onemoguće djelovanje domaćeg i međunarodnog kriminala, stoga je uvođenje 24 satne kontrole unutar casina, ovim Prijedlogom zakona, u cijelosti podržano. U raspravi je iznijeto mišljenje da je ovaj Prijedlog zakona puno lošiji od sličnog Zakona koji je donesen u Sloveniji. Naime, kada se u saborsku proceduru upućuje novi zakon u tom slučaju treba očekivati određene pozitivne iskorake u toj djelatnosti igara na sreću, što je u ovom Prijedlogu zakona izostalo. Osim povećanja iznosa temeljnog kapitala za kladionice i nekih novih terminoloških podjela novost u ovom Zakonu su zabrane kladenja na nogometne rezultate u domaćem prvenstvu, na pojedine političke događaje i na organiziranje nagradnih igara od strane medija. Slovenija bi nam trebala poslužiti kao primjer, budući da je osim novog Zakona o igrama na sreću donijela i novu strategiju turističkog razvoja kojom stvara preduvjete za ubrzano otvaranje 15 novih igračnica i 10 golf igrališta. Hrvatska nije u dovoljnoj mjeri iskoristila svoje komparativne prednosti za razvoj turizma i proširenje svoje turističke ponude otvaranjem novih igračnica, stav je Odbora. Predloženo je brisanje stavka 2. članka 68. Prijedloga zakona kojim se zabranjuje medijima priređivanje nagradnih igara. U obrazloženju ove odredbe u Prijedlogu zakona nije, naime, naveden opravdani razlog uvođenja apsolutne zabrane priređivanja nagradnih igara u medijima. U svijetu postoji ta mogućnost i to na način da uvijek propisuje država, ako nisu direktno utvrđeni zakonom. Zabraniti medijima priređivanje nagradnih igara protuustavno je, jer se time narušava poduzetnička i tržišna sloboda, stav je Odbora. Pored toga država je dužna osigurati svim poduzetnicima jednak pravni položaj na tržištu. Iz prihoda koji su ostvareni s osnova priređivanja igara na sreću i nagradnih igara potrebno je dio prihoda izdvojiti i za razvoj znanosti i kulture. Prijedlog ovog Zakona prema mišljenju članova Odbora puno je bolji od dosadašnjih načina uređivanja djelatnosti igara na sreću. Postoje dvije skupine igara na sreću. Jedna je skupina ona gdje je poznat fond dobitaka, to su klasične igre, a druga je skupina igara na sreću gdje nije poznat fond dobitaka, to su posebne igre. Manji su problemi postojali tamo gdje je poznat fond dobitaka, kod

lutrije i kod kladenja. Veći problemi postojali su tamo gdje nije poznat fond dobitaka, dakle u igračnicama, posebno u proteklih 10 godina. Ovim prijedlogom Zakona prvi je put utvrđeno obavljanje nadzora tijekom cijelog vremena trajanja igre, a na taj način utvrdit će se i promet pojedine igračnice. Također se prvi put ovim Prijedlogom točno utvrđuje porezna osnovica za svaki pojedini stol u igračnici. U članku 41. stavak 10. Prijedloga zakona kao i u nekim drugim člancima koji reguliraju datum uplate naknade za priređivanje igara na sreću naveden je deseti dan u mjesecu, a trebalo bi na osnovi iskustva kod uplate poreza i naknada to pomaknuti ili na petnaesti ili na trideseti dan u mjesecu, stav je Odbora. U članku 44. Prijedloga nema potrebe da se propisuje da u casinu mora biti mjenjačnica, kada se u stavku 2. istog članka navodi da se uplate i isplate kod igara na sreću određuju u domaćoj i u stranoj valuti. Ako dopuštamo stranu valutu tada će postojati i devizne blagajne, pa nema potrebe da postoji mjenjačnica. U članku 45. Prijedloga treba preispitati potrebu čuvanja audiovizuelne kazete trideset dana od strane koncesionara, naime, treba naći neko bolje tehničko rješenje od audiovizuelne kazete, koji će zbog velikog broja zauzimati veliki prostor. Odbor je jednoglasno prihvatio Prijedlog zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara, a sve primjedbe upućuje predlagatelju.

Ostvariti veću konkurentnost na tržištu

U ime **Odbora za turizam** govorio je zastupnik **Željko Pavlic (HSL)**. Odbor je zauzeo slijedeća stajališta: da je priređivanje igara u casinima čimbenik proširenja turističke ponude i obogaćivanja njezinoga sadržaja u izvanpansionskoj potrošnji, te da može biti i motivom dolaska inozemnih gostiju većih platežnih sposobnosti; da ovim zakonom treba poticati razvoj ove djelatnosti na način da priređivači tih igara budu u ravnopravnome statusu i imaju takve pogodnosti koje bi omogućile jačanje njihove konkurentnosti u odnosu na do sada teško dostižne konkurente u Sloveniji, Italiji, Austriji, Mađarskoj, a time bi se osigurali i znatno veći prihodi Državnog proračuna od igara na sreću; da je nužno donijeti rješenja

koja će uspostavom novoga fiskalnog sustava u igrama na sreću poticati razvoj koncesionara, a time bitno i povećati prihode Državnog proračuna; da nositeljima priređivanja igara u casinima treba osigurati jednaki položaj, uvjete za dobivanje koncesija i tretman troškova poslovanja, kako bi se jačanjem njihove konkurentnosti mogla osigurati razina standarda koju nameću konkurentne igračnice u susjednim zemljama. Polazeći od navedenih stajališta, Odbor je na tekst Prijedloga imao slijedeće primjedbe. Prvo na članak 8. predlaže se izmjena stavaka 1. i 2. tako da bi pravo trajnog priređivanja lutrijskih igara imala Hrvatska lutrija d.o.o. a igre u casinima mogu priređivati Hrvatska lutrija d.o.o. i druga trgovačka društva sa sjedištem u RH na temelju odluke Vlade RH o dodjeli koncesije. Druga primjedba je na članak 11. Prijedloga, predlaže se da kriteriji, mjerila i omjeri za raspodjelu dobiti Hrvatske lutrije d.o.o. budu utvrđeni predloženim Zakonom na način da se dobit Hrvatske lutrije d.o.o. raspodijeli 20% na humanitarne svrhe, 20% za udruge invalida, 15% za djelatnost sportskih organizacija, 10% za organizacije u tehničkoj kulturi, a 35% za razvoj i promociju turizma. Predlaže se izmjena teksta članka 41. na način da za koncesiju za priređivanje igara na sreću u casinima koncesionar plaća naknadu, koja se obračunava mjesečno i dospijeva desetog dana kalendarskog mjeseca za prethodni mjesec, a osnovica za obračun naknade utvrđuje se na temelju zbroja mjesečno primljenih uplata za sudjelovanje u svakoj pojedinoj vrsti igara na sreću, umanjeno za dobitke isplaćene igračima u pojedinoj vrsti igara, prihoda od igara što ih igrači igraju jedan protiv drugog, te vrijednosti promidžbenih žetona. Mjesečni obračun je konačan, a koncesionar je uz obračun obavezan podnositi i mjesečna obračunska izvješća po pojedinim vrstama igara koje priređuje. Promidžbene žetone izdaje casino uz dozvolu ministra financija. Vrijednost promidžbenoga žetona ne može biti viša od vrijednosti najnižeg iznosa žetona za igranje na stolovima, propisane pravilima igre određenoga casina. U osnovicu za obračun naknade ne ulazi vrijednost ulaznica i napojnica. Ulaznicom se smatra račun koji se u casinu ne može zamijeniti za žetone ili

za novac. Naknada za priređivanje igara u casinima obračunava se od osnovice gore prikazane za igre francuski rulet i baccarat po stopi od 5%, a za sve ostale igre koje se priređuju u casinima prema iskazanoj tablici. Naknada za priređivanje igara na sreću u casinima za organizirane skupine gostiju obračunava se od osnovice, a utvrđuje se u vrijednosti od 80% tog iznosa. Naknada za priređivanje igara na sreću u casinu prihod je Državnoga proračuna. Na temelju rasprave Odbor za turizam jednoglasno je podržao Prijedlog zakona, uz primjedbe koje se upućuju predlagatelju.

Slovinci su dobar primjer

Tada je otpočela rasprava. U ime **Kluba zastupnika IDS-a** govorio je zastupnik **Damir Kajin (IDS)**. Rekao je da se s mišljenjem oba prethodna odbora slaže. Treba razviti igračnice na način na koji su to učinili Slovenci. Nešto se mora učiniti ukoliko se ne želi u cijelosti uništiti tu specifičnu industriju zabave. "S jedne strane Hrvatska je okružena Slovenijom, a s druge na jugu graniči sa Crnom Gorom, svi mi računamo praktički na iste goste. Držim da treba stvoriti uvjete da naša industrija zabave može privući te specifične i svima interesantne talijanske goste", rekao je zastupnik. Smatra da se to može postići na način da poslovanje naših kockarnica pokušamo približiti poslovanju istih u Italiji, Sloveniji, Crnoj Gori ili u nekim drugim zapadnoeuropskim zemljama, a to onda konkretno znači da kladionice ne mogu biti u povoljnijem sustavu nego igračnice. Kladionice danas plaćaju 20% poreza, a kockarnice čak 55%. Kajin je rekao da se ne bi ni obazirao na ovo opterećenje od 55%, da u Sloveniji to nije od 5% do 20%. Jasno je da zbog ovakvih financijskih opterećenja te institucije jednostavno ne mogu egzistirati. Smatra da naša opterećenja trebaju biti onakva kao što su u susjednim zemljama. "Stara Jugoslavija je uvažavala troškove casina prije oporezivanja, amortizaciju, materijalne troškove, bruto plaće, a tek onda bi se neto prihod oporezivao sa 20%. A danas kod nas je obrnuto, oporezuje se bruto prihod, što nitko od tih casina ne može izdržati, te se postavlja pitanje je li cilj da kockarnice budu zatvorene ili da rade", pita zastupnik. Osvrnuo se i na fenomen sportskih kladionica, po

rastu očigledno najpropulzivnije djelatnosti u RH. Postavio je pitanje zašto privatnici mogu biti uspješni, a država ne. Smatra da treba razmisliti da se na neki način više oporezuje promet u tim kladionicama. Zastupnik je rekao da se slaže da vlasnik nogometnog kluba ne može biti ujedno i vlasnik kladionice, ali ako se domaći nogomet izbaci s listića, protiv čega je on apsolutno, onda to opet ne bi previše pogodilo kladioničare, jer domaći nogomet praktički je na tim listićima zastupljen sa manje od 10%. S druge strane prvenstva se ne namještaju, a pogotovo nitko s ovih prostora u tome ne bi mogao sudjelovati. Zastupnik je mišljenja da država zabranama ništa neće učiniti, može samo s drugačijom koncepcijom Hrvatske lutrije, da ona sama postane jednako dohodovna kao što su te privatne kladionice. Osvrnuo se i na problem nagradnih igara u novinama. Rekao je da je protiv toga da se novinama zabrani mogućnost organiziranja nagradnih igara.

Igre na sreću su zabava, ali i zarada

U ime Kluba zastupnika HSLs-a govorila je zastupnica **Jadranka Katarinčić-Skrlić (HSLs)**. Rekla je da se slaže sa stavovima kolege Kajina, koji je govorio u ime Kluba zastupnika IDS-a. Igre na sreću su zabava, ali s druge strane su i zarada, nova radna mjesta, turistička ponuda, šansa za razvoj i punjenje proračuna,

Cilj zakona je prosperitet djelatnosti, a to se može ostvariti tako da se fiskalni tereti dovedu u stimulativne gospodarske okvire i da se osigura cjelovit nadzor.

svakako uz adekvatnu kontrolu i nadzor koja stoji na raspolaganju državi. No, smatra da je prvo potrebno odgovoriti na neka pitanja. Prvo pitanje je kakav je rezultat polučio dosadašnji zakon, a i zakoni koje smo imali posljednjih 10 godina. Drugo, ima li bitnih razlika između postojećeg Zakona, dakle sada važećeg i novog koji se predlaže. I treće, koji je stvarni cilj ovog Zakona. Istaknula je da se ponekad i promptno mijenjaju zakoni u toj djelatnosti, a sve zbog konkurentnosti u odnosu na okru-

ženje u kojem se djeluje. Stav Kluba zastupnika HSLs-a je da rješenja koja predlaže ovaj zakon moraju biti ispred normativnih rješenja zemalja u našem okruženju. Pri tome treba imati na umu da smo mi turistička zemlja i da u svojoj ponudi moramo nuditi i igru i zabavu. "Kada se pitamo ima li bitnih razlika između važećega i predloženoga zakona treba vidjeti jesu li promjene adekvatne razvojnim potrebama te djelatnosti i onda njenoj konkurentnosti na europskom tržištu. Te promjene, po našem mišljenju u HSLs-u nisu dostatne za razvoj, a kamoli da bi bili konkurentni". Stvarni cilj ovog zakona trebao bi biti prosperitet djelatnosti, a to se može ostvariti tako da se fiskalni tereti dovedu u stimulativne gospodarske okvire i da se osigura cjelovit i efikasan nadzor nad tom djelatnošću. Iznijela je i primjedbu na članak 41. Naime, ako imamo namjeru osigurati konkurentnost naših igračnica u odnosu na iste u susjednim zemljama onda to trebamo regulirati u ovom članku. Stavovi Kluba zastupnika HSLs-a su sukladni stavovima Odbora za turizam. Zastupnica je za primjer navela da je samo jedna igračnica u Sloveniji prošle godine ostvarila prihod od 65 milijuna eura, a sve naše, 13 stalnih i 5 koje povremeno djeluju, ostvarile su promet od cca 125 milijuna eura. Dakle, s predloženom stopom od 35% nismo konkurentni na tržištu u našem okruženju. Primjedba je i na članak 50, stavak 3, u kojem se propisuje zabrana kladenja na političke događaje i na stalna natjecanja u nogometu, dakle u hrvatskom nogometnom prvenstvu i hrvatskom nogometnom kupu. Stav u Klubu zastupnika HSLs-a je da ne treba zabranama regulirati to područje, već da treba pravo mjesto kladionicama naći u zakonu. Fiskalni nameti koji su sada utvrđeni idu u prilog upravo tim kladionicama. Također je zastupnica naglasila da je stav Kluba protiv odredbe o zabrani priređivanja nagradnih igara u medijima. Na kraju je rekla da u ovoj fazi podržavaju zakon, uz gore iznesene primjedbe.

Ograničava li Zakon poduzetničku slobodu?

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorio je zastupnik mr. sc. **Mato Arlović (SDP)**. Imao je jednu načelnu primjedbu koja bi se mogla razmatrati

i kao ustavnopravna dilema. Prvo se postavlja pitanje ograničava li sukladno članku 49. Ustava ovaj prijedlog zakona ipak poduzetničku slobodu ili ne. Naime, predviđeno je da igre na sreću i nagradne igre mogu priređivati trgovačka društva i Hrvatska lutrija. Postavlja se pitanje zašto ne bi mogli priređivati nagradne igre npr. zadruge, fizičke osobe, obrtnici itd. Jer Ustavom je zabranjeno da se poduzetnička sloboda ograničava, osim pod Ustavom i zakonom propisanim uvjetima, pa država mora stvoriti i osigurati jednake uvjete na tržištu. "Dakle, iz tog razloga je jako važno da se omogući svima koji imaju odgovarajući kapital i žele ući u taj posao, doduše s visokim rizikom, ali i visokom dobiti, da investiraju, ali zato država mora ovim zakonom propisati vrlo stroge uvjete koji se moraju ispuniti da bi se zaštitili treći, a ovim zakonom to zapravo nije učinjeno i zbog toga do drugog čitanja taj dio sasvim sigurno treba razriješiti", smatra Arlović. Također osvrnuo se i na formulaciju iz članka 7. da trgovačka društva koja priređuju igre na sreću odgovaraju cjelokupnom svojom imovinom. Treba reći što u smislu ovog zakona znači ta imovina, da li je to u smislu pravog poimanja imovine, da ona obuhvaća sve stvari, prava i novac, dakle i sva ona potraživanja i dugovanje pravne osobe ili ne, ili se radi o nečem drugom. Gospodin Arlović smatra da se radi o nerazumijevanju, a to se pokazuje kasnije kada se isplata dobitaka jamči zapravo jamstvenim pologom, a ne imovinom, za razliku od koncepta koji je postavljen u članku 7. stavku 3. ovog Prijedloga. Drugo o čemu valja voditi računa, a također je u izvjesnom smislu ograničenje poduzetničke slobode, naime, svi poduzetnici koji su ovim zakonom uključeni nisu u jednakopravnom položaju, smatra zastupnik. Npr, Hrvatska lutrija koja je u državnom vlasništvu mora plaćati PDV na priređivanje igara, a kladionice ne moraju. "Oni koji imaju koncesiju oni će morati plaćati naknadu za koncesiju, a na što će plaćati PDV pitanje je. Ovdje se radi o pružanju usluga. Prema tome, nema dvojbe da do drugog čitanja treba razmisliti, treba li na ukupne uloge platiti PDV. Valja biti sasvim jasan, ako se organizatorima igara na sreću omogućuje da oni igraju s drugima, svaki njihov ulog po ovom prijedlogu zapravo podliježe oslobađanju pla-

ćanja poreza. I zapravo svaka dobit prije nego što će on platiti nekakav porez ili nekakvu naknadu državi, on ako to investira u slijedeće kolo, praktički umanjuje osnovicu koju će platiti. Treba zakon povezati sa Zakonom o porezu na dodanu vrijednost i osobito s pravilnikom o porezu na dodanu vrijednost, koji je propisao da lutriji treba propisati porez, a drugima ne. Mislím da to ne ide", smatra gospodin Arlović. I kladionice na ukupni ulog svakako trebaju platiti porez na dodanu vrijednost, kao i Hrvatska lutrija i svi drugi, smatra zastupnik.

Kladionice na ukupni ulog svakako trebaju platiti porez na dodanu vrijednost, kao i Hrvatska lutrija d.o.o., i svi drugi.

Rekao je da ovim zakonom treba propisati obvezu priređivača igara na sreću, da poštuje odluke suda ili tijela skrbništva donesene u cilju zaštite obitelji, kojima se pojedinoj osobi zabranjuje sudjelovanje u ovim aktivnostima.

Dobit Hrvatske lutrije i za razvoj znanosti i kulture

U ime **Kluba zastupnika HSS-a** govorio je zastupnik **Miroslav Furdek (HSS)**. Klub podržava donošenje ovog zakona u cilju poboljšanja sustava priređivanja igara na sreću, veće transparentnosti i mogućnosti da naše igraonice koje su osobito vezane uz turističku privredu budu konkurentnije zemljama našeg okruženja, osobito Sloveniji. S druge strane nastojala se izbjeći prevelika liberalizacija ovog područja i osigurava se dovoljan utjecaj države i odgovarajuća kontrola, stav je Kluba. Naime, država zadržava pravo monopola u organiziranju igara na sreću kroz Hrvatsku lutriju d.o.o., ali istovremeno daje mogućnost slobodne konkurencije, kroz davanje koncesije i odobrenja drugim trgovačkim društvima, pod strogim uvjetima koje propisuje ovaj Zakon. Osvrnuo se na odredbu članka 50. stavak 3. gdje se uvodi zabrana kladenja na stalna natjecanja u domaćem nogometu. Zastupnici u Klubu zastupnika HSS-a smatraju, ukoliko je razlog za zabranu samo sukob interesa, tj. da su vlasnici kladionica ujedno i vlasnici

nogometnih klubova, tada bi ovu zakonsku odredbu i zabranu predlagatelj trebao preispitati, a eventualno te probleme nastale s osnova sukoba interesa drugačije regulirati. Osvrnuo se i na odredbu o zabrani organiziranja nagradnih igara od medija. Trebalo bi odgovoriti na jedno osnovno pitanje je li ta zabrana protuustavna, odnosno krši li se time i narušava, kao što kaže Odbor za financije, poduzetnička i tržišna sloboda. Ukoliko da, naravno da takva definicija ne može ni u jednom pa tako ni u ovom zakonu stajati, smatra gospodin Furdek. Predlažu također da se dobit Hrvatske lutrije raspodijeli osim na humanitarne svrhe, potporu sportu i tehničkoj kulturi i na potporu za razvoj znanosti i kulture, te na potporu izviđačkoj organizaciji u cilju financiranja izviđačkih programa. Žale da u navedenom prijedlogu zakona nema postotaka niti kriterija po kojima će se taj prihod raspodjeljivati bez obzira koji to korisnici bili. Osobito važnim Klub zastupnika HSS-a smatra povezivanje svih oblika igara na sreću s turističkom ponudom, slično kao u Sloveniji, na taj način smatraju da bi mogli iskoristiti sve komparativne prednosti naše turističke ponude, te povećati izvanpansionsku potrošnju. Smatraju da je potrebno preispitati je li 35% od bruto naplate dovoljno stimulativno za ulagače. Klub zastupnika HSS-a prihvaća Prijedlog zakona.

Pojedine odredbe protuustavne

U ime **Kluba zastupnika DC-a** govorio je dr.sc. **Mate Granić (DC)**. Rekao je da Klub zastupnika DC-a ne može prihvatiti ovakav prijedlog zakona, jer su pojedine njegove odredbe u suprotnosti s Ustavom i nemaju veze sa svrhom koju bi ovaj zakon morao ostvariti. Smatra da su igre na sreću i nagradne igre višestruko značajne za svako društvo. U siromašnim zemljama i u zemljama sa velikim gospodarskim problemima kao što je nezaposlenost, povećava se intenzitet sudjelovanja građana u igrama. Nema sumnje da je trend porasta sudionika u igrama na sreću pokazatelj i ozbiljne gospodarske situacije u Hrvatskoj, smatra zastupnik. "Ono što ne možemo podržati je uvođenje zabrana koje nemaju nikakve veze sa samim sustavom priređivanja igara na sreću i nagradnih igara i ciljevima koje bi takav

sustav morao ostvariti. Te zabrane su političke odluke kojima je cilj postići rezultate koji su stvar drugih područja društva i ne smiju se rješavati unutar ovog zakona", kaže gospodin Granić. Najprije, riječ je o igrama kladenja što je regulirano člankom 50, stavkom 3. gdje se zabranjuje kladenje na stalna natjecanja u nogometu. Ne može se zakonski zabranjivati kladenje na

Ako postoji sumnja u korupciju, onda je dužnost pravosuđa i organa gonjenja da to dokažu i sankcioniraju, a ne da zakonodavac na osnovi takve sumnje ograničava slobodu poslovanja.

neke događaje samo zato jer se sumnja da se događaji namještaju, a i zato jer ako postoji sumnja u korupciju onda je dužnost pravosuđa i organa gonjenja da to dokažu i sankcioniraju, a ne da zakonodavac na osnovi takve sumnje ograničava slobodu poslovanja, smatra zastupnik. Dakle, ova zabrana prema predlagatelju treba služiti otklanjanju nemoralna i korupcije. "Ovakav argument je opasan, jer kada se jednom prihvati onda se on može primijeniti na uvođenje bilo koje druge zabrane na isti način", rekao je zastupnik. Na osnovi iste argumentacije uvodi se zabrana da se mediji ne smiju baviti nagradnim igrama, jer to nije njihov posao. Ako je cilj priređivanja nagradnih igara promidžba vlastitih proizvoda i usluga kako se može takva mogućnost za unapređenje poslovanja zabraniti medijima, pita gospodin Granić. Naglasio je da je to u direktnoj suprotnosti sa člankom 49. Ustava koji jamči poduzetničke slobode i osigurava svima jednaki pravni položaj. Cilj ovih zabrana za medije i privatne kladionice, smatra Granić, je oslabiti konkurenciju kako bi državna lutrija mogla povećati svoju zaradu. Klub zastupnika DC-a traži da se ukinu navedene zabrane ili u suprotnome ne podržava ovakav prijedlog zakona.

U ime **Kluba zastupnika HDZ-a** govorio je zastupnik **Ivan Šuker (HDZ)**. Rekao je da je ostao nejasan fiskalni efekt ovoga zakona. Smatra da konstatacija predlagatelja da za

provođenje ovog zakona nisu potrebna sredstva ovaj zakon osuđuje na propast, "jer ako ne osiguramo onima koji će vršiti kontrolu kockarnica sve potrebno, oni kontrolu neće moći ni izvršiti, a bez kontrole nema provođenja ovog zakona". Smatra da je ovo područje itekako izdašno za državni proračun i ne vidi razloga zašto se priređivanje igara na sreću i nagradnih igara ne tretira kao gospodarska djelatnost. Što se tiče zabrana kladenja u članku 50. zastupniku nije jasan smisao ovoga, jer niti je utvrđena zloporaba, niti je utvrđeno kršenje pozitivnih zakonskih propisa, "ali jedan visoki državni dužnosnik je našao za shodno reći da Igor Štimac ili netko drugi koji se njemu ne sviđa po političkim pogledima ne može biti vlasnik kluba i vlasnik kockarnice". Smatra da se stavak 3. članka 50. treba brisati. Ista stvar je i sa zabranom na nagradne igre u medijima. "Sutra dakle možemo zabraniti neku drugu gospodarsku djelatnost ako nam se ne bude sviđjela", bio je kritičan zastupnik.

Izričaj u Zakonu daje sliku restriktivnog Zakona

U pojedinačnoj raspravi na redu je bila zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**. Osvrnula se na članak 11, dakle kako se raspoređuje dobit Hrvatske lutrije, gdje se kaže da se utvrđuje Zakonom o izvršenju državnog proračuna za svaku fiskalnu godinu, a onda se nabrava za humanitarne svrhe, potporu športu i potporu tehničkoj kulturi. Zastupnica bi tu nadodala i sredstva za borbu protiv ovisnosti, odnosno za borbu protiv droga. Osvrnula se i na članak 50, u kojem se govori da se na području RH zabranjuje priređivanje kladenja na stalna natjecanja u domaćem nogometu. "Mislim da je sasvim nepotrebno da se na temelju sumnje predstavnika izvršne vlasti, konkretno potpredsjednika Vlade uvede ta zabrana". Smatra da je moguće osmisliti dobre zaštitne mehanizme da se spriječe bilo kakve zloporabe, a zabranjivati kladenje na natjecanjima u hrvatskom nogometnom prvenstvu bilo bi po njezinu mišljenju apsurdno. I na kraju, osvrnula se na članak koji isto tako zabranjuje nagradne igre koje bi organizirali mediji. "Mislim da nema valjanoga obrazloženja zašto bi se takva mogućnost zabranila. Rekla je

da su nagradne igre u medijima vrlo dobro prihvaćene i da, koliko zna, nije bilo zloporaba tako organiziranih nagradnih igara. "Kada bi se ovakav izričaj u Zakonu prihvatio onda bi to bio neobično restriktivan zakon i svakako u ovom dijelu protuustavan, dakle protivno članku 49. koji kaže da je poduzetnička i tržišna sloboda temelj gospodarskog ustroja RH", završila je izlaganje gospođa Kosor.

Za riječ se javio dr.sc. **Petar Turčinović (IDS)**. Također se osvrnuo na dio Prijedloga koji se odnosi na nagradne igre u medijima i zabranu koji ovaj zakon predviđa za medije. "Ne samo da imamo tradiciju nagradnih igara u medijima više od 10 godina, ne samo da je u pitanju protuustavnost takve odredbe, ne samo da imamo smanjeni priliv u proračun po toj osnovici, nego čak da tako kažem i sam predlagač je kontradiktoran sam sebi, jer u uvodnom dijelu obrazlaganja navodi osam točaka od kojih je barem pet u svojim intencijama suprotno ukidanju prava medija na nagradne igre, kao što je npr. prilagodavanje Europskoj uniji, gdje postoje nagradne igre u medijima, kao što je npr. poticanje ulaganja u poduzetima, kao što je obogaćivanje ponude, kao što je zapošljavanje itd. Dakle, kontradiktoran je u svom vlastitom cilju", bio je kritičan zastupnik. Također je rekao da odredba u Prijedlogu zakona, koja se tiče ove zabrane, i njeno objašnjenje je identično, dakle objašnjenje koje nije objašnjenje, a samim tim je prekršen Poslovnik Sabora koji izričito nalaže da se u obrazloženju prijedloga zakona daje obrazloženje pojedinih odredbi koje sadrži prijedlog zakona. Rekao je da zbog svega toga neće glasovati za tako pripremljen prijedlog zakona.

Nestimulativna porezna stopa u igračnicama

Tada je riječ uzeo zastupnik **Slavko Kojić (SDP)**. Rekao je da se igre na sreću po svom sadržaju dijele u pravilu na temeljne dvije skupine, jedne su one kojima je poznat fond dobitaka, tipičan predstavnik je loto, a druga skupina igara na sreću je ona u kojima nije poznat fond dobitaka, već igrači igraju jedan protiv drugoga, odnosno protiv igračnice. To je slučaj sa casinima. U sustavu igara na sreću s fiskalnog aspekta najzanimljivije je i na to treba posebno obratiti pažnju, utvrđivanje rezultata

igara na sreću. Kod igara na sreću gdje je poznat fond dobitaka postoje tragovi, postoji dokumentacija i tu u pravilu ne bi trebalo i nema većih problema. Kod igara na sreću gdje nije poznat fond dobitaka, kao što su igračnice, tu nastaju veliki problemi, iz razloga što se rezultat može izmjeriti samo ukoliko brojanju prisustvuju sve zainteresirane strane, a to su najmanje dvije, vlasnik,

PDV se može obračunavati na promet roba i usluga, a kod igara na sreću ne postoji promet ni roba ni usluga, nema dodane vrijednosti, svaki od sudionika u igri dio svoje imovine prepušta slučajnom događaju, nakon čega se vlasništvo mijenja.

odnosno poduzetnik i država kao stranka koja treba da "ubere" određeni prihod od toga. "Do sada je u tom dijelu bilo uistinu nesređeno stanje. Ono što posebno veseli u ovom zakonu je ono na što je kolega Šuker upozorio da nije riješeno, a ja tvrdim da je riješeno ovim zakonom, a to je da je utvrđen mehanizam nadzora, u dijelu koji se odnosi na organiziranje igara na sreću u igračnicama, i tu s moje strane svaka pohvala autorima ovog zakona", rekao je Kojić. Osvrnulo se i na evidentiranje igara na sreću u igračnicama, područje koje nije bilo dobro regulirano u sadašnjem zakonu, nije postojao jednoobrazni sustav evidentiranja poslovnih događaja u igračnicama, tako da je svaka igračnica imala svoj autonomni sustav, a sada je propisano zakonom da to mora biti jednoobrazno. A najvažnije je da ovaj zakon precizno definira pojam porezne osnovice od koje se obračunavaju naknade, smatra zastupnik. Ipak, ima primjedbu na visinu porezne stope, odnosno naknade na koncesiju, smatra da bi trebalo imati više sluha za konkurentnost našeg okruženja. Mišljenja je da stopa od 35% u igračnicama neće biti stimulativna i da se putem nje neće uspjeti pokriti svi rashodi koji nastaju prilikom organizacije igara na sreću. Također se osvrnuo i na PDV, koji se po njegovu mišljenju, ne može računati kod igara na sreću, jer kako kaže, "PDV se može obračunavati na promet roba i usluga, a kod igara na sreću ne postoji niti promet

roba, niti promet usluga, nema dodane vrijednosti, svaki od sudionika u igri dio svoje imovine prepušta slučajnom događaju i nakon toga se vlasništvo te imovine mijenja". Smatra da u svakom slučaju ne mogu postojati dva poreza, naknada na koncesiju i obračun PDV-a. Na kraju je rekao da je u osnovi Prijedlog uistinu dobar, a ovakav zakon je potreban toj gospodarskoj aktivnosti igara na sreću.

Ako porez na dodanu vrijednost ne trebaju plaćati druga trgovačka društva, onda ga ne treba plaćati ni Hrvatska lutrija, ili neka ga plaćaju svi.

Zastupnik mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** javio se za repliku. Rekao je da želi prvo replicirati na tvrdnju gospodina Kojića da nadoknada za koncesiju isključuje naplatu poreza na dodanu vrijednost, to jednostavno nije točno. "Kada bi to bilo tako, onda se ne bi plaćao porez na dodanu vrijednost na ostvarenu proizvodnju hrane na poljoprivrednom zemljištu

koje je dobiveno u koncesiji ili na marine koje su tako dobivene, i da ne nabrajam dalje. Ovdje se radi zapravo o pitanju je li ta usluga po prirodi stvari ili proizvod po prirodi stvari nešto za što se može plaćati PDV ili ne, rekao je Arlović. Smatra da je pravo pitanje da li su jednaki subjekti u poduzetničkoj slobodi u odnosu na PDV. Podsjetio je da PDV prema članku 51. stavak 1. Pravilnika o PDV-u plaćaju Hrvatska lutrija d.o.o., kao priređivač svih igara na sreću. Poreznu osnovicu čini uplata za sudjelovanje u igrama. Rekao je da kada su pak u pitanju kladionice i svi drugi, oni su istim tim pravilnikom i to njegovim izmjenama i dopunama, člankom 59a. oslobođeni plaćanja poreza na dodanu vrijednost. Zato se i postavlja pitanje s aspekta poduzetničke slobode jesu li svi subjekti kod priređivanja igara na sreću ravnopravni. "Ako porez na dodanu vrijednost ne trebaju plaćati druga trgovačka društva onda ga ne treba plaćati ni lutrija, ili će se i Lutriji ukinuti, ili će se i drugima uvesti", bio je kategoričan gospodin Arlović.

Zastupnik **Kojić (SDP)** odgovorio je na repliku. Rekao je da se ispričava ukoliko je rekao da koncesijska

naknada isključuje PDV, jer porez je jedna kategorija, a koncesijska naknada je drugo. "Namjera mi je bila da kažem da se porez na dodanu vrijednost može računati na promet roba i usluga, jer tamo postoji protučinidba".

Za riječ se javio zastupnik **Mladen Godek (HSL)**. Rekao je da će isključivo govoriti o članku 50, stavku 3. Prijedloga. "Negativne pojave se neće iskorijeniti ovakvom zabranom. Ja sam izričito protiv ove odredbe i za to sam da se taj stavak članka 50. potpuno eliminira i briše".

Na kraju je predstavnik predlagatelja, gospodin **Kuštrak** rekao da će sve prijedloge i sugestije zastupnika, iznesene u raspravi, predlagatelj razmotriti. Ovime je rasprava o tekstu Prijedloga zakona bila zaključena.

Tada se pristupilo glasovanju. Većinom glasova zastupnika (75 glasova "za", 3 glasa "protiv" i 23 "suzdržana") donesen je zaključak kojim se prihvaća Prijedlog zakona o priređivanju igara na sreću i nagradnih igara, a sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja upućuju se predlagatelju radi pripreme Konačnog prijedloga zakona.

S.F.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA ZAKONA O NOVČANIM POTICAJIMA I NAKNADAMA U POLJOPRIVREDI

Djelomična rješenja prethode donošenju cjelovitog zakona

Hrvatski je sabor nakon provedene rasprave u kojoj je bilo izrečeno mnogo primjedbi na predloženi zakon, odnosno iznose i kulture poticaja, te prigovora da se daju bez prethodne analize potreba, stanja i rezultata prethodnih poticaja, jednoglasno prihvatio predloženi zakon zajedno s prihvaćenim amandmanom Vlade. Jednako je tako donijet zaključak, sukladan prijedlogu klubova zastupnika HSS-a i SDP-a da se obveže Vladu da u roku 60

dana dostavi Saboru prijedlog izmjene Zakona o financiranju vodnog gospodarstva.

O PRIJEDLOGU

U obrazloženju uz zakonski tekst navodi se razlog donošenja zakona koji je u tome da se na vrijeme donese operativni plan proljetne sjetve 2002. godine, te je, vodeći računa o para-

metrima zadanim Proračunom, važno neke elemente ugraditi u pojedine odredbe članaka postojećeg zakona. Predlaže se pojednostavljenje modela potpore što znači daleko manje stavki poticaja ali ne i ukupno manju potporu. Naime, za nekomercijalna gospodarstva bit će uvedena potpuno nova mjera potpora, a kao značajne novine, predlagatelj navodi model potpore kapitalnim ulaganjima i model ruralnog razvitka.

Predložene izmjene zapravo su prvi i neizbježivi korak u planiranim reformama u poljoprivredi i ribarstvu, a ujednačavaju se iznosi novčanih poticaja po pojedinim skupinama po hektaru, što konkretno znači određeno smanjenje poticaja za krušna žita (pšenica, durum pšenica i raž) ječam pivarski, suncokret i šećernu repu, dok se za soju iznos poticaja povećava. Za kukuruz i zob predlaže se smanjenje u odnosu na postojeći zakon što u prvom čitanju nije bilo predviđeno. Predlaže se i smanjenje iznosa poticaja za uzgoj dagnji i slatkovodne ribe po kilogramu.

U cilju učinkovitijeg inspeksijskog nadzora nad namjenskim korištenjem novčanih poticaja proširuje se ovlast županijske poljoprivredne inspekcije, stoji u obrazloženju uz tekst predloženog zakona.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje Zakona i nije se protivio prijedlogu predlagatelja da stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama". U podnijetom amandmanu Odbor se protivi smanjenju poticaja za šećernu repu jer već ugovorena površina pod tom kulturom ne zadovoljava potrebe Republike Hrvatske te zato što su Proračunom za 2002. godinu osigurana sredstva za poticanje proizvodnje šećerne repe na 29 tisuća ha što odgovara potrebama Republike Hrvatske. Odbor za poljoprivredu i šumarstvo je dao potporu donošenju ovog zakona jer drži da će, između ostalog, omogućiti da malim i nekomercijalnim proizvođačima budu isplaćeni poticaji za 2002. godinu, prije prelaska na već najavljeni novi model novčanih poticaja. Međutim, članovi Odbora ukazuju na nužnost bržeg uvođenja novog sustava novčanih poticaja s jasno razrađenim kriterijima poticanja, određenih poljoprivrednih kultura, budući da zakon nudi samo djelomična rješenja unutar postojećih proračunskih sredstava.

U raspravi je ocijenjeno da se sustav novčanih poticaja mora bazirati na dohodovnosti određene poljoprivredne kulture, njezinoj samodostatnosti te na poticanju radno intenzivnih kultura. Budući da distribuciju sredstava namijenjenih novčanim poticajima treba učinkovito nadzirati, podržali su odredbu prema kojoj se

proširuju ovlasti županijske poljoprivredne inspekcije. U daljnjoj raspravi neki su članovi Odbora iznijeli dvojbu glede isplate drugog dijela poticaja za određene poljoprivredne kulture slijedom ovog zakona, budući da se primjena novog modela potpora u poljoprivredi očekuje u drugoj polovici 2002. godine.

AMANDMANI I PRIJEDLOZI

Klub zastupnika SDP-a je, pak, amandmanom zatražio da se poveća poticaj za suncokret predložen u Konačnom prijedlogu zakona, te istovremeno predlaže povećanje poticaja za šećernu repu. Budući da su Slavonija, zapadni Srijem i Baranja nositelji proizvodnje suncokreta i šećerne repe a teško su stradala u ratu, smatra se da je potrebno iznaći sve mogućnosti kako bi se potaklo obradu neobrađenog poljoprivrednog zemljišta protiveći se smanjivanju poticaja.

Zastupnik Stjepan Henezi (SDP) je zatražio da se briše članak 1. zakonskog prijedloga, odnosno zadrže sadašnji iznosi novčanih poticaja.

Zastupnik Željko Pavlic (HSLs) je amandmanom zatražio da se potiče proizvodnja i prerada vrbove šibe jer se proizvodi izvoze a materijal uvozi, dok u Republici Hrvatskoj postoje idealni uvjeti za uzgoj vrbove šibe.

Klub zastupnika HSS-a i Klub zastupnika SDP-a predložili su da se obveže Vlada da u roku 60 dana dostavi Saboru Prijedlog izmjena zakona o financiranju vodnog gospodarstva jer uvelike financijski opterećuje slatkovodno ribarstvo. Cilj je, naime,

smanjiti opterećenje slatkovodnog ribarstva, a u protivnom je upitan opstanak ove djelatnosti.

RASPRAVA

Obveza za ulazak u WTO

Zastupnicima Sabora obratio se ministar poljoprivrede i šumarstva mr. sc. **Božidar Pankrećić**, i naveo razlike u odnosu na prvo čitanje. Potom je stav Odbora za zakonodavstvo i obrazatsko selo, a nema ni razrađenih mehanizama racionalnijeg korištenja poticaja. Europska unija je, primjerice, stvorila zajedničku

agrarnu politiku a koja je potrebna i Hrvatskoj, tj. da je definira na istom modelu, i tada se moći uspoređivati u o tome količina, obvezala se sma-

Neprihvatljiv je prijedlog da se smanji poticaj za kukuruz i zob koji su podloga stočarstvu jer to znači veću cijenu žive stoke i veću cijenu mlijeka (jedna smo od rijetkih zemalja koja uvozi mlijeko).

njiti visinu carine za 36 posto tijekom 5 godina od dana potpisa, a usporedo do 2004. godine, smanjiti razinu potpora za 20 posto.

Već je i prije upozoravao da Hrvatska mora iznaći mehanizme da što bezbolnije smanji poticaje, i zatražio da se načini analiza kretanja cijena u poljoprivredi. To stoga što će se hrvatska poljoprivreda suočiti sa subvencioniranom poljoprivredom Europe, a sama uvozi sve više hrane.

Radi toga pita za razloge predloženog smanjenja poticaja za pivarski ječam, suncokret i šećernu repu iako se ti proizvodi uvoze. Misli da je razlog u tome što se pristaje na uvoz tih poljoprivrednih kultura iz EU.

Još jedan problem vidi u tome što se poticaji daju po hektaru a ne po toni, jer pri tome ocjenjuje, postoji mogućnost varanja.

Mišljenja je kako bi država trebala poticati okrupnjivanje posjeda te investirati u nove tehnologije, a posebno tretirati staračka domaćinstva.

Predloženi poticaji za Klub nisu prihvatljivi jer drži da će predstavljati daljnji udar na hrvatsko selo, a nema ni razrađenih mehanizama racionalnijeg korištenja poticaja. Europska unija je, primjerice, stvorila zajedničku agrarnu politiku a koja je potrebna i Hrvatskoj, tj. da je definira na istom modelu, i tada se moći uspoređivati u tome koliko hrvatsko selo zaostaje za europskim.

Neprihvatljiv je prijedlog da se smanji poticaj za kukuruz i zob koji su podloga stočarstvu jer to znači veću cijenu žive stoke i veću cijenu mlijeka (jedna smo od rijetkih zemalja koja uvozi mlijeko).

Smanjenjem poticaja za slatkovodno ribarstvo čini se udar na uzgoj šarana, rekao je, a istovremeno potiče uzgoj koza i ovaca, a njihovo se mlijeko ne otkupljuje.

Miroslav Korenika (SDP) je u ispravku navoda Tončija Tadića rekao da Vindija otkupljuje kozje i ovčje mlijeko i još ulaže u proširenje proizvodnje.

Ide se s novim modelom potpora

Mr.sc. **Božidar Pankretić** je dao pojašnjenje - ide se s novim modelom u poljoprivredi; - u pravu je zastupnik kada kaže da postoji ograničenje do 2004. godine što se tiče direktnih subvencija u poljoprivredi (134 milijuna eura ili oko 840.948 milijuna kuna je moguće dati u direktnu potporu proizvodnji); - nemoguće je davati poticaje po hektaru jer je to obveza prema WTO-u; - ide se s modelom potpore malim obiteljskim gospodarstvima; - što se tiče poticaja za šarana, razmišlja se o rješenju glede vodne naknade.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a Vladimir Šeks je primijetio kako nije dano obrazloženje - radi čega se predlaže preraspodjela poticaja. Naime, ne može se, rekao je, oteti dojmu da se radi o pukoj volontarističkoj procjeni bez egzaktnog uporišta.

Prijedlog iz prvog čitanja da se smanje poticaji za pšenicu ostali su i u drugom, a to znači da će Hrvatskoj biti znatno smanjena konkurentnost u sudaru s liberaliziranim uvozom, a posljedica svakako - poskupljenje kruha. Ujedno se postavlja pitanje zašto ostaje i prijedlog da se snizi poticaj za pivarski ječam i raž (sa 1500 na 1400).

Isto je pitanje - zašto korekcije u odnosu na prvo čitanje za kukuruz, ili suncokret ili povećanje za soju ili se pak za šećernu repu predlaže manje smanjenje nego u prvom čitanju, kao i za slatkovodnu ribu.

Budući da nema kriterija smatra kako se radi o igranju s vrlo ozbiljnim gospodarskim i socijalnim položajem seljaka, posebice u Slavoniji.

Novac sigurno ne predstavlja problem, rekao je, jer ga ima, te podsjeća na Zakon o izvršenju državnog proračuna kojim je predviđeno 1 posto od proračuna vezano uz reforme u poljoprivredi.

Nerazumljive su predložene mjere i stoga što se u zemljama EU sa 46 posto subvencionira domicilna poljoprivredna proizvodnja, pa se nameće pitanje - kako će se hrvatska poljoprivreda nositi s jeftinijim uvezenim poljoprivrednim proizvodima. Problem je i kako će se u

konačnici to odraziti na slavonske ravnice.

Ujedno pita - čemu to ako postoji potpora za povećanje poticaja u četvrogodišnjem razdoblju i Vlada se odredila za veće ulaganje u poljoprivredne i prehrambene proizvode.

Smatra kako ne treba glasovati za predloženi zakon jer se time glasuje za poskupljenje kruha i osiromašenje slavonskog seljaka.

Izrazio je žaljenje što Vlada nije predložila donošenje cjelovitog sustava poticaja i naknada u poljoprivredi i ribarstvu, te ne vidi, rekao je, uzročnu vezu, donošenja zakona s proljetnom sjetvom.

Navedeni su razlozi zbog kojih Klub neće podržati predloženi zakonski tekst, rekao je na kraju.

Riječ je zatražio ministar poljoprivrede i šumarstva mr.sc. Božidar Pankretić, uzvativši kako nije točno da se smanjuju ukupne potpore selu. Malo seljačko gospodarstvo već sada nije konkurentno i u tu se reformu mora krenuti s novim modelom, i to dohodovnom potporom.

Nije trebalo donositi zakon

U ime Kluba zastupnika SDP-a mr.sc. Mato Arlović je izrazio suglasnost sa stavom ostalih klubovima zastupnika da je predloženi model poticaja teško održiv. Mišljenja je da ga nije trebalo ni donijeti i da je stari zakon mogao pričekati do donošenja novog zakona.

Što se pak tiče uljarica, napominje da je WTO za njih dao 7 godina prilagodbe, a mi, umjesto da iskoristimo tu priliku smanjujemo poticaje.

Problem vidi u sljedećem - seljaci su po starom zakonu zasijali oranice i utrošili dio sredstava; - smanjuju se sredstva za sorte koje se prerađuju u području zahvaćenom ratom; - ta su područja od posebne državne skrbi; - poticajima se zapravo ulaže u poljoprivredno-prehrambeni sustav Republike Hrvatske.

Upozorio je kako se u Europi potiče proizvodnja šećerne repe s više od 6 kuna a kod nas sa 5 kuna. Osim toga, sve su šećerane u državnom vlasništvu, te izražava bojazan da će ulaganje pasti sa 24 posto na 19 posto, a time opasti i interes za

proizvodnju šećerne repe. Ujedno se otvara prostor za uvoz jeftinog i po kvaliteti puno lošijeg šećera. Važnim je smatrao naznačiti kako će zbog manjih poticaja šećerane imati manje posla, a time ostvariti gubitak, te da uskoro slijedi njihova privatizacija.

Iz navedenih razloga Klub ne može prihvatiti predloženo smanjenje poticaja za proizvodnju šećerne repe.

Što se pak tiče uljarica, napominje da je WTO za njih dao 7 godina prilagodbe, a mi, prigovorio je, umjesto da iskoristimo tu priliku smanjujemo poticaje.

Isto je s uljanom repicom - umjesto da se otvaraju novi proizvodni pogoni za proizvodnju ekološkog goriva, poticaji se smanjuju, pa strahuje da ćemo i dalje biti veliki uvoznici jeftinog ulja, a mogli bismo biti veliki izvoznici.

Mišljenja je kako prvenstveno treba voditi računa o financiranju onih proizvođača koji hrvatskoj nedostaju, te se nameće pitanje - zašto smanjivati poticaje za radno intenzivne djelatnosti.

Smanjenje poticaja nije u interesu poljoprivredne proizvodnje i ako predlagatelj prihvati amandmane Kluba bit će prihvatljiv i zakonski prijedlog, rekao je.

Riječ je zatražio predstavnik predlagatelja Božidar Pankretić. Upozorio je da stari zakon ima odredbu po kojoj poticaje ne mogu dobiti proizvođači koji posjeduju manje od 3 hektara zemljišta. To bi značilo da u Slavoniji najmanje 60 posto seljaka ostaje bez poticaja, a treba znati da velik dio njih sije šećernu repu, pa je prioritet učiniti nešto dobro za mala obiteljska gospodarstva.

Što se tiče šećerne repe valja znati da je proizvodnja vezana uz šećerane a naše su uništene i opljačkane. Naglasio je - šećerna repa se maksimalno potiče, a probijanje proračuna nikamo ne vodi. Zakon predstavlja maksimum prilagodbe tim uvjetima pa predloženi amandmani nisu prihvatljivi.

Zašto se ne potiču proizvodi koje nemamo

Mr. sc. **Mato Arlović** je uzvatio da nije protiv toga da se riješi pitanje oko tri hektara nego smatraju da se tim zakonom kažnjavaju određene djelatnosti.

Ministar Božidar Pankretić je uzvatio da Ministarstvo, kao ni on

sam, ne bi radili protiv interesa poljoprivrede. Ujedno je izrazio bojazan da se već na početku ovih mjera pokušavaju načiniti određene štete, a da se traženjem da se ostane na starim subvencijama ne vodi računa o krajnjem ishodu.

Vladimir Šeks je podsjetio da se i HDZ zalagao za poticanje posjeda iznad 3 hektara, a tada dobivao odgovor kako je to nužna korjenita reforma u poljoprivredi. Sada se pak to isto tumači da nije.

U ispravku navoda Mato Arlović je rekao da je predstavnik predlagatelja u raspravi Odbora za zakonodavstvo rekao kako nisu upitna sredstva, a ministar tvrdi suprotno.

Božidar Pankreć je odgovorio da je upućujući ovaj prijedlog Vlada vodila računa o raspoloživim sredstvima a to je 770 milijuna kuna koliko je predviđeno ali moraju pritom postojati garancije.

U ispravku navoda Mato Arlović je rekao da se slaže s time da je potrebna prilagodba, ali ga zanima zašto se ne potiču proizvodi koje nemamo i za koje je WTO dao duži period prilagodbe.

Vladimir Šeks je u ispravku navoda rekao da je u okviru ovog zakona točno predviđen iznos proračunskih sredstava ali je povrh toga izglasan zakon o izvršenju proračuna u kojem se 1 posto predviđa za reforme u poljoprivredi.

Problem je u tome, mišljenja je, što Vlada nema razumijevanja za Ministarstvo poljoprivrede kojem treba izdvojiti sredstva.

U ime Kluba zastupnika HSS-a Ivan Kolar je podržao predložena rješenja izražavajući nadu u pozitivne rezultate reforme poljoprivrede. Kvalitetni pomak očekuje u predviđenih 1 posto iz proračuna, a ako je ovo prekretnica moli za razumijevanje.

Smatra da sva pitanja poticanja, malih seoskih domaćinstava, novih poticaja za bundevu, treba riješiti reformom, te se zauzima za poticanje onih kultura koje su nam potrebne. Tek tada treba razmišljati o izvozu.

Josip Leko (SDP) je u ispravku netočnog navoda rekao da amandmanu nije cilj probijati proračunske stavke, a pogotovo jer je predstavnik predlagatelja u raspravi Odbora odgovorio da sredstva nisu limitirana.

Potom je riječ dobio ministar Pankreć. Naglasio je - u slučaju ako želimo provesti reformu treba štedjeti na malo kako bismo mogli zbrinuti mala gospodarstva. Šećerna repa i

soja potiču se u gotovo 100 postotnom iznosu i financiraju se sve zasijane površine, a kukuruz ne dostiže ni 70 posto. Štiteći mala seoska gospodarstva koja su na rubu egzistencije ne bi, rekao je da se potiču i povećavaju poticaji za šećernu repu od čega koristi mogu imati određeni lobiji.

Josip Leko je u ispravku navoda rekao da se amandmanima Odbor zalaže za planske veličine.

Zašto baš predloženi iznosi poticaja

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a Marko Baričević je izrazio nezadovoljstvo što se predložene mjere ne zasnivaju na analizama rezultata iz prethodne godine.

Poznata je činjenica da je situacija u poljoprivredi vrlo teška, većina se proizvoda uvozi, a istovremeno se Hrvatska uključuje u globalizaciju, te liberalizacija gospodarstva, a time i poljoprivrede, postaje nužnost.

Trebalo je ostati pri starom zakonu, mišljenja je, a jedino prihvatiti promjene o broju teladi i hektarima. Klub je očekivao analizu stanja, i misli da problema nema jer poljoprivredna godina počinje jesenskom sjetvom, te da nema potrebe za donošenjem prijelaznog zakona. Misli kako se radi o malim uštedevinama radi kojih ne bi trebalo dolaziti do prijepora i međustranačkog prepucavanja.

Osim toga, Ministarstvo nije dalo obrazloženje zašto baš predloženi iznosi poticaja za određene kulture. Što se tiče malih obiteljskih gospodarstava, to je problem o kojem treba razgovarati i načiniti registar o broju poljoprivrednih proizvođača i odlučiti kome dati poticaje.

Primjećuje, međutim, da u ovom Prijedlogu nema poticaja za voćarstvo i vinogradarstvo, a predstoji nam ulazak u WTO, te da treba poticati svako tele a ne zadržavati se na brojki 5. Budući da kod nas nema kravljeg ludila, potrebno je povećavati matično stado.

U ime Kluba zastupnika DC-a dr.sc. Mate Granić je rekao da neće podržati predloženi zakon jer se smanjuju poticaji, a nema jasnog obrazloženja

što se time želi postići i kakve će biti posljedice takvih mjera.

Poznata je činjenica da je situacija u poljoprivredi vrlo teška, većina se proizvoda uvozi, a istovremeno se Hrvatska uključuje u globalizaciju, te liberalizacija gospodarstva a time i poljoprivrede postaje nužnost. Stoga zabrinjava što je tako malo napravljeno u reformi poljoprivrede.

Suglasan s potrebom da se provede reforma i to u cjelokupnom gospodarstvu, prigovorio je Ministarstvu što u dvije godine nije uspjelo snimiti stanje u poljoprivredi a onda primijenila donijetu odredbu o 1 posto sredstava koja se izdvajaju iz proračuna. Ni predložene restrikcije u poticajima nisu zasnovane na analitičkim podacima jer ih nema, te je neprihvatljivo, smatra, obrazloženje razloga za donošenje zakona (prolječna sjetva) a pogotovo se ono ne može odnositi na slatkodvodno ribarstvo i uzgoj dagnji, za koje se također predlažu smanjenja.

"Igranje brojkama" pokazuje da je u drugom čitanju "smanjeno smanjenje" bez ozbiljne analize, što upućuje na zaključak da se radi o zadanoj sumi koju nije moguće premašiti. Ne radi se o strateškom provođenju reformi nego redukciji poticaja radi zadovoljavanja nekih drugih ciljeva koji nisu u izravnoj vezi s poljoprivredom.

Smatra naime da se ne može reforma poljoprivrede provoditi isključivo na kriterijima koji su zadani izvana (stalni predstavnik MMF-a u Hrvatskoj upozorio je da je razina proračunskih subvencija previsoka) bez prethodnih analitičkih podataka bez obzira na ciljeve koji odgovaraju potrebama poljoprivrede.

Razlog što Klub ne može podržati predloženi zakon je u slijedećem - uvode se restrikcije na poticaje bez obrazloženja, i predstavlja nastavak dosadašnje politike koja ne daje nadu da će biti bolje.

Započela je rasprava u trajanju od 10 minuta. Prvi se prijavio Ivan Ninić (SDP). Rekao je kako je očekivao da će se s promjenom naziva Ministarstva promijeniti i odnos prema ribarstvu i mediteranskim, uglavnom autohtonim kulturama, a nema nijedne pozitivne promjene.

Sklon je razmišljanju da treba poticati kulture prema potrebama hrvatskog gospodarstva a onda i onih za izvoz, te podržava zastupnike koji su se protivili smanjenju poticaja za šećernu repu. Zasijane površine ne

zadovoljavaju potrebe stanovništva, a isto je sa suncokretom.

Ne predviđaju se ni poticaji za sadnju limuna a mogao bi se proizvoditi na otocima za hrvatske potrebe, kao i naranča, smokva, rogač. Potonji se štoviše i uvozi za potrebe proizvodnje čokolade. Ne potiče se ni proizvodnja kivija i mnogih drugih autohtonih sorti, što pokazuje da se ne vodi računa o predstojećim godinama turizma.

Usprotivio se smanjenju poticaja za dagnju, upozorivši da hektar kao mjerilo poticaja nije primjenjiv na dalmatinsko područje, a zauzeo se za značajniji poticaj za uzgoj koza i ovaca u području Like i Dalmacije, što bi moglo otvoriti mogućnosti većeg zapošljavanja i zaštitu od požara. Podsjetio je da u Dalmaciji nije bilo požara dok je bilo koza.

Riječ je zatražio ministar Božidar Pankretić da bi pojasnio kako će sve spomenute kulture biti poticane. Ponovio je da ovaj zakonski prijedlog može raščistiti neke odnose u agraru, te da postoje jasne smjernice za izradu novog modela po kojem će se urediti agrar.

Zakon je provizorij

U pojedinačnoj raspravi **Željko Pavlic (HSL)** je rekao da podržava predloženi zakon jer misli da poljoprivreda mora proći određenu reformu nakon koje bi funkcionirala na tržišnim osnovama.

Poticaji predstavljaju snažan instrument, a budući da su veliki (prošle godine su iznosili milijardu i 700 milijuna kuna) smatra da moraju biti usmjereni na nekoliko glavnih ciljeva - osnaživanje konkurentnosti naših poljoprivrednih proizvođača, značajnije stimuliranje izvoza, promjena obiteljskih gospodarstava.

Dodao je kako je potrebno poticati proizvodnju vrbove šibe koja se uvozi zbog mogućnosti sadnje sami je možemo proizvoditi i izvoziti.

Željko Malević (SDP) je bio kritičan prema ovom prijedlogu jer se radi o "jednom provizoriju" kojeg je teško shvatiti kao i tumačenje da se izmjene poticaja u drugom čitanju donose zbog proljetne sjetve. Također je neshvatljivo da se ne potiče sadnja industrijskog bilja a potrebno je otvarati nova radna mjesta, te dao podršku amandmanima Kluba koje je usvojio Odbor za zakonodavstvo.

Zauzeo se također za racionalniji tip poticaja u kojem ne bi bilo malver-

*Klub zastupnika SDP-a prosvjedovao je zbog izjave zastupnice **Jadranke Kosor (HDZ)** koja je, kako je rekla zastupnica Milanka Opačić u njegovo ime, zastupnike koalicije nazvala ovčicama čime se, smatra, nastavlja politika HDZ-a koji je godinama ostale nazivala stokom sitnog zuba.*

Citirala je njezinu izjavu koja glasi: "No, potvrđuje to i apsolutno dominacija SDP-a unutar vladajućih gdje oni sami sebe doživljavaju čuvarima koalicije, u tom smislu možda jest vrijeme da dobri pastir odškrine vrata i pusti ovčice na izbore".

*Klub zastupnika HDZ-a zatražio je stanku kako bi se o tome mogao očitovati. **Vladimir Šeks** je u ime Kluba rekao da su oni u zadnjim godinama bili izloženi objedama da organizirano rade na ugrožavanju ustavnog poretka, neke je kvalifikacije izrekao i Predsjednik Republike, ali nisu tražili ispriku.*

Ocjenuju da je u ovom slučaju, druga pozadina, odnosno sukob nastao između SDP-a i HSS-a zato što ministar Božidar Pankretić ne uvažava zahtjeve SDP-a vezane uz novčane poticaje u poljoprivredi. Ovime je Klub zastupnika SDP-a stvorio jednu situaciju da bi prikrio pravu narav ovog konflikta. Želi, naime, nametnuti svoje rješenje, a ministar i Vlada ih ne prihvaćaju.

*Za ispravak navoda javila se **Dragica Zgrebec (SDP)** podsjetivši da je Klub zastupnika HDZ-a tražio ispriku od dr. sc. **Zdravka Tomca** zbog isto tako figurativne kvalifikacije, ali i od Predsjednika Republike, što on nije dužan činiti.*

*Za ispravak navoda javio se i mr. sc. **Mato Arlović** negirajući da je Klub u sukobu s ministrom Pankretićem nego da imaju samo različita stajališta u vezi s prijedlogom izmjena i dopuna Zakona o novčanim poticajima u poljoprivredi.*

*Riječ je dobila **Jadranka Kosor** da se očituje o traženju Kluba zastupnika SDP-a, i izrazila čuđenje da je jedna biblijska izrečena metafora mogla bilo koga povrijediti. Budući da se radilo o metafori od milja, i odbacujući da je imala namjeru vrijeđati, rekla je kako se u cijelom svome mandatu nastojala prema zastupnicima odnositi s puno poštovanja.*

Primijetila je kako javna isprika nije tražena kada je bilo međusobnih vrijeđanja u Sabornici, i unatoč tome rekla - ako je bilo koga svojom izjavom povrijedila, ovim se putem ispričava.

M.P.

zacija te slijedom rasprave kolega iz Dalmacije, podržao njihovo traženje da se vodi računa o veličini njihovih posjeda.

Upozorio je na problem slatkovodnog ribarstva i opterećenje vodnom naknadom radi toga što se ta grana nosi s velikim teškoćama ima potencijala za izvoz. Budući da se pri uzgoju koriste komponente hrvatskog porijekla od veće proizvodnje u tom smislu bilo bi i veće koristi.

I pčelarstvo je višestruko značajno, rekao je, upozorivši da sa sadašnjim poticajima pčelari nisu zadovoljni pa traže poticaj po košnicama pogotovo jer sada najviše zarađuju trgovci.

Rekavši kako mu je teško podržati koncepciju ovog zakona jer ne zna koja mu je svrha, priklanja se razmišljanju kako se ne radi o "razlozima gospodarske naravi". Očekuje, rekao je, da najavljuvana reforma bude sveobuhvatna i da pripremi agrar za sraz sa subvencioniranim proizvodima EU.

Branislav Tušek (SDP) smatra da poticaji u poljoprivredi trebaju imati za cilj veću proizvodnju hrane i posredno orijentaciju prema turizmu. U konačnici osigurava gospodarsku strategiju razvoja, uravnoteženi regionalni razvoj, pitanje socijalne sigurnosti, zaustavljanje da mladi odlaze prema Zagrebu i zapadu te zaustavljanje rezignacije i depresiju stanovništva, posebno u istočnom dijelu Slavonije.

Sa žaljenjem je konstatirao kako zakonom nije definiran kratkoročni ili dugoročni cilj - nije određeno što će biti sa slavonsko-baranjskom žitnicom, a budući da je teško odgovoriti na pitanje o proizvodnji hrane i razvoju prehrambene industrije kada ne postoje definirani ciljevi, smatra da se otvaraju vrata za političku dominaciju (nad stručnjacima), za lov u mutnom te provedbu lobističkih interesa. Sve se to lomi preko leđa malog proizvođača hrane, rekao je, te je prigovorio praksi da se prije svake sjetve donosi nova agrarna politika. Nerazumno je, smatra, govoriti o jačanju prehrambene industrije a istovremeno rezati sirovinsku bazu, te zatražio da se kaže što će biti s Beljem, VUPIK-om ili što se želi vinkovačkom, slavonskom ili županjskom kraju.

Miroslav Korenika je izrazio čuđenje da ministar poljoprivrede kaže kako se uvozi sve i sva, a istovremeno ne potiče proizvodnju onih proizvoda koji nedostaju. S obzirom na to da je Hrvatska pred vratima EU, smatra da

treba i u količinama i u iznosima definirati svoja polazna i strateška odredišta. Time će se postići više domaćih kvota i moći poticati veće količine proizvoda i površine. Također, nije načinjena rajonizacija proizvodnje u Republici Hrvatskoj, rekao je, i dodao kako bi o zakonu bilo lakše razgovarati da postoje podaci o rezultatima proljetne sjetve u 2001. godini tj. o tome što se poticalo, na kojim površinama, koliko je planirano i realizirano.

Međutim, ostaje činjenica da Hrvatska uvozi velike količine voća, povrća i cvijeća a sve bi te proizvode mogla i sama proizvoditi i zapošljavati veliki broj ljudi.

Čudno da ministar poljoprivrede kaže kako se uvozi sve i sva, a istovremeno ne potiče proizvodnju proizvoda koji nedostaju.

Ministru je pak uputio pitanje - zašto je došlo do promjene iznosa u poticanju šećerne repe, te rekao kako se ozbiljno protivi smanjenju poticaja za slatkovođno ribarstvo, i zato što je prošla godina za tu granu bila izuzetno teška.

Bolje je da poticaji ostanu isti.

Moguće je izazvati nezadovoljstvo seljaka

Stjepan Henezi je sugerirao da se prihvate izmjene članaka 12. i 21. Upozorio je - ukoliko bi se mijenjali poticaji bilo kojoj poljoprivrednoj kulturi koja se sije u proljeće moguće je izazvati nezadovoljstvo ratara.

Jadranka Kosor (HDZ) nije zadovoljna da se dira u postojeće poticaje ako se već namjerava donijeti cjelovito zakonsko rješenje. Budući da se ne navode razlozi i kriteriji za predložena smanjivanja, teško može prihvatiti obrazloženje kako je to zbog proljetne sjetve, a pogotovo jer smatra da nije uputno poticaje smanjivati uoči proljetne sjetve.

Protiveći se predloženim poticajima, izrazila je bojazan da bi oni mogli naročito pogoditi seljake iz ratom pogodjenih područja, te rezultirati većim uvozom mlijeka, poskupljenjem mesa i kruha, te nestajanjem mnogih ribnjaka. Također, nije pametno smanjivati poticaje za šećernu repu i suncokret kada se znade da se šećer uvozi.

Ivo Lončar (nezavisni) je rekao da neće podržati amandmane Kluba zastupnika SDP-a ni predloženi zakon. Naveo je i razloge.

Brojke govore, rekao je, da se u proteklih deset godina, ali i u dvije posljednje, provodi najveća pljačka i najveći kriminal u sustavu poticaja.

Na osnovi podataka o iznosima poticaja i rezultatima koje su polučili, uočava nedostatak novca te pita - kamo su otišli.

Upozorio je da je poljoprivreda političko a ne gospodarsko pitanje jer ima mali obrtaj kapitala, jer za nju izdvajaju sve gospodarske grane, hrana, oružje i monopol.

Prema podacima Ministarstva, u voćarstvo je uloženo 10 milijuna i 700 tisuća kuna, a u vinogradarstvo 12 milijuna i 600 tisuća kuna, a istovremeno Hrvatska proizvodi samo 4 posto vrhunskih vina.

Osim toga, kazao je, poticalo se pšenicu a onda se je izvezilo po dvostruko nižoj cijeni, prigovorio je, ali i ovaj vlasti što u dvije godine nije učinila određene reformske zahvate. Kao produkt toga je država kao najveća uvoznica hrane u Europi u odnosu na broj stanovnika i jedina koja uvozi mlijeko.

Primjerice, za uvoz voća se od 1990. godine potrošilo milijardu i 500 milijuna dolara, a u vrijeme ove vlasti više od 200 milijuna dolara. Istovremeno voćarski stručnjaci uvjeravaju da se s tolikim novcem moglo riješiti pitanje voćarstva, pogotovo što Europa nema takvih prirodnih uvjeta (brodsko-posavski kraj).

Razlog što neće podržati amandmane je u tome što su prošle godine poticane uljarice za 15 tisuća hektara, zasijano je 10.391 hektar, i nestala razlika novca. Ne govori li to - da siromašni hrvatski seljak i hrvatska država financiraju bogati Zapad, upitao je.

Uza sve kritike, predložio je da se - hitno donese strategija razvoja poljoprivredne proizvodnje, napravi bilanca potreba, regionalizacija i rajonizacija, potiče i stare a ne samo nove nasade (misli na maslinu), pšenicu kao temeljnu krušaricu sijati prema potrebama (ne da bi se jeftino izvezilo).

Protiv smanjenja poticaja

Želimir Janjić (HSL) se priklonio razmišljanju kako je potrebno ostati pri starom zakonu, te je iznio primjedbe. Protiveći se smanjenju

poticaja, upozorio je na mogućnost poskupljenja kruha i mlijeka, što se može negativno odraziti na socijalni položaj građana, a smanjenje poticaja za šećernu repu utjecati na prerađivačke kapacitete šećerana. Pritom valja voditi računa o zapošljavanju i ostanku stanovništva u područjima posebne državne skrbi.

Ovaj zakonski prijedlog treba odgovoriti na tri pitanja - što se želi postići predloženim poticajima, koje kulture treba poticati i koji su rezultati dosadašnjeg sustava poticaja.

Podržao je prijedlog zastupnika Pavlica da se potiče proizvodnja vrbove šibe jer se određene količine uvoze, a naše područje ima odlične uvjete za uzgoj te kulture.

Ivo Fabijanić (SDP) je rekao kako ne prihvaća da se predloženi zakon doživljava kao mogućnost skupljanja političkih poena nego kao osnova na kojoj bi zastupnici pridonijeli boljitku čovjeka.

Osim toga, diskusija ne proizlazi iz odredaba Strategije razvoja Republike Hrvatske u 21. stoljeću.

Predloženi zakon može prihvatiti kao vatrogasnu mjeru, do donošenja reforme, a do tada predlagatelj mora razmisliti o potrebama stanovništva, preradi proizvoda i izvozu.

Riječ je zatražio ministar poljoprivrede i šumarstva Božidar Pankretić i odgovorio da model potpore u poljoprivredi proizlazi iz Strategije.

Mr. sc. **Marin Jurjević (SDP)** je izrazio zadovoljstvo što će se ubuduće voditi računa i o mediteranskim kulturama, a pogotovo poticati lozne sadnice tradicionalne dalmatinske sorte, videći u tome mogućnost za demografsku obnovu i razvoj turizma.

Dubravka Horvat (SDP) smatra da je ovim zakonskim prijedlogom potrebno odgovoriti na tri pitanja - što se želi postići predloženim poticajima, koje kulture treba poticati i koji su rezultati dosadašnjeg sustava poticaja.

Polazeći od podatka o velikom uvozu, rekla je kako logičnim vidi da se potiče proizvodnja kultura kojih nema dovoljno, a to znači da je važno znati koje su potrebe i vrsta kultura.

Kulture predviđene za poticanje treba promatrati u širem kontekstu, rekla je, primjerice - kukuruz sa stočnim fondom, pšenicu s mlinar-

skom industrijom, ili farmaceutske industriju s proizvodnjom ljekovitog bilja i povezati tzv. "plavu" i "zelenu" transverzalu.

U nastavku rasprave **Dario Vukić (HDZ)** je usporedio - izvoz 1993. godini veći je za 32 milijuna dolara, dok je u prvih 9 mjeseci 2001. godine uvoz iznosio 334 milijuna dolara. Nadalje, u turističkim mjesecima uvoz je povećan gotovo dvostruko. Prema podacima Ministarstva suficit je samo u mesu i duhanu. Nameće se stoga pitanje - zna li Ministarstvo što uistinu nedostaje hrvatskom tržištu, te je li moguće postići debalans, dodatnu zaposlenost u poljoprivredi i pre-radivačkoj industriji da turisti jedu domaću hranu.

U svojoj je riječi ministar **Božidar Pankreć** ustvrdio da je budućnost hrvatske poljoprivrede u ukupnoj agrarnoj politici i multifunkcionalnosti koja će obuhvatiti razvoj seoskog područja i omogućiti zadržavanje ljudi na selu.

Što se tiče bilanci, one su date i moguće je vidjeti određeni trend, ali je i poražavajuće za Hrvatsku da samo 5 proizvoda zadovoljava potrebe stanovništva.

Poticaji za voće su dati prošle godine ali će zbog problema trebati niz godina da se promijeni razmišljanje ljudi. S vremenom će se povećati zahtjevi turista za domaćom hranom i njima Hrvatska može udovoljiti.

Dragutin Vukušić (SDP) je izrazio nerazumijevanje za predloženo smanjivanje poticaja za suncokret, šećernu repu, a ti proizvodi manjkaju a najviše se siju u područjima stradalima u Domovinskom ratu.

Prvenstveno treba poticati deficitarne proizvode, ekološki zdravu hranu, i povrće da bi povećali zaposlenost, poticati stočarstvo a time indirektno i kukuruz.

Ovaj je zakon prihvatljiv uz uvjet da se prihvate amandmani Kluba zastupnika SDP-a i jer očekuje novi zakon koji će pitanje poticaja riješiti na cjelovit način.

Ne mijenjati ništa do novog zakona

Marko Baričević (HSLŠ) govorio je u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a. Ovo je šesta izmjena Zakona, no, nažalost, ni jedna nije bila suštinske već su sve bile kozmetičke. Ne bismo trebali imati sajamsku politiku gdje ćemo se

cjenjkati ovoliko ili onoliko za pojedinu kulturu i ovdje imamo jedno regionalno natjecanje za kulture koje rastu na dotičnom području, rekao je te predložio u ime Kluba da se u pauzi sastanu predstavnici klubova zastupnika i dogovore o prihvaćanju amandmana (na tragu onog što je zastupnik govorio u ime Kluba) kojim se traži da se ništa ne mijenja u vezi sa člankom 1. odnosno da ostanu poticaji kao i dosad a da se novi zakon primjenjuje u novoj proizvodnoj sezoni, odnosno od jesenske sjetve.

Ivan Kolar (HSS) tvrdi, govoreći u ime Kluba zastupnika HSS-a, da se ovdje ne radi o povećanju poticaja već da je to pitanje političkoga prestiža ili bolje rečeno dodvoravanja određenom lobiju i zadržavanje sadašnjih pozicija. Kratka analiza govori da je samo 35 posto poljoprivrednih površina u privatnom vlasništvu (seljaka). Ako nastavimo s ovakvom politikom i ako se ne odredimo spram dvojakog vlasništva i dvojakog sustava poticaja i dvojakog načina razmišljanja ni strategija nam neće dati odgovor. Zadržavanje na starom znači ići unatrag a za novo treba napraviti odlučan rez, rekao je zastupnik. Prekinimo raspravu o tome komu više, komu manje i napravimo kompromis da svi to mogu baštiniti. Podržimo prijedlog Vlade i završimo s tom pričom ali odlučno krenimo u reformu da poticaj bude dohodovni, da se okrenemo proizvodnji i da stvorimo dosta domaćih, zdravih proizvoda i dostupnih svakome.

Dr. sc. **Mate Granić (DC)** govorio je u ime Kluba zastupnika DC-a koji kaže, ne može prihvatiti ovaj predloženi zakon. Naime, njegov je glavni cilj smanjenje poticaja po pojedinim poljoprivrednim proizvodima a nema objašnjenja što se time želi postići i kakve će biti posljedice. Ovaj Klub se slaže da su reforme u poticajima nužne no ovaj zakonski prijedlog s tim nema veze, rekao je, među ostalim.

Klub zastupnika HDZ-a predlaže da se ne dira u postojeći sustav poticaja odnosno da Vlada RH povuče ovaj prijedlog, rekao je u ime ovog Kluba zastupnika **Vladimir Šeks** a da drugi dio zakona (telad, poticaj ovisno o veličini, tri hektara) Vlada riješi uredbom. Sada dirati u poticaje i obrazlagati to proljetnom sjetvom kad su već sve predradnje odavno završene prekasno je i ne bi bilo najpogodnije rješenje, rekao je, među ostalim.

Zatim je završnu riječ imao ministar poljoprivrede i šumarstva **Božidar Pankreć**. Zahvalio je na kvalitetnoj raspravi i složio se da je predloženi zakon, za koji je naglasio da je prošao potrebnu proceduru u Vladi RH i da je Ministarstvo samo predlagatelj, jedan segment predstojećih promjena i reformi, koje zahtijevaju određene bolne rezove. I njemu je kao čovjeku koji je uvijek govorio u interesu malog obiteljskog gospodarstva, našeg seljaka, izuzetno teško kad mora predlagati određena smanjenja, no ona su proizašla iz usvojenog proračuna, rekao je i predložio, a što je i prihvaćeno, s obzirom na ukupnost ove teme i raspravu, da se izjašnjenje o ovom zakonu odgodi za sljedeći dan (sjednica Vlade) kako bi se pokušalo naći još jedno rješenje odnosno dodatnih 70 milijuna kuna. Ponovio je da ovo nije bio samo prijedlog Ministarstva već Vlade i da svi oni koji su išli kritički prema tom dijelu moraju znati, rekao je, da nisu išli protiv ministra Pankreća nego protiv Vlade Ivice Račana.

Rasprava je nakon toga bila zaključena.

Vlada podnijela amandman - odustaje se od izmjena poticaja

Prije izjašnjavanja o amandmanima većinom glasova zastupnici su odlučili najprije razmotriti amandman Vlade RH (briše se članak 1. - odustaje se od predloženih izmjena do

Vlada RH je uvažila, na prijedlog Ministarstva, iznesene primjedbe i unutarnjom preraspodjelom u Ministarstvu pokušalo se nadoknaditi dio sredstava koja nedostaju tako da se poticaji i subvencije u poljoprivredi neće mijenjati, rekao je ministar.

došenja novog zakona) koji je, kako je rekao ministar **Božidar Pankreć**, kratak i vrlo djelotvoran. Ministar je najprije izrazio zadovoljstvo što može prezentirati taj amandman. Vlada RH je uvažila, na prijedlog Ministarstva, iznesene primjedbe i unutarnjom preraspodjelom u Ministarstvu pokušalo se nadoknaditi dio sredstava koja

nedostaju tako da se poticaji i subvencije u poljoprivredi neće mijenjati, rekao je ministar.

Ponovio je da predstoji velika reforma u poljoprivredi i da će se morati na određeni način zaštititi mala obiteljska gospodarstva određenom dohodovnom potporom a prednost dati komercijalnim obiteljskim gospodarstvima koja će raditi za tržište i biti konkurentna. U budućnosti ćemo sigurno imati dostatnu proizvodnju za mnoge proizvode koje danas, nažalost, uvozimo, rekao je ministar.

Odustajanjem Vlade amandmanom od članka 1. zapravo smo došli na početak i možemo konstatirati da je cijela ova rasprava bila potpuno suvišna i nepotrebna, rekao je **Drago Krpina** u ime Kluba zastupnika HDZ-a. Iz ovakvog postupka ubuduće bi Vlada trebala izvući zaključke, osobito Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i dobro razmisliti prije upućivanja prijedloga zakona u saborsku proceduru. Treba izvući i pouku da kad je riječ o poljoprivredi treba izbjegavati ovakvo političko nadigravanje od kojeg hrvatska poljoprivreda sigurno neće imati koristi jer se potvrdilo da je ovaj Prijedlog zakona imao političku pozadinu, mišljenje je ovog Kluba.

Isto tako smatra da je Vladin postupak logičan, ali je malo neobično da ministar izražava zadovoljstvo što nam može predočiti ovaj amandman a u dva nas je čitanja uvjeravao u nužnost donošenja ovog zakona od kojeg sada Vlada de facto odustaje, rekao je zastupnik dodajući da Klub zastupnika HDZ-a podržava ovaj amandman što znači da poticaji ostaju isti.

Klub zastupnika HSS-a podupire od početka prijedlog Vlade u ovom obliku u kojem se sada prezentira a sve ono što se iskristaliziralo u ovoj raspravi uvjerilo nas je da poticaje u poljoprivredi i ribarstvu treba hitno

rješavati na nov, sustavno drugačiji način, rekao je **Ivan Kolar** u ime Kluba. Sama rasprava je pokazala da je o tome trebalo razgovarati a ovakvo određenje da nismo napravili novi iskorak nas u HSS-u ne veseli ali s obzirom na naznaku boljih rješenja ovome podrška, rekao je uz davanje obveze ministru da se ovo "zatišje" iskoristi kao prijelazno razdoblje približavanje reformama.

Čvrst stav Sabora

Marko Baričević (HSLŠ) naglašava da je Klub zastupnika HSLŠ-a vrlo zadovoljan jer da je to bio i njihov prijedlog. Međutim, ovaj Klub zastupnika ne smatra da je ova rasprava bila suvišna, dapače, pokazala je čvrst stav Sabora i da Sabor može odlučiti o nekim stvarima a ne da je to uvijek Vlada. I Vlada i Sabor moraju shvaćati da jedni bez drugih ne mogu, rekao je smatrajući raspravu dobrom podlogom, pravom brazdom da se "zaore" u novi zakon i jednu pravu "sjetvu".

Tonči Tadić (HSP) kaže da Klub zastupnika HSP-HKDU-a drži da je ovo potpuno logičan potez Vlade RH. Podneseni amandmani i rasprava ukazivali su na neodrživost ovako predloženog zakona a ovom Klubu zastupnika bila je čudna i nepotrebna brzina prilagodavanja uvjetima WTO-a, rekao je pitajući čemu žuriti kad postoji dovoljno vremena za to i ako istodobno nisu pripremljeni drugi mehanizmi koji bi zaštitili hrvatsko selo ako dođe do smanjenja poticaja. Bez cjelovite reforme poljoprivrede manji poticaji bili bi katastrofa za hrvatsko selo i zato je potrebno poraditi na takvoj jednoj cjelovitoj strategiji i na cjelovitom odnosu a to je ovaj Klub zastupnika tražio još tijekom rasprave o zakonu o poljoprivredi, rekao je, među ostalim.

Naglasio je da cjelovita reforma poljoprivrede mora biti temeljena na ekološkoj poljoprivredi i na zabrani

genetski modificirane hrane a otvoren problem je, što je pokazala i ova rasprava, nespремnost Hrvatske za sučeljavanje s obvezama koje nameće WTO i Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

Klub zastupnika SDP-a podržava amandman Vlade RH i stoga povlači svoj amandman, rekao je **Mato Arlović** govoreći u ime tog Kluba zastupnika. Ova rasprava je, bez obzira na to što je povremeno bila isključiva i napeta, urodila plodom, u interesu poljoprivrednog prehrambenog sustava a istodobno je možda još značajnija kao podloga za izradu novog zakona. U tom pogledu valja odati priznanje Vladi i njenom resornom ministarstvu što su iznašli zajedno sa svima nama kvalitetno rješenje, rekao je na kraju.

Ministar **Pankretić** još je jednom izrazio zahvalu svim klubovima zastupnika na podršci i razumijevanju te naglasio da o poljoprivredi nikad neće biti suvišnih rasprava a da će ova sigurno pridonijeti reformi poljoprivrede.

Zatim se prešlo na glasovanje. Amandman Vlade RH prihvaćen je jednoglasno (89 "za") nakon čega je predsjednik Odbora za zakonodavstvo **Josip Leko** povukao amandman tog radnog tijela a **Željko Pavlic** svoj amandman uz nadu da će biti uvažen u novom zakonu.

Zakon o izmjenama Zakona o novčanim poticajima i naknadama u poljoprivredi i ribarstvu donesen je jednoglasno (88 "za") u tekstu kako ga je predložio predlagatelj, zajedno s prihvaćenim amandmanom Vlade RH.

Jednoglasno (88 "za") donesen je i zaključak, a sukladno prijedlogu klubova zastupnika HSS-a i SDP-a, kojim se obvezuje Vlada RH da u roku od 60 dana dostavi Hrvatskom saboru prijedlog izmjena Zakona o financiranju vodnog gospodarstva.

M.P.; Đ.K.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ŠUMAMA

„Hrvatske šume” ubuduće trgovačko društvo

Odnosi u šumarstvu bit će regulirani novim zakonom

Na siječanjskoj sjednici Hrvatskog sabora uslijedio je nastavak izjašnjavanja o amandmanima na ovaj zakonski prijedlog započetog još na 13. sjednici u lipnju 2001. godine i prekinutog zbog neslaganja Odbora za zakonodavstvo i predlagatelja oko formulacije članka 22, odnosno predviđenog roka za transformaciju „Hrvatskih šuma” (o tome smo pisali u našem listu br. 304 od 23.7.2001. na stranama 26-30 pod naslovom: „Odluka najesen”). Podsjetimo, 17. svibnja prošle godine Vlada je predložila (hitnim postupkom) izmjene i dopune Zakona o šumama radi stvaranja zakonskih pretpostavki za preoblikovanje javnog poduzeća „Hrvatske šume” u trgovačko društvo, što bi trebalo omogućiti njegovo restrukturiranje i privatiziranje sporednih djelatnosti. Budući da postupak izglasavanja tog Zakona nije dovršen u planirano vrijeme, a Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva je u međuvremenu izradilo Nacrt prijedloga novog zakona o šumama (trenutno je u postupku stručnog usuglašavanja) Vlada je naknadno dostavila vlastite amandmane kako bi se predložene izmjene mogle donijeti i što prije pristupiti preoblikovanju Javnog poduzeća.

Uz navedene i ranije usvojene amandmanske korekcije zastupnici su većinom glasova donijeli Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o šumama. Sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo obvezali su Vladu RH da, najkasnije do 1. srpnja 2002. godine, predloži potrebne zakonske izmjene kojima bi se na jedinstven način uredila prava, obveze i postupci glede promjene namjene korištenja nekretnina, odnosno dobara od općeg interesa za Republiku Hrvatsku (npr. šume, vode, zemljišta, mineralne sirovine i sl). Naime, sada je ta materija različito uređena posebnim zakonima.

IZJAŠNJAVANJE O AMANDMANIMA

Budući da su Vladini amandmani dostavljeni nakon isteka Poslovnikom predviđenog roka, zastupnici su se najprije morali izjasniti hoće li o njima uopće raspravljati. Tek pošto su odlučili da će ih razmotriti zamjenik ministra poljoprivrede i šumarstva, **Tomislav Ledić**, obrazložio je o čemu se radi. Napomenuo je da je nakon provedene rasprave o predloženim izmjenama i dopunama Zakona o šumama, u ljeto prošle godine, Vlada ocijenila da bi bilo korisno prihvatiti većinu amandmana Odbora za zakonodavstvo i dio predloženih rješenja ugraditi u tekst novog zakona koji je u pripremi. Stoga je svojim amandmanima išla na restrikciju noveliranih zakonskih odredbi. Podržala je jedino one izmjene i dopune postojećeg Zakona koje idu u pravcu preoblikovanja javnog poduzeća „Hrvatske šume” i sve što iz toga slijedi. To je, naime, potrebno upravo radi razrade važnih odredbi o raspolaganju Hrvatskim šumama, o konsolidaciji, o restrukturiranju Hrvatskih šuma, o privatizaciji sporednih djelatnosti, itd.

Vladimir Šeks (HDZ) je na to primijetio da Vladini amandmani bitno mijenjaju koncepciju Konačnog prijedloga zakona. Zatražio je, stoga, da se rasprava o njima odgodi, kako bi se zastupnicima ostavilo dovoljno vremena da se pripreme za odlučivanje (takvu mogućnost pruža odredba članka 167. stavak 1. Poslovnika).

Mr. sc. **Mato Arlović (SDP)** pojasnio je da se, zapravo, radi o amandmanima Odbora za zakonodavstvo, podnesenim još na 13. sjednici Hrvatskog sabora, koje je Vlada objedinila svojim amandmanima. Osim toga, ti su amandmani

zastupnicima podijeljeni još prije par dana što znači da je bilo dovoljno vremena za njihovo proučavanje. **Vladimir Šeks** je ustrajao na stajalištu da bi bilo preuranjeno odlučivati o tako važnim pitanjima kao što je, primjerice, otklanjanje sprječavajućih okolnosti vezanih uz eksploataciju mineralnih sirovina, izdvajanje šuma i šumskog zemljišta iz šumsko-gospodarskih područja, usvajanje prostornih planova u dijelu koji se odnosi na šume i šumsko zemljište i dr. (to zahtijeva temeljitiju i svestraniju raspravu). Nakon toga je predsjednik **Tomčić** dao njegov prijedlog na glasovanje, ali zastupnici su ga odbili.

U nastavku sjednice predstavnik predlagatelja pojasnio je da su Vladini amandmani na članke 1. i 3. nomotehničke naravi. Prvim se mijenjaju brojevi „Narodnih novina” u kojima su objavljene ranije verzije Zakona o šumama, dok je odredba članka 3. preformulirana. Naime, riječi „preoblikovat će se u Trgovačko društvo „Hrvatske šume” d.o.o., čiji je osnivač Republika Hrvatska” zamjenjuju se riječima: „preoblikuje se u trgovačko društvo „Hrvatske šume” d.o.o., u stopostotnom vlasništvu Republike Hrvatske”. Nadalje, brisanjem članka 2. Konačnog prijedloga zakona Vlada odustaje od razrade zakonske odredbe o reguliranju odnosa u šumarstvu i prenosi tu materiju u tekst novog zakona. Iz istih razloga, predložila je i brisanje članaka 4. - 13. i 23. tog propisa. Njenim amandmanom na članak 22. riječi: „u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakon” zamjenjuju se riječima: „do 1. ožujka 2002”. To se odnosi na obvezu Upravnog odbora Javnog poduzeća „Hrvatske šume” i Vlade RH da donesu odgovarajuće odluke i akte te poduzmu sve radnje radi upisa trgovačkog društva „Hrvatske šume”

d.o.o. u sudski registar. Analogno tome u članku 24., kojim je propisano da Zakon stupa na snagu osmog dana od objave u "Narodnim novinama", dodaju se riječi: "osim članka 3. koji se primjenjuje od 1. ožujka 2002."

Budući da su zastupnici većinom glasova prihvatili navedene amandmane (kroz njih je Vlada, zapravo, uvažila intenciju amandmanskih zahtjeva Odbora za zakonodavstvo) predsjednik tog radnog tijela **Josip Leko** povukao je sve njihove amandmane. Zastupnicima je još preostalo da se izjasne o prijedlogu Daria Vukića (HDZ) da se Odbor za

zakonodavstvo ovlasti za objavu pročišćenog teksta Zakona o šumama. Taj amandman, međutim, nije dobio "zeleno svjetlo" jer je većina zastupnika uvažila mišljenje predlagatelja da to ne bi bilo racionalno, s obzirom na činjenicu da će se na dnevnom redu uskoro naći tekst novog Zakona o šumama.

Ishod rasprave - Većinom glasova nazočnih zastupnika Hrvatski sabor je donio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o šumama, u predloženom tekstu, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

Na inicijativu Odbora za zakonodavstvo donesen je zaključak kojim se obvezuje Vladu RH da, najkasnije do 1. srpnja 2002. godine, podnese prijedlog novog, cjelovitog Zakona o šumama. Zastupnici su je, uz to, zadužili da u što je moguće kraćem roku predloži potrebne zakonske izmjene kojima bi se na jedinstven način uredila prava, obveze i postupci glede promjene namjene korištenja nekretnina, odnosno dobara od općeg interesa za Republiku Hrvatsku, koji su sada različito uređeni posebnim zakonima (to se odnosi na šume, vode, zemljišta, mineralne sirovine i sl).

M.Ko.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNI ZAKONA O BLAGDANIMA, SPOMENDANIMA I NERADNIM DANIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Sveta tri kralja ponovno državni blagdan

Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH ("Narodne novine", br. 96/01. od 7. studenoga 2001), djelomično je promijenjena lista blagdana u Republici Hrvatskoj, te je izostavljen i blagdan Sveta tri kralja, prihvaćen i u Ugovoru između Svete Stolice i Hrvatske, kojeg je Hrvatski sabor ratificirao još 1997. godine. Ovim Prijedlogom želi se otkloniti ta neusklađenost, te u tom pravcu treba dopuniti važeći Zakon. Predlagatelj je Klub zastupnika HSS-a.

O PRIJEDLOGU

Kod utvrđivanja dnevnog reda zastupnici su prihvatili primjenu hitnog postupka.

U prikazivanju Prijedloga poslužili smo se izlaganjem predstavnika predlagatelja, gospodina **Luke Trconića (HSS)**, predsjednika Kluba zastupnika HSS-a. Naglasio je da se važećim Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima, i neradnim danima u Republici Hrvatskoj koji je donesen 25. listopada prošle godine, u jednom dijelu promijenila dotadašnja lista

blagdana u Republici Hrvatskoj, pa je između ostalog, izostavljen blagdan Sveta tri kralja, koji je u dotadašnjem zakonu iz 1996. godine bio predviđen kao blagdan, a što je bilo prihvaćeno i između Svete Stolice i Republike Hrvatske kada su zaključili Ugovor, po donošenju tog zakona. Ugovor između Svete Stolice i RH prihvatio je stanje koje je bilo normirano u RH tog trenutka. Budući da važeći Zakon ne sadrži odredbu koju sadrži Ugovor zaključen između Svete Stolice i RH, po mišljenju Kluba zastupnika HSS-a potrebno je u hitnom postupku otkloniti tu neusklađenost. Gospodin Trconić rekao je da je ovakvo stanje neodrživo i da je od prvorazrednog značaja za RH da jasno manifestira da poštuje međunarodno prihvaćene obveze. Prijedlog Kluba zastupnika HSS-a je da se u biti dopuni Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH, kao što bi trebao i naziv samog zakona precizno glasiti, pa u tom smislu prihvaćaju nomotehničku intervenciju Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, koji predlaže da se u samom nazivu Zakona izostavi riječ "izmjene" jer se doista ne radi o izmjenama nego o dopuni zakona. Isto tako predlagatelj prihvaća i drugi amandman Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav,

gdje se također intervenira nomotehnički, pa se umjesto termina "redak" uvodi termin "podstavak". Što se tiče samog termina ovog blagdana koji glasi "6. siječnja Bogojavljanje ili Sveta tri kralja", predlagatelj smatra da je korektno upravo ovaj termin rabiti, jer se on koristi i u Ugovoru između Svete Stolice i RH.

RADNA TIJELA

Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav proveo je raspravu o Prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH, kao matično radno tijelo. Odbor je podržao prijedlog predlagatelja da se rečeni Zakon donese po hitnom postupku. Nakon rasprave Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru da donese Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH, uz dvije amandmanske intervencije. Prvi amandman odnosi se na sam naziv Zakona, naime, naziv Zakona mijenja se i glasi "Zakon o dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH". Obrazloženje je da s obzirom na to da

se rečenim Zakonom predlaže samo dopuna, a ne i izmjene važećeg Zakona, amandmanom se na odgovarajući način utvrđuje naziv Zakona. Drugi amandman odnosi se na članak 1, koji se mijenja na način da se u popis blagdana dodaje i 6. siječnja - Bogojavljanje ili Sveta tri kralja, kao jedan od podstavaka stavka 1. članka 1. Obrazloženje uz ovaj amandman je da se nomotehnički uređuje tekst.

Odbor za zakonodavstvo također podupire donošenje ovoga Zakona i ne protivi se hitnom postupku. Na tekst Konačnog prijedloga Odbor nema primjedaba.

RASPRAVA

Gradani očekuju druge teme u sabornici

U ime **Kluba zastupnika IDS-a** govorio je zastupnik **Damir Kajin (IDS)**. Kritički se osvrnuo na trenutak u kojem zastupnici raspravljaju o ovoj temi, jer građani očekuju da će se baviti životnijim temama, da će pokušati dati odgovor na pitanje zašto se u zemlji lošije živi, a ne da će se "upuštati u promjenu kalendara". Zastupnik smatra da do ovoga nije trebalo ni doći, pogotovo ne zbog činjenice da je godine 1996. RH zaključila konkordaciju sa Svetom Stolicom gdje je jasno definirano koji će se blagdani iz crkvenog kalendara slaviti u RH. Riječ je o međunarodnom ugovoru, a oni imaju snagu iznad zakona. Stoga unosili ili ne unosili Sveta tri kralja u kalendar on bi se i ubuduće morao slaviti i na neki način obilježavati, smatra Kajin. On prihvaća ove izmjene zakona koje neće prouzročiti nove troškove, ali želi primijetiti da jedan neradni dan poslodavce prema iskazu Hrvatske gospodarske komore stoji negdje oko 50 milijuna američkih dolara, država otprilike gubi još toliko, a sada imamo dva neradna dana više nego što je to bio slučaj do 25. 10. 2001. godine, kada je usvojen Zakon o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH. Naposljetku smatra da lakoća izmjena zakona, danas ovog o blagdanima, jučer uredbe o prijevozu nafte hrvatskim cestama, samo stimuliraju potencijalne ulagače u RH, a da je tome tako vjerojatno najrječitije potvrđuje činjenica da su 2001. godine strana ulaganja bila manja no što su bila 1999. godine.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Ivan Milas (HDZ)**. Rekao je da je gospodin Kajin rekao da poslodavci gube za svaki neradni dan 50 milijuna dolara, a država isto tako, te da je to potpuno netočno. Jer, neki poslodavci dobivaju kada drugi ne rade, upravo tada uzimaju novac, a turistička gospodarstva imaju veću korist od neradnoga dana, nego od radnoga. Reкао je da ne treba izlaziti s takvim netočnim podacima, jer niti jedna statistika kod nas nije točna.

Zastupnik **Kajin (IDS)** javio se za ispravak netočnog navoda. Rekao je da je to podatak Gospodarske komore kojeg je iznio njen predsjednik, gospodin Nadan Vidošević, a da to nije statistički podatak.

Ponekad dobro čuti i glas oporbe

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je zastupnik **Jure Radić (HDZ)**. Podsjetio je da je Klub zastupnika HDZ-a kod donošenja važećeg Zakona o blagdanima i neradnim danima upozoravao, prije glasovanja, na činjenicu da je taj Zakon u suprotnosti s važećim međunarodnim ugovorom i da je blagdan Bogojavljanja ili Sveta tri kralja uključen u taj ugovor kao jedna od normi, te da ga nije ispravno ispuštati iz kalendara blagdana usvajanjem takvog zakona. Rekao je da je ponekad dobro čuti i glas oporbe, pogotovo kada je on obrazložen i utemeljen. Klub zastupnika HDZ-a podržava ovaj prijedlog za povratak blagdana Bogojavljanja ili Sveta tri kralja. Zastupnik Radić osvrnuo se na članak 2. postojećeg zakona, gdje su blagdani poredani kronološkim redom, te je rekao da se u toj kronologiji potkrala jedna pogreška, koja vjerojatno proizlazi iz nepoznavanja predlagatelja kada su koji blagdani. Predložio je da se to sada promijeni. Naime, blagdan Tijelovo nikada ne može biti prije 1. svibnja.

U ime Kluba zastupnika HSLs-a govorio je zastupnik **Ivo Škrabalo (HSLs)**. Rekao je da zastupnici HSLs-a podržavaju Prijedlog zakona, jer smatraju da je to čin ispravka, potreban da bi se usuglasili s važećim međunarodnim ugovorom. Gospodin Škrabalo je mišljenja da se usuglašavanje između zakona i međunarodnog ugovora moglo obaviti na dva načina. Ili ovakvom dopunom zakona ili dopunom, odnosno aneksom

međunarodnog ugovora. Naime, u međunarodnom ugovoru postoje Sveta tri kralja, ali ne postoji Tijelovo, pa se mogao donijeti aneks da se Tijelovo uključi u Ugovor, a ugovor onda samom činjenicom da je međunarodni ugovor i da je iznad zakona vrijedi i ovdje. Ali isto tako dopušta mogućnost da je možda bolje to učiniti u zakonu, jer je tako jasnije za sve one koji zakon provode. Osvrnuo se i na primjedbu gospodina Kajina i prijedlog gospodina Radića. Naime, gospodin Kajin je govorio o Tijelovu po Julijanskom kalendaru, i o pravima onih koji ga slave po tom kalendaru, misleći vjerojatno na pravoslavce. No, kako kaže gospodin Škrabalo, Tijelovo je praznik koji je službeno u Crkvu uveden u ovom stoljeću, a u Katoličkoj crkvi se slavi već duži broj stoljeća, ali neslužbeno. Međutim, on nije postojao u vrijeme dok je Crkva bila jedinstvena, tako da to nije praznik koji imaju obje najbrojnije kršćanske crkve. Što se pak prijedloga gospodina Radića tiče, on je kalendarski logičan i gospodin Škrabalo nema ništa protiv da se unese. Tijelovo doista ne može biti prije sv. Josipa Radnika, ili blagdana rada, 1. svibnja. Podsjetio je da je i prije upozoravao da se ne dira u vjerske praznike, jer su predmet međunarodnih ugovora, naročito s Katoličkom crkvom. Međutim, kada se to već napravilo, onda je u redu da se sada po hitnom postupku to i ispravi.

Dobar povod da si zastupnici izreknu opomenu

U ime Kluba zastupnika LS-a govorio je zastupnik dr.sc. **Zlatko Kramarić (LS)**. Rekao je da Klub zastupnika LS-a smatra da je ovaj Prijedlog zakona dobar povod da zastupnici sami sebi izreknu opomenu, te da Sabor bude pravo predstavničko tijelo, koje će unijeti duh stabilnosti u prilično uzburkane društvene odnose. Apelirao je na analitičnost, da se svaki put dva, tri puta razmisli prije nego što se krene s određenim rješenjem na izglasavanje i usvajanje. "Treba oslušivati glas naroda koji nikako ne može biti zadovoljan što se poneki put dobije dojam da se u Parlamentu raspravlja o manje važnim ili posve nebitnim stvarima, a očito su problemi negdje drugdje", rekao je zastupnik. U svakom slučaju prihvaćaju ovu dopunu, jer kao legalisti moraju poštivati međunarodne ugovore.

Tada se u ime predlagatelja javio gospodin **Luka Trconić (HSS)**. Osvrnuo se na prigovor gospodina Radića koji je govorio u ime Kluba zastupnika HDZ-a, te rekao da je on potpuno u pravu, kada je primijetio da redoslijed blagdana nije točan. Zastupnik Trconić smatra da je to zapravo lektorski posao, pa zato čak i kada ne bi bilo amandmana, bilo bi korektno da se tu lektorski intervenira. U slučaju da Klub zastupnika HDZ-a podnese amandman, predlagatelj će ga podržati, rekao je gospodin Trconić.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorila je zastupnica **Ljubica Lalić (HSS)**. Rekla je da se uistinu dogodila jedna omaška, te da je Zakon različit od Ugovora koji je zaključen između Svete Stolice i RH. Odmah nakon izglasavanja izmjena i dopuna Zakona pojavila se ta dilema, a koja zapravo i nije bila dilema u krugovima pravnika, jer svima je bilo jasno da ako je Zakon različit od međunarodnog ugovora, tada se primjenjuje međunarodni ugovor. Međutim, da bi se otklonila ta dilema u hrvatskom narodu predložene su ove izmjene, odnosno dopuna Zakona o blagdanima. Rekla je da se rješenje moglo naći na više načina, između ostalog i zaključenjem aneksa na međunarodni ugovor, što je rekao gospodin Škrabalo. Međutim, zastupnici HSS-a smatraju da ne treba zadirati u zaključene ugovore između Svete Stolice i Hrvatske i smatraju daleko praktičnijim rješenjem da se ta različitost otkloni dopunom zakona, a isto tako tom dopunom otklanja se eventualni nesporazum između dviju država. Prihvaća prijedlog kolege Radića i smatra da se radi o lektorskoj pogrešci, koju je moguće lektorski i otkloniti, ukoliko Klub zastupnika HDZ-a ne podnese amandman.

U pojedinačnoj raspravi prvi je govorio zastupnik **Ivan Milas (HDZ)**. Po njegovu mišljenju dogodila se jedna velika povijesna omaška. Navedeno je da je 25. lipanj Dan državnosti, a 8. listopada Dan neovisnosti. "Mi smo donijeli, proglasili našu državnu neovisnost 25. lipnja. Postavlja se pitanje što smo bili u međuvremenu ako je 8. listopada Dan neovisnosti? To je povijesna neistina i blamaža ovom Saboru. Ja sam sklon da je to možda bila omaška. Ne bi htio prihvatiti da je bila zluradost, međutim, mala skepsa u meni ipak je o zluradosti, jer pojedinci u ovoj vlasti htjeli su promijeniti sve,

pa i povijest i zato su mijenjali ove dane koji su općenito prihvaćeni, a datum 25. lipanj je i povijesno jedini ispravan da bude Dan neovisnosti. Plediram da ispravimo tu veliku nepravdu i netočnost", rekao je zastupnik Milas.

Zastupnik **Mladen Godek (HSLHS)** javio se s poslovničkom primjedbom. Rekao je predsjedavajućem da on očigledno dopušta da kolega Milas govori o nečemu što nije tema ove točke dnevnog reda.

Tada se zastupnik **Ivan Milas (HDZ)** javio za ispravak netočnog navoda. Rekao je da nije istina da je dozvoljeno govoriti samo o onome što piše u Zakonu. "Kada se mijenja Zakon onda je dozvoljeno govoriti o svemu što taj ili sličan Zakon predviđa. Dapače, nema ograničenja u govoru".

Tada je riječ uzela zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)**. Podsjetila je da se nakon promjene vlasti 3. siječnja 2000. godine u sabornici dva puta raspravljalo o promjeni Ustava, da je promijenjen naziv Sabora, da je ukinut Županijski dom, a da se u tri navrata raspravljalo o blagdanima. Podsjetila je na zadnju raspravu o Zakonu o blagdanima, odnosno izmjeni Zakona o blagdanima i na reakcije građana, poreznih obveznika na tu raspravu. Građani su bili revoltirani temom o kojoj zastupnici raspravljaju u Saboru. I ona također želi upozoriti na nepotrebnu raspravu u listopadu, koja se mogla, da je bilo više mudrosti, izbjeći. Smatra da bi zastupnici trebali raspravljati o nekim drugim temama, o nezaposlenosti, o stečajevima poduzeća, o demografskoj pustoši u RH, o tome da u Hrvatskoj umire dva puta više novorođenčadi nego u zemljama Europske unije itd. Umjesto toga zastupnici već treći put raspravljaju o blagdanima, a u Prijedlogu obrazloženja za donošenje ovoga Zakona upozorava se da je to važno zbog međunarodnog ugleda RH, jer se moraju poštovati međunarodne obveze. "To je dakako, istina koju ja apsolutno prihvaćam i nužno je napraviti ovu izmjenu. Međutim, mislim da je ova rasprava mogla biti izbjegnuta, da se poslušao glas oporbe onda kada smo glasovali o ovom Zakonu ujesen", bila je kritična zastupnica Kosor.

Ponekad studenti više znaju od zastupnika

Riječ je uzeo zastupnik **Vladimir Šeks (HDZ)**. Rekao je da vjeruje da nema studenta prava prve godine koji

ne zna elementarnu činjenicu, zapisanu u članku 140. Ustava da međunarodni ugovori, koje je jedna država sklopila s drugom, koji su ratificirani u parlamentima, čine dio unutrašnjega pravnog poretka i da su po pravnoj snazi iznad zakona. Pitanje je zašto se onda ovakva pogreška događa u Parlamentu, a zastupnici iz HDZ-a upozorili su prilikom donošenja izmjena i dopune Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u RH, da je u Ugovoru između RH i Svete Stolice uglavljeno da su Sveta tri kralja blagdan i da se ne može zakonom mijenjati međunarodni ugovor. No, zastupnik Šeks prihvaća da se sada otkloni ova pogreška. Naglasio je da je, u svakom slučaju, ta odredba u izmjeni Zakona kojom su Sveta tri kralja odnosno Bogojavljanje bili izuzeti, pravno ništavna, pa se sada ova dopuna i donosi samo iz političkih razloga.

Riječ je uzeo zastupnik **Ante Beljo (HDZ)**. Želio je istaknuti da je svrha donošenja Zakona o blagdanima bila ukidanje 30. svibnja kao Dana hrvatske državnosti, pa se i dogodila ova omaška, jer nije dovoljno pažnje posvećeno crkvenim blagdanima. No, kako je istaknuo zastupnik, dogodila se omaška unatoč upozorenjima Kluba zastupnika HDZ-a. "U tom nastojanju "detudmanizacije" Hrvatske, kao što je ukidanje Županijskog doma, mijenjanje imena Sabora i mijenjanje Ustava dva puta, radi se zapravo o mijenjanju onoga što je bilo ustaljeno i općeprihvaćeno od naroda, i činjenica je da sada govorim u ime iseljeničtva", rekao je Beljo. Na kraju je izrazio nadu da će doći do još jedne promjene zakona, uskoro, "i da će se stvari ponovno početi vraćati na ono gdje su bile", a što se tiče vraćanja blagdana Sveta tri kralja u Zakon, gospodin Beljo je suglasan s ovom dopunom.

Tada je predsjedavajući zaključio raspravu. Predlagatelj je prihvatio oba amandmana Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav. Tada se pristupilo glasovanju o Konačnom prijedlogu zakona o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj, kojeg su zastupnici donijeli većinom glasova (95 glasa "za" i 3 suzdržana), u tekstu kako ga je predložio predlagatelj zajedno s prihvaćenim amandmanima.

S.F.

PRIJEDLOG NACIONALNE STRATEGIJE ZAŠTITE OKOLIŠA S PRIJEDLOGOM
NACIONALNOG PLANA DJELOVANJA

Prioriteti - zbrinjavanje otpada i otpadnih voda

Hrvatski sabor je većinom glasova donio Nacionalnu strategiju zaštite okoliša s Nacrtom plana djelovanja. Dokument, kao prvo, definira stanja na svakom području okoliša, potom ciljeve koji su određeni programima Europske unije, mjere koje treba poduzeti da bi se ti ciljevi ostvarili te institucije koje su zadužene za provedbu tih mjera. Ujedno je donesen i zaključak kojim je ovlaštena Stručna služba Hrvatskog sabora da, u suradnji s predlagateljem, obavi redakciju teksta Nacionalne strategije zaštite okoliša prije objave u "Narodnim novinama". Projekt su izradili Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja i Vladin Ured za strategiju razvoja Republike Hrvatske, a predlagatelj je bila Vlada.

O PRIJEDLOGU

U prikazu predloženog dokumenta poslužili smo se uvodnim izlaganjem ministra zaštite okoliša i prostornog uređenja **Bože Kovačevića**.

Rekao je kako je dokument koji se nalazi pred zastupnicima kompozicija akata koje su izradili Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja te Vladin Ured za strategiju razvitka Republike Hrvatske. Taj strateški dokument je u potpunosti izrađen u skladu s Petim i većim dijelom sa Šestim akcijskim programom zaštite okoliša Europske unije. Prošao je najširu moguću raspravu i nakon toga nije bilo ozbiljnijih primjedaba na njegovu stručnu razinu. Pojasnio je dalje da se u predloženoj Nacionalnoj strategiji zaštite okoliša najprije opisuje stanje na svakom području okoliša, potom se definiraju ciljevi koji su određeni navedenim akcijskim programima Europske unije. Definirane su također mjere koje treba poduzeti da bi se ti ciljevi

ostvarili te su definirane institucije koje su zadužene za provedbu tih mjera. Na kraju, kaže ministar Kovačević, napravljen je okvirni izračun vrijednosti investicija koje u narednih deset godina moraju biti realizirane kako bi se postigli svi zadani ciljevi. Taj iznos je otprilike deset milijardi dolara. Najveći dio tih investicija treba se ostvariti na lokalnoj razini sredstvima jedinica lokalne samouprave ili komunalnih poduzeća, dok će samo manji dio ići na teret Državnog proračuna. Istaknuo je da su dva ključna prioriteta na području zaštite okoliša zbrinjavanje otpada i zbrinjavanje otpadnih voda i na njih će biti utrošeno dvije trećine ukupno predviđenih sredstava za investiranje na području zaštite okoliša. Što se tog područja tiče, dodao je kako tu zaostajemo za većinom europskih tranzicijskih zemalja. Predloženi dokument nazvao je zadaćom koja proizlazi iz aranžmana s Europskom unijom i njegovim prihvaćanjem odnosno donošenjem trebaju se provesti i odgovarajuće zakonske promjene koje proizlaze iz Strategije, ali i Ugovora o suradnji i pridruživanju s Europskom unijom.

RADNA TIJELA

Donošenje Nacionalne strategije zaštite okoliša, s Prijedlogom nacionalnog plana djelovanja podržali su **odbori za turizam, za prostorno uređenje i zaštitu okoliša te za poljoprivredu i šumarstvo**.

Odbor za turizam ujedno je predložio da se u odlomku 4.1.4. - Turizam i pododlomku 4.1.4.4. - Ciljevi i mjere briše smjernica u alineji sedam koja glasi: "Turistički kapital opteretiti i ravnomjerno sa svim ulaganjima prijeko potrebnim za poboljšanje

infrastrukture i ekološke zaštite. Odbor također smatra da bi u odlomku 6.3., pododlomku 6.6.3.2. trebalo brisati mjeru: "Uvođenje posebne naknade za program zaštite okoliša gospodarskim subjektima u turističkoj djelatnosti".

Odbor za prostorno uređenje i zaštitu okoliša podnio je amandman. Mišljenje da bi u Republici Hrvatskoj trebalo ustrojiti jedno nezavisno regulatorno tijelo za cjelokupnu problematiku zaštite od zračenja u cilju postizanja visoke razine sigurnosti. Stoga predlaže da se u poglavlju "Upravljanje rizicima: nuklearne nesreće i zaštita od zračenja briše tekst: "ili u Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja, kako je to uređeno u nekim europskim zemljama". Odbor je ujedno predložio i donošenje zaključka kojim bi se ovlastila Stručna služba Hrvatskog sabora da u suradnji s predlagateljem obavi redakciju teksta Nacionalne strategije zaštite okoliša prije objave u "Narodnim novinama".

RASPRAVA

Zastupnike je uvodno, kako smo već rekli, s predloženom Nacionalnom strategijom zaštite okoliša i prijedlogom nacionalnog plana djelovanja upoznao ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja **Božo Kovačević**.

Potom je u ime Odbora za turizam govorio njegov potpredsjednik **Željko Pavlic**. Iznio je stajalište kako je tzv. primarni prostor zahvaljujući kakvoći svojih prirodnih vrijednosti temeljni resurs turističke ponude te bez sumnje predstavlja najveću usporednu prednost Hrvatske na međunarodnom turističkom tržištu. Zatim je rekao da se brojni oblici neracionalnog korištenja prostora zbog stihijskog razvoja mogu cijelom

proteklom razdoblju pripisati neusklađenostima gospodarskoga i prostornog planiranja uopće, a naročito u

Radi se o izuzetno značajnom dokumentu jer se njime dugoročno uređuju ciljevi upravljanja okolišem na državnoj razini te se na temelju ocjene postojećeg stanja utvrđuju pojedinačne mjere za ostvarenje postavljenih ciljeva.

fazi realizacije. Dodao je kako velika bespravna izgradnja u području tzv. sekundarnog stanovanja (kuće za odmor i sl.) kao i nezakonito zauzimanje obale umanjuje resursni temelj hrvatskog turizma. Smatra stoga nužnim što hitnije utvrditi resursnu osnovu hrvatskog turizma i odrediti prihvatni potencijal priobalja. Konstatirao je tada da Odbor za turizam podržava donošenje ove strategije.

Potpredsjednica Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša **Vesna Podlipec** je u ime svog Odbora rekla da podržava donošenje ove Strategije. Rekla je da se tu radi o izuzetno značajnom dokumentu jer se njime dugoročno uređuju ciljevi upravljanja okolišem na državnoj razini te se na temelju ocjene postojećeg stanja utvrđuju pojedinačne mjere za ostvarenje postavljenih ciljeva. Posebno zadovoljstvo izrazila je stoga što su u Strategiji kao državni prioriteti visoko rangirana pitanja zbrinjavanja svih otpada i pročišćavanja otpadnih voda. Od primjedaba je istaknula nedovoljnu naglašenost prioriteta specifičnih za određena područja, a isto tako nedostaje i dugoročno određenje u odnosu na nuklearne elektrane.

Nije pet do dvanaest nego dvanaest i pet

Za riječ se, zatim, u ime Kluba zastupnika HSLŠ-a, javila **Dorica Nikolić (HSLŠ)**. Smatra da dokument koji se nalazi pred zastupnicima ne izgleda kao akt Sabora, nego radni materijal skupljen od stručnjaka. Rekla je da će se ipak osvrnuti na sadržaj umjesto na izgled ove Strategije koju će Klub zastupnika

HSLŠ-a podržati, budući da stanje u Hrvatskoj glede okoliša nije pet do dvanaest nego dvanaest i pet. Konstatirala je da se stoga više ne može čekati i voditi ponovne rasprave koje će samo odugovlačiti procese u kojima zaostajemo. Trenutno je najviše zabrinjava to što u Hrvatskoj vlada potpuna nekoordiniranost kompletnog sektora vodnog, energetskog, poljoprivrednog i urbanističkog sustava u postizanju integralnih rješenja glede okoliša. Za takvo stanje najodgovornijim drži Vladu i Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja. Nažalost, kaže, u ovoj Strategiji samo se na stranici 7. konstatira da je u Zagrebu u tijeku projekt za izgradnju središnjeg uređaja za pročišćavanje voda. Kritiku je uputila i planiranju izgradnja prometnica, mostova i luka u blizini sadašnjih ili budućih vodocrpilišta. Drži dalje kako se raspolaže s ogromnom količinom otpada konstatiravši da bi se to moglo iskoristiti kao besplatno gorivo. Smatra dalje da se, oko ove problematike, nedovoljno iskorištavaju domaći stručnjaci i daju se koncesije stranim firmama s čime se do sada nismo snašli, spomenuvši i gospodina Radića. Upitala je, znači li to da ne vjerujemo domaćim stručnjacima? Zamjerila je predlagatelju što u predloženom dokumentu nema ništa o obvezama koje Republika Hrvatska ima spram Nuklearne elektrane u Krškome. Na kraju izlaganja još se jednom osvrnula na nužnost aktiviranja domaćih stručnjaka koji su i izradili Nacionalnu strategiju zaštite okoliša.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Jure Radić (HDZ)**. Pojasnio je da naše stručnjake drži i boljima nego što su to strani, dodavši kako smatra da je gđa Nikolić pomiješala dvije stvari. Tvrdi da davanje koncesije stranim firmama nije ništa drugo nego dovlačenje stranog kapitala u Hrvatsku.

Ova Strategija je veliki uspjeh

Usvajanje Nacionalne strategije zaštite okoliša i nacionalnog plana djelovanja u Vladi i upućivanje tog dokumenta u saborsku proceduru Klub zastupnika HSS-a ocjenjuje velikom uspjehom, rekla je u ime Kluba **Marijana Petir (HSS)**. Smatra da će se donošenjem te Strategije stvoriti pretpostavke za cjelovito i sustavno upravljanje okolišem na razini države i lokalne samouprave,

dok će se gospodarstvu osigurati pretpostavke da participira u realizaciji programa i ciljeva za smanjenje i sprječavanje onečišćenja okoliša. Dodala je kako će Strategija dalje doprinijeti rješavanju pitanja zaštite zraka, voda, mora, tla, postupanju s komunalnim tehnološkim i opasnim otpadom te intervencijama kod iznenadnih onečišćenja okoliša. Vjeruje da će predložena Strategija potaknuti na konkretne aktivnosti kako skupine tako i pojedince. Založila se potom za davanje većih ovlasti inspekcijским službama u smislu izricanja kazni prilikom onečišćenja. Naglasila je da Klub zastupnika HSS-a podržava nastojanja da Hrvatska bude zemlja sa što manje genetski promijenjenih organizama te da se što hitnije donese Zakon o zabrani GMO-a. Mišljenja je da bi zanemarivanje provođenja mjera zaštite okoliša uskoro moglo ozbiljno ugroziti važna gospodarska područja kao što su turizam i poljoprivreda. Tu je ukazala na, kako kaže, još uvijek nedovoljno prepoznatu prednost Hrvatske za razvoj eko-poljoprivrede i eko-turizma. Kako bi se riješili brojni postojeći problemi te osiguralo da se najkritičniji problemi ne ponavljaju politikama zaštite okoliša u Hrvatskoj treba staviti naglasak na preventivu, zaključila je zastupnica. Posebno zadovoljstvo iskazala je glede sveobuhvatnosti javne rasprave kroz koju je prošao ovaj dokument. Ulaganje u okoliš je nužno, kao i strateško upravljanje istim, jer Hrvatska je mala zemlja vrijednog okoliša u kojem mora tražiti svoju šansu, rekla je gđa Petir, dodavši kako će Klub zastupnika HSS-a podržati donošenje ove Strategije i nacionalnog plana djelovanja.

Dobra osnovica za budućnost

U ime Kluba zastupnika HDZ-a **Marina Matulović-Dropulić (HDZ)** je rekla da će govoriti na malo drugačiji način od svojih prethodnica. Smatra da je gospođa Petir, budući da je kao glasnogovornica Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša, govorila zapravo u ime svog Ministarstva, što znači da ova studija mora biti predivna i ne može biti ljepša. Nacionalnu strategiju zaštite okoliša i nacionalni plan djelovanja nazvala je dobrom osnovicom za budućnost te je pohvalila to što je otvorena za uključivanje novih projekata i prijedloga kao i to što se ciljevi zaštite okoliša žele uskladiti s dugoročnim nacio-

nalnim, socijalnim i ekonomskim interesima. Dodala je kako predložen dokument nije idealan, ali je bolje prihvatiti ga ovakvog nego čekati iz mjeseca u mjesec nove rasprave i nove prijedloge. Drži da bi prioritete trebalo utvrditi između područja zbog različitosti u pojedinim županijama, gradovima i općinama u skladu sa Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske i potrebama i mogućnostima pojedinih dijelova Hrvatske. Kao najveći problem razdoblja koje slijedi istaknula je osiguranje financijskih sredstava, jer predložene mjere, kaže, iziskuju ogromna sredstva kojih nema bez obzira na kojoj razini se ona osiguravaju. Predviđeni izvori su dobri, ali i nedostatni, zaključila je zastupnica. Predložila je da bi kao prvo trebalo, nakon usvajanja ove Strategije, hitno izraditi županijske strategije i operativne programe kojima će biti moguće propisati kratkoročne i dugoročne mjere i prioritete. Kao drugo, predložila je osnivanje Fonda za zaštitu okoliša u kojem će se objedinjavati sva sredstva koja se izdvajaju za te svrhe. Kada su sredstva koncentrirana na jednom mjestu puno se više može napraviti, smatra gđa Matulović-Dropulić. Drži da je potom nužno pratiti provedbu Strategije, nadopunjavati je novim saznanjima i prijedlozima te ojačati inspekcijску službu. Na kraju je dodala da će Klub zastupnika HDZ-a podržati donošenje predloženog dokumenta.

Za ispravak netočnog navoda javila se **Marijana Petir (HSS)**. Objasnila je da je legalno izabrana zastupnica Hrvatskog sabora i da je govorila u ime Kluba zastupnika HSS-a, a ne u ime Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša.

Nužno je usvajanje ove Strategije, jer je to način na koji se Hrvatska uključuje u dio razvijenog svijeta koji usvaja i provodi standarde iz područja zaštite okoliša kao dio civilizacijske tekovine.

Ovo je jedan od najboljih materijala koji je stigao pred saborske zastupnike i Klub zastupnika SDP-a podržat će donošenje Nacionalne strategije zaštite okoliša s Nacionalnim planom djelovanja, rekla je u ime Kluba **Vesna Podlipec (SDP)**.

Dodala je kako drži nužnim usvajanje te Strategije, jer je to način na koji se Hrvatska uključuje u dio razvijenog svijeta koji usvaja i provodi standarde iz područja zaštite okoliša kao dio civilizacijske tekovine. Rekla je da je Strategija polazišna točka koja je nužna da bi se ispunile sve pretpostavke u odnosu na okoliš o kojem Sabor odlučuje u skladu s Ustavom. Konstatirala je dalje da ta Strategija na osnovi načela održivog razvoja nužno traži uvođenje europskih standarda i kriterija zaštite okoliša angažiranjem sveukupnih resursa na duži rok uz precizno planiranje Programa ciljeva i mjera za svaki pojedini sektor polazeći od unapređenja postojećeg stanja okoliša u Hrvatskoj. Smatra da Strategija ukazuje na to da je zakazao sustav zaštite okoliša što potkrepljuje činjenica da je tek 2000. godine ono dignuto na razinu ministarstva. To, kaže, podrazumijeva i usklađuje zakonsku regulativu dosljednu primjenu usvojenih normi, dosljedno kažnjavanje onih koji se ogluše na njih i objedinjavanje funkcija važnih za zaštitu okoliša. Upravo zbog navedenog predlažemo da se osnuje Agencija za održiv razvoj i Ekološki fond za uspostavu monitoringa jedinstvenog informacijskog sustava uz obvezno nužno osposobljavanje kadrova, rekla je zastupnica. Konstatirala je da Strategija dobro postavlja njen dugoročni cilj i načine na koji ga postići, a to je ravnopravna suradnja svih zainteresiranih sudionika u zaštiti okoliša, podizanje rasta svijesti o važnosti okoliša te sudjelovanje u njegovom očuvanju. Usvajanjem te Strategije, smatra zastupnica, Hrvatska će se u zadnji čas priključiti ostalim europskim tranzicijskim državama koje su takav plan već donijele, a to predstavlja pretpostavku za međunarodnu tehničku i financijsku pomoć pri zaštiti okoliša. Dodala je kako Klub zastupnika SDP-a prihvaća stavove da je djelotvornu politiku zaštite okoliša moguće provesti jedino ako su svi partneri aktivno u to uključeni, što se posebno misli na lokalnu razinu. Mišljenja je da će se donošenjem predloženog materijala stvoriti pretpostavke da se zaštita okoliša ugradi u sve relativne segmente državne politike na svim razinama i postane osnova gospodarskog razvitka Hrvatske. Zaključila je na kraju izlaganja još jednom da će Klub zastupnika SDP-a dati svoj glas u prilog tome.

Ekologija je najčišći nacionalizam

Ekologija je izuzetno bitna za Hrvatsku i njezin razvoj, rekao je u ime Kluba zastupnika HSP-HKDU-a dr. sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Istaknuo je da njegov Klub ovom pitanju poklanja veliku pozornost jer je, kaže, ekologija danas najčišći nacionalizam. Riječ je, pojašnjava, o zaštiti prirodne kulturno-povijesne baštine i tome svatko u Saboru mora posvetiti najveću pozornost. Smatra da mora postojati čvrsta veza između ekologije i gospodarstva koja bi se očitovala preko veze ekologije i industrije, energetike, turizma, prometa i poljoprivrede. Drži dalje kako je nužno da Hrvatska ima jasno propisane uvjete za ulaz multinacionalnih kompanija, glede ekoloških standarda. Naglasio je i to da bi se naša zemlja morala okrenuti tehnologijama koje su ekološki podobne te navesti u predloženoj Strategiji zabranu smještaja i skladištenja nuklearnog otpada. Dodao je kako je bolje ne spominjati kakvi deponiji te vrste postoje u Hrvatskoj što je, kaže, na razini zemalja trećeg svijeta, a ne države koja misli prihvatiti standarde Europske unije u svezi s ekologijom. Kao nužnim istaknuo je i zaštitu Jadrana koja se mora vidjeti kroz rad Ministarstva vanjskih poslova. Potrebno drži i jasno propisane kriterije odlaganja otpada općenito. Smatra također da bi u Strategiji trebalo posebno naglasiti važnost znanosti u očuvanju okoliša te apostrofirati ulogu jedinica lokalne samouprave. Zaključio je da Klub zastupnika HSP-HKDU-a pozdravlja predloženi dokument uz prijedlog da se onim što je iznio taj dokument nadopuni te da se oko svega još jednom provede javna rasprava. Klub je predložio i donošenje određenih zaključaka. Kao prvo na području Republike Hrvatske zabranjuje se zbrinjavanje otpada nastalog dekomisijom nuklearnih elektrana. Zatim, zadužuje se Ministarstvo vanjskih poslova RH da u sklopu djelatnosti na promicanju Konvencije UN-a o neširenju nuklearnog oružja pokrene inicijativu o proglašenju Jadranskog mora zonom zabranjenom za nuklearno oružje. Prijedlog trećeg zaključka zadužio bi Vladu da u roku od 60 dana izradi i dostavi Hrvatskom saboru Prijedlog zakona o zabrani genetski modificirane hrane i poljoprivrednih proi-

zvoda u RH. Zadnji prijedlog odnosio se na zaduženje Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja da u roku od 6 mjeseci izradi novu zakonsku regulativu u svezi s odlagalištima otpada te u svezi sa zaštitom od neionizirajućeg zračenja.

Netočni navod ispravio je dr. sc. **Zdenko Franić (SDP)**, rekavši da nijedna Hrvatska Vlada nije imala planove o uvozu visokoradioaktivnog otpada iz Nuklearne elektrane Krško.

Već dugo nisam u rukama imao tako dobro sročeni, moderan, vrlo stručan, pregledan i jasan materijal,

Ako želimo uspješno realizirati ovu Strategiju, moramo mijenjati svoj pogled na svijet, svoje štetne navike i imati osjećaj odgovornosti.

rekao je **Petar Žitnik (HSS)**. Međutim, dodao je, ako želimo uspješno realizirati ovu Strategiju, moramo mijenjati svoj pogled na svijet, svoje štetne navike i imati osjećaj odgovornosti. Smatra kako se mogu donositi savršeni zakoni i izvrsne strategije, ali dok nam je u svakom šumarku divlji deponij smeća, dok su nam rijeke i potoci zagađeni ogromnim količinama nerazgradljivog otpada, a iz luka ronoci izvlače stare autogume uspjeha nema. Drži da imamo sreću što smo oaza čiste prirode u Europi, ali, kaže, mi kakvi jesmo radimo na tome da se na tom planu izjednačimo s Europom. Predložio je osnivanje eko-patrola kojima bi se dale široke ovlasti od mandatnog kažnjavanja do kaznenih prijava, te uvođenje eko-subota kada bi građani dobrovoljno čistili svoj okoliš. Osvrnuo se potom na dio Strategije koji govori o obvezi Hrvatske glede zbrinjavanja radioaktivnog otpada iz NE Krško. Naglasio je da su po tom pitanju već provedeni pripremni radovi, a izbor lokacije pao je na Trgovsku goru. Upitao je, moramo li zaista mi primiti taj otpad na jednu šumovitu goru s izvorima pitke vode? Zaključio je potom da na realizaciji predložene Strategije treba početi intenzivno raditi već od sutra, jer ako ćemo i dalje žmiriti na jedno oko i govoriti "brigo moja pređi na drugoga" nema nam spasa.

Svoju podršku Nacionalnoj Strategiji zaštite okoliša s Prijedlogom nacionalnog plana djelovanja dala je i **Jadranka Kosor (HDZ)** nazvavši je jako dobrom. Smatra da je jedan od

prvih koraka davanje veće važnosti, aktivnosti i pozornosti saborskom Odboru za prostorno uređenje i zaštitu okoliša kojeg drži matičnim tijelom glede ovog dokumenta. Potom se osvrnula na prijedlog da se ukine Državna uprava za vode. Smatra to lošim te je apelirala na ministra Kovačevića da do toga ne dođe. Upitala je što s otpadom s područja koja su bila zahvaćena agresijom, odnosno kamo se on deponira. Naznačila je i problem mina što drži da je također ekološki problem. Dala je punu podršku ministarstvu kada je u pitanju donošenje Zakona o genetski modificiranim organizmima te je upitala kada bi se on mogao naći u Saboru. Najvažnijom zadaćom Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i zastupnika nazvala je razvijanje svijesti o tome da smo svijet posudili od svoje djece, odnosno unuka i praunuka i imamo obvezu ostaviti im ga. Završno je rekla da predloženi dokument ima njenu potporu jedino je izrazila zabrinutost oko financiranja svih projekata.

Na novi način rješavamo ekološke probleme

Potporu Strategiji dao je i **Branislav Tušek (SDP)**. Obrazložio je to time što se ona donosi u vrijeme kada smo kao društvo suočeni s ozbiljnim problemima zaštite okoliša i na jedan novi način pokušava riješiti kratkoročne, srednjoročne i dugoročne ekološke probleme s kojima je Hrvatska suočena. Smatra da 10 milijuna tona otpada godišnje mora upaliti crveno svjetlo za uzbunu koje pokazuje koliko je stanje alarmantno. Konstatirao je da u Hrvatskoj egzistiraju samo dva odlagališta tehnološkog otpada koji u Hrvatskoj čini 80 posto otpada. Osvrnuo se i na pitanje šuma, za koje kaže da zauzimaju gotovo 40 posto površina državnog teritorija Hrvatske, rekavši kako iz njih gotovo nestaju pojedine vrste drveća. Drži kako je ozbiljno pitanje zaštite okoliša politika šumarstva u smislu biološke reprodukcije. Ukazao je potom na pitanje otpadnih voda, te iznio podatak da danas 80 posto tih voda nije pročišćeno te se kanalizacija direktno ispušta u vodotoke i otpadno more. Dodao je kako stoga nije siguran u ocjene koje dolaze s HTV-a i gospođe Branke Šeparović o tome da su naše vode najbolje na svijetu za piće. Rješenje vidi u stvaranju

ozbiljnog i odgovornog sustava za prikupljanje financija, odnosno fonda za zaštitu okoliša te u formiranju centra za održiv razvoj ekoloških funkcija šuma posebno u Slavoniji i Baranji. Zaključio je da kao moderno demokratsko društvo moramo od malih nogu razvijati i jačati svijest da je zaštita prirode i okoliša prvo-razredno pitanje od značaja za gospodarski i demokratski razvoj Republike Hrvatske.

Za repliku se javio **Petar Žitnik (HSS)**. Smatra da je gospođa Šeparović u pravu kada hvali hrvatske vode.

Ja sam vrlo sumnjičav glede ocjene da pijemo najbolju vodu na svijetu, odgovorio je **Branislav Tušek**. Obrazložio je da je govorio o vodama u Slavoniji i Baranji koje sigurno, kaže, nisu dobre. Predložio je da u Hrvatsku dođe jedan nezavisni institut koji će napraviti analizu i dati rezultate.

Pred nama je jedna realistična i dobro uravnotežena strategija između htijenja i mogućnosti, želja i stvarnosti te znanstvenih i stručnih komponenata, rekao je **Zdenko Franić (SDP)**. Smatra da su izneseni ciljevi kratki i jasni, a predlagatelj se, kaže, pobrinuo i za to da dostavi i Prijedlog nacionalnog plana djelovanja. Pohvalio je potom ideju da se komponenta nuklearne sigurnosti definira kroz jedno nezavisno tijelo državne uprave ili kroz Ministarstvo koje se bavi zaštitom okoliša kao što je to u mnogim europskim državama. Ukazao je tada na sukob interesa koji se, kaže, javlja zbog toga što tijelo koje se bavi zaštitom od zračenja djeluje u sklopu Ministarstva zdravstva i ne može stoga promovirati upotrebu nuklearnih tehnika a u isto vrijeme provoditi njihovu kontrolu. Smatra da je ista situacija i u Ministarstvu gospodarstva gdje Odjel za nuklearnu sigurnost promovira miroljubivu uporabu nuklearnih tehnika u proizvodnji električne energije a u isto vrijeme provodi određenu kontrolu. Taj posao bi trebalo raditi jedno nezavisno tijelo, zaključio je zastupnik. Predložio je tada i jednu izmjenu predloženog dokumenta. Drži kako bi u dijelu Strategije "Ciljevi i mjere" trebalo dodati stvaranje uvjeta za djelotvorno upravljanje radioaktivnim otpadom i tehnološkim postupcima s povišenom prirodnom radioaktivnošću. Pojasnio je to time što se ne smije desiti da Republički sanitarni inspektor za zaštitu od zračenja postavi na neki deponij znak opasnosti od radioaktivnog zračenja i

time uzbuni čitavo susjedstvo. Na kraju izlaganja je naglasio da podržava predloženu Strategiju te se nada da će iznijete inicijative biti uzete u obzir.

Strategiju je potrebno temeljno doraditi

Nekoliko opaski iznio je dr. sc. **Vilim Herman (HSL)**. Drži da u Prijedlogu Nacionalne strategije zaštite okoliša nisu dovoljno definirani prioriteti. Temeljem toga nije jasno, kaže, što je uopće naša Strategija u zbrinjavanju otpada i u kom smjeru će se voditi ta politika. Mišljenja je da je Strategiju stoga potrebno temeljito doraditi. Smatra da ono što Hrvatska danas ima su izuzetne prirodne vrijednosti koje su još uvijek očuvane u odnosu na ostale europske države. To mora biti prepoznatljiva i definirana ne samo europska, nego i svjetska vrijednost. Istaknuo je potom kako u Hrvatskoj djeluju snažni lobiji, kao što je energetska i šumarski lobi. Konstatirao je da ukoliko smo spremni očitovati političku volju moguće je ne samo detektirati te probleme, nego pronaći one mehanizme koji će očuvati iznijeta načela i potvrditi ih.

U Prijedlogu Nacionalne strategije zaštite okoliša nisu dovoljno definirani prioriteti. Temeljem toga nije jasno što je uopće naša Strategija u zbrinjavanju otpada i u kom smjeru će se voditi ta politika.

Branka Baletić (SDP) je bila mišljenja da je vrlo značajan krivac za ovakvo stanje okoliša i ljudsko neznanje. Smatra da se pojedinačnim TV emisijama ne možemo dovoljno educirati o pojmu ekologije. Dodala je kako je pristalica uvođenja ekologije u škole kao predmet, jer, kaže, ako smo dio prirode njenim uništenjem uništiti ćemo sami sebe.

U ime Kluba zastupnika LS-a govorio je tada **Tibor Santo, dr. med. (LS, zastupnik pripadnika mađarske nacionalne manjine)**. Rekao je da predloženu Strategiju drži putokazom, smjernicom i početkom uređenja društva i zemlje na način da bude u skladu s principima održivog razvoja. Smatra dalje da je ovaj

dokument djelo čitavog niza ljudi i trebao bi dati odgovor na pitanje kako u budućnosti očuvati ono s čime raspolažemo. Mišljenja je ipak da je ova Strategija pokazala i određene manjkavosti na područjima za koja se to nije mislilo. Tu je spomenuo kako nemamo monitoring tla te se ustvari ne zna u kojoj mjeri je naše poljoprivredno zemljište zagađeno ili trpi od posljedica korištenja umjetnih gnojiva. Ista je situacija, kaže, i s gospodarenjem otpadom, vodoopskrbom, područjem koje se tiče zračenja, a niti što se tiče zraka nije ustrojen monitoring kako bi se odgovorilo suvremenim potrebama, posebno glede zagađenja koja su posljedica industrijskog razvoja posebno prometa. Naglasio je da Klub zastupnika LS-a zato ovu Strategiju vidi kao dokument koji je temelj izgradnje cijelog sustava zaštite okoliša prvenstveno Zakona o zaštiti okoliša. Zaključio je da se bez aktivnih zahvata Vlade Republike Hrvatske i drugih državnih tijela ne mogu pokrenuti procesi koji bi trebali predloženi dokument oživotvoriti.

Boljka Strategije je njena primjena

Klub zastupnika IDS-a predlaže da Nacionalna strategija zaštite okoliša ide u drugo čitanje, rekao je u ime Kluba dr. sc. **Petar Turčinović (IDS)**. Razlog takvom stavu je, kaže, važnost tog dokumenta na zdravlje ljudi koje je sve više izloženo zagađenju. Mišljenja je također da bi se Hrvatska trebala pridružiti zemljama koje se bore protiv klimatskih promjena u skladu s dogovorom iz Kyota. Smatra da je svaka strategija, pa tako i ova dobra onoliko koliko je dobra njezina primjena. Drži kako primjena predložene strategije predstavlja njenu boljku zato što ciljevi nisu jasno postavljeni. Posebno je prigovorio tome što se u dijelu "Vizija" kaže da su pred nama promjene i niz izazova na koje valja naći odgovore. Upitao je, nije li uloga i zadaća Strategije naći i predložiti te odgovore. Uz podržavanje predloženog dokumenta založio se da on bude popravljen i doraden te potom raspravljen u drugom čitanju.

Za završnu riječ tada se javio ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja **Božo Kovačević**. Rekao je da razlozi koji su izneseni u prilog drugom čitanju upravo su razlozi koje je predlagatelj naveo u svrhu što

bržeg donošenja Strategije i osnovu rješavanja tih problema. Osvrnuo se potom na sporazum iz Kyota koji, kaže, ne može biti prioritet za Hrvatsku jer je udio naše zemlje u emisijama stakleničkih plinova apsolutno zanemariv. Potom je odbio prijedlog za izmjenama Odbora za turizam s obrazloženjem da nije moguće izbjeći obvezu da u budućim investicijama u turizam ne budu uračunati i objekti koji su potrebni da bi se održala zadovoljavajuća razina zaštite okoliša. Amandman Odbora za zaštitu okoliša i prostornog uređenja o redakciji teksta Strategije ministar je prihvatio. Izlaganje je tada orijentirao na pitanje otpada rekavši da je pitanje otpada u Strategiji definirano kao prioritet i u ovoj godini Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja već je započelo posao na izradi gospodarenja otpadom što treba biti sektorska strategija temeljena na odredbama predložene Strategije. Isto tako, rekao je, razmatra se mogućnost da se određene obveze zaštite okoliša općina i gradova definiraju kao obveze županija kako bi se zadovoljili određeni ekonomski kriteriji bez kojih nije moguće pristupiti uređenjima područja tih županija. Iznio je i podatak da ako se govori o alternativnim energentima i o korištenju otpada kao sekundarne sirovine onda su potencijali cementara nedostavno iskorišteni. Što se odlagališta otpada tiče tu bi se moglo iskoristiti iscrpljene naftne bušotine i upravo je takav projekt u tijeku, napomenuo je ministar Kovačević. Govorio je i o problemu radioaktivnog otpada te rekao da je u izradi provedbeni program koji je Vlada napravila temeljem Sporazuma o stabilnosti i pridruživanju s Europskom unijom, a on obvezuje Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo gospodarstva i Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja da do lipnja ove godine izrade odgovarajuću regulativu koja bi trebala omogućiti racionalan pristup rješavanju te vrste problema. Dodao je da njegovu Ministarstvo ima obvezu osnivanja Agencije za okoliš te tijekom ove godine izraditi prijedlog Zakona koji bi osigurao početak rada te Agencije. Istaknuo je potom da Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja ne može biti odgovorno za rješavanje svih vrsta ekoloških problema, budući da postoje i druga ministarstva i tijela državne uprave koja su zadužena za provođenje odrednica Strategije

zaštite okoliša kada ona bude usvojena. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja moći će eventualno provoditi nadzor načina izvršavanja tih obveza, zaključio je gospodin Kovačević. Osvrnuo se i na građnju autoceste Zagreb - Split preko Gackog polja rekavši da će se prilikom te izgradnje voditi briga o uvjetima zaštite okoliša. Naglasio je da će na pitanje kolika je energetska potrošnja u Republici Hrvatskoj, koliko i iz kojih izvora ćemo proizvesti električnu energiju te koliko će naša zemlja biti ovisna o uvozu iste, odgovor dati energetska strategija. Da bi se predložena Strategija provela u djelo, kaže dalje gospodin Kovačević, na razini županija moraju biti definirane strategije zaštite okoliša koje će odrediti listu prioriteta. Na razini države dva su ključna prioriteta, to je zbrinjavanje otpada i otpadnih voda, dok je zadaća županija da sukladno tome izrade svoje strateške dokumente, što su mnoge županije već počele, pojasnio je ministar. Složio se s idejom o jačanju i reorganizaciji inspeksijskih službi, dodavši kako Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja to već i provodi. Mišljenja je kako je prilikom izlaganja gospodina Tadića iskazan jedan nesporazum. Pojasnio je kako je ovaj dokument prošao javnu raspravu i Vlada je zaključila da nema potrebe još jednom inicirati raspravu koja je trajala gotovo dvije godine prije nego je finalna verzija došla u Sabor. Osvrnuo se i na problem ekološke edukacije, rekavši da je u tu svrhu stvorena vrlo uska suradnja s Ministarstvom prosvjete stvaranjem Strategije obrazovanja za okoliš koji definira obveze Ministarstva prosvjete i mnogih drugih institucija glede zaštite okoliša. Istaknuo je i kako u nadležnosti njegovog Ministarstva nije ni odgovornost za vode. Za to, kaže, postoji posebno tijelo Državna uprava za vode koju se ne misli ukinuti nego pripojiti Ministarstvu zaštite okoliša i prostornog uređenja s aspektom na zaštitu voda. Pojasnio je i problem otpada na okupiranim područjima te rekao da se građevinski materijal s ruševina reciklira, dok glede mina postoji uska suradnja s Hrvatskim centrom za razminiranje. Odgovorio je i na pitanje hoće li ova Strategija ostati u drugom planu u odnosu na druge djelatnosti za koje su također predviđena sredstva u Državnom proračunu, te rekao da to ovisi upravo o donošenju predložene

Strategije za zaštitu okoliša. U raspravi su spomenuta, kaže, i neka odlagališta otpada koja su u pogledu zaštite okoliša sporna, a jedno je i odlagalište šljake i pepela u Termoelektrani Plomin. Odgovorio je da je izdana građevinska dozvola za sanaciju tog odlagališta koja je u tijeku. Što se tiče pitanja vezanih uz šume, smatra da nije kompetentan za davanje bilo kakvih odgovora, samo je napomenuo kako nema dvojbe da je zaštita šuma i šumskog bogatstva jedan od prioriteta u zaštiti okoliša. Osvrnuo se i na problem zagađenja riječnih voda nitritima i nitratima kao posljedica uporabe tih kemijskih sredstava u poljoprivredi. Pojasnio je kako se glede tog problema usko surađuje s Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva te bi na taj način problem trebao biti riješen. Iskazao je potom stav u svezi s prijedlozima zaključaka koje je predložio Klub zastupnika HSP-HKDU-a. Smatra da će donošenje Strategije i dokumenata temeljem programa izvršavanja obveza na osnovi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s EU svaki od zaključaka biti realiziran na zadovoljavajući način. Na kraju izlaganja rekao je nešto i o problemu nuklearnog otpada. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja poduzelo je odgovarajuće korake kao pripremu za ono što treba biti učinjeno ako Sporazum o Nuklearnoj elektrani Krško bude prihvaćen, pojasnio je ministar Kovačević. Potom je sve pozvao da prihvate predloženu Nacionalnu strategiju zaštite okoliša.

Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja ne može biti odgovorno za rješavanje svih vrsta ekoloških problema, budući da postoje i druga ministarstva i tijela državne uprave zadužena za provođenje odrednica Strategije zaštite okoliša kada ona bude usvojena.

Netočni navod kako je Strategija prošla javnu raspravu ispravio je **Petar Turčinović**. Smatra da to nije točno jer je stav Savjeta za zaštitu okoliša odnosno njegovog predsjednika bio da se prihvaćanje Strategije odgodi dok ona ne prođe ocjenu Savjeta kako je to predviđeno člankom 8. Zakona o zaštiti okoliša.

Informacija koju Vam je dao predsjednik Savjeta za zaštitu okoliša nije točna, odgovorio je ministar zaštite okoliša i prostornog uređenja **Božo Kovačević**. Savjet se, kaže, sastao u više navrata tijekom nekoliko zadnjih mjeseci kada je raspravljao o Strategiji i dao svoje mišljenje.

Dokaz da Savjet za zaštitu okoliša nije dao mišljenje je izjava predsjednika Savjeta da izjavu nisu dali, istaknuo je ponovno **Petar Turčinović**.

Predsjednik Savjeta ne smije u službenim dopisima iskazivati osobno negativno mišljenje spram Strategije nego stajalište Savjeta, pojasnio je **Božo Kovačević**. Činjenica je da uvodni dio Strategije nije radilo Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja te na taj dio Savjet nije dao mišljenje, ali u svemu što je Ministarstvo izradio Savjet se pozitivno odredio.

Ministar **Božo Kovačević** očitovao se tada o amandmanima. Odbio je prijedlog Odbora za turizam kojim se htjelo osloboditi turizam od obveze davanja posebne naknade za program zaštite okoliša gospodarskim subjektima u turističkoj djelatnosti. Pojasnio je kako je turizam najveći onečišćivač u Republici Hrvatskoj i jedan od najvećih korisnika prirodnih resursa. S obrazloženjem se složio predlagatelj amandmana te ga je povukao. Što se tiče amandmana Odbora za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, a kojim bi se zaštita od zračenja maknula iz kompetencije Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja i stavila u ingerenciju zasebnog tijela, ministar Kovačević ga je prihvatio.

Zastupnici su tada prešli na glasovanje.

Većinom glasova (84 "za", jedan "protiv" i 2 "suzdržana") Hrvatski sabor donio je Nacionalnu strategiju zaštite okoliša s Nacionalnim planom djelovanja. Većinom glasova donesen je i zaključak koji je predložio saborski Odbor za zaštitu okoliša i prostorno uređenje o tome da Stručna služba Hrvatskog sabora obavi redakciju Nacionalne strategije zaštite okoliša. Zaključci koje je predložio Klub zastupnika HSP-HKDU-a nisu doneseni jer nisu dobili potrebnu većinu glasova.

M.S.

PRIJEDLOG ODLUKE O DONOŠENJU FINANCIJSKOG PLANA FONDA ZA REGIONALNI RAZVOJ ZA 2002. GODINU; PRIJEDLOG ODLUKE O DONOŠENJU FINANCIJSKOG PLANA FONDA ZA RAZVOJ I ZAPOŠLJAVANJE ZA 2002. GODINU

Početni korak u podupiranju perspektivnih programa i projekata

Hrvatski sabor, na sjednici u siječnju razmotrio je prijedloge ovih odluka, ali o njima nije odlučio (nije provedeno glasovanje). Tijekom rasprave kritizirani su Vladini prijedlozi financijskih planova fondova za regionalni razvoj te za razvoj i zapošljavanje za 2002. godinu u koje bi se za razne projekte trebalo sliti gotovo 3,7 milijardi kuna. Za predložene financijske planove zastupnici su najčešće govorili da su netransparentni i nejasni, a i matični Odbor za financije i državni proračun predložio je Hrvatskome saboru da ih ne prihvati, dok su ih ostala radna tijela podržala (većinom glasova). Dio je zastupnika smatrao da se ovi fondovi uopće nisu trebali osnovati, te da su nepotreban izum Vlade i da neće zaživjeti, a zamjereno je i to što nema pravilnika o načinu trošenja novca fondova. Drugi su pak zastupnici prihvaćajući, uz određene sugestije, predložene odluke tvrdili kako ih treba samo doraditi, ali ne i rušiti.

Nakon zaključene rasprave, a uzimajući u obzir brojne primjedbe i prijedloge na predložene odluke, Vladin je predstavnik rekao kako će ih predlagatelj razmotriti, a Saboru će se dostaviti i pravilnik o načinu trošenja sredstava iz fondova.

O PRIJEDLOZIMA ODLUKA

U prosincu prošle godine Hrvatski je sabor donio Zakon o Fondu za regionalni razvoj RH i Zakon o Fondu za razvoj i zapošljavanje kojim se osnivaju ti fondovi i uređuje njihov ustroj, nadležnost, prava i obveze, te izvori sredstava.

Prema članku 6. spomenutih zakona, financijski plan fondova donosi Hrvatski sabor na prijedlog Vlade RH.

Raspravom o Prijedlogu državnog proračuna RH za 2002. godinu, kao i njegovim donošenjem, raspravljen je i izglasan ovogodišnji Financijski plan Fonda za regionalni razvoj Republike Hrvatske, a koji je obuhvaćen i Konsolidiranim planom prihoda i rashoda Državnog proračuna za 2002. i izvanproračunskih fondova za istu godinu u iznosu od 611.500.000,00 kuna.

S obzirom na odredbu članka 6. Zakona o Fondu, Hrvatski je sabor trebao donijeti predloženu odluku uz koju će se objaviti i Financijski plan za 2002. Fonda za regionalni razvoj RH.

Jednako tako je i s Fondom za razvoj i zapošljavanje čiji je Financijski plan za ovu godinu također raspravljen i donesen prigodom rasprave o državnom proračunu za 2002., a koji je obuhvaćen i Konsolidiranim planom prihoda i rashoda Državnog proračuna i izvanproračunskih fondova za 2002. godinu u iznosu od 3.004.970.749,00 kuna.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podupro je donošenje ovih odluka i nije se protivio prijedlogu da stupe na snagu danom objave u "Narodnim novinama".

Možda je točno da su fondovi osnovani zbog diktata MMF-a.

O predloženim odlukama Odbor za financije i državni proračun proveo je raspravu u svojstvu matičnog radnog tijela.

Ponovno je ukazano na dileme koje su postojale prilikom rasprave o

zakonima kojima su osnovani navedeni fondovi. Naime, možda je ipak trebalo zadržati financiranje pojedinih aktivnosti i projekata direktno iz Državnog proračuna, preko resornih ministarstava, a ne putem navedenih fondova. U raspravi je upozoreno na odredbu članka 7. Zakona o Fondu za regionalni razvoj Republike Hrvatske i Zakona o Fondu za razvoj i zapošljavanje u kojima je utvrđeno da financijski plan sadrži razvojne programe i projekte. Naime, uvjeti i način realizacije programa i projekata iz financijskog plana detaljno se uređuje Pravilnikom. Postavljeno je pitanje zašto nije izrađen i obavljen Pravilnik za svaki Fond. Naime, nepoznati su kriteriji po kojima gradovi mogu tražiti sredstva za razvoj tj. lokalnoj samoupravi još uvijek je nepoznat način kandidiranja za financiranje pojedinih projekata. Za gospodarske subjekte koji pretendiraju za ta sredstva bitno je da znaju način na koji će ona biti dostupna.

U odnosu na plan rashoda konstatirano je da postoji određena neujednačenost u razradi pojedinih namjena - od precizno navedenih pojedinih objekata do vrlo uopćenih namjena kao što su primjerice, potpora za aktivnu industrijsku politiku (Ministarstvo gospodarstva) ili sredstva za poticanje zapošljavanja (Ministarstvo financija). Iz tih razloga, a napose bez dodatnog obrazloženja nije moguće sagledati na koje konkretne poticajne mjere može računati gospodarstvo u 2002. godini.

O Prijedlogu odluke o donošenju Financijskog plana Fonda za razvoj i zapošljavanje za 2002. u okviru Ministarstva gospodarstva navedene su subvencije trgovačkim društvima u javnom sektoru u iznosu od 125 milijuna kuna. Međutim, prilikom rasprave o Državnom proračunu bilo

je riječi o dodjeli tih sredstava za subvencije izvan javnog sektora, pa je nejasno na koga se ta sredstva odnose, upozorava Odbor.

U okviru rashoda Fonda za razvoj i zapošljavanje iskazana je stavka - Naknade troškova zaposlenima u iznosu od 500 tisuća kuna. Međutim, iz obrazloženja predstavnika Vlade proizlazi da se ti troškovi ne odnose na zaposlene u Fondu jer tehničke usluge za Fond obavlja HBOR pa se ti troškovi ne iskazuju. Tu stavku treba izbrisati i vezati uz konkretne određene projekte, smatraju u Odboru.

Najzad, zbunjujuće je zašto se u okviru Fonda za razvoj i zapošljavanje posebno iskazuje potrošnja sredstava s osnova privatizacije, a posebno sredstava iz Državnog proračuna. Način prikazivanja trošenja sredstava po projektima u Državnom proračunu i navedenim fondovima zbunjujući je iz razloga što je teško spoznati o kojim se ukupnim sredstvima radi npr. koje su ukupne subvencije u brodogradnji ili poljoprivredi u ovom trenutku. Pored toga stvorit će se problemi u praćenju realizacije pojedinih projekata koji se realiziraju putem resornih ministarstava, a čija je dinamika realizacije različita.

Na kraju Odbor je sa 3 glasa "za", 1 glas "protiv" i 5 "suzdržanih" predložio Saboru da ne prihvati predložene odluke.

Članovi Odbora za gospodarstvo, razvoj i obnovu ukazali su da niz predloženih programa i projekata, primjerice financiranje domova umirovljenika, hitne intervencije na objektima i opremi, škole, vrtići i slično, ne bi trebalo uvrštavati u razvojne programe i projekte, jer ne predstavljaju niti razvoj niti zapošljavanje.

Ukazano je zatim, da bi kod donošenja Pravilnika o uvjetima i načinu realizacije programa i projekata iz Financijskog plana Fonda za regionalni razvoj RH, trebalo utvrditi, da Vlada RH donosi kriterije, a da programe i projekte kandidiraju županije.

U raspravi je razmatrano pitanje naziva predloženih odluka te izneseno mišljenje prema kojem bi nazivi odluka trebali glasiti: Odluka o Financijskom planu Fonda za regionalni razvoj za 2002. godinu i Odluka o Financijskom planu Fonda za razvoj i zapošljavanje za 2002. godinu. Većinom glasova Odbor je predložio Hrvatskome saboru da

doneše ove dvije odluke koje je podnijela Vlada RH.

O predloženoj Odluci o donošenju Financijskog plana Fonda za razvoj i zapošljavanje raspravljao je **Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstva** kao zainteresirano radno tijelo. Članovi Odbora su ustvrdili da su odnosi i izvori financiranja Fonda već utvrđeni u Državnom proračunu za 2002., no, zatražili su neka dodatna obrazloženja od predstavnika predlagatelja. Tako je skrenuta pozornost da bi se sredstva Fonda predviđena za adaptaciju zgrade umirovljeničkih domova i centara za socijalnu skrb, u slučaju planirane privatizacije dijela tih ustanova, kako je to najavljeno u nadležnim ministarstvima, mogla upotrijebiti za poticanje zapošljavanja. Primijećeno je da nije vidljiva struktura prihoda Fonda, odnosno visina prihoda po pojedinim izvorima (prihodi od Hrvatskog fonda za privatizaciju, od prodaje državne imovine i iz državnog proračuna). Ujedno je u raspravi postavljeno i pitanje kriterija raspodjele sredstava za poticanje zapošljavanja kako su predviđena u Ministarstvu financija. Većinom je glasova i ovaj Odbor predložio Hrvatskome saboru da doneše Odluku o donošenju financijskog plana Fonda za razvoj i zapošljavanje za 2002. godinu.

RASPRAVA

Najprije je u ime **Kluba zastupnika SDP-a Milanka Opačić** predložila objedinjavanje rasprave o ovim točkama, i da se pojedinačno glasuje o svakoj točki s čime su se zastupnici složili. Zatim je u ime Odbora za financije i državni proračun govorio njegov predsjednik **Jadranko Mijalić**, a u ime Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo predsjednica toga radnog tijela **Snježana Biga-Friganović**.

Usljedili su istupi predstavnika klubova zastupnika, a prvi je to u ime **HDZ-a** učinio **Ivan Šuker**. Prema Zakonu o Fondu za regionalni razvoj i Zakonu o Fondu za razvoj i zapošljavanje (članak 7. stavak 1.) financijski plan istih sadrži razvojne programe i projekte, a njihova se realizacija detaljno uređuje pravilnikom o uvjetima i načinu korištenja sredstava. Ako pravilnici nisu donešeni na temelju čega će hrvatski gospodarstvenici i predstavnici jedi-

nica lokalne samouprave zatražiti sredstva iz ovih fondova, zanima zastupnika Šukera. Ne vidi, kaže, razlog zašto su fondovi uopće osnovani, kada se u njih ionako slijeva novac iz proračuna koji se preko resornih ministarstava plasira u razne projekte. Možda je točno da su fondovi osnovani zbog diktata MMF-a tj. da bi se fiktivno smanjio proračun, kazao je Šuker. U nastavku upozorio je na netransparentnost i nejasnoće predloženih planova fondova. Kod Fonda za razvoj i zapošljavanje nejasno je npr. kako će zastupnici dići ruku da se u okviru Ministarstva financija utroši 570 milijuna kuna za poticanje zapošljavanja u situaciji kada nema takvog programa. Ili npr. kod Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo za kapitalne donacije trgovačkim društvima u javnom sektoru predviđeno je 235.000.000 kuna. Zastupnik Šuker smatra kako vjerojatno nema zastupnika kojeg ne zanima koji je to javni sektor, odnosno kojim to trgovačkim društvima u javnom sektoru idu novci, i po kojem kriteriju. A u okviru socijalno poticajne stanogradnje pod stavkom dani zajmovi neprofitnim organizacijama, građanima i kućanstvima u inozemstvu predviđeno je 131.000.000 kuna. Građane Hrvatske koji nemaju riješeno stambeno pitanje, a i čelne ljude jedinica lokalne samouprave sigurno bi zanimalo kakvi su to zajmovi i stoga bi trebalo jasno reći je li to subvencija kamatne stope za poticajnu stambenu izgradnju ili je to možda pomoć firmama koje će graditi stanove, odnosno nešto drugo.

U okviru Ministarstva gospodarstva predviđeno je 125.000.000. kuna subvencije trgovačkim društvima u javnom sektoru, ali nema ništa podrobnijeg o čemu se tu zapravo radi, primijetio je Šuker. Jednako tako nerazrađena je i predložena stavka od 70.000.000 kuna subvencije poljoprivredi u sklopu Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Kod Ministarstva rada i socijalne skrbi zastupnik uočava dobru transparentnost kod predložene stavke za programe i projekte, jedino mu nije jasno kakve veze ima projekt Centra za smještaj i rehabilitaciju Vinkovci (7.000.000 kuna) s razvojnim zapošljavanjem. Možda smo po diktatu MMF-a došli do plafona izdvajanja za socijalnu skrb, pa se zato ovaj Centar smješta u Fond za razvoj i zapošljavanje, primjećuje

zastupnik. Drži da bi bilo daleko korektnije i poštenije da je to ostalo u Državnom proračunu u sklopu Ministarstva rada i socijalne skrbi. A ista je priča i s Ministarstvom pravosuđa gdje bi, kaže, većina zastupnika amandmanskim zahtjevima zatražila da se urede zgrade sudova. Nije mu, međutim, jasno kako ovo Ministarstvo ima veze s Fondom za razvoj i zapošljavanje. Transparentnost manjka i u slučaju Ministarstva turizma tj. kod subvencije trgovačkim društvima izvan javnog sektora (90.000.000 kuna) i subvencije bankama i ostalim financijskim institucijama izvan javnog sektora (12.374.786 kuna).

Za gospodarske subjekte koji pretendiraju na određena poticajna sredstva iz ovih fondova bitno je znati na koji će im način ona biti dostupna, a jednako tako i za jedinice lokalne samouprave, te samostalne poljoprivrednike i poljoprivredne kombinata. Ako to ne napravimo tada fondovi neće služiti onima zbog koji su i predloženi nego MMF-u, zaključio je zastupnik Šuker.

U razne projekte ovih fondova trebalo bi se sliti gotovo 3,7 milijardi kuna, a činjenica je da je Hrvatski sabor marginaliziran glede stvarnog nadzora nad utroškom tih sredstava, upozorio je **Damir Kajin** istupajući u ime **Kluba zastupnika IDS-a**. Jednako je važno pitanje hoće li oko 3 milijarde kuna, ili gotovo 4 posto proračunskih sredstava, potaknuti zapošljavanje. Kada su radna mjesta u pitanju Hrvatska je u krajnje nezahvalnoj situaciji jer i naše unutarnje nestabilnosti destimuliraju na neki način potencijalne investitore u Republiku Hrvatsku, pa je njihov gospodarski angažman poput onoga iz 1989. i 1999. kada su se čekali rezultati izbora. Novi su izbori donijeli neke nove vrijednosti, ali nažalost ne i nova

U razne projekte ovih fondova trebalo bi se sliti gotovo 3,7 milijardi kuna, a činjenica je da je Sabor marginaliziran glede stvarnog nadzora nad utroškom sredstava.

radna mjesta, dapače, jer ih je u 2001. bilo manje nego 2000. godine. Iako vjeruje da se taj negativan trend može promijeniti, zastupnik drži da neće biti spektakularan, barem ne u mnogim hrvatskim krajevima.

I Kajin je zamjerio nepreglednost plana prihoda i rashoda ovih fondova. Ogromna će se sredstva izdvajati za subvencioniranje raznih društava u javnom sektoru, a pritom se neće znati kriteriji na temelju kojih će se to činiti. Uz to, boji se da država neće biti učinkovita iako će se sredstva potrošiti za razne namjene. Svjestan je, kaže, da će se ponajviše raspravljati o kapitalnim investicijama pa će se, pojašnjava, njegova rasprava, a i amandmani uglavnom na to odnositi.

Nepotreban izum

Prvim je amandmanom, kaže, intervenirao u Prijedlog odluke o donošenju Financijskog plana Fonda za razvoj i zapošljavanje za 2002. godinu, a tiče se projekta autoceste od Rijeke do Zagreba za što se predviđa osigurati 235 milijuna kuna. Zastupnik je siguran kako je to dobar, nužan i poželjan projekt. Razlog - već za godinu i pol dana Koparska luka trebala bi se spojiti na autoput zapadne Europe koji je već došao do Kozine, a sav relevantni teretni prijevoz skrenuo je iz Rijeke prema spomenutoj slovenskoj luci, odnosno prema Trstu, upozorava Kajin. Stoga amandmanom traži da se u Prijedlog spomenute odluke u razdjelu Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo u sklopu kapitalne donacije trgovačkim društvima u javnom sektoru uvrsti Projekt autoceste Istarski Y vrijedan 200.000.000 kuna, a za subvenciju Luke Rijeka 50.000.000 kuna. Uz to, kaže, kako je krajnje neizvjestan početak radova na dionici ceste od Buja do Kanfanara (zapadni kraj Istarskog Y), ceste koja u financijskom smislu vjerojatno nosi pola hrvatskoga turizma. Od 1998. Vlada RH svake je godine osiguravala između 50 i 60 milijuna DEM francuskoj tvrtki angažiranoj na toj cesti, a da su ista sredstva iskorištena za praćenje hrvatske operative mogao se izgraditi ne samo istočni već i zapadni krak ceste, primjećuje Kajin.

Konačno, s dvije je amandmanske intervencije zastupnik predložio da se umjesto 1.000.000 osigura 5.000.000 kuna za Dom za djecu Pula, a za Veleučilišta i više škole u Puli 3.000.000 kuna. Zaključujući raspravu zastupnik je rekao kako Klub nije uvjeren da će ovi fondovi zaživjeti.

Na Kajinovu tvrdnju da je lani bilo manje novootvorenih radnih mjesta nego u 2000. godini reagirala je

Milanka Opačić (SDP) konstatacijom da se uopće ne vodi statistika novootvorenih radnih mjesta nego samo prijavljenih slobodnih radnih mjesta, a takvih je u 2001. u odnosu na 2000. godinu bilo 38 posto više.

Za **Klub zastupnika HSP-HKDU-a** ovi su fondovi sasvim nepotreban izum Ministarstva financija i Vlade RH, podvukao je **Tonči Tadić (HSP)**. Da se kojim slučajem sve ovo zbiva prije 1990. ovi bi se fondovi zvali SIZ-ovi s obzirom na njihovu nejasnu namjenu, a napose nejasan i nepouzdan izvor financiranja i raspodjelu sredstava. Oba su fonda ukupno "teška" oko 3,7 milijardi kuna, djelovat će paralelno s državnim proračunom, a punit će se u skladu s hrvatskim principom hidraulike iz šupljeg u prazno budući da će se financirati 35 posto iz proračuna, a čak 65 posto od prihoda privatizacije, koji su pak potpuno neizvjesni. Stvara se potpuno nepotrebna cirkulacija novca i s time se zamagluje veličina proračuna, a osnivanjem fondova nedvojbeno se povećava javna potrošnja tj. financiranje države postaje sve skuplje.

U okviru Fonda za regionalni razvoj RH za 2002. godinu predviđena su sredstva za zaštitu od poplava Grada Karlovca, zatim u dolini rijeke Neretve i u srednjem Posavlju. Istodobno Hrvatske su vode bitno smanjile, pa čak i ukinule pojedine stavke koje se odnose na zaštitu od poplava, a koje su dosad bile financirane iz državnog proračuna. Dakle, umjesto sigurnog financiranja zaštite od poplava iz državnog proračuna sada se zaštita ovih područja prebacuje na potpuno neizvjesno financiranje u okviru spomenutog Fonda. To je dosta čudno i besmisleno, ocjenjuje zastupnik.

S obzirom na stvarnu namjenu ovi bi se fondovi mogli zvati Fond za kapitalna ulaganja i izgradnju, odnosno Fond za donacije javnim poduzećima. Kroz financijske planove ovih fondova Vlada se ne pridržava vlastitog Sporazuma "Partnerstvo za razvoj" kojeg je potpisala s posloдавcima u dijelu sporazuma koji se odnosi na poticanje malog i srednjeg poduzetništva, odnosno regionalnog razvoja, primijetio je nadalje ovaj zastupnik. Zatim, ovi se fondovi stvaraju na jedan potpuno obrnuti način od načina na koji funkcioniraju razvojni fondovi u EU-u npr. Predlažući ovaj model fondova Vlada RH oslonila se na europske kohezijske fondove. EU doista ima takve fondove

koji služe za smanjenje razvojnih razlika među pojedinim regijama unutar Unije, ali se pri tome polazi od činjenice da je prvo donesena jedna zajednička agrarna politika koja oslikava stajališta, odnosno načela razvoja nerazvijenih dijelova EU-a pa se tek onda pristupilo formiranju kohezivnih fondova. Mi, međutim, prvo smišljamo načine kako ćemo sredstva rasporediti, a tek zatim kako ćemo donijeti Strategiju razvoja nerazvijenih područja, upozorava Tadić, ocjenjujući to također čudnim i besmislenim.

U okviru odluke o Financijskom planu Fonda za razvoj i zapošljavanje u 2002. predviđena su znatna sredstva za subvencioniranje Hrvatskih željeznica. Klub nema ništa protiv toga, kaže zastupnik Tadić, ali podsjeća da je još od studenoga 2000. Vlada obvezna dostavljati Saboru izvješće o tijeku modernizacije HŽ-a, ali dosad nije stiglo niti jedno takvo izvješće, podvlači Tadić, i očekuje kako će se to uskoro i dogoditi kako bi se iz Izvješća vidjelo kuda idu ta sredstva, i koriste li se na pravi način. Zbog svega iznesenog Klub zastupnika HSP-HKDU-a ne može podržati donošenje odluka o financijskom planu ovih fondova, i smatra da bi bilo daleko bolje da su fondovi uklopljeni u državni proračun.

Neujednačena raspodjela sredstava

U ime Kluba zastupnika HSLŠ-a govorio je **Jadranko Mijalić**. Zbog netransparentnosti, te činjenice da još ne postoji pravilnik o uvjetima i načinu trošenja novca fondova, kao ni razvojni programi i projekti, Klub nije prihvatio predložene financijske planove ova dva fonda već je sugerirao Ministarstvu financija da razmotri sve primjedbe iz rasprave, i uz suglasnost Odbora za financije i državni proračun donese nove, dakako, preglednije planove temeljene na odredbi članka 7. Zakona o Fondu za razvoj i zapošljavanje, odnosno Zakona o Fondu za regionalni razvoj. Financijski planovi prihoda i rashoda ovih fondova trebali bi sadržavati razvojne programe i projekte, a paralelno s predloženim odlukama trebalo je donijeti i Pravilnik za svaki Fond. To bi, kaže, značajno pridonijelo preglednijem prikazu tih planova, a napose trošenju planiranih sredstava. Ovako, iz predloženog

prikaza prihoda i rashoda fondova nisu vidljivi troškovi njihova osnivanja i poslovanja. Uočena je i neujednačenost u razradi pojedinih stavki, npr. U jednim su precizno navedeni pojedini objekti za koje bi se utrošila sredstva, ali ima i vrlo uopćenih namjena kao što je primjerice potpora za aktivnu industrijsku politiku u okviru Ministarstva gospodarstva ili sredstva za poticanje zapošljavanja u okviru Ministarstva financija.

Oba su fonda ukupno "teška" oko 3,7 milijardi kuna, djelovat će paralelno s državnim proračunom, i puniti u skladu s principom iz šupljeg u prazno.

Kod poticanja regionalnog razvoja RH ostaje otvoreno pitanje kriterija po kojim će se jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave moći kandidirati za te projekte. Stoga je nužno da se za sve subjekte koji pretendiraju na sredstva istoimenog Fonda jasno definiraju uvjeti i način njihova ostvarivanja. Trebalo bi također pojasniti odnos sredstava iz ovih fondova i sredstava koja su predviđena za slične namjene u državnom proračunu na stavkama pojedinih ministarstava. Uočava se također da su kod Fonda za razvoj i zapošljavanje iskazani i materijalni rashodi poput naknade troškova zaposlenima, rashodi za materijal i energiju i slično što, kaže, nije slučaj kod računa prihoda i rashoda Fonda za regionalni razvoj. To samo pokazuje kako nisu svi projekti razrađeni do iste razine. Ocjena je Kluba da je takav parcijalan prikaz sistematiziranih izdataka po projektima neopravdan.

Bez šireg obrazloženja i dodatne razrade nije moguće sagledati na koje poticajne mjere iz ova dva fonda možemo računati u 2002. godini, konstatirao je **Luka Roić**, istupajući u ime Kluba zastupnika HSS-a. Ocjena o tome koliko je pravedna i pravilna raspodjela sredstava fondova može uslijediti tek kada upravni odbori fondova, uz suglasnost Vlade RH, donesu pravilnik o uvjetima i načinu korištenja sredstava kao i druge akte kojima će se definirati njihov rad. U financijskim planovima fondova posebno su iskazani prihodi od privatizacije, a posebno iz proračuna, i

determiniran način korištenja sredstava iz fonda što, kaže zastupnik nije dobro, pojašnjavajući da fond ima podjednak učinak na sva trošenja bez obzira iz kojih su izvora sredstva namicana.

Klub upozorava na neujednačenu raspodjelu sredstava u kojoj su debelo zastupljene regije, a to su Slavonija i Dalmacija, pomalo zaobiđene predloženim odlukama, dok su, čini mu se, vrlo lako sredstva dobili mnogi razvijeni dijelovi zemlje, i to za nezavršene projekte. Sve u svemu prisutan je neujednačeni pristup oko raspodjele sredstava, pa se Klub zalaže za njihovo preispitivanje, i za potpuno novu raspodjelu sredstava, odnosno za novi način financiranja uobličeni kroz prijedloge planova financiranja ova dva fonda.

O kakvim se to kriterijima radi i je li baš ravnomjerni poticaj regija u Hrvatskoj ako se u Prijedlogu odluke o Financijskom planu Fonda za regionalni razvoj RH čak 22 puta na raznim pozicijama pojavljuje iznos od 1.400.000 kuna, a 13 puta iznos od 2.100.000 kuna, upitao je **Ivan Jarnjak (HDZ)**, prvi sudionik pojedinačne rasprave u trajanju od deset minuta. Za Jarnjaka takvo što najobičnija je uravnilovka i već zbog toga predložena odluka ne može dobiti prolaznu ocjenu, a i pozicije s najvećim iznosima nisu analitički obrađene.

U osvrtnu na Prijedlog odluke o Financijskom planu Fonda za razvoj i zapošljavanje upozorio je na dvije stavke. Tako se u okviru rashoda za nefinancijsku imovinu nalazi i stavka vrijedna 254 milijuna kuna, a odnosi se na građevinske objekte, dok je za postrojenja i opremu predviđeno 54 milijuna kuna. Ne možemo stalno trošiti novac na građevinske objekte (tolike su zgrade i hale neiskorištene), jer je tada pitanje kada ćemo ulagati u opremu i tehnologiju, tvrdeći ujedno da će samo to zaposliti ljude i dovesti do napretka.

Zastupniku nije jasno zašto se u predloženim financijskim planovima nije našao završetak autoceste Krapina-Macelj, a spomenuo je i financijske poteškoće Komunalnog poduzeća Komus (distribuirao plin u jednom dijelu Hrvatskoga zagorja) i s tim u svezi 11 milijuna kuna koliko bi trebali platiti stanovnici toga kraja za nešto što nisu potrošili. Zastupnik Jarnjak apelira da se pomogne dodjelom spomenutog iznosa, ali nije siguran na koju bi se stavku pozvao u podnošenju tog amandmana.

Vodoopskrba

Osvrćući se na Financijski plan Fonda za regionalni razvoj **Branislav Tušek (SDP)** pozitivnim je ocijenio tri stvari. Ponajprije, znatan dio Plana vezan je uz izgradnju novih vodovoda u Slavoniji i Baranji, a u odnosu na prethodnu godinu značajnije je ulaganje u uređaje za pročišćavanje voda. Konačno, dio sredstava predviđen je i za zaštitu od poplava. U Slavoniji i Baranji, kaže, gotovo svako drugo naselje nije priključeno na sustav javne vodoopskrbe, dok je npr. u cijeloj Hrvatskoj na taj sustav priključeno oko 70 posto stanovnika, a njih oko 1.200.000 još nije. Od ukupnog broja stanovnika u Hrvatskoj koji nisu priključeni na taj sustav na Slavoniju i Baranju otpada oko 30 posto ili između 350.000 i 400.000 stanovnika. Ti podaci govore o neravnomjernom stupnju priključenosti na sustav javne vodoopskrbe po pojedinim regijama ili područjima RH, o čemu valja voditi dužnu pažnju kada je u pitanju donošenje Financijskog plana Fonda za regionalni razvoj.

U nastavku zastupnik Tušek ukazao je na potrebu što hitnijeg ulaganja u nova izvorišta pitke vode i izgradnju vodovodnih objekata u Slavoniji i Baranji. Ulaganje u izvorišta vode pretpostavlja kvalitetniju zaštitu te vode, a napose definiranje sanitarne zone, jer se dosadašnji sustav zaštite izvorišta vode za pića pokazao neracionalnim i nedjelotvornim. Jedan od državnih prioriteta koji mora naći mjesto u ovoj odluci je i problematika obrane od poplava i bujica rijeke Orljava u Požeškom kraju, podvlači Tušek.

A kada je riječ o Fondu za razvoj i zapošljavanje nužno je preispitati neke stavke za koje zastupnik drži da im tamo nije mjesto. Prema Vladinoj odluci sredstva od privatizacije valja isključivo usmjeravati prema gospodarskom razvoju i zapošljavanju. Valja stoga preispitati stavke koje se odnose na uredsku opremu i namještaj za koje se primjerice troši više nego za sveukupni vodoopskrbni sustav Slavonije i Baranje. Za vodoopskrbu Slavonije i Baranje utrošit će manje sredstava nego primjerice za namještaj i uredsku opremu. Tu su još i stavke koje se odnose na prijevozna sredstva, adaptaciju poslovnih zgrada te uređenje županijskih ureda.

Zastupnica **Jadranka Kosor (HDZ)** upozorila je na nedostatak kriterija na temelju kojih su predloženi neki projekti i programi, a nisu niti dovoljno objašnjeni te iznijela neke primjere. Za izgradnju infrastrukture u pograničnim područjima predloženo je 49.500.000 kuna, a nema niti jednog kriterija na temelju kojeg bi zastupnici zaključili u kojim će se to pograničnim područjima izvan područja posebne državne skrbi izgrađivati infrastruktura. Za vodoopskrbni sustav Lipik-Pakrac predloženo je 1.400.000 kuna, jednako toliko i za mnoge druge projekte u okviru Fonda za regionalni razvoj, a gospođa Kosor se pita kako ona kao zastupnica s tog područja sada može intervenirati kada zna da za taj sustav treba izdvojiti daleko više novaca. Ili npr. u okviru Ministarstva za obrt, malo i srednje poduzetništvo kod prijenosa za poduzetničke programe jedinicama lokalne samouprave predloženo je 40.000.000, a zastupnica se pita kako osigurati novac za pojedine poduzetničke programe u Pakracu za zonu male privrede gdje je potrebno oko 2.700.000 kuna. U tom je smislu, podsjeća, amandmanski intervenirala prilikom donošenja državnog proračuna, ali joj je i taj amandman odbijen, a da nije objašnjeno na koji se način jedinice lokalne uprave mogu kandidirati s takvim projektima. U okviru Ministarstva financija predviđeni su rashodi za aktivnu regionalnu politiku u iznosu od 100.000.000 kuna, a zastupnica ističe kako se ne sjeća da je Sabor donio bilo kakve odluke o tome što je to aktivna regionalna politika.

U okviru Fonda za razvoj i zapošljavanje predviđeno je, i 125.000.000 kuna potpore za aktivnu industrijsku politiku, a zastupnicu i u ovom slučaju zanima kakva je to politika. Za svaku su pohvalu predložena sredstva u iznosu od 570.000.000 kuna koja se u okviru Ministarstva financija predlažu za poticanje zapošljavanja, ali gospođa Kosor drži da zastupnici Sabora moraju znati gdje će se, na što i kako utrošiti taj golemi novac, i je li to možda dio novca koji se predviđa za projekt "S faksa na posao". Sve u svemu kaže kako Sabor ne bi trebao prihvatiti ove dvije ovako predložene odluke, a ukoliko bi se one ipak prihvatile tada bi se potvrdila teza koja već dugo kruži, a to je da zastupnici o malo čemu, i ni o čemu ne odlučuju.

U nastavku rasprave riječ je dobio **Dario Vukić (HDZ)**. Zanimalo ga je hoće li ova dva fonda biti obuhvaćena međunarodnom statistikom sustava javnih financija ili su ona napravljena tako da se iz proračuna sakrije 2 milijarde planiranog deficita odnosno prebaci na ova dva fonda. Ili je bjelodano iz prihodovne strane ovih fondova da će se država zadužiti za 2 milijarde kuna, a to zaduženje namjerava danas-sutra pokriti privatizacijom, kaže Vukić.

Zastupnik smatra da su svi troškovi na rashodovnoj strani fondova ustvari trebali biti sastavni dio rashodovne strane proračuna, a ne ovih fondova, pa se prema tome ništa novoga sada ne uvodi, a što bi se moglo smatrati dodatnim razvojem.

Vlada predlaže da se za poticanje zapošljavanja osigura 570.000.000 kuna, a zastupnik se prisjeća 2000. godine kada je zbog rastuće nezaposlenosti izmjenama i dopunama Zakona o zapošljavanju predloženo da se izdvoje puno veća sredstva za provođenje aktivne, a ne samo pasivne politike zapošljavanja. Tako je bilo predviđeno čak da se u tu svrhu izdvoji 2 posto državnog proračuna, ali Vlada nije reagirala. Kasnije je išao i amandman kojim se tražilo milijardu kuna za provođenje aktivne politike zapošljavanja, ali je Vlada to odbila prihvatiti. Očito je brojka nezaposlenih trebala doseći 400.000

U fondovima manjkaju kriteriji na temelju kojih su predloženi neki programi i projekti.

da bi aktualna Vlada reagirala, i počela prihvaćati ono što je HDZ-ova Vlada prihvatila kada je ta brojka nezaposlenih porasla iznad 300.000 pa su uvedene mjere aktivne politike zapošljavanja od osam segmenata (od samozapošljavanja do prekvalifikacije i dokvalifikacije). Konačno za tu svrhu osigurana i sredstva u proračunu, i na taj način u dvije godine zaposleno 70.000 ljudi, podsjeća Vukić. Interesira ga također predstavljaju li spomenutih 570 milijuna kuna dodatne prihode za provođenje aktivne politike zapošljavanja ili je riječ o dijelu sredstava koji su uvođenjem državne riznice postali izvorni prihodi proračuna?

Rezimirajući raspravu zastupnik naglašava da su ovi fondovi nastavak tradicije rada ove Vlade da sve ono što

je bitno bude tako napisano da se ne razumije, pa su tako troškovi od 5000 kuna ili 10.000 kuna raščlanjeni do detalja, a kod navođenja sume od 620 milijuna kuna ili 225 milijuna kuna samo kaže subvencija javnom sektoru, pa se ti misli što je to, kazao je zastupnik Vukić.

Fondovi moraju imati strogo specificiranu namjenu

Mr. sc. **Željko Glavan (HSL)** zamjera Vladi, odnosno resornom Ministarstvu financija što je dostavila ove odluke bez potrebnog obrazloženja, kako većina ministarstava inače postupa. U krajnjoj liniji to je omalovažavanje Hrvatskoga sabora, gdje zastupnici trebaju dići ruku za iznose od npr. 125 milijuna ili 100 milijuna kuna, a da to nije obrazloženo, i u situaciji kada je svaka kuna važna. U predloženim odlukama taksativno se navodi u što će se sve potrošiti predložena sredstva, pa se stječe dojam da je riječ tek o dopuni državnog proračuna, kaže Glavan. Manjka analiza što će npr. predloženo donijeti na području razvoja i zapošljavanja, za koliko će se naš bruto nacionalni proizvod povećati zahvaljujući ulaganju baš u taj razvoj, i koliko će se hrvatskih građana zaposliti na temelju ulaganja u zapošljavanje. Predloženi dokument ne nudi odgovore na ova pitanja, pa zastupnika zanima je li Ministarstvo financija sigurno da će zastupnici Sabora dići ruku baš za svaki njegov prijedlog i odluku.

I ovaj zastupnik smatra kako nema smisla novce za razvoj koristiti i za intelektualne usluge. Jednako tako zašto bi se sredstva Fonda za razvoj i zapošljavanje koristila za obnovu zgrade Ministarstva kulture. Na kraju ispada da sve ono što ministri nisu mogli ugrurati u državni proračun sada ubacuju u ove fondove. Predloženi fondovi moraju imati strogo specificiranu namjenu, tj. moraju biti za točno određene projekte. Obnova zgrada kulturnih institucija (kazališta, muzeja, galerija, domova kulture i knjižnica) mora biti u okviru sredstava proračuna jer je riječ o kulturnom razvoju, dodaje zastupnik. Ustanovljavanje predloženih fondova shvatio je, kaže, kao fondove u kojima će se sredstva koristiti strogo namjenski za ekonomski razvoj države i za zapošljavanje.

Na netransparentnost i nepreglednost utroška predloženih sredstava upozorio je i **Mario Kovač (HSL)**. Primjerice kod Fonda za regionalni razvoj predviđeni su i izdaci za razvoj jadranskih otoka i za tri stavke predloženo utrošiti ukupno 96 milijuna kuna. Iz predloženog, međutim, ne vidi se na kojim će se to otocima ulagati u razvojne projekte, i u kakve projekte što je predlagatelj bio dužan obrazložiti temeljem članka 7. Zakona o Fondu za regionalni razvoj RH. Svaka investicija, pa i ona na otocima, mora biti realizirana u skladu s prostorno-planskom dokumentacijom, kod čije izrade moraju biti posebno uvažavani programi razvitka otoka. Pitanje je samo hoćemo li razvoj otoka forsirati i realizirati malo slijedom odredbi Zakona o otocima, a malo mimo njih, kaže zastupnik i upozorava kako sve to može rezultirati kakofonijom i jednim nesinhroniziranim državnim razvojnim aktivnostima na našim otocima.

Kod financijskih planova ovih fondova smeta činjenica da bi se njihova aktivnost, a napose način i svrha utroška sredstava trebala odvijati temeljem odredbi zakona o fondovima, a zastupnik misli da to nije uvijek tako. Pokušao je to pojasniti na primjeru Zakona o Fondu za razvoj i zapošljavanje u kojem se detaljno određuju djelatnosti Fonda. U Financijskom planu Fonda predložena je i stavka od 8.500.000 kuna troškova za rekonstrukciju i adaptaciju poslovne zgrade Ministarstva kulture u Zagrebu, što naglašava zastupnik nije u skladu s djelatnostima Fonda kako je to odredio spomenuti zakon. Zatražio je zatim od predstavnika predlagatelja da mu objasni kako se to u okviru Financijskog plana Fonda za razvoj i zapošljavanje našla stavka o 437.000.000 kuna za prijenos za plaće i naknade Hrvatskim željeznicama, te zašto se iz sredstava Fonda grade domovi umirovljenika, fakulteta, studentskih centara, a napose financiraju troškovi informatizacije državne uprave i županijskih ureda.

Zaključujući raspravu kazao je kako hrvatski građani od ovih fondova očekuju investiranje u rješavanje problema nezaposlenosti i bržeg gospodarskog razvitka zemlje jasno aludirajući na svrhu i cilj ovih fondova. Predloženi financijski planovi ova dva fonda neprihvatljivi su u predloženoj formi, pa zastupnik poziva Vladu da ih uskladi s pozitivnim propisima.

Božja providnost

Analizirajući predložene odluke zastupnica **Ljubica Lalić (HSS)** kaže kako pronalazi potpuno opravdanje za ljutnju zastupnika koji su svojedobno protestirali zbog munjevitog tempa rasprave i usvajanja državnog proračuna. Kazala je kako je sada očito da je tada štošta protureno što u jednoj mirnoj temeljitoj raspravi uistinu ne bi prošlo. Tako je u atmosferi psihoze i nervoze Sabor potkraj studenoga lani donio Zakon o Fondu za regionalni razvoj RH, u kojem je kao djelatnost Fonda navedeno poticanje

Predloženi fondovi moraju imati strogo specificiranu namjenu.

ujednačenog regionalnog razvoja Republike Hrvatske, ali sukladno programu regionalnog razvoja. Iako nigdje ne piše tko donosi program razvoja, bilo bi, kaže, logično da s obzirom na značaj programa to donosi Sabor, a prijedlog bi trebao biti pripremljen na temelju provjerenih i dokazivih podataka, a napose na temelju prijedloga i programa županija. I dok su se županije pripremle za kandidaturu svojih programa iščekujući donošenje Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja sredstava Fonda netko je bez njih rasporedio sredstva odlučujući tako u njihovo ime, nastavila je zastupnica Lalić. Tako je npr. Vukovarsko-srijemska županija kandidirala u državni proračun i u fondove (za kapitalna ulaganja i izgradnju) obnovu pruge Vinkovci-Gaboš-Osijek. Nažalost, taj projekt nije ušao u okvir državnog proračuna niti u ovaj fond. Na eventualno pitanje zašto čekati donošenje Pravilnika moguće je odgovoriti protupitanjem, ako se pravilnikom uređuju uvjeti i način korištenja sredstava tko je onda na sebe preuzeo Božju providnost pa unaprijed odredio raspodjelu sredstava, pa i korisnika. Sudeći po provedenim konzultacijama "tom je providnošću obdareno tek nekoliko osoba, a ogromna većina saborskih zastupnika ostavljena je u neznanju i iščekivanju programa regionalnog razvoja i Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja sredstava", kazala je ova zastupnica.

Ako nedostaju dva tako temeljna i nezaobilazna akta tada je pitanje kako će se financijskim planom realizirati

djelatnost Fonda u poticanju ujednačenog regionalnog razvoja, nastavlja zastupnica. Na temelju čega i kojih podataka je utvrđeno da je Varaždinska županija npr. toliko zaostala u svom razvoju da se iz Fonda za regionalni razvoj intervenira u pet projekata, a kod Brodsko-posavske županije nema potrebe intervenirati niti kroz jedan projekt. Izgleda da je jedino mjerilo izjava ministra Čačića da je Varaždin, pa valjda time i Varaždinska županija, žabokrečina, kaže ova zastupnica. Pri tome ne misli da bi se županije trebale svađati i međusobno optuživati, jer joj to, kaže, nije niti bio cilj kada je navodila ove primjere, no do svade će doći ako nema realnih podataka i opravdane podloge za raspoređivanje predloženih sredstava.

Interesira je također je li predloženi Financijski plan Fonda za regionalni razvoj realizacija obećanja ministra Crkvenca koji je dao Slavoniji i Slavoncima u završnoj riječi prigodom rasprave o Državnom proračunu za 2002. godinu. Zastupnica ne vidi da su ta obećanja sada realizirana, osjeća se, kaže, prevarenom kao i svi oni u čije ime ona govori, poručivši ministru Crkvencu da ne daje obećanja jer smo njima prezasićeni.

Iz Financijskog plana Fonda za regionalni razvoj RH očigledno je da se ogromna sredstva ulazu u vodoopskrbne sustave putem kapitalnih donacija trgovačkim društvima u javnom sektoru. Tako je, među ostalim, predviđena svota od 1.400.000 kuna za povećanje stupnja zaštite od poplava na području srednjeg Posavlja. S obzirom na veličinu problema radi se o simboličnom iznosu tek toliko da se "zamažu oči", primjećuje zastupnica Lalić. Poplave su problem Posavine, ali i cijele Slavonije zbog zapuštene kanalske mreže. Kanali su zamuljeni i obrasli čak 30-godišnjim stablima, a ako se netko od seljaka i usudi stabla posjeći slijedi stroga kazna jer je to zabranjeno. Kao razlog zapuštenosti kanala navodi se niska stopa naplate vodoprivredne naknade, a zastupnica dodaje: "Tko bi i plaćao naknadu kada mu svakog proljeća i jeseni polja plivaju". Primjećuje kako je uvijek bilo novca za izgradnju i opremanje luksuznih zgrada uprave, ali za čišćenje kanala ne, i čini se kako se ta praksa nastavlja.

Zaključujući raspravu zastupnica je naglasila da Financijski plan Fonda za regionalni razvoj ne potiče

ujednačavanje regionalnog razvoja RH pa nam zbog toga ne treba baš kao ni odluka o donošenju tog plana. Raspodjela sredstava moguća je samo na temelju projekata i programa županija, zaključila je ova zastupnica.

Pouka za budućnost

Što je to toliko prijeporno u ovoj raspravi u kojoj gotovo svi zastupnici bez obzira na stranačku pripadnost dovode u pitanje predložene financijske planove ovih fondova, pita mr. sc. **Zlatko Mateša (HDZ)**, te odgovara da je očito sporna forma, a ne sadržaj. Radi se, naime, o projektima koji bi trebali biti dio proračuna i na pozicijama pojedinih ministarstava. Kada je oporba svojedobno ukazivala da ti fondovi nemaju velikog smisla uz postojanje Hrvatske banke za obnovu i razvoj, Zavoda za zapošljavanje i drugih državnih institucija koji mogu iznijeti ove programe, tada se preko toga prešlo pošto oporba ništa pametno ne može reći. I sada imamo situaciju kakvu imamo tj. smanjena je javna potrošnja, kao i zaduženje državnog proračuna, i imao ovo o čemu raspravljamo, nastavio je zastupnik Mateša. Suočeni smo s neskladom ciljeva i svrhe osnivanja ovih fondova, a ljudi u županijama koji su očito očekivali drugačiji razvoj situacije sada su razočarani jednako kao i gospodarstvenici i zastupnici. Zastupnik dvoji da se u postojećoj situaciji uopće može nešto popraviti nakon konstatacije predlagatelja da je već raspravljen i izglasan financijski plan za 2002. ovih fondova. Razrješavanje na način koji bi odgovarao svrsi ovih fondova morao bi se potražiti u rebalansu državnog proračuna kako bi se svi ti projekti vratili tamo gdje bi i trebali biti, ali očito to neće biti slučaj, smatra Mateša. Ostaje, međutim, pouka za budućnost.

Od Fonda za razvoj i zapošljavanje očekuje se da u najvećoj mogućoj mjeri podupire projekte u gospodarstvu, projekte tehnološke obnove hrvatskog gospodarstva, zatim projekte koji znače stavljanje u funkciju one državne i druge imovine koja danas nije u funkciji zapošljavanja i rada, te konačno projekte čiji su nosioci gospodarski subjekti vezani uz svaki oblik poticanja izvoza. Zastupnik je uvjeren kako samo navedeno može stvoriti uvjete za nova radna mjesta, a napose osigurati gospodarski rast. A kod Fonda za regionalni razvoj pola toga trebalo bi

biti usmjereno ka infrastrukturi, dakle ka stvaranju uvjeta za ravnomjerni regionalni razvoj. Fond bi trebao biti u funkciji kreditiranja projekata koje bi predlagale županije i gradovi, i kojim bi se otvorila konkurencija projekata na razini lokalne samouprave i uprave, te dala mogućnost županijama i gradovima da sami prepoznaju što je njihov interes, zaključio je zastupnik Mateša.

Zastupnik **Marijan Maršić (HSS)** drži da će biti teško ocijeniti i procijeniti na koji način i tko će sve moći koristiti sredstva planirana u financijskim planovima fondova, a napose kako se kandidirati i doći do kvalitetnih sredstava.

Osnivanje Fonda za razvoj i zapošljavanje početni je korak u nastojanju da se podupru perspektivni programi i tvrtke u konkurentskoj borbi na svjetskom tržištu.

Neprihvatljivo je da se u okviru Fonda za regionalni razvoj najviše sredstava predvidi za Ministarstvo javnih radova, obnovu i graditeljstvo, a za Ministarstvo za obrt, malo i srednje poduzetništvo samo 40 milijuna kuna. Kod Fonda za razvoj i zapošljavanje za potonje ministarstvo nije predviđena niti jedna kuna, a govori se o poticanju zapošljavanja.

Zastupnik ne vjeruje da će se u Financijski plan Fonda za razvoj i zapošljavanje u 2002. sliti više od 3 milijuna kuna, a pogotovo ne kada su u pitanju sredstva koja se planiraju prikupiti privatizacijom. Predloženi raspored tih sredstava Fonda kaže da najmanje potiče razvoj, a još manje zapošljavanje.

U nastavku izlaganja zastupnik se posebno zadržao na poziciji vrijednoj 4.900.000 kuna (regionalni vodovod istočne Slavonije). Glavni problem u vodoopskrbi tog prostora je nedostatak vode, i već je danas evidentno iscrpljivanje gotovo svih izvorišta pitke podzemne vode. To su samo neki razlozi zbog kojih je potreban razvitak cjelovitog temeljnog sustava vodoopskrbe u prostoru istočne Slavonije. Za povratak prognanog stanovništva, uspješnu obnovu i ubrzan razvitak na cijelom prostoru istočne Slavonije odlučan je razvitak svih infrastrukturnih, a poglavito vodoopskrbnih sustava, kaže Maršić. Dodatan je problem slaba kakvoća

vode i otuda nužnost izgradnje većih uređaja za popravljavanje njezine kakvoće. Najpogodnija lokacija za regionalno crpilište vode jeste područje sjeverno od autoceste, istočno od Velike Kopanice, zapadno od Babine Grede i južno od Gudinaca. Na tom je prostoru, kaže, moguće izgraditi crpilište kapaciteta 1000 do 2000 litara u sekundi, ovisno o broju i rasporedu zdenaca. Na taj bi se način zbrinulo 390.000 od kojih danas njih više od 200.000 nema kvalitetnu pitku vodu.

Predložena sredstva u ovoj godini (1.900.000 kuna) nedostatna su pa je zastupnika zanimala mogućnost da se pokuša kroz ove fondove, državni proračun ili na neki drugi način planirati završetak ovoga regionalnog vodovoda, maksimalno do 2005. godine. Spomenuo je i brojku od 250 milijuna kuna.

U kraćem istupu **Zdenka Babić-Petričević (HDZ)** osvrnula se na Prijedlog odluke o Financijskom planu Fonda za regionalni razvoj točnije na stavku 1.400.000 kuna koliko je predloženo za završetak radova na izgradnji vodoopskrbnog sustava "Imotske krajine". Voda je jedan od glavnih razloga što se s ovog područja iseljavaju ljudi, kaže zastupnica potkrjepljujući to konkretnim podatkom da je na tom području 1991. bilo 37.500 žitelja, a danas ih je 3500 do 4000 manje. Da bi se kapacitet glavnih objekata vodnog sustava do kraja iskoristio potrebno je izgraditi još 174 kilometra mjesne mreže u svim općinama tog područja, a naročito u općini Cista Prova i Lokvičići gdje je i postotak opskrbljenosti stanovništva vodom najniži. Okvirna vrijednost tih radova je oko 3 milijuna DEM ili oko 11 milijuna kuna, a ovom se odlukom predlaže tek 1.400.000 kuna, primjećuje zastupnica. Smatra također da su predloženom odlukom o Financijskom planu Fonda za regionalni razvoj nerazvijene općine dobile najmanje.

Financijske planove treba popraviti, a ne rušiti

Gospodarstvo i poduzetnici, a posebno tvrtke i poduzetnici iz grupacije prerađivačke industrije, i prvenstveno izvoznici s velikom su nadom očekivali osnivanje Fonda za razvoj i zapošljavanje, kazao je mr. sc. **Zorko Vidiček (SDP)**. Očekivala se značajna potpora u tehnološkoj obnovi deva-

stiranih i prezaduženih tvrtki, a napose potpora i poticaj u podizanju sveukupne konkurentne sposobnosti bez koje nema značajnijeg iskoraka na svjetskom tržištu. Ne može, kaže a da ne izrazi razočarenje Financijskim planom Fonda za razvoj i zapošljavanje tj. skromnim iznosom od 125 milijuna kuna koliko je predložena potpora aktivnoj industrijskoj politici. To nije ni izdaleka dovoljno za stvarnu i efikasnu potporu takvoj politici. No, do sada niti toga nije bilo, pa bismo i s početnim iznosom morali biti zadovoljni, naglašava Vidiček. Bez obzira što spomenuti Financijski plan Fonda ne ispunjava očekivanja prerađivačke industrije i izvoznika, i što bi se na taj plan mogle staviti brojne primjedbe, zastupnik je mišljenja da ga treba podržati barem zbog tri razloga. Prvi je razlog što osnivanje Fonda za razvoj i zapošljavanje jest početni korak u nastojanju da se podupru perspektivni programi i tvrtke u konkurentskoj borbi na svjetskom tržištu. Početni je korak nesiguran i nedovoljan, ali rušenje jedne dobrodošle inicijative ne bi bio dobar potez u samom začetku, pače bilo bi to kontraproduktivno. Zastupnik misli da financijske planove treba popraviti, a ne ih rušiti u samom začetku.

Drugi razlog zašto osobno podržava financijske planove fondova zastupnik nalazi u mogućnosti kontinuirane kontrole Sabora nad radom fondova kroz tromjesečno izvješće, a to je zakonom o fondovima i predviđeno. Treći razlog nalazi u činjenici da još nisu imenovani upravni odbori fondova, niti su izabrani njihovi predsjednici i uprave, pa to svakako valja uzeti u obzir.

Zastupnik kaže da je svjestan nedostataka koje sadrže ovi financijski planovi i nesklada između ciljeva i svrhe osnivanja fondova te između naziva i sadržaja financijskih planova. Ipak, kaže, podržat će predložene odluke kako već u začetku ne bi pridonio rušenju jednog projekta koji nam sigurno treba, ali ga valja temeljito doraditi.

Nejednoliki područni razvitak i prevelik broj nezaposlenih nagnali su Vladu da s posebnom pozornošću pride rješavanju ta dva goruća problema današnje Hrvatske, primijetio je posljednji zastupnik koji je sudjelovao u ovoj raspravi dr. sc. **Jure Radić (HDZ)**. Stoga se puno očekivalo od formiranja fondova. Zastupnik je,

međutim, uvelike razočaran. Ponajprije zato što raspodjela znatnih sredstava koja su dosad bila u okviru državnog proračuna, a sada se vode kao sredstva fondova, ne odgovaraju idejama, inicijativama i naslovima koje bi trebali imati fondovi. Pitanje je recimo koliko će od 400.000 nezaposlenih naći radno mjesto kada zaživi Fond za razvoj i zapošljavanje. Iščitavanjem stavki u Financijskom planu ovog Fonda može se zaključiti želja da se potakne zapošljavanje tek 10-tak ili 20-tak zanimanja (vulkanizera, proizvođača namještaja i opreme, kipara, umjetnika). Zastupnik nema ništa protiv toga kao što jednako tako želi i da "Jadrolinija", Rijeka zaposli mnoge nove zaposlenike jer se u okviru Financijskog plana Fonda za razvoj i zapošljavanje predviđa transfer od oko 200.000.000 kuna, a nešto manje za Rapsku plovidbu, Rab. Predložena odluka o Financijskom planu tog Fonda mogle bi se i tako tumačiti, ali zastupnik misli da ona nije tako usmjerena nego da je ovdje riječ o jednom konglomeratu različitih prijedloga glede sredstava koji su dosad bili u okviru državnog proračuna, a sada su izdvojeni. Sasvim je logično što država mora subvencionirati "Jadroliniju" iz Rijeke i osobno zastupnik nema ništa protiv toga, ali drži kako to nije novo zapošljavanje i otvaranje novih radnih mjesta jer neće niti za jedan smanjiti brojku od 400.000 nezaposlenih.

Primjećuje kako su neke stavke podrobno razrađene, dok se u okviru Ministarstva kulture daje tek sumarna brojka od 40 milijuna kuna za objekte te institucije pa će ih vjerojatno, kaže, raspoređivati sam ministar. Očigledno ministar kulture ima veće Vladino povjerenje od ministra rada i socijalne skrbi jer se kod potonjeg Ministarstva ili npr. kod Ministarstva znanosti i tehnologije stavke precizno razrađuju, objašnjava zastupnik Radić. A da sarkazam bude veći tu je i stavka u okviru Ministarstva financija od 100.000.000 kuna - rashodi za aktivnu regionalnu politiku, o kojoj Sabor očito ne smije i ne treba ništa znati, kaže Radić, te u okviru prijenosa sredstava za vodni doprinos 220 milijuna kuna za ostale tekuće donacije. Zastupnik podsjeća da je Sabor već donio ili je u fazi donošenja nekoliko zakona koji reguliraju područni razvitak RH (zakoni o brdsko-planinskim područjima i otocima, područjima od posebne državne skrbi). Predloženo ne

slijedi niti jedan od tih zakona već je ovdje posrijedi neka treća logika, tj. neko treće poticanje regionalnog razvitka RH. I ovaj je zastupnik primijetio kako predloženim odlukama manjka obrazloženje pa je kao zastupnik uvrijeđen osobnom razinom razrade istih. Zbog svega navedenog zastupnik Radić je predložio da se prijedlozi odluka vrate Vladi kako bi ih razradila do te mjere da Hrvatski sabor može barem donekle slijediti logiku onoga što je u dobroj namjeri predviđeno ovim važnim poticajnim fondovima. Predložene odluke predstavljaju pretakanje nekih stavki iz državnog proračuna, ali su tamo one bile jasne i razumljive

jer su bile u određenom kontekstu, a ovdje su izvađene iz konteksta i nerazumljive, zaključio je zastupnik Radić.

U ime predlagatelja završnu riječ imao je zamjenik ministra financija, **Damir Kuštrak**. Ukratko je podsjetio da su raspravom o Prijedlogu državnog proračuna RH za 2002., kao i njegovim donošenjem, raspravljani i izglasani i financijski planovi ovih fondova za ovu godinu, a sada su na klupe zastupnicima došle potpuno identične brojke kao i u vrijeme dok se donosio Proračun. Hrvatski je sabor izglasao konsolidirani plan prihoda i rashoda Državnog proračuna i izvanproračunskih fondova za

2002. u kojem su navedeni i izvori financiranja i rashodi ovih fondova. Uvažio je mišljenje Odbora za financije i državni proračun da nije donesen pravilnik za svaki Fond, te upozorio na činjenicu da su tek imenovani upravni odbori ovih dvaju fondova, ali tu još nema predstavnika Hrvatskoga sabora (tek treba biti imenovan). Vlada će, kaže, razmotriti sve primjedbe, a napose glede razrade pojedinih pozicija u financijskim planovima te dostaviti pravilnik o načinu trošenja sredstava fondova.

Nakon toga predsjednik Tomčić je zaključio raspravu. Glasovat će se naknadno

J.Š.

PRIJEDLOG ODLUKE ZA OSNIVANJE ISTRAŽNOG POVJERENSTVA ZA ISPITIVANJE ZAKONITOSTI RADA DRŽAVNIH TIJELA, JAVNIH SLUŽBI I PRAVNIH OSOBA JAVNOG PRAVA, TE UVJETA I OKOLNOSTI PRIKUPLJANJA PODATAKA O OSOBAMA IZ JAVNOG ŽIVOTA REPUBLIKE HRVATSKE

Očekuje se izvješće o mogućim zloupotrebama

Nakon rasprave o ovom Prijedlogu i njegovom povlačenju od strane predlagatelja, Kluba zastupnika IDS-a, Hrvatski je sabor donio zaključak kojim zadužuje Vladu Republike Hrvatske da mu u roku od tri mjeseca podnese izvješće o mogućim zloupotrebama ovlasti obavještajnih zajednica od donošenja Zakona o UNS-u do danas, a na temelju izvješća nadležnih ministarstava i upravnih organizacija.

O PRIJEDLOGU

Predloženom odlukom bi se osnovalo Istražno povjerenstvo za ispitivanje zakonitosti rada državnih tijela, javnih službi i pravnih osoba javnog prava te uvjeta i okolnosti prikupljanja podataka o osobama iz javnog života RH. Povjerenstvo bi bilo

dužno utvrditi, stoji u Prijedlogu odluke, tko je i zbog čega naložio praćenje i prisluškivanje uglednih javnih osoba u RH, koliko su široko bile naložene te mjere, koje su mjere u tome bile primjenjivane, sadržavaju li dosjei koji su formirani primjenom naloženih mjera podatke iz osobnog života pojedinca, njegovo političko djelovanje, djelovanje političke stranke koje je član, njegove poslovne aktivnosti ili druge podatke te jesu li prikupljeni podaci korišteni i objavljeni u pojedinim medijima i jesu li tijela državne vlasti, javne službe i pravne osobe javnog prava odnosno pojedini zaposlenici u tim tijelima prekoračili zakonske ovlasti.

U obrazloženju ovog Prijedloga predlagatelj navodi da je javnost zgranuta saznanjima o kojima pišu mediji u RH da su protiv velikog broja osoba iz javnog života nezakonito naložene mjere praćenja i prislu-

škivanja te da su tajne službe za određeni broj uglednih građana i političara otvorile dosjee. Kako takva saznanja u javnosti stvaraju dojam da su mjere nalogane protiv izuzetno velikog broja ljudi postoji opravdano uznemirenje kod građana u svezi s navedenim, smatra se da postoji opravdani javni interes da se istraže okolnosti i opseg mjera praćenja i prisluškivanja. Za provedbu predložene odluke potrebno je osigurati sredstva u tekućoj rezervi državnog proračuna ili na drugoj poziciji po prijedlogu Vlade RH, navodi, među ostalim, predlagatelj.

MIŠLJENJE VLADE

Vlada RH načelno podržava nastojanja svih državnih institucija u vezi s poduzimanjem neophodnih radnji za

utvrđivanje zakonitosti rada državnih tijela i drugih institucija. Svojim mišljenjem od 30. ožujka 2000. godine Vlada se očitovala da se neće izjašnjavati o svakom pojedinačnom prijedlogu za osnivanje istražnog povjerenstva s obzirom na to da Hrvatski sabor autonomno odlučuje o tim prijedlozima, sukladno Zakonu o istražnim povjerenstvima. Vlada ističe da će, ukoliko Hrvatski sabor prihvati ovaj Prijedlog, poduzeti sve aktivnosti iz svoje nadležnosti kako bi se utvrdile činjenice za donošenje valjanog zaključka u vezi s predmetnim djelovanjem državnih tijela, stoji u mišljenju Vlade.

RASPRAVA

Poligon za političke manipulacije

Na sjednici Hrvatskog sabora uvodno je govorio u ime predlagatelja **Damir Kajin (IDS)** rekavši odmah da čak ni ne zna koliko je danas odluka o osnivanju istražnog povjerenstva za ispitivanje zakonitosti rada državnih tijela, a misli se na obavještajnu zajednicu, uopće aktualna, jer je od novih izbora proteklo više od 25 mjeseci. Nedvosmisleno znamo da su za vrijeme bivšeg režima Franje Tuđmana tajne službe bile poligon za političke manipulacije ali i druge aktivnosti od kojih je prislušivanje novinara, ali i opozijskih pa i vladajućih političara bila uobičajena stvar. Čovjek to može na neki način "razumjeti" (misli se prije svega na oponenta nekoj vlasti) iako ni na koji način ne može opravdati da se prislušivalo, recimo, Stipu Mesića ali ne može shvatiti da se prislušivalo gospodina Vlatka Pavletića, rekao je. Ili, nastavio je, nizajući primjere, moguće je danas shvatiti ali ne i opravdati da se prislušivalo sadašnjeg premijera gospodina Račana ali je teško razumjeti da se pratilo gospodina Matu Granića.

Nažalost, to je bila uobičajena praksa i danas bi morali progovoriti o anatomiji jednog nemoralna iako bi bilo oportunistički otvoriti raspravu o nesposobnosti obavještajnog sustava u Republici Hrvatskoj. A on je nesposoban razmjerno svojoj hiperprodukciji koja je u najmanju ruku bila zapanjujuća. Ministar unutarnjih poslova Šime Lučin obavijestio je javnost da je od svog prethodnika

Ivan Penića naslijedio 35.000 dosjea koji su nastali tijekom desetljeća HDZ-ove vlasti kao i 36.000 dosjea nastalih prije 1990., nastavio je. Jedna vrsta SZUP-ovih dosjea odnosi se na stvarne neprijatelje, na primjer na one koji su dizali pobunu u Krajini, a druga vrsta, njih 650, odnosi se na HDZ-ove oponente - političare, sindikaliste i njima slične - i ti bi dosjei trebali biti stavljeni na uvid građanima.

Što su mediji bili angažiraniji u demontaži jednog režima to su sigurnosne službe bile aktivnije u bavljenju protagonistima takve jedne politike. Gotovo da nije bilo redakcije koja nije bila obuhvaćena tim radotama, od Nacionala, Ferala, Novog lista do Globusa, Imperijala, Jutarnjeg lista itd., naveo je zastupnik dodajući da je Imperijal namjerno spomenuo imajući na umu svojedobni iskaz gospodina Šarinića pred saborskim Odborom za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost nakon poznatog slučaja Šeparović.

Zastupnik ujedno navodi da bi bilo nemoralno, licemjerno i krajnje mizerno kada se ne bi spomenulo i onih 36.000 dosjea sastavljenih za vrijeme Udbe i Kos-a (navodno je još njih oko 30.000 1990. predano Državnom arhivu) a nije malo ljudi ni u ovoj sabornici koji su "počastvo-vani" tim dosjeom (Šeks, Milas, Budiša, Kovačević). Krajnje je neshvatljivo da su čelni ljudi tog Udbinog aparata nastavili u miru odrađivati posao i nakon 30. svibnja 1990. a slično se dogodilo i nakon izbora 3. siječnja 2000. Dapače, da gospoda Miroslav Tuđman i Markica Rebić nisu sami otišli vjerojatno bi na svojim funkcijama bili i danas, rekao je zastupnik naglašavajući da je on protiv bilo kakvog političkoga revanšizma i jedne neshvatljive prakse, koja se udomaćuje, da se s odgovornih mjesta u financijskim upravama ili carinskim ispostavama eliminiraju pojedini ljudi i to putem psihotestova. No zastupnik je za to da se jasno odrede funkcije na koje se dolazi temeljem političkog predznaka i da se u slučaju promjene vlasti mandati stave na raspolaganje, misleći pri tome, kako je rekao, na vodeće djelatnike tog obavještajnog aparata. Dodao je da je bio za to da se u obavještajnoj zajednici provede lustracija.

A Hrvatska se obvezala i spram MMF-a da će državni aparat smanjiti za više desetaka tisuća ljudi, u vojsci oko 10.000 djelatnika, kazao je

zastupnik uz uvjerenje da time neće biti pogođen nitko iz obavještajnog aparata.

Glomazan, trom i kompromitiran sustav

Tajne su službe u proteklih deset godina uvijek spominjane u kontekstu skandala, bilo razbijanja stranaka bilo kontrole medija (a bivši sustav je srušen dominantno od novinara), nadzora političara, ucjenjivanja mnogih gospodarstvenika pa čak i sudjelovanja u nekim političkim likvidacijama itd., rekao je zastupnik Kajin i pitao što se onda promijenilo u ovih 25 mjeseci. Ministar obrane Radoš izjavio je "da misli da je cijeli obavještajni sustav nesposoban da na

Pitanje je zašto nam je potrebna godina dana od novog Ustava za nov zakonodavni sustav obrane i obavještajne zajednice.

pravi način obavi provjeru neke osobe", "da nije u stanju uraditi svoj temeljni posao", neke su od izjava ovog ministra koje je citirao zastupnik pitajući što će nam onda takve (nesposobne) obavještajne službe i zašto se ne mijenjaju (ljudi).

Tu je i pitanje zašto nam je potrebna godina dana od novog Ustava za nov zakonodavni sustav obrane i obavještajne zajednice. Tako da se recimo danas više nego ikada govori, kazao je, kako su najutjecajniji ljudi u Republici Hrvatskoj za sebe izabrali ili odredili pojedine službe-Pantovčak, UNS, Banske dvore, SZUP, SIS i sam taj dojam koji se stvara u javnosti treba izbjeći donošenjem što je moguće prije novog zakona koji će regulirati ta pitanja.

Kao enigma sigurno ostaje pitanje koliko je tog obavještajnog materijala uništeno pri primopredaji vlasti odnosno koliko ih je po raznim privatnim zbirkama (dio uništavan u veljači 2000.), rekao je, među ostalim, ponavljajući da su se mnogi ti materijali koristili i u političkom ratu, eliminaciji gospodarske konkurencije pa i u ratu između pojedinih bilo vladajućih, bilo opozicijskih frakcija, sukoba između ili unutar samih tih službi. Prava je istina vjerojatno da je gospodin Franjo Tuđman koristio obavještajnu zajednicu a oni su se

kasnije takmičili u iskazivanju svoje naklonosti količinom prikupljene dokumentacije, rekao je, među ostalim vjerujući da će parlamentarni nadzor ubuduće biti dominantan i da ni jedna institucija neće imati snagu iznad Parlamenta.

U nastavku zastupnik se dotaknuo i situacije u pravosuđu (nesposobnost sudova, curenje informacija s ciljem suptilne političke eliminacije pojedinaca a u vezi s tajnim službama rekao da imamo obavještajni mastodont koji je možda u ratu imao neku svrhu ali da on smatra da ovako organiziran danas više nema nikakvog smisla. On nije bio nesposoban stoga što su primjerice iskaznice SIS-a imali Čiro Blažević, Doris Dragović, već što su te službe bile izuzete iz sustava, (Gospić, Pakračka poljana) i što im nitko ništa nije mogao, naglasio je, uz navode nekih drugih primjera iz rada te službe. Opisao je i ustroj obavještajne zajednice u RH (Uprava za obavještajno-analitičke poslove, Uprava za obavještajne poslove glavnog stožera, HIS itd.), ali i neka od imena bivših djelatnika tih službi (HIS - Miroslav Tuđman, supruge visokih državnih dužnosnika Đurđa Šušak, Ksenija Pašalić, u UNS-u danas radi Smiljan Reljić, čovjek na čiji teret treba staviti barem dio od 650 dosjea, kaže zastupnik) te ponovno naglasio da je takav sustav glomazan, trom, iskompromitiran i neučinkovit, na neki način rak-rana hrvatskoga društva.

Stoga pita treba li Hrvatskoj ovakav obavještajni aparat, identičan onom od 3. siječnja 2000. ili je vrijeme da se izgradi novi i javnosti predoči što se radilo u vremenu do 3. siječnja 2000. Smatra da jednom ta "priča" iz prošlosti, radi budućnosti i samih tih službi, treba biti stavljena "ad acta". Obavještajna zajednica sigurno je potrebna i imaju je sve zemlje a u nas je, nažalost, radila svakojake poslove.

Klub zastupnika IDS-a predlaže donošenje odluke o osnivanju ovog Istražnog povjerenstva, naglasio je i ponovio što bi trebalo utvrditi to Povjerenstvo (vidjeti u prikazu Prijedloga odluke) a kao prvo tko je naložio i zašto praćenje i prisluškivanje uglednih javnih osoba u Republici Hrvatskoj, te da na čelu tog tijela budu ljudi iz opozicije.

Na taj način moguće je doista anomaliju jednog vremena na neki način, barem u moralnom obliku razobličiti a ljude koji su bili pogođeni djelatnostima tih službi rehabilitirati, rekao je na kraju.

To izlaganje potaknulo je više zastupnika na ispravke netočnih navoda.

Ne režim, već vrijeme Vlade HDZ-a

Zdenka Babić-Petričević (HDZ) ispravila je navod "u vrijeme bivšeg režima dr. Franje Tuđmana". To je bilo vrijeme Vlade HDZ-a na čelu s dr. Franjom Tuđmanom a da je bio režim kolega Kajin bi bio u zatvoru, rekla je. Što se tiče spominjanja gospođe Đurđe Šušak po tome ni gospođa Agata Račan ne bi mogla biti ono što je danas. U vezi s navodom da su obavještajne službe potrebne svakoj državi dodala je za razliku od naše države, jer je ova vlast razvila obavještajne službe.

Ljubo Česić-Rojs (HDZ) rekao je najprije da bi mogao ispraviti brojne navode zastupnika Kajina no da se javio zbog tri. Nije točno da u Oružanim snagama ima viška 10.000 zaposlenih već 15.000 do 17.000 (izjava zamjenika ministra obrane Gareljica) kao ni to da je obavještajna zajednica ostala ista. Ministar Radoš je svojim jednim potpisom otpustio 165 domoljuba i rodoljuba a vratio udbaše i kosovce. Dosjei bivše vlasti su ostali i nisu se skrivali (prislušivali su bivše, prislušuju i ove) i znači da se radilo po zakonima koje je donio Sabor a po kojem zakonu se danas prislušuje, recimo mene, pitao je zastupnik. Neka slušaju jer na pravi put ću ih ja odvesti, rekao je dodajući da slušaju i dr. Pašalića ali i Joška Kontića (koalicijski partner). Pitao je i po kojem nalogu (ovih dana kruži priča) tajne službe trebaju likvidirati generala Antu Gotovinu dodajući "nećete uspjeti u tome, mučki ubijati više u potiljak nećete nikoga ...". A na čelu tih koji slušaju i voze vozila u praćenju sa slovačkim pločicama je Joško Dragonja, rekao je.

Ivan Penić (HDZ) rekao je da je zastupnik Kajin iznio niz netočnih podataka ali i poluistina stvarajući polusvijet svojim kombinatorikama. Notorno je da je u bivšoj Jugoslaviji (rekao još Mika Tripalo) stvoreno milijun dosjea a ne spomenutih 36.000. Govoriti o političkim likvidacijama (je li to rječnik za Sabor) je rječnik mržnje a i gdje su dokazi, naveo je zastupnik no predsjedatelj i potpredsjednik Sabora mr. sc. **Mato Arlović** ocijenio je da to nisu ispravci već kvalifikacije te uputio zastupnika

na Poslovnik odnosno da se prijavi za raspravu. **Ivan Milas (HDZ)** je rekao da gospodinu Kajinu nije bio zadatak da iznese istinu već da se bori protiv svake hrvatske vlasti i da svaku hrvatsku vlast učini nesposobnom za opstojanje, bilo ona HDZ-ovska ili SDP-ovska.

Damir Kajin je odgovorio da ga predgovornik očito precjenjuje a niti da ga poznaje. Kako ne bi bilo neistina (odgovor zastupniku Peniću) neka se formira istražno povjerenstvo i rasvijetle sve okolnosti o kojima sam pokušavao govoriti, rekao je dodajući da MMF traži od Hrvatske da se do ožujka iz MORH-a otpusti 10.000 djelatnika.

Ljubo Česić-Rojs je rekao da on ne insinuira kad je govorio o praćenju te naveo imena petorice koji to rade (na čelu Joško Dragonja, Ante Letica, gospodin Štajduhar iz Karlovca itd.) ali da će im uši iščupati kad-tad.

Zatim je rasprava otvorena i najprije su govorili predstavnici klubova zastupnika.

Najgore su poluistine jer truju

Vladimir Šeks (HDZ) govorio je u ime Kluba zastupnika HDZ-a napominjući najprije da je nedavno jedan engleski državljanin dobio parnicu protiv svoje Vlade koja mu je uskraćivala uvid u njegov dosje jer ga je nadzirala zbog nazočnosti (kao i tisuće drugih) nekim sastancima ljevičarskih neokomunističkih organizacija, prosvjednim štrajkovima itd. dok su u isto vrijeme objavljeni

Istražno povjerenstvo trebalo bi utvrditi je li ili nije bilo nezakonitoga odstupanja od ustavnih načela o nepovredivosti osobnoga života, jesu li državna tijela neovlašteno, nezakonito prislušivala, pratila i primjenjivala ostale metode kojima se odstupa od Ustavom zajamčenih prava i sloboda.

službeni podaci da su SAD satelitskim elektroničkim putem obavile oko tri milijarde tajnih prisluškivanja državljana diljem cijeloga svijeta.

U vezi s podnesenim Prijedlogom ključnim smatra da bi Istražno povjerenstvo trebalo utvrditi je li ili

nije bilo nezakonitoga odstupanja od ustavnih načela o nepovredivosti osobnoga života, jesu li državna tijela neovlašteno, nezakonito prisluškivala, pratila i primjenjivala ostale metode kojima se odstupa od Ustavom zajamčenih prava i sloboda.

Imali smo i imamo zakonske norme koje reguliraju to područje kao i Zakon o tajnosti podataka koji određuje dužnost, obvezu čuvanja državne, vojne, poslovne ili profesionalne tajne bez obzira na to kako je određena osoba došla do tih tajnih podataka a kršenje te dužnosti i obveze podliježe Kaznenom zakonu. S tim u vezi zastupnik je podsjetio da je početkom 2000. ovaj Klub zastupnika dao niz prijedloga (zakonskih) koji su odbijeni, kako bi se precizno reguliralo zaštita i uporaba tajnih podataka s obzirom na to da su tendenciozno i selektivno slane informacije iz Ureda Predsjednika, dilane po različitim novinama (famosni transkripti) ili iz različitih dijelova obavještajnoga aparata, a radi političke difamacije bivše vlasti. U međuvremenu, i danas, mediji su objavljivali različite podatke o nezakonitom prisluškivanju određenog broja osoba iz političkoga, javnoga života, novinara, da se odstupalo i od Zakona i Ustava u pogledu poštivanja temeljnih ljudskih prava i sloboda, ministri su davali različite izjave, donosile su se odluke o dosjeima, bilo je proturječnih i konfuznih izjava o tome koliko je bilo dosjea do 1990. itd.

Sve je to ostalo u jednoj velikoj mjeri obavijeno tajnovitošću i konačno je vrijeme da se utvrdi istina. Neka se osnuje Istražno povjerenstvo da se prestane s mistifikacijama, rekao je.

Upravo je najveći interes HDZ-a da se s tim dirigiranim selektivnim konstrukcijama u dijelu medija prestane i uistinu utvrdi točna istina. Jer, ukoliko je bilo koji državljanin RH, neovisno o njegovoj pozicioniranosti, otkrivao podatke koji su zakonom utvrđeni kao državna, službena ili vojna tajna, servisirao s tim podacima ili dokumentima određene tiskovine onda je i primjena zakonskih propisa (ministar unutarnjih poslova) odstupanja od tajnosti legalna, zakonita, a ako nije, to treba utvrditi a ne ostaviti da se neprekidno podgrijava mašta i tvrdi da je ovaj ili onaj bio prisluškivan, uhoden. Najgore su poluistine kojima smo svjedoci i kojima se hrvatska

javnost truže dvije godine o tome. Najbitnije je u tome jesu li obrazloženja za primjenu zakona bila činjenično valjana i utemeljena na zakonu ili nisu i potreban je dakle jasan i precizan odgovor - je li ili nije bilo koji pojedinac u skladu sa zakonom (ovlašteno) nadziran ako je ugrožavao nacionalne i državne interese, ako je provaljivao državne, vojne ili službene tajne (ovako sve slični na loše scenarije A. Christie), rekao je, među ostalim zastupnik. Dodao je da su u određenim tiskovinama objavljivani dokumenti koji su po naravi državna ili vojna tajna a izvori koji su te medije servisirali s tim dokumentima nalazili su se u vrhu ili blizu vrha vlasti.

Bilo bi i vrlo zanimljivo (obratio se zastupniku Kajinu) utvrditi koje bi razdoblje trebalo obuhvatiti istraživanje Povjerenstva da li od 8. listopada 1991. ili od 1990. godine ili se vratiti u razdoblje 1989. kada je fenomenalna služba državne sigurnosti opservirala na 100.000 građana, snimala i prisluškivala sve one za koje se mislilo da mogu na najmanji način ugroziti nacionalnu sigurnost Jugoslavije i politički sustav komunističkog režima, rekao je, među ostalim, naglasivši na kraju da Klub zastupnika HDZ-a daje punu potporu za osnivanje ovog Povjerenstva kako bi se uistinu utvrdila istina.

Dokazi uništavani

Ivan Ninić (SDP) javio se u ime Kluba zastupnika SDP-a rekavši da sada nakon uvodnog izlaganja a i rasprave predgovornika nema dvojbe da treba osnovati Istražno povjerenstvo. No Prijedlog je preširok i predlagatelj bi trebao u tome voditi računa o Zakonu o istražnim povjerenstvima prema kojem se za svako određeno pitanje osniva posebno povjerenstvo. Ovdje se vidi da se radi o eventualnim zloporabama prilikom prisluškivanjima i tajnom praćenju i onda je moguće osnovati za to istražno povjerenstvo, naglasio je zastupnik, ponovivši da se radi o 650 dosjea političara i novinara, što je prevelik broj. Iako nije popularno reći ništa protiv obavještajnih službi, to je neophodan segment sigurnosti svake zemlje, i Finska i Švicarska imaju i bolje organizirane obavještajne službe i treba ih imati i Hrvatska. Ali, trebaju pratiti teroriste, dilere droge a ne eventualne "političke protivnike" - novinare i građane koji to nisu.

Kaže se da je bilo sve po zakonu no možda je i točno iako ono što se po zakonu dopušta nije uvijek ni moralno niti pošteno, upozorio je, tvrdeći ujedno da onaj (ministar unutarnjih poslova) koji je primjenjivao i obnavljao mjeru prisluškivanja 25 puta bez ijedne podnesene kaznene prijave nije radio u skladu sa zakonom, pa iako se taj zakon možda pravio u skladu s političkom voljom. Kazneno je djelo i to što nema određenih dosjea političkih protivnika, koji su radili do 2000., tamo gdje im je mjesto, u MUP-u, već su po privatnim arhivima ili su bili uništeni. Na nekim mjestima je danonočno od 3. do 15. siječnja 2000. bilo dima jer su dokazi bili uništavani, paljeni, i to je kazneno djelo, ponovio je zastupnik.

Ni on se ne slaže, kaže, da državne tajne (dokumenti) izlaze u javnost no još manje se slaže da dokumenti o razgovoru tadašnjeg šefa obavještajne zajednice Miroslava Tuđmana s predsjednikom države pok. dr. Franjom Tuđmanom (Predsjednički dvori) završe u privatnoj arhivi. To nije privatno, to je državna stvar i to treba biti u okrilju države kao i ono što je u HDZ odnio gospodin Šeks, jer da je to stranačka arhiva. Pitao je kolegu Šeksa a i putem televizije gospodina Miroslava Tuđmana kako su ocijenili, listajući sve te transkripte, što je to privatni dosje za obiteljsku zbirku a što je za arhivu HDZ-a. Obavještajna je zajednica izuzetno važna za sigurnosni dio zemlje ali u ovoj zemlji imamo mnogo važnijih problema - zaustaviti nezaposlenost, početi razvoj i osigurati građanima Hrvatske da s ugodom prate ovaj Sabor, a ovu neugodnu prošlost što prije zaboraviti, rekao je, podržavajući u ime Kluba zastupnika SDP-a osnivanje istražnog povjerenstva s tim da se naznači rok za koji treba izvršiti kontrolu rada obavještajnih službi i potrebne mjere.

Vladimir Šeks je, ispravljajući navode predgovornika, naglasio da nije rekao da je sve bilo zakonito već da je suglasan s osnivanjem povjerenstva. Što se pak tiče spomenute arhive objasnio je da je predsjednik Tuđman bio i predsjednik HDZ-a i ta se arhiva odnosila na sjednice stranačkih tijela i sastanke stranačkih dužnosnika s njim a tu je arhivu on preuzeo, rekao je, u ime HDZ-a i ona je u HDZ-u jer je to stranačka arhiva i dobiti se neće. Ako nekoga zanima može je dobiti na uvid ako

tako HDZ procijeni. To je isto kao što vi sada održavate sastanke u Banskim dvorima, kada predsjednik Vlade kao predsjednik Stranke održava sastanke s predsjedništvom SDP-a i to je stranačka arhiva (jedino ako nemate arhive pa snimate sve), rekao je. **Ivan Ninić** javio se za ispravak tog potonjeg navoda kao član SDP-a i rekao da ni jedan stranački sastanak (ni rukovodstvo) SDP-a nije održan u Banskim dvorima.

Govor mržnje

Ivan Penić načelno podržava odluku za osnivanje istražnog povjerenstva, a posebno iz razloga da se konačno jedanput i za svagda stavi točka "na i" u ovoj raspravi koja traje već punih pet godina pa da se zna što je istina, što laž a što su u tome insinacije. No boji se pritom, dodao je, da bi to moglo prerasti u neka politička suđenja koja su videna na ovim prostorima unatrag 30, 40 godina. Kad kaže politička suđenja onda kritizira kaže, govor mržnje kojim se obrazlaže predlaganje osnivanja Povjerenstva i on nije samo izrečen već je vidljiv i u gestama. Na primjer, nije normalna rečenica "režim Franje Tuđmana" i takvom se rečenicom ne može predlagati neko istražno povjerenstvo jer zar to nije bio demokratski sustav Republike Hrvatske, a za nas je ta vlast, koja se naziva režimom, bila svetinja, naglasio je. Kad se ide s takvim obrazloženjem onda je

Morat ćemo prihvatiti i da su politička shvaćanja nacionalne sigurnosti različita, jer, za nekoga je to samo pitanje rata i mira, no pitanje nacionalne sigurnosti je puno toga, sve sfere gospodarstva, ekologija, turizam, granice i more, čisti zrak i industrija i poljoprivreda, Hrvatska vojska i policija, državne financije.

unaprijed sve skupa osuđeno na jedno političko suđenje, bilo da je sudnica ovaj Sabor ili sama sudnica.

Morat ćemo prihvatiti i da su politička shvaćanja nacionalne sigurnosti različita, jer, za nekoga je to samo pitanje rata i mira, no pitanje

nacionalne sigurnosti je puno toga, sve sfere gospodarstva, ekologija, turizam, granice i more, čisti zrak i industrija i poljoprivreda, Hrvatska vojska i policija, državne financije. Morat ćemo i respektirati zakonska rješenja i ne mogu prihvatiti, naglasio je zastupnik, nikakva tumačenja, insinacije da su zakoni donošeni namjerno loši.

Neki dosjei ili njihovi dijelovi su uistinu uništeni zadnjih mjeseci i tjedana, iskazao je svoja saznanja zastupnik dodajući da to onda više nije cjelovita materija i da to može biti režija, a iz režije on izvodi zaključke o političkim suđenjima. Objasnio je da svaki dosje mora imati svoj uvod, obrazloženje pa i obrazloženje produženja postupka i zakonski ne treba sve završiti s kaznenim prijavama.

Nenad Stazić (SDP) je u svojoj replici rekao da politička suđenja ne trebaju nikome i da nikakvo dobro neće nikome donijeti. No pozvao je zastupnika Penića, s obzirom na nedavnu izjavu potpredsjednice HDZ-a u SAD-u da će HDZ kad se vrati na vlast suditi Mesiću i Račanu, da prije svega strahuje od onoga što bi se moglo dogoditi unutar njegove stranke. **Ivan Penić** je rekao da svatko mora odgovarati za svoje postupke a da smo iz naše povijesti naučili da su politička suđenja bila loša za Hrvatsku.

Obavještajne službe su od zajedničkog interesa

Ante Beljo (HDDZ) kaže da su obavještajne službe sastavni dio svake ozbiljne države i prema tome hrvatske države. One nisu vezane uz vladavinu jedne stranke nego su od zajedničkog interesa za sve građane države. Logično je da u tim službama dolazi i do određenih nepravilnosti ali se one moraju procesuirati na jednom drugom mjestu i činjenica je, da pogotovo nakon 11. rujna 2001., da su tajne službe SAD-a dobile golema ovlaštenja. Međutim, bilo bi smiješno i nelogično ako bi sada Bushova administracija u javnost davala sve ono što su Clintonove službe u svom radu prikupile, pa isto tako nema nikakvog razloga da se u nas poslije svake promjene vlasti (ili stranke na vlasti) pokrene progon vještica protiv onih koji su radili u prethodnom sustavu. U ovome treba razlučiti interes države od uskog interesa stranke a s druge strane, pitanje je li

više štetno i neko snimanje pojedinih osoba ili davanje i odavanje državnih tajni i uništavanje onog što su prethodne službe prikupile.

Zastupnik je svakako za osnivanje ovog Istražnog povjerenstva ali s tim da ono obuhvati i ispitivanje štetnosti za državu zbog uništenih dokumenata nakon siječnja 2000. i onih koji su došli u javnost kanalima kojima nisu smjeli doći.

Nenad Stazić kaže da on osobno, ako se prisluškivanje novinara, opozicijskih političara itd., može pokriti jednom doskočicom "da to znači raditi svoj posao" zahvaljuje na takvom poslu a misli da zahvaljuje i cjelokupna hrvatska javnost. **Ante Beljo** odgovorio je da je siguran da je i danas jedan veliki broj političara i novinara u Hrvatskoj prisluškivan i to ne samo od naših službi nego i od raznih službi iz svijeta. - Ja znam da sam prisluškivan, ali znam ako radim za interes svoje države može slušati tko god želi, nikakve tajne nemam, rekao je zastupnik Beljo.

Potrebna sloga

Za raspravu se zatim javio **Ljubo Česić-Rojs**. Podržava formiranje Povjerenstva s tim da ispita ne samo rad obavještajnih službi u zadnjih deset godina nego i od 3. siječnja do danas. Naglasio je da nije protiv prisluškivanja (neka ga se prisluškuje) jer svakog onog treba prisluškivati, bez obzira na to tko bio, predsjednik države, Vlade, Sabora, tko radi protiv rušenja ustavnog poretka RH treba i progoniti i procesuirati, ali ne da se tajne službe koriste u druge svrhe i zloupotrebljavaju (njega se progona, jer mnogima pokvario račune i rekao da može formirati posebnu jedinicu i graditi autocestu po kilometru za dva milijuna dolara). A slušala ga je i bivša vlast, rekao je te naveo primjere o njegovom sadašnjem praćenju (put u Novsku, Savska u Zagrebu).

Pitao je ujedno s kojim se pravom američki sustav Watson za praćenje i prisluškivanje itd. koristi isključivo za prisluškivanje obitelji Gotovina, Dunje Zloić-Gotovina, Bore Gotovine, Đurđe Šušak ..., te saborskih zastupnika Ljube Česić-Rojsa, dr. Ivića Pašalića i Joška Kontića.

Jadni smo kad smo došli u takvu situaciju sa spletkarenjima (obavještajne službe) umjesto da zbijemo redove kao što je pok. predsjednik dr. Franjo Tuđman pomirio sinove i

ustaša i partizana, domobrana i udbaša i kosovaca s jednim ciljem, stvaranja hrvatske države. Ako nastavimo s ovakvim podmetanjima, s kojekavim napisima po novinama zastupnik se boji, da ćemo je izgubiti bez vetka, rekao je, među ostalim, zagovarajući slogu i stavljanje glave skupa. Tada nam nitko ne bi bio ravan i imali bismo blagostanje i u Hrvatskoj bi moglo živjeti ne 4,5 milijuna već 20 milijuna Hrvata, naglasio je ukazujući na brojne negativnosti koje se javljaju (brakovi između rođaka, itd., samoubojstva branitelja).

A ove službe neka radi svoj posao i neka rade profesionalno, naglasio je, među ostalim.

Prijavljenih za raspravu više nije bilo pa je završnu riječ dobio predstavnik predlagatelja **Damir Kajin**. Zahvalio je svima na sudjelovanju u raspravi te naglasio da je osnivanje ovog Povjerenstva pokre-

Osnivanje ovog Povjerenstva pokrenuto je u dobroj vjeri, da se pokuša budućnost obavještajne zajednice lišiti hipoteka i otkloniti bilo kakva mogućnost zloupotrebe obavještajnog aparata u budućnosti ali i demaskirati određena ponašanja i rehabilitirati pojedince koji su na sustavni način bili nadzirani u proteklom razdoblju.

nuto u dobroj vjeri, da se pokuša budućnost obavještajne zajednice lišiti hipoteka i otkloniti bilo kakva mogućnost zloupotrebe obavještajnog aparata u budućnosti ali i demaskirati određena ponašanja i rehabilitirati pojedince koji su na sustavni način bili nadzirani u proteklom razdoblju.

Bilo bi idealno da je služba bila u većoj mjeri podređena parlamentarnom nadzoru, što nažalost, nije bio slučaj, rekao je zastupnik osobno držeći da je dominantno bila podređena samo jednom utjecaju i to utjecaju s Pantovčeka bez stvarnog i suštinskog nadzora. Slaže se s onima koji su govorili da bi se trebalo više baviti životnim pitanjima, sudbinom onih koji potežu oružje na sebe i njihovih obitelji i da se ostavi zauvijek priča o ovom što se radilo u toj i toj

djelatnosti i da vjerujemo da će budući parlamentarni nadzor otklanjati na vrijeme nepravilnosti, rekao je, među ostalim.

U vezi s Povjerenstvom naglasio je (treba definirati datume) da treba odrediti njegovog predsjednika, i to apsolutno iz oporbe, članove, i za to je potreban dogovor svih klubova zastupnika.

S ispravicima netočnih navoda javili su se **Ivan Penić**, koji je ponovio da je zastupnik Kajin u sabornici govorio o režimu Franje Tuđmana, te **Ljubo Česić-Rojs** (povodom izjave zastupnika Kajina da sumnja u ono što je on govorio o prisluškivanju) koji je naglasio da je sve što je on govorio istina. Spomenuti sustav je bio postavljen u Jasenicama iznad Konavala, u Osijeku na Petrovoj gori i međunarodne snage su to povukle a ovo se isključivo koristi za generala Gotovinu i ne samo da ga se uhititi nego i likvidirati, što je sramota za sve nas zastupnike, naglasio je. Dodao je da je i za bivšeg pomoćnika ministra unutarnjih poslova Brzovića izdato rješenje (sadašnji ministar) za prisluškivanje.

Rasprava je zatim bila zaključena a **Damir Kajin** je predložio sastanak predsjednika klubova zastupnika radi dogovora o sastavu Povjerenstva.

Nakon usuglašavanja povučen Prijedlog

Sljedećeg dana u vezi s ovom točkom dnevnog reda predsjedatelj i predsjednik Hrvatskoga sabora **Zlatko Tomčić** stavio je na glasovanje ovako predloženi zaključak Kluba zastupnika IDS-a: "1. Hrvatski sabor zadužuje Vladu Republike Hrvatske da ga u roku od 3 mjeseca od datuma usvajanja ovog Zaključka podrobno izvijesti da li je u vremenu od donošenja Zakona o UNS-u do datuma usvajanja ovog Zaključka bilo zloupotreba ovlasti obavještajne zajednice; 2. Vlada mora Hrvatski sabor izvijestiti o sljedećem: da li se i zbog čega nalagalo praćenje i prisluškivanje uglednih javnih osoba u Republici Hrvatskoj; koliko su široko bile naložene mjere praćenja i prisluškivanja odnosno protiv kojih se osoba u svezi s navedenim osobama naložene ove mjere; koje su mjere primjenjivane u prisluškivanju i praćenju navedenih osoba; da li dosjeji koji su formirani primjenom nadležnih mjera sadržavaju podatke iz

osobnog života pojedinaca, njegovo političko djelovanje, djelovanje političke stranke koje je član, njegove poslovne aktivnosti ili druge podatke; da li su prikupljeni podaci korišteni i objavljeni u pojedinim medijima; da li su tijela državne vlasti, javne službe i pravne osobe javnog prava, odnosno pojedini zaposlenici u tim tijelima prekoračili zakonske ovlasti".

Na taj predloženi zaključak Klub zastupnika SDP-a podnio je sljedeći amandman kojim traži brisanje ove (2.) druge točke predloženog zaključka i izmjenu prve točke tako da glasi: "Hrvatski sabor zadužuje Vladu Republike Hrvatske da u roku od tri mjeseca podnese izvješće Hrvatskom saboru o mogućim zloupotrebama ovlasti obavještajnih zajednica od donošenja Zakona o UNS-u do danas, a na temelju izvješća nadležnih ministarstava i upravnih organizacija".

U ime predlagatelja odnosno Kluba zastupnika IDS-a **Dino Debeljuh** (IDS) je prihvatio potonji amandman. Izvijestio je zatim da je bilo usuglašavanja klubova zastupnika svih stranaka u Hrvatskome saboru i da je predlagatelj nakon tog usuglašavanja odlučio povući Prijedlog za osnivanje istražnog povjerenstva uz uvjet prihvatanja Zaključka.

O predloženom zaključku stajalište Kluba zastupnika HDZ-a iznio je **Ivan Jarnjak** i rekao da je ovaj Klub, a i zastupnici pojedinačno, podržao formiranje Povjerenstva i da ostaje kod zahtjeva da se formira Povjerenstvo kako je predviđeno jer jedino je tako moguće doći do cilja postavljenog ovim zahtjevom za osnivanje Povjerenstva. Za ovom govornicom u raspravi je izneseno nekoliko vrlo teških kvalifikacija i objeda i na pokojnog predsjednika Tuđmana i na njegove suradnike i čitavo to razdoblje, da bi se sada odustalo od tog vremena i išlo na razdoblje od 17. svibnja 1995. do danas. Ovim zaključkom dajemo istoj toj službi (dio dosjeja je uništen ili iz njih napravljene izvedenice) da napiše izvješće je li bilo ili nije bilo protuzakonitosti, rekao je, među ostalim, naglašavajući da ukoliko se hoće istina treba formirati Povjerenstvo - a čini mu se da je tu ipak bilo politikanstva i pokušaj obmanjivanja javnosti - a ako ne, onda dati zadatak saborskom Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost neka to ispita i da izvješće Saboru na raspravu a na osnovi njega se može donijeti konačna odluka.

Dr. sc. Furio Radin (nezavisni) je rekao da je krivi navod da je dio dosjea uništen jer se ne može pronaći. Točno je samo da se ne mogu pronaći, a nemamo nikakav dokaz da je uništen.

Nakon toga uslijedilo je glasovanje i većinom glasova (74 "za", 10

"protiv", 3 "suzdržana") prihvaćen je zaključak kojim Hrvatski sabor zadužuje Vladu Republike Hrvatske da u roku od tri mjeseca podnese izvješće Hrvatskom saboru o mogućim zloupotrebama ovlasti obavještajnih zajednica od donošenja Zakona o UNS-u do danas, a na

temelju izvješća nadležnih ministarstava i upravnih organizacija.

Konstatirano je da je predlagatelj, Klub zastupnika IDS-a, povukao Prijedlog za osnivanje ovog istražnog povjerenstva.

Đ.K.

IZVJEŠĆE MANDATNO-IMUNITETNOG POVJERENSTVA O ZAHTJEVU ZA ODOBRENJE POKRETANJA KAZNENOG POSTUPKA PROTIV GOSPODINA ZLATKA KRAMARIĆA, ZASTUPNIKA U HRVATSKOM SABORU

Hrvatski sabor je donio Odluku kojom se za vrijeme trajanja zastupničkog mandata uskraćuje odobrenje za pokretanje kaznenog postupka protiv zastupnika Zlatka Kramarića.

U prikazivanju Izvješća Mandatno-imunitetnog povjerenstva o zahtjevu za odobrenje pokretanja kaznenog postupka protiv zastupnika Zlatka Kramarića poslužili smo se izlaganjem zastupnice Milanke Opačić (SDP), predsjednice Mandatno-imunitetnog povjerenstva.

Mandatno-imunitetno povjerenstvo Hrvatskoga sabora razmotrilo je obavijest Općinskog suda u Osijeku od 31. listopada 2001. godine, kojom je izviješten Hrvatski sabor da je privatni tužitelj Milko Reba iz Osijeka podnio protiv zastupnika Zlatka Kramarića tužbu zbog kaznenog djela iz članka 200. stavaka 1. i 2. Kaznenog zakona Republike Hrvatske, protiv časti i ugleda, počinjenog klevetom.

Mandatno-imunitetno povjerenstvo je, nakon provedene rasprave, jednoglasno predložilo da Hrvatski sabor donese Odluku kojom se, za vrijeme

trajanja zastupničkog mandata, uskraćuje odobrenje za pokretanje kaznenog postupka protiv zastupnika Zlatka Kramarića.

Kako prijavljenih za raspravu nije bilo, predsjedavajući ju je zaključio, te dao na glasovanje Prijedlog odluke Mandatno-imunitetnog povjerenstva.

Zastupnici su većinom glasova (100 glasova "za", 1 glas "protiv", te 3 suzdržana) donijeli Odluku kojom se za vrijeme trajanja zastupničkog mandata uskraćuje odobrenje za pokretanje kaznenog postupka protiv zastupnika Zlatka Kramarića.

S.F.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

NAKNADA ZA ODUZETU IMOVINU

O Prijedlogu još sveobuhvatnija rasprava

Zastupnik dr.sc. Petar Turčinović (IDS) postavio je zastupničko pitanje u svezi s donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrije-

me jugoslavenske komunističke vladavine:

"Budući da u dnevni red 18. sjednice Hrvatskoga sabora nije uvršten Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, čije je neustavne odredbe, prema Odluci Ustavnog suda trebalo uskladiti do 31. prosinca 2001. godine, sada je očito da se usklađivanje do toga roka neće obaviti. Stoga postavlja pitanje, hoće li se

ponovno, po četvrti put tražiti od Ustavnog suda da odgodi primjenu Odluke kojom je ukinuo neke odredbe tog Zakona i tko je to do sada tražio, Sabor ili Vlada?"

Odgovor je dala Vlada Republike Hrvatske:

"Vlada RH uputila je Hrvatskom saboru Konačni prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, o kojemu su raspravu proveli Odbor za pravosuđe, Odbor za

zakonodavstvo te Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskog sabora.

Raspravljajući o predmetnom Prijedlogu, Odbor za zakonodavstvo i Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskoga sabora zaključili su da o istome treba provesti dodatnu, još sveobuhvatniju javnu raspravu, s obzirom na iznimnu složenost i važnost građe koja se izmjenama i dopunama Zakona o naknadi treba urediti.

S obzirom na to da je, prema Odluci Ustavnoga suda Republike Hrvatske rok odgode prestanka važenja ukinutih odredaba Zakona o naknadi bio otvoren do 31. prosinca 2001. godine, da bi se izbjegle nesagledive posljedice u pravnom sustavu Republike Hrvatske, na prijedlog Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav i Odbora za zakonodavstvo Hrvatskog sabora, Ustavni sud RH je, Odlukom odredio novi rok prestanka važenja ukinutih zakonskih odredbi, tako da one prestaju važiti 1. srpnja 2002. godine - stoji na kraju odgovora.

M.M.

OBNOVA

Nisu ispunjeni uvjeti za ostvarivanje prava na obnovu

U svezi sa zastupničkim pitanjem **Želimira Janjića (HSLŠ)** povodom **zahtjeva za obnovu nekretnine u Korenici** Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo dalo je odgovor da je gospođa Eva Rapačić podnijela zahtjev za obnovu nekretnine u Korenici, Rudanovac 5, Uredu državne uprave u Županiji ličko-senjskoj, koji je 6. rujna 2001. godine isti uputio Regionalnom uredu za prognanike i izbjeglice u Gospiću, Kralja Petra Krešimira IV broj 23.

Naime, odredbom članka 7. Zakona o obnovi ("Narodne novine", brojevi 24/96, 54/96. i 87/96), propisano je da pravo na obnovu mogu ostvariti i Hrvati koji su izbjegli s područja BiH i to izvan Federacije BiH, te s područja Srbije i Crne Gore, te iseljeni Hrvati povratnici iz inozemstva, državljani RH koji na području obnove imaju u vlasništvu kuću ili stan, te drugi državljani RH koji se useljuju na područja obnove, a radi planiranja regionalnog razvitka, otklanjanja posljedica rata, te gospodarske i demografske obnove, područja koja

su istim Zakonom utvrđena kao područja obnove.

Člankom 6. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obnovi ("Narodne novine", broj 57/00), brisan je navedeni članak iz Zakona, te zahtjevi osoba koje pripadaju gore navedenoj kategoriji korisnika prava na obnovu, a čiji se stambeni objekt nalazi na području Županije ličko-senjske, dostavljaju Regionalnom uredu na nadležno uredovanje, kako bi se o istima rješavalo temeljem odredbi Zakona o područjima od posebne državne skrbi ("Narodne novine", brojevi 44/96. i 73/00).

Također, uvidom u bazu podataka, utvrđeno je da je Eva Rapačić koristila kreditna sredstva "Županijske banke" za obnovu obiteljske kuće u Županji, na adresi Veliki kraj 46a, dana 13. travnja 1994. godine u iznosu od 5.219,00 kuna za utvrđeni I. stupanj oštećenja.

Slijedom iznesenog, izvješćujemo Vas da Eva Rapačić ne ispunjava uvjete za ostvarivanje prava temeljem Zakona o područjima posebne državne skrbi, jer je vlasnica obiteljske kuće u Županji, Veliki kraj 46a, za koju je "Županijska banka" odobrila kreditna sredstva za sanaciju ratne štete - stoji na kraju odgovora.

M.M.

OBRANA

Jednokratna pomoć osobama koje su u službi Oružanih snaga

Na zastupničko pitanje **Vesne Škare-Ožbolt (DC)** ima li **Ministarstvo plan za ispunjenje obveze jednokratne novčane pomoći prema osobama u službi Oružanih snaga i kada se može očekivati isplata sredstava nositeljima prava na jednokratnu novčanu pomoć** odgovorilo je **Ministarstvo branitelja**:

"Ministarstvo ima plan za ispunjenje obveza korisnicima na jednokratna prava u vidu novčane pomoći, osiguranine i ostalih obveza a u okviru planiranih sredstava u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2001. godinu i navedenu namjenu, na poziciji - 111946, Razdjel - 046 MHBDR Glava - 05 MHBDR.

Kako ne smijemo preuzimati obveze veće od visine sredstava osiguranika u Posebnom dijelu proračuna

(čl.7.st.1. Zakona o izvršavanju Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2001. g.), nismo u mogućnosti primijeniti model isplate koji nam predlažete".

M.M.

PRAVA HRVATSKIH BRANITELJA

Zbrinjavanje stradalnika Domovinskog rata

Na zastupničko pitanje mr. sc. **Željka Glavana (HSLŠ)** u **svezi s izgradnjom stambenog objekta na području Grada Crikvenice** **Ministarstvo hrvatskih branitelja** dalo je slijedeći odgovor:

"Prema podacima Uprave za stanogradnju, Ministarstva za javne radove, obnovu i graditeljstvo Grad Crikvenica ponudio je zemljište za izgradnju stambenog objekta namijenjenog stambenom zbrinjavanju stradalnika Domovinskog rata, ali izgradnja istog danas nije započela.

Napominjemo da se odredbom članka 65. Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji ("Narodne novine" broj 94/01.) propisano da se pravo na stambeno zbrinjavanje ostvaruje djelom stambenog kredita za kupnju stana, odnosno izgradnju kuće ili stana".

M.M.

PRAVOSUĐE

Izbjeći zastaru

"Što dalje i u kojim rokovima kanite poduzimati, temeljem Vaših neospornih ovlasti, a u svezi s predstavkom gospodina dr. Duje Runje, u kojoj on tvrdi da mu se nepostupanjem, odnosno nezakonitim, nesavjesnim i pristranim postupanjem državnih tijela nanosi šteta te predlaže neke mjere (kako ne bi nastupila zastara), kao što su javna objava tjeeralice uz nagradu, suđenje u odsutnosti, urgiranje za okončanje pojedinih sudskih postupaka, mjere praćenja pojedinih osoba, obnova

tjeralica te revizija postupanja policije i sudova?". Pitanje je to zastupnika Hrvatskog sabora **Damira Kajina (IDS).**

Odgovor zastupniku dala je **Vlada Republike Hrvatske** i u njemu stoji da je Vlada putem Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave zatražila iscrpno izvješće predsjednika Županijskog suda u Puli o svim predmetima u kojima je pritužitelj stranka u postupku, vezano uz navode predstavke. Također je zatraženo žurno dostavljanje podataka od Ministarstva unutarnjih poslova vezano uz navode predstavke glede tjeralice za okrivljenikom Zoranom Tatkovićem iz Pule. Temeljem izvješća predsjednika Županijskog suda u Puli utvrđeno je da se kod tog suda vodi postupak istrage protiv Zorana Tatkovića, zbog kaznenog djela protiv imovine prijevaram iz članka 224. st. 1. i 4. Kaznenog zakona. Konkretno radi se o tužbi dr. Duje Runje zbog isplate 2.718.000 USD. Iz dopisa Ministarstva unutarnjih poslova utvrđeno je da su poduzete sve potrebne radnje vezane uz raspisanu tjeralicu te da su s tjeralicom upoznati i novinari koji su je objavili u svibnju 2000. godine u dnevnom tisku. Sukladno prikupljenim podacima da se Zoran Tatković nalazi na teritoriju SAD-a upućen je dopis Interpolu Washing-

ton. I dalje se poduzimaju sve mjere s ciljem njegova pronalaska, sve u okviru zakonske ovlasti, s obzirom na zakonsku kvalifikaciju kaznenog djela. Nakon uvida u zatražena izvješća i ocjene tih izvješća Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave dostavilo je dopis Državnom odvjetništvu, uz Izvješće predsjednika Županijskog suda u Puli, vezano za spis Županijskog suda u Puli radi eventualnog optuženja i vođenja kaznenog postupka u odsutnosti okrivljenika Zorana Tatkovića, te predsjedniku Vrhovnog suda Republike Hrvatske s molbom bržeg rješavanja predmeta revizije izjavljene na odluku Županijskog suda u Puli i Općinskog suda u Puli. Napomenuto je da Vlada Republike Hrvatske, odnosno Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave nema ovlasti odlučivati o izuzeću suca ili predsjednika suda, ni kontrolirati odluke sudova, pa niti ocijeniti zakonitosti odluke kojom se odbija izuzeće suca Alenke Paus, kao i odluke predsjednika Županijskog suda u Puli kojom odbija izuzeće

predsjednika Općinskog suda u Puli Brune Čohilja.

M.S.

SOCIJALNA SKRB

Adaptacija objekta u Sinju - u drugoj polovici 2002.

U vezi sa zastupničkim pitanjem gospodina **Mate Jukića (HDZ)** a koje se odnosi na **dogradnju i adaptaciju postojeće građevine u Sinju za potrebe Centra za odgoj i obrazovanje "Juraj Bonačić"**, slijedeći odgovor dalo je **Ministarstvo rada i socijalne skrbi:**

"Činjenica je da je planirani datum završetka radova na dogradnji i adaptaciji ovog objekta u Sinju za potrebe dnevnog boravka 60-ero djece i mladeži s mentalnom retardacijom s područja Sinja i okolice bio 15. srpnja 2001. godine. Međutim, zbog nedostatnih sredstava za ovu namjenu izgradnja nije započeta.

Stoga je ovoj investiciji dat prioritet, te su za njenu realizaciju u 2002. godini osigurana sredstva u Državnom proračunu u iznosu od 2.500.000,00 kuna.

Shodno prilivu sredstava organizirat će se i početak radova, a predviđa se da će radovi biti gotovi u drugoj polovici 2002. godine - stoji na kraju odgovora.

M.M.

izvješća
**HRVATSKOGA
SABORA**

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

REDAKCIJA: Sanja Fleischer, Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurđa Krmpotić, Marta Micek, Mirena Pehnc, Jasna Rodić, Mario Selnik, Jasenka Šarlija i Vjekoslav Žugaj

GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin

RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada

TAJNICA REDAKCIJE: Božica Šolić

ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722

fax: 01/6303-018

Web: www.sabor.hr

E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb

PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 30102-637-2650,

Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6

TISAK: Tiskara Ureda za opće poslove Vlade RH i Hrvatskog sabora